

HAYVA ERGENE İŞİK

Hanım Sahabiler

HANIM SAHABÎLER
HAVVA ERGENE IŞIK

Hanım Sahabîler

HAWVA ERGENE IŞIK

HANIM SAHABİLER

Copyright © Gül Yurdu Yayınları, 2006

Bu kitaptaki metin ve resimlerin, tamamının ya da bir kısmının, kitabı yayımlayan şirketin önceden yazılı izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

Editör
Ali BUDAK

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni
Necmi TOPAL

ISBN
975-9105-13-6

Yayın Numarası
14

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası / İZMİR Tel: (0232) 252 20 96
Eylül 2006

Genel Dağıtım
Gökkuşuğu Pazarlama ve Dağıtım
Alayköşkü Cad. No: 12 Çağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 519 39 33 Faks: (0212) 519 39 01

Gül Yurdu Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5
34676 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20
www.gulyurduyayinlari.com

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	9
Giriş.....	13
Niçin hanım sahabî?.....	17
Doğu ve Batı dünyasında kadın.....	19
Eski Türklerde kadın.....	21
Arabistan Yarımadası'nda kadın	23
Kız çocuklarının öldürülmesi ve kadına yapılan zulüm.....	25
İslâm'da kadın	27
Kadınlık âleminin yıldızları	31
Bir vefa borcu	33

HANIM SAHABÎLER

Havle binti Kays (r. anhâ).....	41
Huleyde binti Kays (r. anhâ).....	43
Rubeyyi binti Muavviz (r. anhâ).....	46
Şifâ binti Abdullah (r. anhâ).....	49
Zabiye binti Bera (r. anhâ).....	51
Rubeyyi binti Nadır (r. anhâ).....	53
Atike binti Halid (r. anhâ).....	55
Hayra (r. anhâ).....	57
Ümmü'l-Hayr (r. anhâ).....	59
Ümmü Halid (r. anhâ).....	61
Ümmü Hakem binti Zübeyr (r. anhâ).....	63
Ümmü Züfer (r. anha).....	65
Ümmü Atıyye (r. anhâ).....	67

Hanım Sahabîler

Ümmü'l-Fadl (r. anhâ).....	69
Ümmü Külsüm binti Ebî Bekr (r. anhâ)	71
Havle binti Salebe (r. anhâ)	73
Ümame binti Zeynep (r. anhâ)	76
Âtike binti Abdilmuttalib (r. anhâ)	78
Ümeyme binti Rukayka (r. anhâ)	81
Selma binti Umeys (r. anhâ)	83
Havva binti Zeyd (r. anhâ).....	85
Hind binti Utbe (r. anhâ).....	87
Aişe binti Sa'd (r. anhâ)	90
Zeynep binti Ebi Seleme (r. anhâ)	92
Ümmü Süleym (r. anhâ).....	94
Ümmü Ebi Hüreyre (r. anhâ).....	96
Ümmü Eymen (r. anhâ).....	98
Ümmü Külsüm (r. anhâ).....	101
Ümmü Rûman (r. anhâ)	104
Ümmü Varaka (r. anhâ).....	107
Nesibe (Ümmü Umâre) (r. anhâ).....	110
Ümmü Haram (r. anhâ).....	113
Ümmü Şerik (r. anhâ).....	116
Ümmü Hakim binti Haris (r. anhâ)	119
Ümmü İshak Gazaviyye (r. anhâ).....	122
Esmâ binti Ebi Bekr (r. anhâ)	124
Fatıma binti Esed (r. anhâ).....	127
Esmâ binti Yezid Eşheliye (r. anhâ)	130
Safiyye binti Abdülmuttalib (r. anhâ).....	132
Hansa binti Amr (r. anhâ).....	135
Halime (r. anhâ).....	137
Hamne binti Cahş (r. anhâ)	140
Şeyma binti Haris (r. anhâ).....	142
Zinnire er-Rumiyye (r. anhâ)	145
Erva binti Abdülmuttalip (r. anhâ).....	148
Dürre binti Leheb (r. anhâ)	151
Hassane el-Müzeniyye (r. anhâ)	153
Seffane binti Hâtım (r. anhâ)	155
Esmâ binti Umeys (r. anhâ)	157

Hanım Sababiler

Ümeyye binti Kays (r. anhô)	160
Suayra el-Esediyye (r. anhô).....	162
Zâide (r. anhô)	164
Leylâ binti Ebi Hasme (r. anhô).....	166
Zeynep binti Ebi Muaviye (r. anhô).....	169
Şifâ binti Avf (r. anhô).....	172
Habibe b. Sehl el-Ensariyye (r. anhô).....	174
Ümmü Mübeşşir (r. anhô)	176
Fatıma binti Yeman (r. anhô)	178
Fatıma binti Kays (r. anhô).....	180
Havle binti Hakim (r. anhô).....	182
Sümeyye binti Habbat (r. anhô).....	184
Ümmü Asım (r. anhô).....	186
Ümmü Hânî (r. anhô).....	187
Nefise (r. anhô)	190
Nehdiye (r. anhô).....	192
Ümmü Sinan (r. anhô).....	194
Ümmü Kehâ (r. anhô)	196
Habibe binti Cahş (r. anhô)	198
Hâlîde binti Esved (r. anhô)	200
Ervâ binti Küreyz (r. anhô)	202
Ümmü Münzir (r. anhô)	204
Selma (r. anhô).....	206
Rukayka binti Sayfi (r. anhô).....	209
Su'dâ binti Kureyz (r. anhô)	212
Guzeyye binti Cabir (r. anhô)	214
Sehle binti Süheyl (r. anhô)	217
Fatıma binti Hattab (r. anhô)	219
Âtike binti Zeyd (r. anhô)	221
Esmâ binti Amr (r. anhô).....	224
Nâile binti Ferafisa (r. anhô)	226
Ümmü Zer Gıfariyye (r. anhô)	228
Ümmü Râle (r. anhô)	231
Lübabe binti Haris es-Suğra (r. anhô).....	234
Afrâ binti Ubeyd (r. anha)	237
Cemile binti Abdullah (r. anhô)	239

Hanım Sahabîler

Havle binti Tüveyt (r. anhâ).....	241
Fürey'a binti Malik (r. anhâ)	243
Cüveyriye binti Ebi Cehil (r. anhâ)	245
Temime binti Vehb (r. anhâ)	247
Ümmü Büceyd (r. anhâ).....	249
Hansa binti Hizam el-Ensariye (r. anhâ).....	251
Rezîne (r. anhâ)	253
Dubâa binti Zübeyr (r. anhâ).....	255
Berire (r. anhâ).....	257
Dubâa binti Âmir (r. anhâ)	259
Esmâ binti Seleme (r. anhâ).....	261
Ümame binti Hamza (r. anhâ).....	263
Rukayka binti Sekafiyye (r. anhâ).....	265
Cümeyl binti Yesar (r. anhâ)	267
Sübey'a binti Haris (r. anhâ)	269
Zeynep binti Resûlillah (r. anhâ).....	271
Rukayye binti Resûlillah (r. anhâ)	274
Ümmü Külsüm binti Resûlillah (r. anhâ)	276
Fatımatü'z-Zehrâ binti Resûlillah (r. anhâ)	279
Haticetü'l-Kübrâ (r.anhâ).....	284
Sevde binti Zem'a (r. anhâ).....	288
Âişe-i Sıddîka binti Ebi Bekr (r.anha).....	292
Hafsa binti Ömer b. Hattab (r. anhâ).....	297
Ümmü Seleme (r. anhâ).....	300
Ümmü Habibe (r. anhâ).....	303
Zeynep binti Cahş (r. anhâ).....	306
Zeynep binti Huzeyme (r. anhâ)	309
Cüveyriye binti Haris (r. anhâ).....	311
Safıyye binti Huyey (r. anhâ)	314
Meymûne binti Haris (r. anhâ)	317
Mâriye Kıbtiye (r. anhâ).....	319

ÖNSÖZ

Günümüz kadını, kendisine model ve örnek bulabilme sınırlarını içerisindedir. Onun için oluşturulmaya çalışılan model oluşturulmaya çalışılan diyorum; çünkü bugün itibarıyla kadının önünde onun şahsiyetini olduğu gibi yansıtabilen bir model maalesef yoktur kadının yapısıyla örtüşmemekte; kadını yeni arayışlara sürüklemektedir.

Asr-ı saadet kadınları olan hanım sahabîlerin, o günün şartları içinde sergiledikleri ferdî, ailevî ve sosyal yaşantı; bugünün inançlı, Müslüman hanımlarının aradıkları çok şeyi bulabilecekleri bir alan, onlara kendi çizgilerini belirginleştirmede bir örnek, bir modeldir. Hanımlarımız ve genç kızlarımız ise maalesef, onların izlerini takip etmede ve hayat hikâyelerine ulaşmada zorluk çekmektedirler.

Erkek sahabîlerin hayatları kaydedildiği ve sürekli anlatıldığı halde, hanım sahabîler çok fazla kayıtlara geçmemiştir. Birçoğunun kaynaklarda sadece ismi vardır. Yaşamları adına, tek kelime bulmak neredeyse mümkün olmamaktadır. Oysa; Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) vefat ettiğinde yaklaşık yüz bin sahabînin varlığından söz edilmektedir. Bunu

düşündüğümüzde, bir o kadar da hanım sahabînin varlığı muhtemeldir. Buna rağmen, bugün bize ulaşanlar çok az. Kaynaklardaki bu sınırlı sayıda bilgiler üzerine ise çok ciddi çalışmaların yapıldığını söylemek mümkün değil. Bazen, birkaçının erkek sahabîlerin arkasından ismi zikredilmiş; bazen de bir kısmı ele alınarak bir el kitapçığında toplanmış.

Önümüzdeki bu örnek şahsiyetlerin varlığını bilen ve onları yıldız yapan güzelliklerle yaşamını süslemek isteyen her inançlı hanım gibi ben de, onların hayatları hakkındaki çalışmaların eksikliğini fark edince, bu eksikliği nispeten gidermeye vesile olur ümidiyle, hem kendi adıma hem de diğer Müslüman hanımlar adına böyle bir çalışmaya yöneldim. Yukarıda da değindiğim gibi, ana kaynaklarda hanım sahabîler hakkındaki bilgiler çok geniş değil. Fakat ulaşabildiklerimizi aktarma, okuyucunun istifadesine sunabilme gayreti çıkış noktamız oldu. İçlerinde, Resûlullah'ın (sallallâhu aleyhi ve sellem) muhterem zevcelerinin, kızlarının, torunlarının, teyzelerinin, halalarının, annesinin de bulunduğu kitapta yer alan yüz on yedi hanım sahabînin hayatlarından uzanan iplere tutunan bugünün hanımlarının; yaşamlarını bu iplerle, bu günün şartlarına göre örgüledikleri takdirde, kadınlara ait pek çok sorun ve sıkıntının ortadan kalkacağı kanaatindeyim.

Hanım sahabîlerin yaşadıkları güzelliklerin, madalyonun bir yüzü olduğu hatırdan çıkarılmamalıdır. Hanımlarımızın başarılı olmasında, madalyonun öteki yüzü olan erkeklerin de büyük rolü vardır. Bugün kadınının yaşadığı sıkıntı ve başarısızlıklarda kendisinin ihmali kadar, ona imkân tanımayan, hatta engel olan erkeklerin de payı vardır. Asr-ı Saadet'i kadın ve erkek birlikte oluşturdu. Günümüzde de, bu saadeti sağlama, hem erkek sahabîleri hem de hanım sahabîleri örnek almakla

mümkün olacaktır. Zaten sağlıklı aile, toplum ve sosyal yapı -kadınıyla erkeğiyle- tüm bireylerin katkısı ve kendi üzerine düşeni yapması ile gerçekleşecektir.

Ben, 'Hanım Sahabîler' kitabını hazırlarken onların güzide hayatlarına girdim ve o nurlu dünyadan kopmayı, onlardan ayrılmayı hiç istemedim. Kendimi onların iklimiyle özdeşleştirmeyi, o iklimle yoğrulmayı çok arzu ettim. Onların ikliminde kalmak zaman olarak belki imkânsız; ama onların atmosferinden gelen esintilerle kendi hayatımızı süslemek pekâlâ mümkün. İnşallah kadınlar olarak bu nadide hayatların izdüşümünü ibretle takip edebilmek, günümüzün çare bekleyen dertlerine derman olacağına inandığımız bu kutlu insanları örnek alabilmek, dua ve dileklerle.

Ayrıca, bu güzel çalışmanın ortaya çıkmasında beni teşvik eden ağabeyim Mehmet Enes Ergene Bey'e ve kaynaklara ulaşmamda desteğini esirgemeyen eşim Asım Akın Işık Bey'e teşekkürlerimi arz ederim.

Havva Ergene IŞIK
2004

GİRİŞ

İnsanlar eşya ve hadiseleri bir bütün olarak ele alıp değerlendirmedikleri dönemlerde, hataya düşmüş ve yanlış kanaatlere saplanmışlardır. Bir meseleyi herkes kendi bakış açısına göre ve anladığı kadar değerlendirdiğinde, değerlendiren insan sayısı kadar farklı mülâhaza zuhur edecektir. Kimileri “hayvan sevgisi” diyecek; kediyeye, köpeğe bağlanıp en yakınındaki sevgi ve şefkate muhtaçları ihmal edecektir. Kimileri “feminizm” ve “kadın hakları” diyerek sokaklara dökülürken belki de kendi ailesinin, işçisinin, memurunun hakkını ihlal edecektir. Kimileri de “hümanizm” diyerek, insanlığın kurtuluşunu esas alırken ona Malik’ini ve Rabbini unutturacak; kurtarayım derken binbir türlü zulüm işlenmesine sebebiyet verecektir...

Aslında, insanlık Rabbini tanıyıp O’na (celle celâluhü) itaat ve inkıyât edebilseydi, batmaları ve sapmaları önleyebilecek; her devir ve döneme layık peygamber ve ilahî varidatların mesajlarına kulak verebilseydi, o ana santrale bağlanıp enerjisini hiç kaybetmeyen bir ışık hüzmeleri olabilseydi, ifrat ve tefrite düşmeyecekti. Nasıl ki, bir bilgisayar firması satmış olduğu bilgi-

sayarların kontrolünü, bakımını, programlamasını ve her türlü şikâyete karşılık servisini üzerine alıyor, hem o aletleri yıpranmaktan kurtarıyor hem de müşterisini memnun ediyor; öyle de bu kâinatı kuran ve insanı en mübeccel ve muhterem bir varlık olarak yaratan Allah (celle celâluhü), onun ihtiyaçlarına uygun bir meşher açacak ve açmış, ona yol gösterecek bir rehber gönderecek ve göndermiş, onun hastalık ve problemlerine cevap verecek bir reçete hazırlayacak ve hazırlamıştır. Ama gel gör ki; insanoğlu Allah'ı unuttuğu dönemlerde kendini de unutmuş, ne o rehberine ne de reçeteye dönüp bakmıştır. Neticede de, zulümden ve aşırılıktan kendini alamamıştır.

İşte; iman ve İslâm'a lâkayt ve müstağni kalan kimselerin düştükleri hatalardan biri de; kadın, kadın hakları, kadın-erkek eşitliği gibi konulara yanlış yaklaşım veya Feminizm etkisiyle kadın hakları konusunu yanlış yorumlamadır. Kur'ân ve sünnetten uzak olarak kadınlara birtakım haklar ve statüler aranmaya çalışılmıştır. Bazıları İslâm'ın kadına verdiği değeri ve onların hukukunu yetersiz görerek; hatta bir yığın suçlama ve saldırı ile İslâm'da kadının hiçbir hakkının ve değerinin olmadığı, erkeklere tanınan inisiyatifin onlara tanınmadığı iddiasıyla hak aramaya ve eşitlik ağıtları yakmaya kalktılar. Bu kimselerin düştükleri hata; yukarıda da arz ettiğimiz gibi eşya ve hadiseleri en başta bir bütün olarak ele almayışılarıdır. Kadın ve erkeğe, "bir bütünün iki yüzü" olarak bakmamalarıdır. Yine en büyük hatalardan biri de eşitlik ile adalet mefhumlarını yeterince ele almamaları ve belki de bu iki kavramın mânâsını bilmemeleridir. Öte yandan; bütün bu hatalara bir de bu insanların imandan mahrum olmaları, varlığın yaratıcısını, O'nun (celle celâluhü) adalet ve rahmetinin tecellilerini nazara almadan hak aramaya çıkmaları eklenince mesele farklı mecralara kaymış, saptırılmıştır.

Biz, Allah'ın inayetiyle vücuda gelen bu eserimizde, İslâm'da kadın mevzusunu enine boyuna tahlil edecek değiliz. Buna gerek de yok. Çünkü "Hanım Sahabîler" dediğimiz o canlı şahitler, İslâm'da kadının nasıl bir değer ve itibara sahip olduğunu örnek hayatlarıyla ortaya koymuşlardır. Dolayısıyla, onların nezih ve itibarlı tarihçe-i hayatlarını sizlere takdim etmekle "İslâm'ın kadına verdiği değeri" de ortaya koymuş olacağız.

Kur'ân-ı Kerim'de, kadınlara tahsis edilmiş bir surenin varlığı (Nisa) ve ayet-i kerimelerin umumunda kadınların erkeklerle aynı hitaba mazhar olmaları kadınların önemli bir konuma yükseltildiğini göstermektedir. Ayrıca kadının peygamber hanesinde layık olduğu muallâ mevkiyi kazandığını de görmekteyiz. Peygamber yuvasında yaşanan aile hayatı, bütün sahabenin evlerinde örnek alınıyor ve bütün evler birer cennetnüma olmakla, o asır bir "saadet asrı" olarak tarihe geçiyordu.

"Hanım Sahabîler" namıyla yad ettiğimiz o yüce kadınlar, ailenin muallimesi ve kurucusu olarak taçlandırılırken ve evinin, eşinin, çocuklarının bekçisi ve şefkat kahramanı olarak görülürken, diğer yandan savaşlarda erkeklerle beraber cihadta iştirak ediyorlar, içtimai hayatta aktif rol üstleniyorlar, cami ve mescitlerde, namazlara ve sohbetlere iştirak ediyorlar, mirastan pay alıyorlar, mülk ve servet edinebiliyorlar, şikâyet ve dileklerini açıkça ifade edebiliyorlar, evlenecekleri kimseleri tercih edebiliyorlardı. Daha nice konuda onlar da bir insan olarak muhatap alınıyor ve öyle muamele görüyorlardı.

NIÇİN HANIM SAHABÎ?

Bu azize hanımların büyük çoğunluğu, eşlerinden ve akrabalarından ayrı kalarak yalnız başlarına İslâm'a gönül vermişler ve gönül vermekle başlarına gelen binbir türlü bela ve musibete de göğüs germişlerdir. Kadının bir meta olarak görüldüğü, kız çocuklarının öldürülebildiği ve birçok haklarından mahrum bırakılarak kız çocuklarına hayat hakkının tanınmadığı bir dönemde işkenceye, yakalanıp öldürülme tehlikesine rağmen, Resûl-ü Ekrem'in (aleyhisselâm) arkasında saf bağlamaları, erkeklerle beraber cihatlara iştirak etmeleri aslında çok büyük bir hadisedir.

Sadece Nebi Aleyhisselâm'ın ezvac-ı tahiratlarının değil; onlarla birlikte bütün hanım sahabî hayatlarının tespit edilip bilinmesiyle birçok husus tebeyyün ve tezahür edecektir.

Birinci olarak; o yüce hanımların imanlarının derecelerini bilmiş olacağız. En nâmüsait şartlar altında, bütün tehdit ve tehlikelerin varlığına rağmen iman eden ve imanlarını Allah'ın inayetiyle sonuna dek muhafaza edebilen bu hanımların örnek hayatları; günümüz insanına, kadınıyla, erkeğiyle muazzam bir misal teşkil edecektir.

İkinci olarak; hanım sahabîlerin hayatları, kadın erkek eşitliğinden bahsederek İslâm'a saldıranların haklı olmadıkları gös-

terecektir. Eğer o altın çağda sıradan bir kadın bile gidip, araya hiçbir aracı koymadan: “Yâ Resûlallah, beni kendine nikâhlar mısın?” diyebiliyor ve bu teklif 11 kadın tarafından gerçekleştiriliyorsa eşitliğin, adaletin, hak ve hukukun lafını etmeye gerek yoktur. Sadece tenezzül edilip azize ve muhtereme olan o hanımefendilerin sergüzeşt-i hayatlarının okunması kâfi ve vâfidir.

Üçüncü olarak; İslâmî bir aile hayatının pratikte nasıl yaşanacağını ve Efendimiz’in hayat-ı seniyyelerinin nasıl örnek alınacağını günümüz hanımlarına anlatmanın biricik yolu, onların kendi hemcinsleri olan hanım sahabîlerin hayatlarını okumalarını sağlamaktır.

Dördüncü olarak; hanım sahabiler din-i mübin-i İslâm’ın bizlere intikalinde önem arz ediyorlar. Mekkelisi, Medinelisi, Ensarı, Muhaciri ile bütün Asr-ı Saadet kadınları, Peygamber’i gören, vahy-i semaviye şahit olan ve hakkında hükümler verilen yığın yığın hadiseye tanıklık eden insanlar olarak, erkekler kadar Aişe Validemiz başta olmak üzere, bütün ezvac-ı tahirat ve diğer analarımız hadis rivayet ediyorlar, Kur’ân-ı Mübin ile iştigal ediyorlar ve Nebi’nin (sallallâhu aleyhi ve sellem) sohbetlerine iştirak ederek duyduklarını bir kadın hissiyatı ile değerlendiriyorlardı. İşte; bu kutsi değerlerin 15 asır ötesine taşınmasında vesile noktasında hisseleri ve emekleri olan yüce kadınlara vefâ borcu; böyle bir eserin vücuda gelmesi ile, inşallah hem yazan hem okuyan hem de müstefid olanlar için bir nebze olsun ifa edilmiş olacaktır.

Onların nezih hayatlarına geçmeden önce, umum insanlık içinde kadının yerinin ve ona verilen değerlerin veya değersizliğin boyutuna nazar etmek, İslâm’ın kadına getirdiği avantajları daha iyi idrak etmemizi sağlayacaktır. Bu avantajları kullanıp değerlendirmiş olan hanım sahabîlerin konumu ve nasıl bir cevher oldukları hakkında bize bir fikir verecektir.

DOĞU VE BATI DÜNYASINDA KADIN

İslâm'dan önce ve İslâm'ın geldiği çağda kadın, hemen hemen bütün milletlerde aşğılık bir mahluk olarak kabul ediliyor; hakir görülüyordu.

- Eski Hint hukukuna göre kadın; evlenme, miras ve diğer muamelelerde hiçbir hakka sahip değildi. Kadının murdar temayüllere, zayıf karaktere ve fena bir ahlâka sahip olduğu kabul ediliyordu. Hintliler arasında dul kalan kadınları yakmak âdetti. Ölen kocanın naaşđı üzerinde yakılan kadın, sadık ve saygıdeğer bir zevce olarak kabul ediliyordu.

- Budizm'in kurucusu Buda, önceleri kadını dinine kabul etmiyordu. Nihayet, birçok tereddütten sonra kadınları dinine kabul etmiş; fakat bunun Budist toplumu için çok tehlikeli olduğunu söylemişti.

- İsrail hukukuna göre kızlar, babalarının evinde bile hizmetçi gibiydiler. Baba onları satabiliyordu. Boşama hakkı, keyfi bir surette kocaya aitti.

- İran'da Sasani Devleti'nde kız kardeşle evlenmek caizdi. Hatta, bu teşvik edilirdi.

- Eski Yunanlılarda da kadın, eşyadan farksızdı. Kocasđ, isterse sağlığında isterse öldükten sonra karısını bir başkasına

devredebiliyordu. Tıpkı diğer mallar gibi miras kalan kadın, bir başkasına da bağışlanabiliyordu.

- Kadim Isparta'da kadın başka kimselerle de münasebette bulunmaya zorlanırdı. Eflatun'a göre kadın, elden ele dolaşan orta malı olarak gezmeliydi.

- Çinlilerde kadın, insan sayılmaz, ona ad bile konulmaz, "1, 2, 3..." gibi sayılarla çağrılırdı.

- İngiltere'de, M.S. 5. asırdan 11. asra kadar kocalar hanımlarını satabiliyorlardı. İlk günahın işlenmesine sebep olan ve böylece insanlığın felaketini hazırlayanın bir kadın olduğuna inanan Hristiyan milletler, kadına daima bir şeytan nazarıyla bakmışlardı.¹

1 Bekir Topaloğlu, İslâm'da Kadın, s. 15,16; Asr-ı Saadet 6/207-208; Abdülaziz Çavuş, Anglikan Kilisesine Cevap, s. 162-165.

ESKİ TÜRKLERDE KADIN

Eski Türklerde kadınların siyasi ve içtimaî rolleri çok büyüktü. Hakan tek başına bir elçiyi huzuruna kabul edemezdi. Elçiler, ancak sağda Hakan, solda da onun eşi olduğu bir zamanda, ikisinin huzuruna çıkarlardı.²

Türk erkeği, hanımına büyük değer verirdi ve ona saygılı davranırdı.³ Bugün başlık denen para, nikâhlanacak kızın babasına ödendikten sonra kızın kendisine de bir mehir verilirdi. Evlenmeler, iki taraf anlaştıktan sonra umumiyetle kaçırma yoluyla olurdu. Maddi durumu iyi olan, istediği kadar kadınla evlenebilirdi. Babanın vefatında, bütün miras erkek çocuğa kalırdı. Oğul, babasının zevcelerine bakmaya ve öz annesi olmayanlarla, yani üvey anneleriyle evlenmeye mecburdu. Hatta bir kardeş ağabeyinin, bir yeğen amcasının ölmü halinde onun hanımıyla evlenmek zorundaydı. Bir baba ölmeden önce malını çocukları arasında taksim etmemişse, kızlar mirastan pay alamazlardı.⁴

2 Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları, s. 165

3 İbn Batuta Seyahatnamesi

4 İbn Batuta Seyahatnamesi

Çeşitli dünya milletleri arasında, İslâm'dan önce en şanslı kadınlar Türk kadınları sayılabilirdi; fakat onların haklarında da birçok ihlâller mevcuttu. Kadınları en ideal haklara ve üstün değere, son ve evrensel din olan İslâm ulaştıracaktı.

Kadını ve erkeği yaratan Allah (celle celâluhû) olduğuna göre onların kıymetlerini, hak ve hukuklarını, ihtiyaç ve sıkıntılarını en iyi bilecek ve bunlara en iyi cevap verecek olan ancak O'dur. Nasıl ki; bir elektronik aletin bakımı, tamir ve işleyişini takip etme vazifesi bir ayakkabıcı veya bir demirciye tevdi edilince, bozulma, kırılma ve çöpe atılma mukadderse, sonsuz kudret sahibi Allah'ın bir sanatı olan kadını da onun sanatkârı olmayan kimselerin eline teslim etmek aynı neticeyi doğurur ve doğurmuştur; kadın, hanımefendi olamamış; hanım sahabî unvanını bir türlü alamamıştır.

Geçmiş asırlarda değil, bugün de, gelecekte de o nezih varlık şayet fitratındaki cevherler keşfedilip, ona ait özellik ve güzellikleri nazara verilerek kendi özü ile bütünleştirilmezse, layık olduğu "eşitlik statüsünü" elde edemeyecektir. Neticede, ya reklam aracı olacak, ticaret metayı haline gelecek veya putlaştırılıp sahte mabud ittihaz edilecek veyahut layık olmadığı iş ve sorumlulukların altında kalacaktır; İsrailoğullarında, Bizans'ta, Roma'da vs.. olduğu gibi.

ARABİSTAN YARIMADASI'NDA KADIN

İslâmiyet öncesinde, Arap Yarımadası'nda da kadının durumu, diğer milletlerdeki halden farklı değildi. Hiçbir meselede kadının görüşü alınmaz, kendisine hiç değer verilmezdi. Cariyelerin ise, Arap'ın dışı devesinden farkı yoktu. Araplar, onları da tıpkı develeri gibi alıp satardı. Bazıları, genç ve güzel cariyeleri toplayıp fuhuş yaptırıyor ve onların parasını ticarete sermaye olarak kullanıyordu.

Şurası da var ki; bilhassa Mekke, Medine ve Taif gibi yarı medeni bölgelerdeki soylu aile kızları, cemiyet içinde mevki sahibi sayılmıyor değillerdi. Hatta; bazı şerefli reislerin dirayetli kızları kabile içinde birçok erkekten daha muteberdi. Beni Adî İbni Neccar kadınlarından Selma binti Ömer, Kureyş kadınlarından Hatice binti Huveylid, Ebu Süfyan'ın hanımı Hind binti Utbe, Medine kadınlarından Ümmü Ümare binti Ka'b, meşhur Arap şairi Hansa, bu yüksek kadınlardan bazılarıdır.

Fakat, bu müstesna durum bir yana, Arap toplumunda umumiyetle kadınların insanî haklara sahip olduğu kabul edilmiyordu. Cahiliye devrinde kadınlara miras hakkı tanınmıyor, kız çocukları birçok kabilede diri diri toprağa gömülüyor, er-

kekler hiçbir hudut tanımadan istedikleri kadar kadınla evlenebiliyorlardı.⁵ Bir tarafta korkunç bir ifrat yaşanırken, diğer tarafta vahşi bir tefrit almış başını gidiyordu.

Kadının Esareti

Arap Yarımadası'nda, cahiliye devrinde savaş ve baskınlarda galip ve güçlü tarafın, yenilen veya karşı koyamayanların kadınlarını esir aldıkları bilinmektedir. Bu kadınlar arasında, esarete dayanamayıp intihar edenler olmuştur. Bununla birlikte; çoğunluğun toplumda varolagelen bu hayata ister istemez katlandıkları anlaşılmaktadır.⁶

Cahiliye devrinde mal telâkki edilen cariyelerin, çarşı-pazar ve panayirlarda eşya gibi satılmalarının yanı sıra, kadın esir ticaretiyle uğraşan tacirlerin de bulunduğu nakledilmektedir.⁷ Esir kadınlardan doğan çocuk da esir kabul edilir; hür baba eğer isterse çocuğu hürriyete kavuştururdu. Cariyeler, deve çobanlığından ev bakıcılığına kadar sahibinin her işini yapma mecburiyetindeydiler.

5 Kable'l-İslâm Araplarda İctimai Aile, s. 86-88

6 El-İsbehani, el-Eğani, 14/146.

7 El-Mes'udi, Mürûcû'z-Zeheb, 2/293

KIZ ÇOCUKLARININ ÖLDÜRÜLMESİ VE KADINA YAPILAN ZULÜM

Cahiliye devri Arapları arasında, kız çocuklarını diri diri toprağa gömme veya başka yollarla öldürme gibi zulümlerin olduğu bilinmektedir. Bu âdetin sebeplerinden birisi yoksulluktu. Araplar yoksulluk ve bakamama korkusuyla bu zulmü yaparken, Peygamberimiz'in anne tarafından dedesi olan Zühre b. Kilab, zengin olduğu halde peş peşe üç erkek çocuğu öldüğü için, sonra doğan kızını diri diri toprağa gömmüştür.⁸

Yine cahiliye devrinde bazı babaların; fuhşa düşebileceği korkusuyla veya evde kalıp evlenememeleri endişesiyle kız babası olmayı utanç kaynağı olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu korkunç âdet yarımadanın bir değil; birçok yerinde ve birçok kabilesinde münteşirdi. Temim kabilesinden olan Kays b. Asım'ın kızını, Kebire binti Ebu Süfyan'nın dört kızını ve bazılarının da kızlarından sadece birini öldürdüğü tespit edilenler arasındadır.

8 İbn Habib, El-Munammak, s. 336

Kız çocuklarının öldürülmesi âdetinin yanlış olduğunu düşünen Temimli Sa'sa b. Naciye'nin ölümden kurtardığı çok sayıda kızın bulunduğu, başka merhamet sahibi kimselerin de insanları bu işten vazgeçirmeye çalıştıkları, hatta öldürülmek istenen kızları kurtarıp üzerlerine aldıkları rivayet edilmektedir.⁹

Cahiliye devrinde ayrıca, regl durumundaki kadınla aynı evde oturmayan, bir kaptan yiyip içmeyen, aynı yatağı paylaşmayanlar da vardı. Urve b. Verd, hanımını şarap karşılığında rehin bırakmıştı. Hanımına kızan Sahr b. Amr, onu idam etmişti. Kız çocuğu dünyaya getiren bir kadını, kocası bu sebeple terk edebiliyordu. Bunlar gibi daha nice hadiselerle kadının hayat hakkının dahi olmadığını, birçok karanlık ve bahtsız dönemlerden geçtiğini, değil kadın haklarının, insanlığın ihlalini esefle müşahede ediyoruz.

Hak ve hakikatten uzaklaştıkça, peygamber ikliminin yumuşatıcı ve eritici havasından koştukça, insanlık keşmekeş bir hayat yaşamış; hak-hukuk denen değerler sadece tarih sayfalarında kalmıştır. Kıstasların altüst olduğu cehennemî bir cendereden geçen kadın, İslâm'ın kendisine uzanan eline yapışınca; hakkı olan o mualla mevkiye çıkmış ve tarih sayfalarında en müstesna yerini alıp, zirvelere yükselmiştir.

Hanım sahabîler kolay yetişmemiştir. İnsanlığa eşitlik ve kardeşliği talim eden Kur'ân-ı Hakim'in nüzulüyle, belki kadınlık tarihinin en zor dönemine girilmiş, kadın yokluklar arasında bir köşeye sıkıştırılmak istenmiş, ama Kur'ân'ın ve Hz. Muhammed'in (aleyhisselâm) o kurtarıcı eli bu hanım sahabe adaylarına Asr-ı Saadet dediğimiz altın çağın tacını giydirivermiştir.

9 el-Halebi, İnsan, 1/201

İSLÂM'DA KADIN

Kadının İslâm'daki yeri ile ilgili olarak yazılacak çok mesele ve malûmat var aslında. Bu konuda, bir hayli yapılmış çalışma ve araştırma da vardır. Bizim gayemiz, "İslâm'ın kadına bakışını incelemek" de değildir. Fakat "Hanım Sahabîleri" takdim etmeden önce, bazı farklı açılardan konuya temas edip geçmek istiyoruz.

Son peygamber Hz. Muhammed'in (aleyhisselâm) risaleti ile birlikte, insanlığın bütün dert ve sıkıntılarına ilaç ve şifa olacak prensipler, reçeteler sunulurken, kadınların hukuku ve problemlerinin çözüm yolları da ihmal edilmemiş, hepsi Allah (celle celâluhû) tarafından tanzim edilmiştir. "Nisa" denilen müstakil bir sûre kadınlarla ilgili birçok meseleye cevap sadedinde inzal edilmiştir. Erkeklerin hemen yanında, Kur'ân-ı Kerim'de birçok hitap şekliyle kadınlara ayrıca seslenilmektedir.

Peygamberimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) sünnetinde de kadınlar lâıyk oldukları konuma getirilmişler ve toplumda belli bir saygınlık elde etmişlerdir. Son asırlarda ve günümüzde Müslüman toplumda kadın, gelenek, görenek ve âdetlerden kaynaklanan bir kısım ihmallere, haksızlıklara ve mağduriyet-

lere maruz kaldıysa bu İslâm'ın eksikliği ve noksanlığı değildir. Çünkü; bunlar İslâm'a ait değildir. Sadece maksatlı olarak İslâm'a ait gibi gösterilmeye çalışılmaktadır. Bu, "Müslüman" kimliği altında bulunan; fakat İslâm'ı yaşamayan Müslümanların eksikliği ve suçudur. Şartlı bir bakış açısıyla Kur'ân'a ve sünnete bakan bazı art niyetli kimseler, bu iki kaynağa bu konuda kusur atfetmeye çalışmışlardır. İçimizde ve dışımızda feminizm propagandası yapıp Kur'ân'ın ve hadislerin eksiklerinin veya akla mantığa tezat teşkil eden kısımlarının olduğunu iddia edenleri, yeniden bildiklerini gözden geçirmeye ve objektif olarak "kadınla" ilgili İslâm'ın bakış açısını değerlendirmeye davet ediyoruz. Zaten örnek hayatları takdim edilen "Hanım Sahabîler", lisan-ı halleriyle 15 asır ötesinden bütün saldırılara ve zihinlere gelen şüphelere gereken cevabı vermektedirler.

Kur'ân'a ve sünnete karşı olan şüphe ve tereddütlerle alâkalı mevzulara girmek niyetinde değilim. Bu konuda yazılmış geniş eserlere atıfta bulunarak yüce dinimizin Asr-ı Saadet kadınlarına tanıdığı avantajlardan ve hürriyetlerden bir nebze olsun bahsetmek istiyorum.

Hz. Peygamber'in (sallâllâhu aleyhi ve sellem) bir nebi olarak gönderilişi ve Rabbinden aldığı evrensel ve eskimez mesajları kadın erkek herkese tebliğ etmeye başlaması ile, kadınlar şu statülere kavuşmuş oluyorlardı:

1. Kadınlar da, Allah'ın davetine erkeklerle beraber ilk günden itibaren muhatap oluyorlar ve birer insan olarak şahsiyetlerini kazanıyorlardı. Yaptıkları ve yapmadıklarından tek tek hesaba çekilecekleri; sorumluluk alanları, vazifeleri ihmal edilmeden kendilerine anlatılıyordu.

2. Kadınlar, kendi aile ve kabilelerini imana davet edebiliyorlardı.

3. Kadınlar da, eğitim ve öğretimden azami derecede istifade ediyorlardı. Kur'ân eğitiminde, sünnet-i nebeviyi anlama ve öğrenmede ve pratik mevzuların taliminde erkeklerden geri kalmıyorlardı. Bu hususta, herhangi bir engelle karşılaşılırsa derhal Peygamber'e (sallallahu aleyhi ve sellem) gidip şikâyetle bulunabiliyorlardı.

4. Kadınlar, cemaatle yapılan ibadetlere iştirak ediyorlardı.

5. Savaşlara iştirak edebiliyorlardı.

6. Özel durumlarda, boşama hakkını kazanabiliyorlardı.

7. Mirastan kendilerine pay veriliyordu.

8. Kadın ve anne olarak, "Cennet anaların ayakları altındadır." gibi hadis-i şerifler ile çok önemli bir paye elde ediyorlardı.

9. Dövülmekten, satılmaktan, diri diri gömülmekten kurtuluyorlardı.

KADINLIK ÂLEMINİN YILDIZLARI

Hz. Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem) risalet vazifesine başlayınca, onun davasına cephe alan yığın yığın insan olmuştu. Bunlar arasında, özellikle Mekke eşrafının sözü geçen kadınları da vardı. Eşleriyle birlikte, hidayete giden yollara dikenler ekmeye çalışmışlardı. Ebu Leheb ve Ebu Cehil'in hanımları bu safın başında yerlerini alarak, bütün güçleriyle kışkırtıcılık ve İslâm aleyhinde propaganda yapıyorlardı. Fakat öte yandan aynı ailenin kızları, oğulları, baba ve annenin aksine Allah ve Resûlü'ne tâbi oluyor; bu çetin yolun yılmaz ve dönmez yolcuları arasına katılıyorlardı. Hz. Cüveyriye, babası Ebu Cehil'in, annesi Ervâ'nın ve belli bir döneme kadar ağabeyi İkrime'nin ve diğer akrabalarının baskı ve tazyiklerine rağmen iman etmiş; âdeta hepsine meydan okumuştur.

Yahudi ve münafık bir baba olan Abdullah b. Übey b. Sehl'in kızı Cemile (r. anhâ), babasının tesiri altında kalmamış; onun yaptıklarını hiçbir şekilde tasvip etmemişti. Ondan gelebilecek her türlü tehlikeyi göze alarak Allah Resûlü'ne biat edip, Müslümanlığını dışa vurmuştu... Evinden kovulma, aç-susuz kalıp işkenceye maruz kalma pahasına...

Belki bunların en başında zikredilmesi gereken Hz. Hatice Validemiz, bütün hanım sahabenin önde gelen kahramanıdır. Her şeyini, hem peygamberi hem de eşi olan Hz. Muhammed'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) davası uğruna feda eden bu güzide hanım, bir kez olsun vefasızlık göstermemiş; onca sıkıntı, yokluk, ıstırap ve işkenceye rağmen son Peygamber'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) yanında olmuştu.

İşte; fütûrsuzca iman ve İslâm'a gönül veren bu cesur kadınların dünyalık namına ellerine geçen çok fazla şey olmamıştı. Her insan nefis taşır, bu beşeriyetin muktezâsıdır; ama bu annelerimizin belli ki böyle bir beklentileri yoktu. Mekke döneminde "Ben inandım." demek; işkence, dayak ve itilip-kakılma demektir. Hatta Yasir ailesinin başına gelenler gibi "ölüm" demektir. İnsanların, dayanacak bir şey bulunca cesaretlerinin artması normaldir; ama hanım sahabîler, o kadınlık âlemi içinde yapayalnız kalma tehlikesiyle burun buruna idiler. Gidip iman ettikleri, biat edip gönül bağladıkları Hz. Muhammed'in (aleyhisselâm); millete dağıttığı bir servet, mal-mülk, ordular, silahlar yoktu. Hicrete kadar Efendimiz (aleyhisselâm) de, sahabe ile aynı kaderi paylaşıyordu. O halde, ne idi bu insanlara yurtlarını-yuvalarını, aile ve ocaklarını terk ettiren sihirli iksir? Niçin, dünyaya, bütün sebeplere aldırıamacasına, delicesine Kur'ân'a koşuyor ve Hz. Muhammed'in (aleyhisselâm) fedailerini oluyordular?

Bunları yaşamadığımızdan verecek cevabımız da yok belki; fakat şunu rahatlıkla görebiliyoruz: Bu insanlar, kadını ve erkeği ile çok kısa zamanda tahkik-i imana ulaşıyorlardı. Kur'ân onlara tesir ediyor, Efendimiz (aleyhisselâm) onların gönüllerinde itimat ve itminan temin ediyor, onlar da dolup coşuyor ve koşulması gereken yerde de cesaretle koşuyorlardı. Hanım sahabîler de, işte böyle bir coşkun iman seline kendilerini bırakarak günümüz ve kıyamete kadar gelecek kadınlara "efendi" oluyordular.

BİR VEFA BORCU

Nebiler Sultani'nin (sallallâhu aleyhi ve sellem) vefalıları bu hanım sahabîlere, vefa borçluyuz. Mükemmel dinimizin ebetlere kadar payidar olmasına vesile o güzide cemaatin, erkeğine olduğu gibi kadınına da vefa borcumuzu ifa etmeliyiz.

Bu borcumuzu ödeme yolu, onların yad-ı cemilini bütün afâkî âleme duyurmaktan geçiyor. Bir sürü sahte kahramana alkış tutulan günümüzde bu eşsiz kahramanların bilinmeye ve alkışlanmaya değer hayatlarını yazıp okuyarak hayatımıza rehber yapmakla, bir nebze olsun onlara karşı vefa borcumuzu ödeme rahatlığını hissedebileceğiz belki de...

"Hanım Sahabîler" dediğimiz bu yüce kadınların her birisi çok mümtaz vasıfları haiz insanlardır. Sahip oldukları bu yüksek hasletler, bütün asırlara ışık tutabilecek kadar parlak ve bütün kadınlara misal teşkil edebilecek kadar göz alıcıdır:

- Yoksulların anası mânâsına gelen "Ümmü'l-Mesakin" unvanının sahibi Zeynep binti Huzeyme (r. anhâ) yetimleri koruyup kollama ve fakirlere el uzatmayı şiar edinmişti. Kapısında, yoksullar hiç eksik olmuyor ve onun yardım eli onlara her zaman ulaşıyordu. Bir de buna peygamber hanımı olması eklenince,

Zeynep (r. anhâ) Validemiz paha biçilemeyecek bir değere ulaşmıştı. Hz. Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir gün zevcelerine:

“Bana (vefatımdan sonra) ilk kavuşacak olanınız, kolu en uzun olanınızdır.” buyurmuş, onlar da kollarını ölçerek bu talihliyi tespit etmeye çalışmışlardı. Fakat, Allah Resûlü'nün bahsettiği uzunluk, hayır yapma hususunda önde olan Hz. Zeynep'e atfen söylenmişti.

- Utbe b. Rebia'nın kızı ve Ebu Süfyan'ın hanımı Hind (r. anhâ), Mekke fethine kadar İslâm'ın ve Resûlullah'ın bir numaralı düşmanıydı. İçinde tarif edilemeyecek bir kin vardı; ama bu kadının Efendimiz'e iman edip biat ettikten sonra gelip Ebu Süfyan'ı, Resûl-i Ekrem'e şikâyet edecek ve onun cimriliğinden yakıncaktı. Artık Hind, çok cömert bir kadın olmuştu. Geçmişini telafi etmek için İslâm'ı o kadar itina ile yaşıyordu ki...

Hz. Hamza'ya yaptıklarını affettirmek için “Yermük Harbi”-ne katıldı ve bu defa Uhud'un aksine eşi Ebu Süfyan ile birlikte Müslümanları Rumlara karşı savaşmaya teşvik ederek büyük bir kahramanlık sergiledi.

- Hz. Hatice'nin çok yakın arkadaşı olan Havle binti Tüveyt vardı ki, ibadetlerine, özellikle de gece ibadetlerine çok düşküdü. Hz. Aişe Validemizi ziyarete gelen bu kadın, izin isteyip odaya girince Nebi (aleyhisselâm) Efendimiz hemen ayağa kalkıyor ve Havle'nin halini hatırını soruyordu. İşte Asr-ı Saadet'te kadın ve kadına layık olduğu saygıyı gösteren Vefa Âbidesi Kâinatın Güneşi Hz. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)!

- Bu yüce kadınlar, birçok kadının yapamayacağı fedakârlığı yapmışlardı. Bunlardan birisi de Yahudi ve münafık olan Abdullah b. Übey'in kızı Cemile idi. Evlendikleri günün ilk sabahında eşi Hz. Hanzala'yı hiç tereddüt etmeden Uhud'a gönderen bu fedakâr hanım, en küçük bir isyan eseri dahi göstermiyor ve şehit hanımı olduğu için Rabbine hamd ediyordu.

- Yedi oğlunu şehit veren Afrâ b. Ubeyd ise, bambaşka bir idealin kadınıdır. Bedir'de Muaz ve Muavviz isimindeki iki oğlu şehit olan bu anne, üçüncü oğlu da şehit olmadığı için üzülür ve bu üzüntüsünü Efendimiz'e ihsas eder. Nihayet Uhud'da o da şehit olur. İkinci eşinden olan dört çocuğunu da şehit veren anne, Allah'ın rızasına ulaşma ümidiyle çok memnun ve mesrurdur.

- Hanım sahabîler, eşlerine karşı gösterdikleri vefâ ve sadakatte destan yazdılar. Ebu Seleme'nin hanımı Ümmü Seleme (r. anhâ) eşine: "Hangimiz önce ölürse arkada kalan evlenmesin." teklifini yapınca Ebu Seleme: "Hayır, ben ölünce sen evlen. Allah, sana hayırlı bir eş nasip eder." demişti. Ebu Seleme, Uhud'da vefat edince Ümmü Seleme dul kaldı. Büyük sahabîlerden gelen evlilik tekliflerini reddetti. Ancak, Allah Resûlü teklif yapınca eşinin sözünü dikkate aldı ve evlendi.

- Buna benzer bir hadiseyi de Hz. Osman'ın (r.a.) hanımında görüyoruz. Hz. Osman'ın hanımı Nâile (r. anhâ), sözü müessir bir hatip ve muteber bir şairdi. Olabildiğince de cecurdu. Hz. Muaviye bu müçtehit kadının büyüklüğünü görmüş; ondan kendisine zevce olmasını istemişti. Nâile, Hz. Osman'a olan vefasından dolayı, teklifi reddederek şöyle cevap verdi: "Osman'ın bende muttali olduğu şeylere başka hiçbir kimsenin muttali olmasını istemem." Hayatının sonuna kadar kimseyle evlenmeyip dul yaşamayı tercih etti.

- Dikkatimizi celbeden hanımlardan birisi de Suayra el-Esediyye'dir. Sara hastalığına yakalanmış ve bu hastalıktan kurtulmak için Resûlullah'tan dua istemeye gelmişti:

"Yâ Resûlallah, Allah'a dua etsen de bana şifa verse." deyince, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem):

“İstersen, ben şifa vermesi için Allah’a dua ederim. Allah da sana şifa verir. Ama istersen sabret, sana cennet verilsin.” buyurdu. Suayra (r. anhâ):

“Sabır ve cenneti seçtim Yâ Resûlallah.” diyor ve sabır kahramanlarının listesine dahil oluyordu.

- Saadet Asrı’nın kadınlarından ilim düşkünü ve ilim öğrenmede erkeklerle yarışacak düzeyde olanlar vardı: Fatıma binti Kays hiçbir ilim meclisini kaçırmaz; mescitte, evinde, sokakta ve ilim meclisi olan her yerde hazır bulunurdu. Kendi evi, bir okul gibi çalışıyordu. Her gün orada hadis müzakereleri, Kur’ân tilavetleri ve birçok mühim meseleler gündeme gelirdi. Gerek Peygamber (aleyhisselâm) gerekse Hulafa-i Raşidin döneminde ilmî toplantılar dışında birçok siyasi görüşmeler de onun evinde gerçekleşirdi. Alınan kararlardan haberdar olur ve üzerinde fikir yürütmeye çalışırdı. Hz. Ömer’in vefatıyla başlayan hilafet seçimleri görüşmelerinde onun da görüşüne müracaat edilmişti. Fatıma binti Kays ilmî ve siyasî zekâsıyla da günümüz kadınlarının önünde bir meşale gibi parlamaya devam etmektedir.

Hanım sahabîleri anlatan bu eser, onların daha nice yönlerini nazarlarınıza arz etmektedir. Bu mini eserin o büyük hanımların birçok bilinmeyen yönlerinin tanınmasına ve alkışlanmasına vesile olacağını ümit ediyoruz. Onlar Resûl-i Ekrem’in ifadesiyle birer yıldız gibiydiler. Her birisinin çok farklı kahramanlık ve fedakârlıkları vardı. Bununla birlikte, hepsinde ortak olan bir şey mevcuttu: Allah ve Resûlullah aşkı. Onlar cennete giden yolun ve cennette Cemalullah’ı seyre davet eden Hz. Muhammed’in (aleyhisselâm) yolunun sevdalılarıydılar.

Kader onlara “hanım sahabî” olma yolunu açmış ve o şanlı kadınlar, iradelerinin hakkını vererek “hanım sahabî” olmuş-

lardı. Bizlere ve özellikle günümüz Müslüman hanımlarına da onları izlemek, onlara tâbi olmak, onları örnek almak, hemen onların arkasında yer almak yakışır. Ne mutlu bunu başarabilenlere!

HANIM SAHABÎLER

HAVLE BİNTİ KAYS (R. ANHÂ)

*“Allah Resûlü’ne (sallallâhu aleyhi ve sellem)
bol bol yemek ikramında bulunan hanımdır.”*

Havle (r. anhâ), Medine’de Neccaroğullarından Kays’ın kızıdır. Mesken yerinin Medine olması, ona iki büyük avantaj sağlamıştı. Bunlardan biri, Allah Resûlü’nün, Medine’ye hicretleriyle Müslümanlığı tatması; diğeri Resûlullah’ın sevgili amcası, İslâm kahramanlarının önderi ve şehitlerin gözdesi olan mübarek sahabî Hz. Hamza’nın, Medine’ye hicret edince onunla evlenmeyi intihap etmesiydi.

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu haneye sık sık teşrif edip ziyaret ederdi. Ziyaretleri esnasında, Havle (r. anhâ) O’ndan hadis dinlerdi. Bir gün, Hz. Hamza ile birlikte gelmişlerdi. Havle (r. anhâ) onlara yemek koydu. Bir taraftan yemeği yerken diğerk taraftan da Peygamber Efendimiz Hz. Hamza ve Hz. Havle’ye hitaben:

- Size hataların kefarecini haber vereyim mi, diye sordu.

Onlar:

- Evet, haber ver Yâ Resûlallah, dediler.

Resûlullah:

- Güçlüklere rağmen abdesti tam almak, mescitlere adımlarını çoğaltmak ve namazdan sonra diğer bir namazı beklemektir, buyurdu. Daha sonra da, Allah Resûlü bir müddet Hz. Hamza ile karşılıklı konuştuktan sonra şöyle buyurdu:

- Mal tatlıdır, yeşildir (çekicidir). Kim onu hakkıyla elde ederse ona bereket verilir. Allah'ın ve Resûlü'nün malı konusunda canının istediğine karışan niceleri vardır ki onlar kıyamet günü ateştedir.

Havle (r. anhâ), Peygamber'e (aleyhisselâm) yemek ikram etmeyi çok severdi. Ziyaretlerinden birinde, Efendimiz (a.s.) ondan yemek talebinde bulunmuştu:

- Havle! Bizim için bir şey hazırla da yiyelim. Hz. Havle "kasire" denilen (un, süt ve yağ ile yapılan) bir yemek yaptı. Yemeği Resûlullah ile Hamza'nın önüne koyunca, Resûlullah (aleyhisselâm) elini yemeğe uzattı ve yemeğin sıcak olduğunu fark edince yemekten vazgeçti ve şöyle buyurdu:

- Havle! Ne sığağa sabredebiliyoruz ne de soğuga.

Havle'nin (r. anhâ) beyi Hz. Hamza, Uhud'da şehit edilince, onunla Numan İbn Aclan evlendi.¹⁰

Bugünün hanımları içinde, Hz. Havle gibi yaptığı yemekleri Resûlullah'a ikram etmeyi arzu eden pek çokları vardır. Ne yazık ki; hiçbirimiz Hz. Havle değiliz ve zaman da Efendimiz'in yaşadığı asır değil... Fakat soframızda ve yemeğimizde ihtiyaç sahipleri, O'nun izini takip ederek varisliğini yapmaya çalışan "hak erleri" bulunursa, hiç şüphe yok ki soframızda Efendimiz (aleyhisselâm) de hazır bulunacaktır. Ve bizim Hz. Havlelerden çok farkımız kalmayacaktır inşallah.

¹⁰ Üsdü'l-Gabe 6/96; İbn Sa'd, Tabakat 8/436

HULEYDE BİNTİ KAYS (R. ANHÂ)

“Allah yolunda oğlunu şehit veren kadın”

Huleyde (r. anhâ); Allah Resûlü'ne ilk biat eden, kıbleye ilk yönelen, malının üçte birini Allah yolunda vermek için vasiyette bulunan kutlu sahabî Berâ İbni Mâzur'un hanımıdır. Medine'de İslâm yayılınca, Ensar'dan yetmiş üç erkek ve iki hanım (bunlardan biri Huleyde'dir) Resûlullah'ın yanına gitmeye karar verdi ve gizlice yola çıktı. Namaz kılacakları zaman Berâ İbni Mâzur:

- Ben Kâbe'ye doğru namaz kılacağım, onu arkama almak istemiyorum, dedi. Diğerleri:

- Biz Şam'a doğru namaz kıldığını duyduk, dedilerse de, Berâ (r.a.) yine bir defaya mahsus olmak üzere Kâbe'ye doğru namaz kıldı. Mekke'ye gelince, Allah Resûlü'ne yaptığını anlattı. Resûlullah (aleyhisselâm):

- Sen zaten bir kible üzereydin, keşke o konuda sabretseydin, buyurdu.

Hız. Huleyde'nin de içinde bulunduğu topluluk, Resûlullah'a biat ederek Medine'ye geri döndü.

Huleyde (r. anhâ), bütün güzel annelik vasıflarını üzerinde toplamış, oğlu Bişr İbnü'l-Berâ'yı tam bir İslâm mücahidi olarak yetiştirmişti. Allah ve Resûlü'ne bağlılıkla dopdolmuş olan bu hanımın elinde yetişen ve ondan aldığı kahramanlık ruhuyla, Bedir, Uhud ve Hendek'te bulunan Bişr (r.a.), sonunda Hayber'de Efendimiz'e (aleyhisselâm) hediye edilen zehirli etten yiyip şehâdet şerbetini içti. Böylece Huleyde (r. anhâ) şehit annesi olma şerefine ulaştı.

Hz. Aişe Validemiz, Müslüman hanımlara hadis rivayet ederdi. Huleyde (r. anhâ) de bu derslere katılırdı.

Huleyde (r. anhâ), bir gün Resûlullah'ın yanına gelerek:

- Yâ Resûlallah, ölümler tanışır mı, diye sordu. Efendimiz (aleyhisselâm):

- Elin bol olsun, iyi ruh cennette yeşil bir kuştur. Kuşların, ağaçların tepelerinde tanıştıkları gibi onlar da tanışır, buyurdu.

Aişe (r. anhâ) rivayet ediyor: Huleyde, Allah Resûlü'nün son hastalığında yanına girdi. Onu sıtma nöbeti geçirirken görünce:

- "Yâ Resûlallah! Seni hiç kimsenin tutulmadığı sıtmaya tutulmuş görüyorum, dedi. Resûlullah (aleyhisselâm):

- Bizim ecrimiz kat kat verildiği gibi, bize isabet eden musibet de böyle kat kat olur. Halk, hastalığım hakkında ne diyor, buyurdu. Huleyde (r. anhâ):

- Halk, 'Resûlullah'taki hastalık "zatülcenp"tir.' diyor, dedi. Resûlullah (aleyhisselâm):

- Allah bana böyle bir hastalık vermiş değildir, o sadece şeytanın bir vesvesesidir. Ancak, Hayber'de oğlunla birlikte tatmış olduğum etin acısından şu anda kalp damarımın koptuğunu duymaktayım, buyurdu. Huleyde (r. anhâ) dayanamayarak:

- Anam babam sana feda olsun, Yâ Resûlallah, dedi.

Hz. Huleyde'nin (r. anhá) Efendimiz'e olan bağlılığı, evlat yetiştirmedeki sa'y ve gayretlerinin ardındaki sır; gönlünün imanla dopdolu olmasında saklıydı. Cennetin ayaklarının altında gizli olduğu annelerden olmayı arzu eden; fakat buna nasıl muvaffak olunacağını bilemeyen günümüz annelerinin izleyecekleri tek yol ve yöntem, Hz. Huleydelerin yoludur.

RUBEYYİ' BİNTİ MUAVVİZ (R. ANHÂ)

“Uhud Savaşı'na Resûlullah ile beraber katıldı.”

Rubeyyi' (r. anhâ), Medine'de Hazrec kabilesinden Muavviz İbni Afrâ'nın kızıdır. Peygamberimiz'in (aleyhisselâm) tebliğ vazifesini ifa etmeye başladığı dönemde, Rubeyyi'nin (r. anhâ) amcası Muaz, hac mevsiminde Mekke'ye gitmişti. Allah Resûlü onların yanına gelerek, diğer bütün kabilelere yaptığı davetini bu kabileye de yapıp, onları Allah'a çağırarak İslâm'ı anlattı. Onlar da bu daveti kabul ederek, Akabe'de Resûlüllah'a biat ettiler. Medine'ye döndüklerinde, Rubeyyi' (r. anhâ) babasıyla birlikte amcasına giderek Mekke'den haber sordu. Amcası Resûlullah'ın davetini ve onun davetine uyararak Müslüman olduklarını anlatınca, Rubeyyi' (r. anhâ) ve babası Muavviz de şehâdet getirerek Müslüman oldular. Resûlullah (aleyhisselâm) Medine'ye hicret edince, Hz. Rubeyyi O'na biat etti.

Esmâ binti Mahreme isminde bir hanım, koku satmak için Medine'ye gelmişti. Rubeyyi'yi (r. anhâ) görünce ona:

- Sen efendisini öldürenin kızı mısın, dedi ve onu rencide etmeye kalkıştı. (Rubeyyi'nin babası Bedir'de Ebu Cehil'i öldürmüştü.) Esmâ'nın bu sorusu karşısında, Rubeyyi' (r. anhâ) hiddetlenerek:

- Aksine ben, kölesini öldürenin kızıyım, deyince Esmâ:

- Sana bu kokudan satmak bana haram olsun, dedi.

Hz. Rubeyyi:

- Bana da o kokudan almak haram olsun, deyip oradan uzaklaştı.

Rubeyyi' (r. anhâ), İyas İbni Bukeyr ile evlendi. Evlendiklerinin ertesi günü, Resûlullah (aleyhisselâm) onları ziyaret etti. İçeriye girerek minderin üzerine oturdu. Orada bulunan cariyeler def çalıp şiir söylediler.

Resûlullah (aleyhisselâm) diğer zamanlarda da Hz. Rubeyyi'nin evine uğrar, abdest alırdı. Bir defasında abdest aldıktan sonra, şöyle buyurdu:

- Benim bu abdestim gibi kim abdest alır, sonra da huşu içerisinde iki rekât namaz kılsa onun geçmiş günahları affolunur. Daha sonra Rubeyyi' (r. anhâ), Efendimiz'e bir tabak hurma ve üzüm getirdi. Resûlullah (aleyhisselâm) da ona altın bir ziyinet vererek:

- Bunu takın, buyurdu.

Bir gün Abdullah İbni Muhammed, Rubeyyi'ye (r. anhâ) gelerek, ona Resûlullah'ın nasıl abdest aldığı soru. Rubeyyi (r. anhâ):

- Peygamber (aleyhisselâm), bizi ziyaret ederdi. Bir kabın içinde abdest alırdı. Ellerini kabın içine sokmadan yıkayarak abdeste başlardı. Üç defa ağzına su alır, çalkalar; üç defa burnuna su verir; üç defa yüzünü, üç defa kollarını yıkar; daha sonra başını, kulaklarının içini ve dışını mesh eder, üç defa da ayaklarını yıkardı, diyerek Efendimiz'in nasıl abdest aldığı

anlattı. Bu mübarek hanım sahabî, Resûlullah ile Uhud'da bulundu. Ümmü Umare ve Hz. Aişe ile beraberce Hudeybiye'de bulunarak, ağacın altında Resûlullah'a Rıdvan biatini yaptı. Kendisine:

- Bana Resûlullah'ı tarif et, diyen Ebu Ubeyde'ye hitaben:
- Eğer O'nu görseydin, güneş doğuyor zannederdin, diyerek Efendimiz'e olan hayranlığını dile getirmişti.¹¹

11 İbn Sa'd, Tabakat, 8/447; Üsdü'l Gabe, 6/207.

ŞİFÂ BİNTİ ABDULLAH (R. ANHÂ)

“Zekâsı ve üstün faziletiyle meşhurdur.”

Kureyş kabilesinden olan Şifâ binti Abdullah'ın (r. anhâ) asıl ismi Leyla'dır. Müslüman olan, Resûlullah'a biat eden ve hicret eden hanım sahabîlerin ilkleri arasında yer alır. Zekâsı ve üstün faziletiyle meşhur bir hanım sahabîdir. Kureyş kabilesinden olması hasebiyle, Peygamberimiz'in (a.s.) akrabası oluyordu. Resûlullah kaylûle uykusu yapmak için, Şifâ'nın evine giderdi. O da, Allah Resûlü'ne bir yatak ve yatarken giyebileceği bir elbise ayarlamıştı. Bu elbise, Peygamberimiz'den (aleyhisselâm) sonra da epeyce bir zaman onun yanında kaldı. Daha sonra da, elbiseyi Hz. Mervan aldı. Peygamber (aleyhisselâm), Allah ve Resûlü'nü seven bu hanım sahabîye “Hakakın” denen mahal- lede bir ev verdi. Şifâ da, oğlu Süleyman ile oraya yerleşti. Şifâ (r. anhâ), karşılaştığı bir hadiseyi şöyle anlatıyor:

- Bir gün, soru sormak için Resûlullah'ın yanına gittim. Namaz vakti olduğundan, bana özür beyan etti ve namaza başladı. Ben de oradan çıkarak, Şurahbil bin Hasene ile evli olan

kızımın evine gittim. Namaz vakti olmasına rağmen, Şurahbil evdeydi. Ona hitaben, “Namaz başladı, sen hâlâ evdesin?” dedim ve epey bir şeyler daha söyledim. Şurahbil ise:

- Teyzeciğim beni ayıplama! Çünkü bizim (benim ve eşimin) bir tek elbisemiz var. O da kadın elbisesi. Bugün, Peygamber (aleyhisselâm) bize gelip bizden ödünç elbise istedi. Başka elbisemiz olmadığından, biz de o elbisemizi Allah Resûlü'ne ödünç verdik, dedi. Ben de:

- Anam, babam sana feda olsun. Ben Surah'ı kınıyordum. Hâlbuki hali buydu ve ben bunu hissetmemiştim, dedim.

Şifâ (r. anhâ), Mekke'de Resûlullah'a biat ettikten sonra Resûlullah'ın yanına tekrar gelerek:

- Yâ Resûlallah, ben cahiliye döneminde bazı dualarla okuyup üflüyordum. Onları sana arz etmek istiyorum, dedi. Peygamber (aleyhisselâm):

- Buyur, dedi.

Ben de karınca duasını arz ettim. Duayı dinleyen Resûlullah:

- Sen bununla dua yapmaya devam et ve onu Hafsa'ya da öğret, buyurdu.

Hiz. Ömer (r.a.), zeki ve fazilet sahibi olan Şifâ'yı (r. anhâ) herhangi bir görüş alma hususunda başkalarına tercih ederdi ve onun reylerinden memnun olurdu. Şifâ (r. anhâ), Peygamber'den (sallallahu aleyhi ve sellem) hadis rivayetinde bulunmuştur. Bunlardan bir tanesi şudur: Der ki, “Bir gün, Resûlullah'a amellerin en faziletlisi soruldu. O da: ‘Allah'a iman, O'nun uğrunda cihat ve makbul bir hacc.’ buyurdu.”

ZABIYE BİNTİ BERA (R. ANHÂ)

*“Cihad tesbihinin bize ulaşmasına
vesile olmuştur.”*

İslâm tarihi, “Allah’ın dinine yardım ediniz.” hitabına imtisal eden, ömür sermayelerini hak dine ve ona tâbi olanlara yardım etmekle tüketen insanlarla doludur. Buna mukabil onlar, “Allah da size yardım eder.”¹² müjdesiyle âlemler ötesinden tebşir almışlardır. Ve İslâm tarihine isimlerini “yardım eden” mânâsında “Ensâr” diye kaydettirmiş; bu ulvî âlemlerin yıldızları olmuşlardır. İşte onlardan bir tanesi de Zabiye binti Bera’dır (r. anhá).

Zabiye (r. anhá), Ensâr’dan olan Ebu Katade’nin hanımıdır. Ensâr’dan olmanın hakkını eda etme cehd ve gayreti içinde olarak, Resûlullah’a her fırsatta yardım etmek için çaba sarf etmiştir. Resûlullah’ın (aleyhisselâm) hanımlara yönelik ilim meclislerinde bulunarak, gönül ufku bu meclislerden aldığı feyizlerle donatıp aydınlatmıştır. Aydınlanan gönlüyle kendini ibadete

12 Muhammed, 7

veren Zabiye (r. anhâ), cuma namazlarına da gitmeyi isteyince, Resûlullah (aleyhisselâm) ona hitaben:

- Cuma ve cihad size farz değildir, buyurmuştur. Ubudiyete olan ihtimamının yanında cihad aşkıyla da dolup taşan Zabiye (r. anhâ) bunu duyunca:

- Yâ Resûlallah! O zaman bana, cihad tesbihini öğretir misin, dileğinde bulunarak, cihad sevabından nasibini almayı istedi. Resûlullah (aleyhisselâm) da:

- Sübhânallah, lâ ilâhe illallah, Allah-ü Ekber, lillâhi'l hamd de, buyurdular.

Cihad tesbihini Resûlullah'a (aleyhisselâm) sorup öğrenen ve bunun bize kadar ulaşmasına vesile olan hanım sahabî Zabiye'nin (r. anhâ) nerede vefat ettiği hususunda kaynaklarda bir bilgiye rastlamıyoruz. Allah (celle celâluhû), ondan razı olsun.

RUBEYYİ' BİNTİ NADİR (R. ANHÂ)

*“Bedir’de oğlunu şehit vererek,
‘Şehit Annesi’ unvanını kazanmıştır.”*

Rubeyyi’ (r. anhâ), Adıyy bin Neccaroğullarından Bedir’de Peygamber’in (aleyhisselâm) önünde şehit olan Harise bin Süraka’nın annesidir. Şehid annesi olan bu hanım sahabî aynı zamanda Ensar’dandır. Müslüman olduktan sonra, İslâm’ın kişiyi mükellef tuttuğu “sabır” hasletini kendisine prensip edinmişti. Her türlü zorluk karşısında sabır, onun kalkanı olmuştu adeta. Oğlu Harise şehit olduktan sonra, Allah Resûlü’ne gelerek:

- Bana Harise’nin durumunu haber verir misin? Eğer o cennette ise sabredeceğim ve mükâfatını Allah’tan isteyeceğim. Şayet cennette değilse, ağlamamak için bağrıma taş basacağım, dedi. Peygamber (aleyhisselâm):

- O en yüksek cennette, Firdevs ashabındandır, buyurdu.¹³ Bu cevabı alan Rubeyyi’ (r. anhâ) çok sevindi. Bu yüce hanım

13 İstiab, 4/1838.

sahabî, bir gün her nasılsa Yahudi bir kadının dişini kırdı. Dişi kırılan kadının yakınları diyet istediler ve bu konuda direttiler. Rubeyyi'nin (r. anhâ) yakınları sulh istedilerse de onlar bir türlü kabul etmiyorlardı. Allah Resûlü'ne gelip durumu arz ettiler. O (aleyhisselâm) "kıyas yapılması" şeklinde bir karar aldı. Alınan bu karardan sonra Rubeyyi'nin (r. anhâ), ağabeyi Enes bin Nadr (r.a.):

- Yâ Resûlallah! Sen Rubeyyi'nin dişini mi kıracaksın? Hayır, seni hak ile gönderene yemin olsun ki, sen dişini kırmayacaksın. Bu insanlar, inatlarından vazgeçecekler ve affedecekler, dedi. Peygamberimiz (aleyhisselâm) de Hz. Enes'in yeminle söylediğini Allah'ın kabul edeceğine işaret olarak buyurdu ki:

- Allah'ın kullarından öyleleri vardır ki, onlar Allah'a yemin etseler Allah hemen o yeminlerini yerine getirir.

Hakikaten de, kısa bir süre sonra dişini kırılan kadının yakınları haklarından vazgeçerek onu affettiklerini bildirdiler.

"Ey inananlar, eğer siz Allah'ın dinine yardım ederseniz Allah da size yardım eder."¹⁴ hakikati tahakkuk ederek, Allah'ın dini uğrunda bir şeyler yapmak için çalışan Rubeyyi' (r. anhâ), Allah'ın inayetini görmüş; böyle bir kısıstan kurtulmuştu.

14 Muhammed, 7.

ÂTIKE BİNTİ HALİD (R. ANHÂ)

“Koyununun sütünden Resûlullah’a takdim ederek meşhur olmuştur.”

Âtike (r. anhâ) “Ümmü Mabed” diye bilinen meşhur hanım sahabîdir. İksam b. Ebul Cüsel Huzayî'nin hanımıdır.

Hız. Âtike'nin İslâm'la tanışması, İslâm'ın yeryüzünü aydınlatmaya başladığı ilk günlere rastgelir. Yani; ilk Müslüman olanların şeref ve faziletinden nasibini almış, mübarek bir hanımdır. Ona şeref kazandıran İslâmiyet'i, hakkıyla yaşamaya itina göstermiştir. Allah'a ve Resûlü'ne, verdiği söze (biat) sonuna kadar sadık kalarak, Resûlullah'a yardımlarıyla bunu izhar etmiştir.

Diğer sahabîlerden onu ayıran güzel bir özelliği vardır ki; o da Resûlullah'la aralarında geçen şu hadisedir:

Âtike (r. anhâ) hayvanlarla meşgul olur, koyun bakıp onların sütüyle geçinirdi. Geçim kaynağı olan bu koyunların sütünden Resûlullah'a takdim etmek ona nasip olmuş; onu meşhur etmiştir. Hadiseyi kendisi şöyle anlatır:

Peygamber (aleyhisselâm) hicret ederken bize uğradı ve o esnada, evin kapısında koyunlarımızdan çok cılız bir koyun vardı. Efendimiz ona bakarak:

- Ümmü Mabed, bu nasıl koyun böyle, dedi. Ben:

- Yâ Resûlallah, zayıf olduğu için sürüden geri kalan koyun, dedim. Allah Resûlü:

- Bunun sütü yok mu, diye sordu. Ben:

- Sütten kesilmiş durumda, deyince Efendimiz (aleyhisselâm):

- Onu sağmama izin verir misin, diyerek izin istedi.

- Ne demek Yâ Resûlallah, anam babam sana feda olsun.

Eğer süt bulabilirsen sağ, dedim.

Nebi (aleyhisselâm) koyunun memesini meshetti ve besmele çekti. İçine sağıp orada bulunanlara içirebileceği bir kap istedi. Kabin içine süt sağdı ve Ümmü Mabed'e kanıncaya kadar içirdi. Daha sonra arkadaşlarına içirdi, onlar da doyunca kadar içince en son da kendisi içti. Herkes, bu ziyafetten memnun kalmıştı.

Resûllullah'ın (aleyhisselâm) konakladığı ve misafir olduğu Âtike'nin (r. anhâ) evinin bulunduğu bu yer, bugün "Haymet-ü Ümmü Mabed" (Ümmü Mabed'in çadırı) olarak bilinir.

Allah Resûlü'nü evinde ağırlayıp, onunla arasında geçen konuşma ile meşhur olan Âtike'nin (r. anhâ); daha burada iken Efendimiz'in (aleyhisselâm) eliyle takdim ettiği kâsesinden süt içmesinde, ebed âleminde "Ab-ı Kevser"den içmeye namzet olduğunun işaretlerini hissetmekteyiz. Allah (celle celâluhû), Âtikelerin yolundan ayırmasın bizi.

HAYRA (R. ANHÂ)

“İsmiyle müsemma bir hanım sahabîdir.”

Hayra (r. anhâ), Kâb bin Mâlik'in hanımıdır. İsmiyle bütünleşen bir hayat yaşamıştır.

Peygamber (aleyhisselâm): “Ashabım yıldızlar gibidir. Hangisine uyarsanız doğru yolu bulursunuz.”¹⁵ buyurduğu gibi manevi âlemlerin ışıltılı yanan, ışık membaları olan saadet devrinin talihli kişileri, Peygamber'den (aleyhisselâm) aldıkları talim, terbiye ve Kur'ân ahlâkı ile ahlâklanmışlardı. Onların yaşadıkları hayat, baştan başa ibretlerle dopdoluydu. Hangisinin hayatına bir göz atsak, kendimize prensip edineceğimiz, hayatımıza hayat kılacağıımız güzel hasletler olduğunu görürüz. İbadette, infakta hep önde olmanın mücadelesini veriyorlardı. Erkek-kadın, çocuk-yaşlı ve genç âdeti yarış halindeydiler. İşte; onlardan biri olan Hayra (r. anhâ), hayırda çok önde giden ve Allah yolunda tasaddukta bulunan, iyilik yapmak hususunda eli bol olan mübarek birisidir.

15 Beyhaki, Sünen.

Bir defasında tasaddukta bulunmayı arzu etmiş, kendisine ait olan bir elbiseyi alıp Resûlullah'a getirmişti.

- Yâ Resûlallah! Ben bunu tasadduk ediyorum, dedi. Allah Resûlü (aleyhisselâm):

- Bir kadının (kocasının kendisi için temin ettiği ve ihtiyaç dahilinde olan bir şeyi) kocasının izni olmadan tasaddukta bulunması caiz değildir. Peki sen Kâb'dan izin aldın mı, diye sordu. Hayra (r. anhâ):

- Evet, cevabını verdi. Allah Resûlü (aleyhisselâm) Kâb'a adam gönderdi ve hanımı Hayra'ya elbisesini tasadduk etmesi için izin verip vermediğini sordurdu. Kâb (r.a.) izin verdiğini söyleyince Efendimiz (aleyhisselâm) Hayra'dan o elbiseyi kabul etti.

Hayra (r. anhâ), yaptığı birçok hayır gibi bu hayır ile de bize örnek olurken, aynı zamanda "ihtiyaç dahilinde olan ve erkeğin temin ettiği bir şeyi tasadduk etmekle hayır yaparken, İslâm hukukuna riâyet edilmesi" gibi ayrı bir noktaya dikkatlerimizi çekmiştir.

ÜMMÜ'L-HAYR (R. ANHÂ)

“Cennetle müjdelenen bir evlada sahiptir.”

Ümmü'l-Hayr'ın (r. anhâ) asıl ismi “Selma”dır. Peygamber'in (aleyhisselâm)'in sadık arkadaşı Hz. Ebu Bekr'in annesidir. Böyle mübarek bir evlada sahip olmanın avantajına nail olmuş, hanım sahabîdir.

İslâmiyet'e girip Müslüman olması; oğlu Ebu Bekir'in (r.a.) onun İslamiyet'e girmesi için Efendimiz'den dua istemesi neticesinde gerçekleşmiştir.

Selma'nın (r. anhâ) İslamiyet'e girişini Hz. Aişe Validemiz şöyle anlatıyor:

“Ebu Bekir (r.a.) Müslüman olunca, İslâm'ı başkalarına da anlatmayı istedi. Allah ve Resûlü'ne imana davet için yola çıkarak, rastladığı topluluğu Müslüman olmaya davet etti. Müşrikler onun üzerine atılarak, çok şiddetli darbeler indirdiler. Utbe b. Rebia da sivri uçlu bir ayakkabı ile vurup yüzünü parçalıyordu. Hz. Ebu Bekr'in yüzü gözü tanınmaz hale gelmişti. Nihayet, Teymoğulları gelerek bir elbise içinde taşıyıp evine

götürdüler. Babası Ebu Kuhafe ve Teymoğulları bu hale gelişinin sebebini öğrenmek için, Hz. Ebu Bekr'i konuşturmaya çalışıyorlardı. Akşamleyin, ancak onlara cevap verebildi. Dediği şey ise; sadece "Resûlullah'a ne oldu?" idi. Onlar, bu durumu görünce öfkelenerek bırakıp gittiler. O, hâlâ Resûlullah'ı sormaya devam ediyordu. Nihayet, Efendimiz'e götürüldü. Onun bu hali vefalı Peygamber'in rikkatine çok dokundu. Üzerine kapanarak onu öptü. Hz. Ebu Bekr ile annesi de gelmişti. Hz. Ebu Bekr (r.a.):

- Yâ Resûlallah! Bu, benim annemdir. Sen Allah'ın Resûlüsün. Dua etsen, ihtimal ki, Allah (celle celâluhû) senin hürmetine onu ateşten kurtarır, dedi. Efendimiz de dua etti. Daha oradan ayrılmadan, Selma (r. anhâ) kelime-i şehâdet getirerek Müslüman oldu. Hemen ardından, Hz. Osman, Hz. Talha, Zübeyr, Abdurrahman bin Avf ve Ammar bin Yasir'in annesi de onu takip ederek Müslüman oldular. Selma (r. anhâ), her türlü sıkıntı ve meşakkatin diz boyu olduğu bir dönemde İslâm'a girmişti. Oğlu Ebu Bekir (r.a.) Resûlullah ile Medine'ye hicret edince o, yalnızca Allah'a emanet olduğunun bilincinde olarak bütün zorluklara göğüs germiştir. Ve "Cennetle müjdelenen evlada" lâıyk bir anne olabilmenin sorumluluğunu her an üzerinde taşımış, bu büyük nimetin hakkını vermeye gayret etmiştir.

ÜMMÜ HALİD (R. ANHÂ)

*“Peygamber Efendimiz’in kendisine elbise
hediye ettiği mübarek bir hanımdır.”*

Asıl ismi “Emet” olup, Ümmü Halid künyesidir. Babası Halid b. Said, annesi Hümejne'dir. Anne ve babası Habeşistan'a hicret eden kabile ile beraber göç etmişti ve Ümmü Halid (r. anhâ) orada dünyaya geldi. Gençlik çağına yakın bir zamana kadar da Habeşistan'da kaldılar. Peygamber'in (aleyhisselâm) Ümmü Habibe (r. anhâ) ile nikâh akdi yapıldığında Necaşi, bizzat kendi hazırlattığı iki gemi ile Muhacirleri Arabistan'a gönderdi. Hükümdar, gemi halkını uğurlamak için iskeleye kadar geldi ve: “Hepiniz benden Allah ve Resûlü'ne selam götürün.” diyerek, Resûlullah'a selam gönderdi. Bu selamı, Resûlullah'a götürülenler arasında Ümmü Halid de vardı.

Ümmü Halid (r. anhâ) Arabistan'a gelince babası ile beraber Resûlullah'ı ziyarete gider. Bu ziyareti kendisinden dinleyelim: “Ben, babamla birlikte Allah Resûlü'ne gittim. Üzerimde de, sarı bir elbise vardı. Resûlullah (aleyhisselâm) elbisemi işaret ede-

rek, Habeşçede ‘güzel’ mânâsına gelen ‘seneh, seneh’ diyerek beğendiğini ifade etti.”

Ümmü Halid (r. anhâ) konuşmasına şöyle devam ediyor: “Ben, Resûlullah’ın peygamberlik mührü ile oynamaya başladım. Babam beni engellemeye çalıştı. Efendimiz (aleyhisselâm): ‘Bırak, onu engelleme; oynasın.’ dedi.

Bir gün, Efendimiz’e birtakım giyecek eşya getirilmişti. Bunlar arasında, üzerinde siyah nakışlar bulunan ve bayrak dokumasını andıran küçük bir elbise vardı. Resûl-i Ekrem ‘Bunu kime giydirmemi istersiniz?’ diye sordu. Etrafındakiler susmuş, kimse ses çıkarmamıştı. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem): ‘Bana Ümmü Halid’i getirin.’ dedi. Onu alarak Resûlullah’a götürdüler. Nebiler Sultanı (aleyhisselâm) elbiseyi aldı ve kendi eli ile Ümmü Halid’in üzerine örttü. Sonra da elbisede bulunan sarı veya yeşil dokumalara bakarak: ‘Ümmü Halid, ‘Seneh’ yani, ‘Bu sana yakıştı.’ dedi ve iki-üç kez: ‘Onu sırtında eskit’ temennisinde bulundu.”

Ümmü Halid (r. anhâ), iltifat-ı ilahîye mazhar olan ve kendisine cennet müjdesi verilmiş on sahabeden biri olan Zübeyr b. Avvam (r.a.) ile nikâhlanarak dünya evine girdi. Allah (celle celâluhû), onlara iki oğlan çocuğu ihsan etti.

Efendimiz’den birkaç hadis rivayetinde bulunan Ümmü Halid (r. anhâ) ömür sermayesini, ebedî saadete ulaştıracak güzel amellerle süsleme azmi içinde tüketti.¹⁶

16 Üsdü'l Gâbe, 7/325

ÜMMÜ HAKEM BİNTİ ZÜBEYR (R. ANHÂ)

“Peygamber Efendimiz’in yakınıdır.”

Ümmü Hakem (r. anha), insanlığa huzuru, saadeti, hak ve hakikati getirmek için gönderilen, “Rahmeten-lilâlemin” unvanıyla âlemlere rahmet güneşi olarak tulû eden Peygamber’in (aleyhisselâm) yakın akrabalarından (amcası) Zübeyr b. Abdulmuttalib’in kızıdır.

Neseben Efendimiz’e yakınlığının yanında, O’nun (sallallâhu aleyhi ve sellem) lâhutî âlemlere olan hidayet çağrısına da müspet cevap vererek, Müslüman olup Resûlullah’a ebedi yakın olma yolunu bulmuştur. Müslüman olduğu dönem, birçok kimsenin Allah ve Resûl’üne cephe aldığı zamana tevafuk ettiği için o da diğer çilekeşler gibi çile ve sıkıntılardan nasibini almıştır.

Ümmü Hakem (r. anhâ), dışarıdaki sıkıntılara göğüs germeye çalışırken evininin içindeki sorumlulukları da onu yıpratıyordu. Evin içinde yardım edecek birileri olsa belki biraz nefes alacaktı. Bununla alâkalı bir hatırasını kendisi şöyle anlatıyor: “Allah Resûl’üne esirler getirilmişti. Ben, Resûlullah’ın kızı Fatıma

kardeşime gittim. (Allah Resûlü'nden biz de birer tane esir hizmetçi isteyelim, dedik.) Onunla birlikte Nebi Aleyhisselâm'a geldik. İçinde bulunduğumuz sıkıntılı halimizi arz ederek, işlere yetişemediğimizi, yorgun ve bitkin düştüğümüzü arz ettik. Bize de, esirlerden bir hizmetçi verilmesi için ferman buyurmasını rica ettik. O şerefli Nebi (aleyhisselâm), bu talebimize karşı şöyle dediler:

- Bedir'in yetimleri, esir alma hakkında sizi geçtiler. Fakat, ben size bundan daha hayırlı bir şey söyleyeceğim:

- Her namazın arkasından 33 defa tesbih, 33 defa tahmidde bulunarak, 33 defa da tekbir getirirseniz ve 'La ilahe illallâhu vahdehu lâ şerike leh lehül mülkü ve lehül hamdü ve hüve alâ küllü şey'in kadîr' dersanız bu sizin için esir hizmetçi almaktan daha hayırlıdır.¹⁷

Ümmü Hakem (r. anhâ), Allah Resûlü'nden aldığı bu tavsiye üzerine hizmetçi talebinden vazgeçmiş ve Allah'ın zikri ile daha fazla meşgul olmaya başlamıştır.

17 Ebu Davud, Sünen.

ÜMMÜ ZÜFER (R.ANHA)

“Peygamber’in (aleyhisselâm) ‘Cennetlik bir kadın’ müjdesini verdiği hanımdır.”

Ümmü Züfer (r. anhá) siyahî, yaşlı bir hanımdı. Hz. Hatice Validemizin hayatta olduğu dönemde İslâmiyet’i kabul etmiştir. Tek başına olduğu için Allah Resûlü’ne sığınmış, onun himayesine girmişti ve Hz. Hatice’nin saç bakımını yapıyordu.

Ümmü Züfer’i cin çarpmıştı ve sık sık hastalanırdı. Bu hastalığına, Allah’tan gelen bir imtihan olduğunun bilinci içinde sabretmeye çalışarak, teslimiyet gösteriyordu. Daha sonraki dönemlerde, cin çarpmış kimseleri tedavi etmesi için Peygamberimiz’e (a.s.) getirmeye başladılar. Resûlullah (aleyhisselâm) getirilen hastaların göğsüne vurur ve onların ağızlarından siyah bir şey çıkar; iyileşirlerdi. Ümmü Züfer de Efendimiz’e getirildi. Ama o iyileşmedi. Bunun üzerine Allah Resûlü: “Bu kadın, dünyada böyle kalacak, ama ahiret yurdu, onun için daha hayırlı olacak.” buyurdu. Yine bir defasında Ümmü Züfer (r. anhá) hastalanınca kardeşleri onu Resûlullah’a getirdiler.

Nebiyi-i Zîşân (aleyhisselâm): “Eğer arzu ederseniz dua ederim, Allah iyileştirir. İsterseniz dua etmem, öyle kalır. Ama ahirette de kendisinin hiçbir hesabı olmaz, yani hesaba çekilmez.” diyerek, Ümmü Züfer’in kardeşlerini muhayyer bıraktı.

Ata b. Ebî Rebah der ki: “İbni Abbas bana:

- Sana cennetlik bir kadın göstereyim mi, dedi. Ben de:

- Evet, deyince o, Ümmü Züfer’i göstererek:

- İşte şu siyahî kadın var ya o. Bu hanım bir gün Resûl-i Ekrem’e geldi:

- Yâ Resûlallah! Ben sara nöbetine tutuluyorum ve her yanım açılıyor. Bana dua etseniz. dedi.

Resûlullah (aleyhisselâm):

- ‘Eğer sabredersen sana cennet var. Ama istersen dua edeyim Allah sana afiyet versin.’ dedi.

Ümmü Züfer (r. anhâ):

- ‘Sabredeyim.’ diyerek şunları söyledi:

- ‘Ama üzerim açılıyor, dua etseniz de üzerim açılmasa!’

Nebi (aleyhisselâm) da dua etti.”¹⁸

Ümmü Züfer’de (r. anhâ) cennete ve orada Peygamber Efendimiz ile komşu olmaya iştihak bu derece fazla olunca, bela ve musibetler hafif geliyordu.

Sümeyra Hatun’un (r. anhâ) dediği gibi:

- “Sen hayatta olduktan sonra bütün musibetler hafif gelir Yâ Resûlallah!”

Ümidimiz odur ki; bugünün Müslüman hanımları da Hz. Ümmü Züfer gibi aynı ruh ve iştihakı taşıyınlar; o seviyeye ulaşma azmi içinde olsunlar.

18 Buhari, Kitabül-Merda 12/218.

ÜMMÜ ATIYYE (R. ANHÂ)

“Tam yedi savaşa iştirak eden bir kahramandır.”

Medineli olup, babası Haris'tir. Asıl ismi “Nesibe”dir. İslâm'la tanışıp Müslüman olması, hicretten önce gerçekleşmiştir.

Allah Resûlü'nü görme ve ona kavuşup biat etme arzusu, diğer Medineliler gibi onun da en büyük arzusuydu. Nihayet beklenen misafir gelmiş ve onu bekleyenler akın akın huzuruna gitmeye başlamışlardı. Ümmü Atiyye de Resûlullah'a koşmuş ve biat etmişti.

Yaptığı biat çizgisinden hiç ayrılmadan yaşamını idame ettirdi. Hatta herkes, onu dinî vecibelerine bağlılığı ve Resûlullah'a olan sadakati ile tanırdı. Bu sadakatinde öyle ileri gitmişti ki, savaşlarda dahi Allah Resûlü'nün yanından ayrılmıyordu. Tam yedi savaşa iştirak etti. O; savaş yerinde yemek pişiriyor, yaralıları tedavi edip onların bakımlarıyla ilgileniyor, su getiriyor, samimiyetle cihatta kendi üzerine düşen vazifeleri ifâ ediyordu.

Resûlullah'ın kızı Hz. Zeynep vefat ettiği zaman, onu yıkamak için Resûlullah (aleyhisselâm); Ümmü Atiyye'yi görevlendirdi.

Resûlullah (aleyhisselâm) Ümmü Atıyye'ye Hz. Zeynep'i üç defa yıkamalarını, şayet bir şey görülecek olursa yıkamayı beşe çıkarmalarını ve yıkamaya mevtanın sağ tarafından, abdest uzuvlarından başlamalarını tavsiye buyurdu.

Ümmü Atıyye (r. anhâ), imanda derinleşmiş, çok sabırlı ve metanetli bir hanımdı. Çünkü Resûlullah'tan sabrı ve sabredenlerin Allah katındaki ecrinin büyüklüğünü öğrenmişti. Kendi oğlu vefat ettiğinde bile sabretmesini bilmişti. Onun bu halini görenler, hayretle nasıl böyle olabildiğini sormuşlardı. O: "Resûlullah (aleyhisselâm), bizimle yaptığı biatte, ölünün arkasından feryat ederek ağlama hususunda bizden söz aldı. Ve bir kadının kocasından başkası için, üç günden fazla matem tutmasına müsaade etmedi." dedi.

Resûlullah'ın ilim meclislerine devam eden bu hanım sahabî, Resûlullah'tan 40 hadis rivayet etmiştir.¹⁹

19 İbn Sa'd, Tabakat, 8/455

ÜMMÜ'L-FADL (R. ANHÂ)

“Oruç ibadetine çok düşküdü.”

Ümmü'l-Fadl (r. anhâ), “Lübbabetül-Kübra” olarak da bilinir. Babası Haris b. Hazâin, annesi Havle b. Avt'tır. Tanınmış hanım sahabîler arasında yer almasının önde gelen sebeplerinden biri; Peygamber Efendimiz'in zevcelerinden Hz. Meymune'nin kız kardeşi olmasıdır. Dolayısıyla, Allah Resûlü'nün baldızı oluyordu. Hz. Hatice Validemizden sonra Müslüman olmuştur. Efendimiz'in amcası kıymetli sahabî Hz. Abbas ile evlendi. Bu evlilikten yedi çocukları oldu.

Ümmü'l-Fadl'ın (r. anhâ) beyi Abbas (r.a.) Müslüman olduktan sonra, beraberce Medine'ye hicret ettiler. Efendimiz (aleyhisselâm) evlerine sık sık uğrar, onları ziyaret eder ve orada kaylûle yapardı.

Ümmü'l-Fadl'ın oğlu İbni Abbas, annesinin oruca karşı “gönlünü kaptırma” derecesinde iştiyaki olduğunu, birçok zaman oruç tuttuğunu, özellikle de pazartesi ve perşembe oruçlarına hiç kaçırmadan devam ettiğini rivayet eder.

Simak İbni Harb'in rivayetine göre; Ümmü'l-Fadl, Peygamber 'e (aleyhisselâm):

- Yâ Resûlallah! Rüyamda senin uzuvlarından birini sanki kendi evimde gördüm, dedi. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- Hayırlı bir şey görmüşsün. Bizim Fatıma'nın bir çocuğu doğacak, sen de kendi oğlunun sütüyle onu emzireceksin, buyurdu. Bu rüyanın üzerinden çok geçmemişti ki, Fatıma (r. anhâ), oğlu Hz. Hüseyin'i dünyaya getirdi. Ümmü'l-Fadl da, onu emzirme işini üzerine aldı ve ona süt annelik yaptı.

Bir gün Ümmü'l-Fadl, Hz. Hüseyin'i Peygamber 'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) götürmüştü. Efendimiz onu öpüp koklarken Hz. Hüseyin Allah Resûlü'nün üzerine bevl etti (küçük abdestini yaptı). Efendimiz, nezaketini hiç bozmadan:

- Üzerime bevl eden torunumu al bakalım, dedi. Ümmü'l-Fadl da, Hz. Hüseyin'i aldı ve ona biraz kızarak, "Sen Resûlullah'a eziyet verdin, üzerine bevl ettin." dedi. Bunun üzerine çocuk ağlamaya başladı. Resûlullah (aleyhisselâm):

- Ümmü'l-Fadl! Sen torunumu ağlatmakla bana eziyet verdin, buyurdu. Sonra da bir miktar su istedi ve kirlenen yerin üzerine dökerek:

- Bevl eden çocuk, erkek çocuğu olursa su dökün yeter. Şayet kız çocuğu ise, o zaman pislenen yeri bir defa yıkayın, buyurdu.

Ümmü'l-Fadl (r. anhâ), Resûlullah'a ikramda bulunmayı çok severdi. Bir arefe gününde de, O'na bir bardak süt yolladı. Efendimiz (aleyhisselâm), o sırada devesi üzerinde vakfe yapmaktayken, Ümmü'l-Fadl'ın gönderdiği sütü içti.

ÜMMÜ KÜLSÜM BİNTİ EBÎ BEKR (R. ANHÂ)

*“Hz. Ebu Bekr’in kızı, Hz. Aişe’nin kız kardeşi,
Hz. Peygamber’in baldızıdır.”*

Ümmü Külsüm (r. anhâ), büyük sahabî Hz. Ebu Bekr’in kızıdır. Annesi, Harice Binti Zeyd’in kızı Habibe’dir. Hz. Aişe Validemizin (baba bir) kız kardeşidir. Hz. Aişe’ye olan yakınlığı sayesinde, Efendimiz’in (sallâllâhu aleyhi ve sellem) hane-i saadetlerini sık sık ziyaret ederdi.

Ümmü Külsüm (r. anhâ), çok kimseye nasip olmayan ve insanlık içinde mümtaz bir yeri olan, isimlerinin sonuna büyüklüklerini ifade eden “r.a.” hitabı getirilmeden anılmayan kişiler arasında hayat sürmüştür. Efendimiz’in baldızı, Hz. Ebu Bekr’in kızı, Hz. Aişe’nin kız kardeşi olmasının yanında bir de Aşere-i Mübeşşere’den Talha b. Ubeydullah ile evlenmişti. Allah (celle celâluhü) üç çocuk ihsan ederek, saadet dolu hanelerini şenlendirdi. Cemel Vak’asında, Talha (r.a.) vefat edince Ümmü Külsüm (r. anhâ) dul kaldı. Hz. Aişe, onu yanına alarak hacc için Mekke’ye götürdü. Ve birlikte hacc yaptılar.

İddetinin bitiminden sonra Abdurrahman b. Abdullah ile evlenen Ümmü Külsüm'ün (r. anhâ) ondan da dört çocuğu oldu.

Salim b. Abdullah (r.a.) Hz. Aişe'nin evine sık sık uğrar, onun birtakım işlerini görürdü. Büyümeye başlayınca, Hz. Aişe kendi yanına girip çıkabilmesi için onu Ümmü Külsüm'e gönderdi. O esnada bir çocuğunu emziren Ümmü Külsüm, sütünden sağıp üç defa Salim'e içirdi. Böylece arada süt bağı oluştuğundan Salim (r.a.), Hz. Aişe'nin yanına girip çıkmaya devam etti.²⁰

Ümmü Külsüm (r. anhâ), babası Hz. Ebu Bekr'in terbiyesi altında üstün hasletler kazanarak yetişti. Vakarını, tevazuunu, cömertliğini ve Allah'a karşı samimiyet ve edebini ve kulluğunu hayatının sonuna kadar muhafaza etti. İçinde bulunduğumuz hayatı, öyle nezih şekilde yaşamayı Allah'tan niyaz ediyoruz.

20 İbn Sa'd, Tabakat, 8/462.

HAVLE BİNTİ SALEBE (R. ANHÂ)

“Hakkında ayet inen bir sahabîdir.”

Havle (r. anhâ), Ensar'dan Evs b. Samit'in hanımıdır. Allah Resûlü'nün Medine'ye hicretlerinden önce Müslüman olmuştur. Hicret gerçekleşince eşi ile birlikte Efendimiz'i kendi evlerinde misafir etmeyi çok istemişler, O'nun günlerce yolunu gözlemişlerdi. Fakat serbest bırakılan deve “Kasva”nın geçtiği evlerden bir tanesi de, Hz. Havle'nin eviydi.

Havle'nin (r. anhâ) hayatında birçok güzellikler vardı. Fakat o, cahiliye âdeti olan “zihâr” yapmanın (erkeğin hanımını annesine benzeterek kendisine haram sayması) hiçbir hükmünün olmadığını bildiren ayetin gelmesine vesile olduğu hadiseyle sahabe arasında meşhur olmuştur. Hz. Havle'nin çok yaşlı olan beyi Evs b. Samit'in canının sıkıldığı bir gün, Havle (r. anhâ) ondan bir şey istedi. Evs buna kızarak:

- Sen bana anamın sırtı gibisin, diyerek evden çıkıp gitti. Bir müddet sonra gelerek, hanımıyla beraber olmayı istedi. Havle, buna karşı çıkararak onu Resûlullah'a şikâyet edece-

ğini söyledi ve Resûlullah'a geldi. Başına gelenleri anlattı; beyinin kötü huyunu ve çocuklarıyla perişan bir halde ortada kaldıklarını ona şikâyet etti. Peygamber (aleyhisselâm) ona şöyle dedi:

- Havle! Amcanın oğlu, yaşlı bir ihtiyar. Onun hakkında Allah'tan kork. Havle (r. anhâ):

- Yâ Resûlallah! Ben malımı ona verdim, gençliğim de onun yanında geçti. Şimdi yaşlanınca bana zihâr yaptı, dedi ve "Allah'ım! Sana şikâyet ediyorum." diye ekledi. Havle (r. anhâ) daha yerinden ayrılmadan, Resûlullah'a vahiy gelmeye başladı. Allah (celle celâluhû), onun durumu için ayet indirmişti. Peygamber (aleyhisselâm), vahyin tesirinden kurtulunca:

- Havle! Allah senin ve beyin hakkında şu ayeti indirdi: "Allah, kocası hakkında seninle tartışan ve Allah'a şikâyette bulunan kadının sözünü işitti. Esasen, Allah konuşmanızı işittir. Doğrusu Allah işitendir, görendir. Sizden kadınlara zihâr yapanlar bilmelidirler ki; o kadınlar onların anneleri değildir. Onların anneleri, ancak kendilerini doğuran kadınlardır. Onlar çirkin ve yalan olan bir söz söylüyorlar. Şüphesiz Allah, affedici, bağışlayıcıdır."²¹ buyurdu.

Allah Teâlâ, Hz. Havle'nin duasını kabul edip içinde olduğu duruma açıklık getirmiştir. Daha sonraki ayetlerde, cahiliye âdeti olan zihâr sözünü söyleyene, fakirlerin lehine olarak bir ceza konulduğu açıklanıyor ki bu ceza da bir köle azat etmek veya iki ay oruç tutmak, ya da altmış fakiri doyurmaktır.

Peygamber (aleyhisselâm), Hz Havle'ye:

- Beyine söyle, bir köle azat etsin, dedi. Havle (r. anhâ):

- Vallahi, Yâ Resûlallah! Onun azat edecek bir şeyi yok, dedi. Resûlullah (aleyhisselâm):

21 Mucadile, /1-2.

- Peş peşe iki ay oruç tutsun, dedi. Havle:

- O çok yaşlıdır, buna gücü yetmez, dedi. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm):

- Altmış yoksula bir vesk (bir ağırlık birimi) hurma yedirsin, buyurdu. Hz. Havle:

- Yâ Resûlallah! Onda bu da yok, deyince Efendimiz (aleyhisselâm):

- Biz sana bir ağacın verdiği kadar hurma vereceğiz, deyince Havle (r.ahha) de:

- Ben de ona bir ağacın verdiği kadar hurma vereceğim, dedi. Peygamber (aleyhisselâm):

- Çok iyi ettin, git onu ona ver ve beyinin iyiliği için çalış, buyurdu. Havle de Resûlullah'ın dediğini yaptı.²²

Hz. Ömer'in hilafeti döneminde, Ömer (r.a.) Medine sokaklarında dolaşırken Havle'ye (r. anhâ) rastladı ve ona selam verdi. Havle (r. anhâ) selamını aldıktan sonra, Hz. Ömer'e birtakım sorular sormaya başladı. O esnada, Hz. Ömer'in yanında bulunan Carud b. Mualla şaşırıp Havle'ye:

- Ey kadın! Mü'minlerin Emirini çok beklettin, dedi. Hz. Ömer, Carud'a:

- Bırak onu. Onu tanımıyor musun? Bu, Havle Binti Salebe'dir. O, Evs b. Samit'in hanımıdır. Allah'ın yedi kat semanın ötesinden şikâyetini dinleyip hakkında ayet indirdiği kimsedir. Ömer'in onu dinlemesi gerekir, deyip, Havle'nin sorularına cevap vererek, ihtiyaçlarını karşıladı. Hz. Havle ayrılıp gittikten sonra da, yanındakilere:

- Vallahi, eğer o akşama kadar durup benimle konuşmuş olsaydı namazdan başka bir şey için kendisini bırakıp gitmezdim ve namazı kılar, yine gelirdim, dedi.

²² Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/410.

ÜMAME BİNTİ ZEYNEP (R. ANHÂ)

“Peygamber Efendimiz’in torunudur.”

Allah’a kurbiyeti elde etmek ve O’nun (celle celâluhû) kurbiyetine vesile olan Nebiler Nebisi’ne yakın olmak, her inanan gönlün en büyük arzusudur. Mü’min, burada Resûlullah’a hakıyla ümmet olabilmek, öteley âleminde ise O’nun (aleyhisselâm) şefaathat soluklayan iklimine dahil olmak ve O’na yakın olmanın avantajını elde etmek için çaba sarf eder.

“Ona ümmet olma” yakınlığının yanında, Resûlullah’a ehl-i beyt olup “Neseben yakın olmak” gibi bir paye de vardır. İşte; Hz. Ümame bu nesebî yakınlardan bir tanesidir. Allah Resûlünün kızı Zeynep’in (r. anhá) kızıdır. Yani, Resûlullah’ın torunudur. Babası Ebul-As b. Rubeyyi’dir. Ümame (r. anhá), Efendimiz’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) şefkat kanatları altında büyümüştür. Ebu Katade, onunla ilgili bir hatırasını şöyle anlatır:

“Bir defasında, biz Resûlullah’ın kapısında oturuyorduk. Efendimiz aniden çıkageldi. Kucağında o zamanlar henüz çocuk yaşta olan Ümame vardı. Efendimiz (aleyhisselâm) onu

omzuna alarak namaza durdu. Rükûa giderken indiriyor, doğrulunca tekrar omzuna alıyordu. Namazı bitirinceye kadar bu şekilde yaptı.

Resûlullah (aleyhisselâm), ehl-i beyt içinde Ümame'yi çok sevdi. Bir gün elinde altın bir gerdanlık olduğu halde eve gelerek şöyle buyurdu: "Bu gerdanlığı sizden en çok sevdiğime vereceğim." Bunu duyan Validelerimiz (r.anhünne): "Kesin olarak, onu Hz. Ebu Bekr'in kızına (Aişe'ye) verir." diye bir tahminde bulundular. Fakat, Allah Resûlü torunu Hz. Ümame'yi çağırdı ve gerdanlığı onun boynuna kendi elleriyle taktı. Gerdanlığı takarken Hz. Ümame'nin gözünde bir çöp vardı. Resûlullah, o çöpü de eliyle aldı.

Hz. Ümame, hayatta olduğu sürece Allah Resûlü'ne olan yakınlığının hakkını vererek yaşamaya çalışmıştır.

ÂTİKE BİNTİ ABDULMUTTALİB (R. ANHÂ)

*“Peygamberimiz’in (sallallâhu aleyhi ve sellem)
halasıdır.”*

Âtike (r. anhâ), Fatıma binti Amr’ın kızıdır. Bu hanım sahabî, aynı zamanda Allah Resûlü’nün halasıdır. Hicretten önce Müslüman olmuş ve aradan çok zaman geçmeden de Medine’ye hicret etmiştir.

Âtike (r. anhâ), Medine’ye hicretinden önce, kendisini çok endişelendiren bir rüya gördü. Erkek kardeşi Abbas b. Abdulmuttalib’e:

- Sana bir şey anlatmak istiyorum; ama anlatacağım şeyle alâkalı olarak kimseye bir şey söylemeyeceğine dair bana söz ver. Ben, senin kavminin başına bir kötülük ve musibet gelmesinden korkuyorum, diyerek gördüğü rüyayı anlatır.

Şöyle bir rüya görmüştür: Kureyşliler Bedir’e binekli olarak çıkmadan önce, Abbas b. Abdulmuttalib bineğin üzerine atlar ve “Ebtah” denilen yerde durarak, son nefesiyle bağırır: “Ey özür sahipleri, haydi öleceğiniz çukurlara (mezarlara) koşun.” Bu sözü üç kez avazı çıktığıınca bağırarak söyler.

Âtike (r. anhâ) der ki: "Ben, insanların onun etrafında toplandıklarını görüyordum. Sonra Abbas b. Abdulmuttalib Mescid-i Haram'a girdi; insanlar da onun peşinden girdiler. O anda, birdenbire Abbas'ın bineği Kâbe'nin üzerinde temessül etti. Hz. Abbas'ın söylediklerinin aynısını haykırarak söylüyordu. Sonra da, Ebu Kubeys Dağı'ndan bir kaya parçasını tutup, yuvarlayıverdi. Kaya yuvarlanarak geldi ve dağın altına kadar inince orada infilak etti. Mekke'de ev namına hiçbir şey kalmadığı gibi, her evin başına bu kayadan bir parça düştü. Fakat enteresandır ki; Haşimoğulları ile Zühreoğulları'ndan kimsenin evine-barkına bu kayadan bir şey sıçramadı."

Âtike'nin (r. anhâ) kardeşi Hz. Abbas: "Bu, gerçek bir rüyadır." dedi ve hemen endişeli bir şekilde dışarıya çıktı. Dışarıda Velid b. Utbe ile karşılaştı. Velid, Hz. Abbas'ın arkadaşıydı. Rüya'yı ona da anlattı ve kimseye söylememesini istedi; ama hadise halk arasında duyuldu ve yayıldı. Herkes, Âtike'nin rüyasını konuşuyordu.

Ebu Cehil: "Ey Abdulmuttaliboğulları, erkeklerinizin peygamberlik iddiasını beğenmediniz de şimdi de kadınlarınız mı başımıza peygamber kesildi? Âtike, rüyasında madem bu türlü şeyler görmüş; üç gün bekleyelim bakalım. Eğer dedikleri çıkarsa tamam, yoksa sizin Araplar içinde en yalancı aile olduğunuzu ilan ederiz." diyerek cevap verdi.

Âtike'nin (r. anhâ) rüyasının üzerinden üç gün geçmedi ki, Zamzam b. Amr denen biri Mekke'ye geldi. Ebu Süfyan, onu kervana sahip çıkmaları için Kureyş'i ayaklandırmaya göndermişti. O da, Mekke'ye girer girmez devesinin kulaklarını kesti ve bağırıma başladı: Kureyşlileri kervanı korumaya davet ediyor, Hz. Muhammed'in kervana yetişip kaçırmak üzere olduğunu haykırıyordu. Mekkeliler hemen pür telaş toplanıp Ebu

Leheb'e gittiler ve onun da beraberlerinde çıkmasını istediler. Ebu Leheb: "İşte Lut, işte Uzza, onlar gitsin kurtarsın, kesinlikle ben çıkmam ve hiçbir kimseyi de göndermem." diyordu. Haddizatında Ebu Leheb'i meneden şey, Âtike'nin rüyasından korkmasıydı. Zira, o rüya hakkında şöyle diyordu: "Âtike'nin rüyası elimi kolumu bağladı."

Âtike (r. anhâ) cahiliye dönemindeyken Ebu Umeyye b. Müğire ile evlenmişti. Ondan Abdullah, Züheyl ve Kâribe isimli üç çocuğu oldu.

ÜMEYME BİNTİ RUKAYKA (R. ANHÂ)

“Dini uğrunda, birçok cefaya maruz kaldı.”

Ümeyme (r. anhâ), Rukayka binti Huveylid’in kızıdır. Ümeyme’nin annesi Rukayka, Peygamberimiz’in (aleyhisselâm) zevce-leri arasında çok özel bir yeri olan Hz. Hatice’nin kız kardeşidir. Hatice Validemiz, Ümeyme’nin teyzesi olmaktadır. Ümeyme, (r. anhâ) vatanından uzak diyarlarda yaşadı. Hatice Validemize olan yakınlığı hasebiyle Mekke’nin karanlık ufuklarında İslâm güneşi görülmeye başladığı anda, o da bu güneşe teveccüh ederek Müslüman oldu. Bu uğurda birçok işkenceye maruz kaldı.

Hz. Ebu Bekr (r.a.) Ümeyme ve işkence altında olan daha birkaç hanım sahabeyi satın alarak müşriklerin elinden kurtardı ve hürriyete kavuşturdu. Bunu öğrenen babası Ebu Kuhafe, Hz. Ebu Bekr’e:

- Oğlum! Sen bu adama (Hz. Peygamber’i kastederek) bağlandın, kavmini terk ettin ve bir de tutup şu üç-beş zayıf kadını satın aldın, dedi. Hz. Ebu Bekir (r.a.):

- Baba, sen merak etme! Ben ne yaptığımı çok iyi biliyorum, diye cevap verdi.

Ümeyme'nin (r. anhâ) gözüne bir şey batmış ve gözü kör olmuştu. Bunu fırsat bilen müşrikler ona:

- Müslüman olduğun için Lat ve Uzza senin gözünü böyle kör etti, dediler. O ise:

- Hayır, vallahi öyle değil! Bu Allah'tan olan bir şeydir, dedi. Bu konuşmanın üzerinden çok geçmeden, Allah (celle celâluhû) Ümeyme'nin gözüne şifa verdi ve gözü görmeye başladı. Allah'a ve Allah'ın kudretine inanmayan Kureyşliler, her zaman olduğu gibi diyalektik yaparak, "Bu da Muhammed'in sihirlerinden bir tanesidir." dediler.

Hubeyb b. Kuayb ile evlenen Hz. Ümeyme, Efendimiz'den (aleyhisselâm), kadınların biati konusunda bir hadis rivayet etmiştir. Büyük tabiin imamlarından Muhammed b. Münkedir de, bu hanım sahabîden hadis rivayetinde bulunmuştur.²³

23 İbn Sa'd, Tabakat, 8/255.

SELMA BİNTİ UMEYS (R. ANHÂ)

“İslâm’ın ilk yıllarında, Müslüman olmuştur.”

Selma (r. anhâ), “Hint” diye bilinen Havle binti Avf’ın kızıdır. Kız kardeşi “Esmâ binti Umeys” ile beraberce İslâm’ın ilk yıllarında Müslüman olmuşlardır. Peygamber’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) gönlünde taht kuran amcası, büyük insan Hz. Hamza ile evlendi. “Ümare” isimli bir kızları oldu. Uhud Savaşı’nda Hz. Hamza, kılıcının hakkını verip şehit olunca, Selma (r. anhâ) dul; kızı da yetim kaldı. Hz. Ali, kaza umresi yapmak için Mekke’ye geldiğinde Selma (r. anhâ) ve kızını yanına alarak Medine’ye götürüp, orada himaye etmek istedi. Bunu duyan Zeyd b. Harise ile Cafer b. Ebu Talip de, Ümare’yi himaye etmeye talip oldular. Meseleyi aralarında tartışmaya gidecek kadar büyüttüler. Her birisi “Benim himaye etmem lazım.” diyor, Hz. Hamza’yı hatırlatan bu yavrucuğa sahip çıkmaya çalışıyorlardı. Nihayet meseleyi Allah Resûlü’ne intikal ettirdiler. Allah Resûlü, Ümare’yi, Cafer b. Ebu Talib’in hanımı olması hasebiyle, Ümare’nin teyzesi Esmâ binti Umeys’e verdi ve şöyle buyurdu:

- Kadın, halası ve teyzesi üzerine nikâhlanamaz.²⁴

Mekke'de birçok zorluğa maruz kalan Selma (r. anhâ), Medine'de de birtakım sıkıntıları göğüsleyerek, Allah'a ve Resûlû'ne olan bağlılığını izhar etmiştir. Medine'de Şeddat (r.a.) ile evlenen Selma'nın (r. anhâ), ondan "Abdullah" isminde bir çocuğu olduğu da bilinmektedir.

24 Buhari, Nikah, 27; Müslim, Nikah, 33, 40.

HAVVA BİNTİ ZEYD (R. ANHÂ)

“İnanmış ve inandığı İslâm uğruna her türlü sıkıntıya göğüs germiştir.”

Havva (r. anhá), Abdül-Eş'el kabilesinden olan Akreb binti Muaz'ın kızı, Bedir'de şehit olan Rafi ibni Yezid'in (r.a.) kız kardeşidir. Mekke'de Müslüman olup biat edenlere nazar ettiğimizde, Havva'yı (r. anhá) bunlar arasında buluruz. Hem de inandığı davası uğruna büyük bir azimle, delicesine çabalarken...

O dönemin çilekeşlerinin önüne set çekmeye çalışanlar olduğu gibi, Havva'nın (r. anhá) da putperest olan beyi Kays ibni Hatim, ona engel oluyor; onun, Efendimiz'e biat ederken söz verdiği hakikatleri yaşamasına fırsat vermiyordu. Ve ona sürekli kötülük yaparak tekrar putperestliğe dönmesi için çalışıyordu. Havva'nın (r. anhá) bu durumu, Allah Resûlü'ne ulaşmıştı. Resûlullah'ın panayırları dolaştığı dönemdi. Mekke'de kurulan “Zül-Mecaz” panayırına Kays b. Hatim de gelmişti. Herkesin yanına uğrayıp “irşad ve tebliğ” vazifesini ifa eden Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), Kays'ın da yanına gelerek, onun Müslüman olması için çok çaba sarf etti. Kays:

- Beni davet ettiğin bu din, gerçekten güzel bir şey. Fakat, savaş beni bu dini kabul etmekten alıyordu.

Allah Resûlü ısrar ettikçe o aynı şeyleri söylüyordu. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) Havva'ya (r. anhâ) yaptıklarını ona hatırlatarak:

- Duyduğuma göre hanımına (Havva'ya) kötülük ediyormuşsun; senin dinini terk edeli ona zulmediyormuşsun. Allah'tan kork, bana söz ver ve bir daha böyle yapma, dedi. Kays:

- Peki, ona hayırla muamele edeceğim ve hoşlandığı şeyleri yapacağım, diyerek söz verdi. Efendimiz ile bu muhavere olduğunda, Havva (r. anhâ) Medine'de bulunuyordu. Kays ise Mekke'deydi. Bu hadiseden sonra, Kays Medine'ye geldi ve Havva'ya:

- Arkadaşın Muhammed'i gördüm. Getirdiği din konusunda (O dinden dolayı sana zulmetmemem için) benden söz aldı. Allah'a yemin ederim ki, ona verdiğim sözü yerine getireceğim. Sen, artık istediğin gibi yaşayabilirsin. Vallahi benden sana kesinlikle hiçbir eziyet sadır olmayacak, dedi. Bu fırsatı yakalayan Havva (r. anhâ), Müslümanlık adına gizlediği şeyleri bütünüyle açığa vurdu. Kays'tan da en küçük bir taciz görmedi.²⁵

25 İbn Sa'd, Tabakat, 8/323.

HİND BİNTİ UTBE (R. ANHÂ)

*“Kaybetme kuşağındayken kazanmayı
başarmıştır.”*

Hind (r. anhâ), Utbe b. Rebia'nın kızı ve Ebu Süfyan'ın hanımıdır. Ebu Süfyan'ın Müslüman olmasından sonra, fetih günü Müslüman olmuştur. İkisinin Müslüman olması arasında, sadece bir gün vardır. Hind ve Ebu Süfyan, Müslüman olduktan sonra, Peygamberimiz (aleyhisselâm) onların nikâhlarını kıydı.

Hind (r. anhâ) izzet-i nefis sahibi, haşin bir hanımdı. Aynı zamanda çok zeki idi ve güzel fikir beyan edebilen bir kişiydi. Uhud Savaşı'na müşriklerin safında katılmıştı.

Mekke Fethi'nin gecesinde, Hind'in Ebu Süfyan'a şöyle dediği rivayet edilir:

- Ben Muhammed'e biat etmek istiyorum. Ebu Süfyan:
- Sen, daha dün bu sözü yalanlamıştın. Hind (r. anhâ):
- Vallahi ben, bu geceden önce bu mescitte Allah'a hakkıyla ibadet edildiğini görmedim. Bu geceyi mescitte geçirenler, namaz kılarak sabahladılar. Ebu Süfyan:

- Sen Müslüman olacaksın, artık önüne kimse geçemez, dedi.

Allah Resûlü (aleyhisselâm) kadınların biatini kabul edince, biat esnasında: "Hırsızlık yapmamak ve zina etmemek şartıyla!" deyince, Hind (r. anhâ):

- Müslüman olduktan sonra kadın hiç zina eder, hırsızlık yapar mı, dedi. Allah Resûlü:

- Çocuklarını da öldürmemek şartıyla, dedi. Hind:

- Yâ Resûlallah! Onları küçükken terbiye edip de büyü-
yünce hiç öldürür müyüz, diyerek, samimi bir şekilde biat etti.

Hind (r. anhâ), bir defasında Resûlullah'a gelip, Ebu Süfyan'ı şikâyet etti:

- Ebu Süfyan çok cimri. Ne bana ne de çocuklarıma yetecek kadar yiyecek veriyor! Resûlullah (aleyhisselâm):

- Onun malından uygun bir şekilde, sana ve çocuklarına yetecek kadar alabilirsin, buyurdu.

Hiz. Aîşe (r. anhâ) anlatıyor:

"Hind binti Utbe, Allah Resûlü'ne geldi ve:

- Ey Allah'ın Resûlü, yeryüzünde hiçbir ailenin zelil olması, bana senin ailenin zelil olmasından daha sevimli gelmezdi. Bu gün ise, yeryüzünde hiçbir ailenin izzetli olması, bana senin ailenin izzetli olmasından daha sevimli gelmiyor, dedi. Efendimiz (aleyhisselâm):

- Varlığım kudret elinde olana and olsun ki, ben de aynı kanaatteyim, buyurdu."²⁶

İbni Hacer der ki: "Hadiste Hind'in zekâ seviyesinin yüksekliğine ve bunu konuşmada ustaca kullanmasına bir işaret vardır."²⁷

26 Buhari, Kitab'ül-Menakıb, 8/142.

27 İbn Hacer, Fethü'l-Bari, 8/142.

Hind (r. anhâ), Müslüman olduktan sonra geçmişini telafi etmek istercesine İslâm'ı çok güzel yaşadı. Hz. Hamza'ya yaptıklarından dolayı, Resûlullah'ı görünce çok utanırdı. Yermük Harbi'ne beyi Ebu Süfyan ile birlikte katıldı. Bu defa Uhud'un aksine Müslümanlar safında olup, etrafındakilere, Rumlara karşı savaşmaları için müthiş teşviklerde bulundu. Hz. Ömer'in hilafeti döneminde, Hz. Ebu Bekr'in babası Ebu Kuhafe'nin öldüğü gün Hind (r. anhâ) vefat etti.

AIŐE BINTI SA'D (R. ANHÂ)

“Süslenmeyi severdi.”

Aişe Binti Sa'd (r. anhá), meşhur sahabî Sa'd b. Ebi Vakkas'ın kızıdır. Annesi Zeynep binti Haris'tir.

Aişe (r. anhá), küçük yaşlarından itibaren Resûlullah'ın hane-i saadetlerine sık sık gider gelirdi. Allah Resûlü'nün hanımları tarafından çok sevilirdi. Hatta bazen validelerimiz, onu kucaklarına alır ve ona bereket duasında bulunurlardı. Aişe'nin (r. anhá) bu ziyaretleri, daha sonraları da devam etti. Kendisi, validelerimiz hakkında Şöyle der:

“Ben Efendimiz'in hanımlarından altısını gördüm. Onlarla beraber olurdum. Hiçbirisinin beyaz elbise giydiğini görmedim, beyazdan başka renkler giyerlerdi. Fakat, yanlarına beyaz giyinerek giden kimseleri de asla kınamazlardı. Yine bir defasında onların yanına gitmiştim ve üzerimde süsler vardı. Hiçbirisi, süslerimden dolayı bana bir Şey söylemedi ve beni ayıplamadı. Aişe'nin (r. anhá) yanında bulunanlar kendisine sordular:

- Üzerindeki o süsler nelerdi? O:

- Altın gerdanlık ve altın takılardı, diye cevap verdi.

Aişe (r. anhâ), süs takmayı severdi. O zaman henüz ziynetleri gizlemeye dair ayet inmemişti. Hanımlar, ziynetlerini gizlemezlerdi.

Habib b. Ebi Merzuk der ki: "Ben mescidin kapısında bir kadın ile karşılaştım. Etrafında, kadınlardan bir grup vardı ve beraberce mescitten çıkıyorlardı. O kadının üzeri ateş parçası gibi parlıyordu." Kendisine:

- O kadın kimdir, diye sorulunca, o:

- Sa'd İbni Ebi Vakkas'ın kızıdır, dedi.

Aişe (r. anhâ), küçük parmağına iki tane altın yüzük takardı. Abdest aldığı zaman, altlarına su geçmesi için onları oynatırdı.

Aişe (r. anhâ), hadis rivayetinde bulunmuştur; babası Sa'd İbni Vakkas'tan ve Efendimiz'in zevcelerinden rivayette bulundu. Kendisinden de hadis rivayet edildi.²⁸

28 İbn Sa'd, Tabakat, 8/467.

ZEYNEP BİNTİ EBÎ SELEME (R. ANHÂ)

*“İlim yönüyle zamanın hanımları içinde mümtaz
bir yere sahipti.”*

Zeynep (r. anhâ), Mahzümi oymağından Ebu Seleme'nin kızıdır. Annesi, mü'minlerin anneleri olan Peygamberimiz'in (a.s.) hanımlarından Ümmü Seleme'dir. Ümmü Seleme (r. anhâ), Ebu Seleme ile evli iken, Habeşistan'da muhacir olarak buldukları sırada Zeynep dünyaya geldi. Annesinin sütü yetmediğinden, Hz. Ebu Bekr'in kızı Esmâ (r. anhâ) Zeynep'i emzirdiği için onun süt annesi olmaktadır.

Ümmü Seleme (r. anhâ), beyinin vefatından sonra Peygamberimiz (aleyhisselâm) ile evlenince Hz. Zeynep, Efendimiz'in üvey kızı oldu. Hane-i Saadette, Peygamberimiz'in (aleyhisselâm) gözetimi altında İslâm terbiyesi ile büyüdü. Önceleri, ismi “Berre” idi. Daha sonraları Efendimiz, “Zeynep” olarak ismini değiştirdi.

Allah Resûlü'nün kontrolü altında yetişmenin verdiği avantaj dolayısıyla Zeynep (r. anhâ), ilim yönüyle zamanın hanımları içinde mümtaz bir yere sahipti. O zaman fıkıh ilminde önde

gelen hanımlardan bahsedilirken, ilk olarak Hz. Zeynep'in ismi zikredilmektedir. Bekir b. Abdullahi'l-Müzeni diyor ki: "Ben Medine'de fakih bir kadından bahsetmem gerektiğinde, ancak Zeynep Binti Seleme'den bahsederim."

Zeynep (r. anhâ), bir hatırasını şöyle anlatıyor: "Ben küçük yaştaydım. Resûlullah, gusûl abdesti almak için Hane-i Saadetlerine girdi. Annem bana: 'Sen de içeri gir!' dedi; ben girince, Allah Resûlü benim yüzüme su serpiverdi ve 'Hadî geriye dön bakalım.' dedi." Zeynep'in (r. anhâ); Resûlullah'ın yüzüne serptiği su sebebiyle, çok uzun bir ömür yaşadığı halde yüzünün güzelliği hiç bozulmamıştı.

Zeynep (r. anhâ), Abdullah b. Zem'a ile evlendi. Beş oğlu ve üç kız çocuğu oldu.

Nübüvvet feyziyle iç içe olup, bu feyizden bol bol istifade eden Hz. Zeynep, Peygamberimiz'den (aleyhisselâm) birçok hadis ezberledi ve rivayette bulundu. Ayrıca, Efendimiz'in zevcelerinden Hz. Aişe, Ümmü Habibe ve diğerlerinden de rivayette bulundu. Kendisinden de tabiin imamları ve hadis alimleri; Muhammed b. Ata, Merrak b. Malik, Urve b. Zübeyr, Zeynel Abidin ve birçok kişi rivayette bulundu.²⁹

Hicret'in seksen üçüncü yılında vefat eden Zeynep (r. anhâ) yaşadığı nezih, ilim ve irfan dolu hayatıyla "İslâm'ın temsilciliğini" yapma, sa'y ve gayretinde olan günümüz hanımlarına önderlik etmektedir.

29 İbn Hacer, el-İsabe, 1/96.

ÜMMÜ SÜLEYM (R. ANHÂ)

*“Evleneceği insanı irşad ederek büyük sahabîler
arasına katmaya vesile olmuştur.”*

Ümmü Süleym (r. anhâ), meşhur sahabî Enes b. Malik'in annesidir. İsmi hakkında ihtilaf edilmiştir. Bazıları Sehle veya Remile, bazıları da Müleyke ya da Rümeysa demiştir. Hz. Süleym, cahiliye döneminde Hz. Enes'in babası Malik b. Nadr'ın hanımı idi. Fakat, Nadr ile araları pek iyi değildi. Bu yüzden Nadr, ona kızarak ayrıldı ve Şam tarafına gitti. Daha sonra, orada vefat etti. Aradan geçen yıllar, Ümmü Süleym'e hidayet kapısını açmıştı. Müslüman oldu ve hanım sahabîler arasına girdi. Efendimiz'le (sallallâhu aleyhi ve sellem) birçok gazveye katıldı.

Ensar'dan meşhur sahabî Ebu Talha, henüz Müslüman olmamıştı ki onunla nişanlanmak istedi. Ümmü Süleym, bir şartla kendisini kabul edebileceğini söyledi ve şöyle dedi:

“Ebu Talha! Esasında sen reddedilecek bir insan değilsin. Fakat, sen de biliyorsun ki ben Müslüman'ım; sen ise kâfirsin. Hem senin taptığın ilah (put) yerden biten bir ağaçtan yontul-

muş bir tahta parçasıdır. Tahta parçasına tapmaya utanmıyor musun? Bak, Müslüman olursan hem seni kabul eder hem de mehir olarak başka bir şey istemem.” dedi. Ebu Talha da, “Bana biraz müddet ver, düşüneyim.” diyerek ayrıldı. Bir müddet sonra geldi ve şehâdet getirerek Müslüman oldu.

Ümmü Süleym, aynı zamanda hadis ravileri arasında sayılır. Kendisinden birçok hadis rivayet edilmiştir. Bunları, daha ziyade oğlu Enes rivayet etmiştir. Meselâ, Hz. Enes’in rivayet ettiği bir hadiste Ümmü Süleym bir gün Allah Resûlü’ne gelerek: “Ey Allah’ın Resûlü, oğlum Enes senin hizmetindedir. Ona dua etseniz.” dedi. Allah Resûlü de, “Allah’ım! Enes’in malını ve çocuklarını çoğalt. Ve ona verdiğin her şeyi mübarek kıl.” duasında bulundu. Tarihçiler diyorlar ki; Hz. Enes bu yüzden fazla torun sahibi olmuştur.³⁰

Ümmü Süleym (r. anhâ), çok değerli bir kadındır. Oldukça zeki olduğu da bilinmektedir. Evleneceği insanı irşad ederek onu büyük sahabîler arasına katmaya vesile olmuştur.

30 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 6/345.

ÜMMÜ EBÎ HÜREYRE (R. ANHÂ)

“Resûlullah’ın kendisine yaptığı dua ile, İslâm’la şereflenmiştir.”

Cenab-ı Hakk’ın İslâmiyet semasını parlattığı yıldız silsilesinden bir halkayı da hanım sahabîlerden Ümmü Ebî Hüreyre (r. anhá) oluşturur.

Önceleri müşrik olan bu hanım, Resûlullah’ın bizzat kendisine yaptığı dua ile İslâmiyet’le şereflenmiştir. Onun İslâmiyet’e girişini Ebu Hüreyre’den (r.a.) dinleyelim:

“Annem müşrik bir kadındı. Onu İslâm’a davet ediyordum. Bir gün, yine davetimi tekrarladım. Bana, Resûlullah hakkında kötü sözler söylemeye başladı. Ben de Resûlullah’a gittim ve ağladım: ‘Yâ Resûlallah! Ben annemi İslâm’a davet ediyorum. O ise benden yüz çeviriyor. Bugün yine davet ettim. Bana, hakkında kötü sözler söyledi. Annemin hidayete ermesi için Allah’a dua et.’ dedim.

Resûlullah (aleyhisselâm) şöyle dua etti: ‘Allah’ım! Ebu Hüreyre’nin annesini hidayete erdir.’ Ben, Resûlullah’ın duasına se-

vinerek yanından ayrıldım. Evimizin kapısının içerisine kadar geldiğimde, annem ayak sesimi duydu ve: ‘Yerinde kal, yâ Ebâ Hüreyre!’ dedi. Ben, içeriden su sesi duydum. Elbisesini ve örtüsünü acele ile giydi; kapıyı açıp şöyle dedi: ‘Ya Ebâ Hüreyre! Ben şehâdet ederim, Allah’tan başka İlah yoktur. Yine şehâdet ederim, Muhammed O’nun Resûlü’dür.’ Ben, Resûlullah’a gidip bu haberi verdim. Resûlullah, Allah’a hamd etti ve ‘Hayırlı olsun.’ buyurdu.”³¹

Şüphesiz duanın sırrı büyüktür. Hele bu dua, bütün duaların en güzelini yapan ve öğreten Hz. Peygamber’in (aleyhisselâm) duası ise, onun reddolunması mümkün değildir. Ebu Hüreyre’nin; müşrik olan annesinin Peygamberimiz’e (sallallâhu aleyhi ve sellem) olan hakaretlerine tahammül ederek sabretmesi, günümüzde karşılaşılan irşadî meseleler adına güzel bir örnektir. Ebu Hüreyre gibi sabredip şefkatle dua edebilsek, belki de etrafımızdaki birçok insan hidayetle müşerref olacaktır.

31 İbn Hacer, Üsdü’l-Gâbe, 406.

ÜMMÜ EYMEN (R. ANHÂ)

“Peygamber’in (aleyhisselâm) ‘Annemden sonra annem’ diye iltifat ettiği bir hanımdır.”

Ümmü Eymen’in (r. anhâ) asıl ismi Bereke binti Sâlebe’dir. Bu sahabî hanım, uzun yıllar peygamber ocağının hizmetlerini görmüş; Resûlullah’ın Ehli Beyt’ten saydığı ve “Annemden sonra annem” diye iltifatta bulunduğu³² büyük İslâm kadınlarından biridir. Resûlullah’ın babasının vefatından sonra da, aynı evde kalıp, hem anne Âmine’nin hem de Resûlullah’ın yardımcısı olmuştur.

Resûlullah (aleyhisselâm), altı yaşındayken annesi Hz. Âmine, yanlarına Ümmü Eymen’i de alarak kocası Abdullah’ın kabrini ziyaret için Medine’ye gitmişti. Ümmü Eymen, oradaki bir hatırasını şöyle anlatır: “Bir gün, Yahudi âlimlerinden ikisi yanıma geldi. ‘Bize Ahmed’i çıkar.’ dediler. Ben de onu dışarı çıkardım, iyice incelediler. Sonra da, ‘Bu çocuk, peygamberdir.

32 İbn Sa’d, Tabakat, 8/223.

Burası da onun hicret edeceği yerdir. Bu memlekette büyük savaşlar olacaktır.' dediler."³³

Ümmü Eymen (r. anhâ), onların bu konuşmalarından sonra Resûlullah'a bir zarar gelmemesi için onu Mekke'ye götürerek dedesi Abdülmuttalib'e teslim etti. Fakat, Resûlullah'ın hizmetinde bulunmaktan geri durmadı.

Peygamber (aleyhisselâm), Hz. Hatice ile evlenmişti; kendisini şefkatle bağrına basan sevgili dadısını unutmamıştı. Ona her türlü maddi-manevi yardımda bulunuyordu.

Resûlullah (sallâhu aleyhi ve sellem), tebliğ vazifesiyle görevlendirildiği zaman Ümmü Eymen (r. anhâ), tereddütsüz iman ederek Resûlullah'ı sevindirdi. Önce Habeşistan'a, sonra da Medine'ye hicret ederek iki hicret sevabı birden aldı.³⁴ Hicret ederken, Revha yakınlarında bir gece çok susamıştı. Yanında bir damla su yoktu. Hiç telaşlanmadı. Cenab-ı Hakk'ın merhametinden ümit kesilmezdi. Nitekim, Cenab-ı Hakk'ın yardımı gelmekte gecikmedi. Semadan beyaz bir urgana bağlanarak sarkıtılmış bir kova gördü. Allah'a (celle celâluhû) hamd ve şükür ederek kalktı; kovanın yanına gitti. İçi tamamen berrak ve buz gibi bir su ile doluydu. Kana kana içti. Bu vak'ayı nakleden Ümmü Eymen (r. anhâ): "Bundan sonra bir daha hiç susamadım." diyor.³⁵ Medine'ye varınca, orada da Resûlullah'a hizmetten bir an olsun uzak durmadı.

Ümmü Eymen'in eşi Hz. Ubeyd, Huneyn Savaşı'na katıldı ve şehâdet mertebesini kazandı. Ümmü Eymen, bu haber karşısında hiç metanetini bozmadı. Şehit hanımı olmayı kendisi için bir şeref sayarak bu musibete sabretti.

33 İbn Sa'd, Tabakat, 1/116.

34 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 5/408.

35 İbn Hacer, el-İsabe, 4/432.

Resûlullah (aleyhisselâm), çok sevdiği dadısını yalnız bırakmadı. Bir gün ashabına hitaben: “Cennet ehlinde bir kadınla evlenmek isteyen Ümmü Eymen ile evlensin.” buyurdu. Böylece, onun cennetlik bir kadın olduğuna işaret ediyordu. Resûlullah’ın davetine ilk icabet eden Hz. Zeyd b. Harise oldu. Yaşça Ümmü Eymen’den çok daha gençti. Resûlullah (aleyhisselâm) bu büyük sahabî ile sevgili dadısını nikâhladı. İşte; babası gibi büyük bir sahabî olan İslâm kumandanı Üsame b. Zeyd (r.a.) bu evlilikten dünyaya geldi.³⁶

36 Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/421.

ÜMMÜ KÜLSÜM (R. ANHÂ)

“Hakkında ayet inmiştir.”

Ümmü Külsüm (r. anhá), Peygamberimiz'in azılı düşmanı Ukbe b. Ebi Muayt'in kızıdır. Hz. Osman'ın (anne bir) kız kardeşidir. Annesi Erva binti Kurayz, Peygamberimiz'in (aleyhisselâm) halasıdır. Ümmü Külsüm (r. anha), Mekke'deyken Müslüman olmuş ve Resûlullah'a biat etmişti. İslâmiyet'i kabul ettiği için, babasının ve müşriklerin işkencelerine maruz kaldı. Dinden dönmesi için yapılan baskılara rağmen O, inancından zerre kadar taviz vermedi.

Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), Medine'ye hicret ettiğinde, Ümmü Külsüm de hicret etmeyi çok istiyordu. Fakat, babası izin vermediğinden Mekke'de kalmak zorundaydı. Öz yurdunda adeta gurbet hayatı yaşıyordu. Cenab-ı Hakk'a dua ediyor, hicret için fırsat kolluyordu. Sıkıntılarla geçen yedi yıldan sonra, nihayet bir gün Allah (celle celâluhû) bu fırsatı ona lütfetti. Her gün gittiği yere gidiyormuş gibi Mekke'den ayrıldı. Asıl niyeti, Medine'ye hicret etmektir. Uzun ve yorucu bir yolculuktan

sonra Medine'ye ulaştı. Artık sıkıntılı günler geride kalmış, yerini güzel günler almıştı. Bu düşüncelerle, mü'minlerin annesi Ümmü Seleme'nin (r. anhâ) yanına misafir oldu. Peygamberimiz (aleyhisselâm), evde yoktu. Ümmü Külsüm endişeli bir bekleyiş içine girdi. Çünkü, Resûlullah'ın (aleyhisselâm) müşriklerle yaptığı Hudeybiye Anlaşması'nın maddelerinden biri de, Müslüman olup Medine'ye gelenlerin tekrar müşriklere iade edilmesini esas alıyordu. Biraz sonra, Resûlullah eve geldi. Bu fedakâr sahabîsinin gelişine sevinerek "Hoş geldin" dedi. Ümmü Külsüm (r. anhâ), endişeli durumunu açarak: "Yâ Resûlallah, ben dinim uğrunda hicret ederek sizin yanınıza geldim. Beni müşriklere göndermeyin. Bana işkence ederek, dinimden döndürmeye çalışırlar. Ben nihayet bir kadınıym; bilirsiniz ki, kadınların hali zayıfların haline benzer." diyerek sıkıntısını anlattı.

Peygamber (aleyhisselâm) onu dinledikten sonra: "Yüce Allah (celle celâluhû) muhakkak kadınlar hakkında ahdi bozar, hükümsüz bırakır." buyurarak onu rahatlattı. Biraz sonra da "imtihan edilen kadın" manasına gelen Mümtehine Sûresi'nin 10.âyeti nâzil oldu: "Ey iman edenler, mümin kadınlar muhacir olarak size geldiklerinde kendilerini deneyin. Allah, onların imanlarını çok iyi bilir. İmtihan sonucunda mü'min olduklarını anlarsanız, onları kâfirlere geri çevirmeyin. Artık, mü'min kadınlar kâfirlere helal değildir. Onlar da bunlara helal değildir." Vahiy tamamlanınca Resûlullah (aleyhisselâm), onu Ümmü Külsüm'e müjdeledi. Ümmü Külsüm (r. anhâ), sevinçten ağladı. Ümmü Külsüm'ün Medine'de kalması kesinleşince, Resûlullah onu Zeyd b. Harise ile evlendirdi. Fakat, evlilikleri uzun sürmedi. Çünkü Hz. Zeyd, Mute Savaşında şehit düştü. Ümmü Külsüm, kadere rıza gösteren biriydi. Kocasının şehit olmasını sabır ve meta-net ile karşıladı. Bir müddet sonra, annesi Erva (r. anhâ) Medi-

ne'ye hicret etti. Bu, hem Resûlullah'ı hem de Ümmü Külsüm'ü çok sevindirdi.

Resûlullah'ın sohbetlerinden feyiz alan Ümmü Külsüm (r. anhâ), Peygamberimiz'den birkaç tane de hadis rivayet etti. Bunlardan bir tanesi şöyledir: "İnsanların arasını düzeltmek için, aslı olmasa bile hayır konuşan, güzel söz söyleyen ve bunları birinden diğerine taşıyan kimse yalan söylemiş olmaz!"³⁷

37 Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/403.

ÜMMÜ RÛMAN (R. ANHÂ)

*“Resûlullah’ın ‘Cennet hurilerinden biri’ olarak
vasıflandırdığı sahabîdir.”*

Ümmü Rûman (r. anhâ), Hz. Aişe Validemizin annesidir. Hz. Ebu Bekr ile evlendi ve Hz. Aişe ile Hz. Abdurrahman bu evlilikten dünyaya geldi. İslâmiyet’in ilk yıllarında Müslüman oldu. Allah yolunda çekilen sıkıntılardan o da nasibini aldı.

Resûlullah (aleyhisselâm), sadık dostu Hz. Ebu Bekr’le çok sık görüşürdü. İslâmiyet’in yayılması hususunda, onunla istişare ederdi. Bu vesileyle sık sık onun evine giderdi. Evinde gönül verdiği davanın yayılması hususunda istişare edilmesi, Ümmü Rûman’ı çok sevindirirdi. Resûlullah’a elinden geldiği kadar hürmet ve yakınlık gösterir, evini şereflendirmesinden dolayı memnuniyetini ifade ederdi.

Hz. Hatice Validemizin ahirete irtihalinden sonra, Resûlullah’a Hz. Aişe ile evleneceği vahyedilmişti. Resûlullah (aleyhisselâm) bu bahtiyar aileyi ziyarete gittiğinde Ümmü Rûman’a, “Aişe’yi koruyup ona iyi muamele etmenizi tavsiye ederim.”

dedi. Ümmü Rûman, Resûlullah'ın tavsiyesinde mutlaka bir hikmetin bulunduğunu tahmin ediyordu. Bundan sonra, Hz. Aişe'ye daha bir ihtimam gösterdi.

Bir müddet sonra Osman b. Maz'un'un hanımı Hz. Havle, Resûlullah'a gelerek Hz. Aişe ile nikâhlanmasını teklif etti. Resûlullah da bunu kabul ederek, Hz. Havle'yi dünür olarak gönderdi. Hz. Aişe'nin Resûlullah (aleyhisselâm) ile nikâhlanması Ümmü Rûman'ı çok sevindirmişti. Kızını Allah Resûlü'ne layık olabilecek şekilde yetiştirmeye gayret etti.

Peygamber (aleyhisselâm), Medine'ye hicret ettikten bir müddet sonra Ümmü Rûman ile Hz. Aişe'yi de Medine'ye getirtti.

Ümmü Rûman (r. anhá), ibadete düşkünlüğü ile tanınıyordu. Çok namaz kılardı. Bir defasında, namaz kılarken hafiften sallanıyordu. Bunu gören Hz. Ebu Bekr, namazı tamamlamasını bekledi ve ona namazda sallanmasının uygun olmadığını söyleyerek bu hususta Resûlullah'tan şu hadisi nakletti: "Sizden biriniz, namaza durduğunda herhangi bir yerini kıpırdatmasın. Yahudiler gibi de sallanmasın. Çünkü dimdik durup sallanmak, namazı tamamlayan şeydir."

Peygamber (aleyhisselâm), kayınvalidesine karşı çok saygı gösterir, bir evlâdın annesine nasıl davranması gerekiyorsa öyle davranırdı.

Bu büyük İslâm kadını, hicretin 6. yılında Medine'de vefat etti. Defin işiyle bizzat Resûlullah (aleyhisselâm) ilgilendi, kabrine O indirdi. Sonra da şöyle buyurdu:

"Kim cennet hurilerinden birine bakmaktan hoşlanırsa Ümmü Rûman'a baksın. Allah'ım, Ümmü Rûman'ın Senin yolunda ve Resûlü'nün uğrunda neler çektiği Sana gizli değildir."³⁸

38 İbn Sa'd, Tabakat, 8/78.

Ümmü Rûman (r. anhâ), Hz. Peygamber'e layık bir eş yetiştirerek, evlat yetiştirmede hanımlar için ideal bir örnektir. Dinimizin neredeyse dörtte birini kendisinden öğrendiğimiz Hz. Aişe Validemiz, büyük bir deha sahibiydi. Onu böyle yetiştiren annesi Ümmü Rûman'a minnet borcumuz vardır.

ÜMMÜ VARAKA (R. ANHÂ)

“Resûlullah’ın ‘Şehide’ diye hitap ettiği hanım sahabîdir.”

Ümmü Varaka (r. anhâ), Abdullah b. Haris’in kızıdır. Müslüman olup, Resûlullah’a biat ettikten sonra, Allah yolunda savaşış şehit olma arzusuyla yanıp tutuşmuş bir hanım sahabîdir.

Peygamber Efendimiz’in Bedir Savaşı’na çıkmak için ordu hazırlığı içinde olduğunu haber alan Ümmü Varaka, Resûlullah’a gelerek, “Ey Allah’ın Resûlü, müsaade etseniz de sizinle birlikte harbe katılsam. Yaralılarınızı tedavi eder, hastalara bakarım. Belki Allah yolunda şehitlik de nasip olur.” diye ricada bulundu. Resûlullah (aleyhisselâm), hiçbir kadının Bedir Savaşı’na katılmasına izin vermemiştii ve Ümmü Varaka’ya şöyle bir müjde verdi: “Sen evinde kal, çünkü Allah sana şehitlik nasip edecektir.” O günden sonra Resûlullah ona, gördüğü her yerde “Şehide” diye hitap ederdi.

Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), zaman zaman Ümmü Varaka’yı evinde ziyaret ederdi. Bir gün, Ensar’dan bir kadın ölmüştü. Ümmü Varaka Resûlullah’a:

- Yâ Resûlallah! Öldüğümüz zaman birbirimizi görür mü-yüz, dedi. Resûlullah:

- Can, ağaca konmuş bir kuş gibidir. Öyle ki; kıyamet günü geldiğinde, her can cesedine girer, buyurdu.

Resûlullah'ın vefatından sonra, Ümmü Varaka (r. anhá) mü'minlerin annesi Ümmü Seleme'ye (r. anhá) gelerek şunu sordu:

- Ben Ebu Hüreyre ile karşılaştım ve ona hacamat (kan aldirmanın) hükmünü sordum. O da şöyle dedi: "Resûlullah'ın şöyle dediğini duydum: Cebrail bana haber verdi ki, hacamat insanların tedavi oldukları şeylerin en faydalısıdır." Hacamatla tedavi olur muydu?

Ümmü Seleme (r. anhá), şöyle cevap verdi:

- Resûlullah'ın şöyle dediğini duydum: Mîrac Gecesi her melek topluluğuna uğradığımda bana hepsi: 'Ya Muhammed! Hacamat yaptır. Başta yapılan hacamat, delilik, cüzzam, gece körlüğü ve baş ağrısı gibi her hastalığın ilacıdır.' diyorlardı, diye cevap verdi.

Ümmü Varaka (r. anhá), dinî meselelerde derin bilgi sahibiydi. İslâmiyet'i en güzel şekilde yaşamaya ve ev halkına bu hususta yardımcı olmaya gayret sarf ederdi. Onun biri erkek, biri de kadın iki kölesi vardı. Vefatından sonra, onları azat etmelerini vasiyet etmişti. Köleler, hırsla kapılıp bir an önce hürriyete kavuşmak düşüncesiyle Ümmü Varaka'yı şehit ettiler. Hadise, Hz. Ömer'in hilafeti döneminde olmuştu. Hz. Ömer bunu duyar duymaz: "Resûlullah doğru söyledi. Şehideyi ziyarete gidelim." dedi.

Ümmü Varaka'nın şehit edilmesi bütün Müslümanları çok üzdü. Hz. Ömer (r.a.), suçluların yakalanıp derhal cezalandırılmalarını emretti. Suçlular yakalanıp, cezalarını idam edilerek ödediler. Medine'de asılarak idam edilen ilk suçlular, bu iki köle oldu.

Hz. Ömer zaman zaman arkadaşlarına: “Kalkın, gidip şu şehidenin kabrini ziyaret edelim.” derdi. Sonra da, hep birlikte kabri ziyaret ederlerdi.³⁹

39 İbn Esir, Üsdü'l-Gâbe, 5/626.

NESİBE (ÜMMÜ UMÂRE) (R. ANHÂ)

*“Uhud Savaşı’nda Peygamber’e
(aleyhisselâm) kalkan olmuştur.”*

Hız. Nesibe (r. anhâ), Kâb b. Ömer’in kızıdır. Annesi, Rabab binti Abdullah’tır.

Medine’de Hız. Peygamber’e iman eden Müslümanlar, Peygamberimiz’in Medine’ye gelmesini arzu ediyorlardı. Aralarından, 2’si kadın 75 kişi Resûlullah’ı görmek ve O’nu kendi beldelerine davet etmek için Akabe’ye geldiler. Bu şerefli iki kadından birisi, asıl ismi “Nesibe” olan Ümmü Ümare idi.

Hız. Peygamber (aleyhisselâm), Musâb b. Umeyr’i Medine’ye İslâm’ı öğretmek için göndermişti. Nesibe (r.a.), Musâb’ın (r.a.) vasıtasıyla Müslüman olmuştu. Sarsılmaz bir imana sahipti. Bu kuvvetli imanı uğrunda, her şeyini feda etmeye hazırды. Uhud Savaşı’nda gösterdiği kahramanlık bunun apaçık deliliydi.

Ümmü Said şöyle anlatır: “Bir gün Nesibe’nin yanına gittim ve ‘Bana Uhud gününü anlatır mısın?’ dedim. Şöyle anlatmaya başladı: ‘Uhud’a gitmiştim. Müslümanlar ne yapıyor, bir

bakayım diye düşünmüştüm. Yanımda su da vardı. Resûlullah'ın yanına kadar yaklaştım, sahabîlerin arasındaydı. Galibiyet Müslümanlardaydı. Fakat, çok geçmeden mağlup duruma düştüler. Resûlullah'ın etrafındaki sahabîler, ya dağılıyor ya da şehid oluyorlardı. Etrafında, çok az kimse kalmıştı. Resûlullah'a bir zarar gelmesinden endişe duydum. Hemen Resulullah'ın yanına giderek müşriklere karşı savaşmaya başladım. Yanımda beyim ve oğullarım da vardı. Kılıçla, okla müşrikleri Resûlullah'tan uzaklaştırmaya çalışıyorduk. Bir süvari bana vurdu, yaralandım. Kalkanımla korunmaya çalıştım ve atının ayaklarına kılıçla vurdum. At sırtının üzerine yıkıldı. Adam düştü. Resûlullah bunu görünce oğluma: 'Ey Ümmü Ümare'nin oğlu, annene yardım et.' buyurdu."

Hiz. Nesibe, Resûlullah'ın etrafında bir kalkan gibi O'nu korumaya çalışıyordu. Resûlullah (aleyhisselâm), Hiz. Nesibe'nin bu fedakârlığı karşısında: "Ey Ümmü Ümare, senin katlandığın, dayanabildiğin şeye Habeş katlanabilir, dayanabilir mi?.." buyurarak ona iltifat etti.

Azılı müşrik İbni Kamra, Resûlullah'a saldırarak Resulullah'ın iki dişini kırmıştı. Resûlullah'ın mübarek yüzünün kanlar içinde kaldığını gören Nesibe (r.anhâ), İbni Kamra'nın üzerine hücum etti. Birkaç darbe indirdi. Fakat müşriğin darbesiyle omzundan yaralandı. Resûlullah (aleyhisselâm), onun yaralandığını görünce oğlu Abdullah'a: "Annenin yarasını sar." buyurarak şu müjdeyi verdi. "Allah'ın bereketi üzerinize olsun. Annenin makamı, filân ve filanın makamından hayırlıdır. Babanın makamı da filân ve filanın makamından hayırlıdır. Senin makamın ise, filânların makamlarından hayırlıdır." buyurdu. Nesibe (r. anhâ), Resûlullah'ın bu iltifatlarını duyunca: "Yâ Resûlallah, bana dua et de cennette sana komşu olayım." ricasında bu-

lundu. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ellerini açtı; “Allah’ım, bunları cennette bana komşu ve arkadaş eyle.” diye dua etti. Bu dua ile büyük sevinç duyan Hz. Nesibe, “Bu kadar yeter! Bana artık ne musibet gelirse gelsin basittir.” diyerek sevincini dile getirdi.

Peygamber (aleyhisselâm), savaş sonrasında Ümmü Ümare’nin savaştaki kahramanlığını ümmetine haber vererek: “Uhud günü sağıma soluma döndükçe Ümmü Ümâre’yi hep yanı başımda çarpışırken görüyordum.” buyurdu.

Nesibe’nin (r. anhâ), Uhud Savaşı’nda on iki yerinden yara aldığı tespit edildi. En ağırı, omzundan aldığı yaraydı. Resûlullah’ın ziyaret edip gönlünü aldığı ve kendisine çok değer verdiği Nesibe (r. anhâ), Uhud Savaşı’ndan başka, Resûlullah ile birlikte, Hayber ve Huneyn Savaşları’na da katıldı. Ve umre ziyaretinde bulundu.

Hz. Ebubekir döneminde Hz. Halid kumandasında bir ordu hazırlanıp, yalancı peygamberlik iddiasında bulunan Müseyleme’nin üzerine gönderildi. Bu ordu içinde Nesibe (r. anhâ) de oğlu Abdullah (r.a.) ile birlikte bulunuyordu. İki ordu, Yemâme’de karşılaştı. Bu şiddetli savaşta, Ümmü Ümare şecaatle savaştı. Birkaç yerinden yaralandı. Müseyleme öldürülüp ordusu mağlup edildi. Müseyleme’nin öldürüldüğünü duyan Nesibe şükür secdesine kapandı ve Cenab-ı Hakk’a hamd etti. Ordu Medine’ye döndüğünde, Hz. Ebubekir bu kahraman kadını ziyaret ederek, “Geçmiş olsun” dileğinde bulundu. Ona izzet, ikramda bulundu.

Hz. Ömer’in de iltifatlarda bulunduğu Nesibe’nin (r. anhâ) nerede ve ne zaman vefat ettiği bilinmemektedir.⁴⁰

40 İbn Sa’d, Tabakat, 8/412.

ÜMMÜ HARAM (R. ANHÂ)

*“Şehitlik mertebesine ulaşan bu hanım sahabî,
Resûlullah’ın (sallallâhu aleyhi ve sellem) sût
teyzesidir.”*

Ümmü Haram (r. anhâ), yavru vatan Kıbrıs’da kabri olan “Hala Sultan” olarak bildiğimiz mübarek bir hanımdır. Enes b. Malik’in (r.a.) teyzesi, Haram b. Milhan’ın (r. anhâ) kız kardeşidir. En şerefli akraba bağı da, Peygamberimiz (aleyhisselâm) ile olan bağıdır. Çünkü Peygamberimiz’in (aleyhisselâm) teyzeleri tarafından akrabası, aynı zamanda sût teyzesidir.

İslâmiyet’in gelmesinden önce Amr b. Kays ile evli olan Ümmü Haram, İslâm güneşi Medine ufuklarını aydınlatmaya başlayınca yönünü o güneşe tevcih edenlerden biri olup Müslüman olmuştu. Kocasının da bu güzelliği tadarak Müslüman olmasını istiyor ve onu İslâm’a davet ediyordu. Fakat bu davetleri bir netice vermemiş, kocası Müslüman olmak yerine küfrün karanlığını tercih etmişti. Onun bu tercihten sonra Ümmü Haram, müşrik biriyle hayatını devam ettire-

mezdi. Ondan ayrılarak, meşhur sahabî Übade b. Samit (r.a.) ile evlendi.

Resûlullah (aleyhisselâm), süt teyzesi olan Ümmü Haram'ın evine teşrif ederek gönlünü alırdı. Bazı zamanlarda, öğle uykusunu orada yaptığı da olurdu.

Bir gün onu ziyareti esnasında, onunla sohbet ettikten sonra uykuya daldı. Uyandığında tebessüm ediyordu. Resûlullah'ın tebessümünü gören Ümmü Haram: "Yâ Resûlallah, annem babam size feda olsun, niçin gülüyorsunuz?" diye sorunca, Resûlullah (aleyhisselâm), sebebini şöyle açıkladı: "Ey Ümmü Haram, ümmetimden bir kısmının gemilere binip kâfirlerle savaşmaya gittiğini gördüm."

Bu sözleri duyan Ümmü Haram'ın içini, onlar arasında olma arzusu kaplamıştı. "Yâ Resûlallah, dua etseniz de ben de onlardan biri olsam." diye ricada bulundu. Resûlullah (aleyhisselâm), "Ya Rabbi, bunu da onlardan kıl." diye duada bulundu ve yeniden uyudu. Çok geçmemişti ki, yine tebessüm ederek uyandı. Ümmü Haram (r. anhâ), sebebini sorunca Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu defa da "Ümmetimden bir kısmının padişahların tahtlarına kuruldukları gibi gazaya gittiklerini gördüm." dedi. Ümmü Haram, Peygamberimiz'den tekrar dua etmesini istedi. Ama Resûlullah, bunu kabul etmeyerek: "Sen öncekilerdensin." buyurdu.

Resûlullah'ın vefatından sonra, Ümmü Haram'ın eşi Übade b. Samit (r.a.), Humus'ta İslâm'ı tebliğ etmek üzere görevlendirildi. Beraberce Humus'a giderek, Allah'ın nurunun gönüllerde makes bulması için gayret sarf ettiler.

Hz. Osman'ın halifeliği döneminde Şam Valisi Hz. Muaviye stratejik önemi sebebiyle Kıbrıs adasını fethetmeyi çok istiyordu. Hz. Osman tarafından buna izin verilince, kısa zamanda

bir donanma düzenlendi. Bu orduda, Übade b. Samit (r.a.) ile hanımı Ümmü Haram (r. anhâ) da bulunuyordu. Ümmü Haram, o sırada 86 yaşındaydı.

Kıbrıs seferi, Müslümanların ilk deniz seferi olduğu için yolculuk esnasında birçok sıkıntıyla karşılaşmışlardı. Ümmü Haram, Resûlullah'ın kendisine verdiği müjdeyi hatırlayarak, müjdenin gerçekleşmesini istiyordu. Cenab-ı Hakk'ın şehitlere olan ihsanını düşünerek sıkıntılara tahammül ediyordu. Savaş başladıktan kısa bir süre sonra Rum donanması mağlup edildi. Rumlar, karadan daha fazla karşı koyamadan cizye vermeyi kabul ederek barış teklifinde bulundular. Böylece Kıbrıs, hicretin 28. yılında fethedildi.

Savaş sonrası İslâm ordusu Şam'a dönerken, Ümmü Haram şehitliği tadamamanın üzüntüsü içindeydi. Hâlbuki bu mübarek hanım sahabî hakkında şehitlik takdir edilmişti ve gerçekleşecekti. Nitekim, birdenbire atı huysuzlandı. Ümmü Haram (r. anhâ) düşerek, çok arzuladığı "şehitlik" mertebesine kavuştu.⁴¹ Böylece Cenab-ı Hakk'ın "Ölüler demeyiniz." buyurduğu şehitler kervanına o da katıldı.

Ümmü Haram'ın kabri, Larnaka yakınlarında olan Tuz gölü kıyısındadır. Kabri, devamlı ziyaret edilir. Osmanlılar, Ümmü Haram'ın kabrini imar ettiler, türbe yaptılar ve ona "Hala Sultan" ismini koydular. Yıllarca da Hala Sultan'ın kabri hizasından geçerken hürmeten top ateşiyle onu selamladıkları rivayet edilir.

41 İbn Esir, Üsdü'l-Gâbe, 5/574.

ÜMMÜ ŞERİK (R. ANHÂ)

*“Cenab-ı Hakk’ın özel lütuf ve ikramına mazhar
olmuştur.”*

Ümmü Şerik’in (r. anhâ) ismi; Guzeyye binti Câbir’dir. Allah’a ve Resûlü’ne inanmış ve bu inancı uğrunda bin bir ezâ ve ce-fâya tahammül göstermiş bahtiyar hanım sahabîdir. Geçirdiği zorlu anlar ona zerre kadar inancından taviz verdirememiş, Allah’a olan teslimiyet ve tevekkülü sayesinde bunlara göğüs germiştir. Bu mübarek hanım sahabî birkaç defa Cenab-ı Hak-k’ın lütuf ve ikramlarına mazhar olmuştur. Hicret esnasında mazhar olduğu şöyle bir keramet nakledilir:

Ümmü Şerik (r. anhâ), hicret esnasında kendisine yol arka-daşı olarak birini bulamamıştı. Medine’ye giden bir Yahudi ailesine katılmak zorunda kalmıştı. Yolculuk esnasında yanın-daki içeceği bitti. Yahudi ailenin yanında ise su vardı. Fakat Yahudi, bunu bir koz olarak kullanarak, Ümmü Şerik’e dinin-den dönmedikçe su vermeyeceğini söyledi. Kendi hanımını da “Ona su verirsen fena yaparım.” diye tehdit etti. Hava çok

sıcak olduğundan, bu zor durumda susuz olarak yolculuk yapmak Ümmü Şerik'i halsiz düşürmüştü. Yürüyüp, konuşmakta zorlanacak kadar zayıf kalmıştı. Onun bu zor durumunu görünce Yahudi ümitleniyor, Ümmü Şerik'in biraz sonra dininden döneceğini tahmin ediyordu. Halbuki, Ümmü Şerik imanının güzelliğini tatmıştı. Bu iman, fâni dünyanın bir damla suyunu, ebedi ahiretin cennet kevserlerine asla değiştirmeyecek derecede kuvvetli idi. Onu nimetlendiren Cenab-ı Hakk'ın, onun ihtiyacına cevap verip yardım edeceğine inancı sonsuzdu.

Nitekim gece olunca Allah'a olan tevekkülünün mükâfatını gördü. Herkesin uykuya daldığı bir sırada, göğsünün üzerine bir miktar suyun konduğunu hissetti. Suyu alarak kanıncaya kadar içti. Biraz sonra, yol arkadaşlarını uyandırmak için seslendi. Yahudi, onun gür sesini duyunca: "Ben su içmiş birinin sesini duyuyorum." dedi. Şaşırılmıştı. Hanımını sıkıştırdı. Kızdı ve bağırdı. Ümmü Şerik suyu hanımının vermediğini, Cenab-ı Hakk'ın lütfuna mazhar olduğunu söyledi. Yahudi, gördüğü bu keramet karşısında kelime-i şehâdet getirerek Müslüman oldu. Böylece Ümmü Şerik (r. anhâ), kendi imanından taviz vermediği gibi, aynı zamanda kendisini Yahudi olmaya zorlayan birinin Müslüman olmasına vesile olmuştu.

Ümmü Şerik (r. anhâ), imkânları elverdiği ölçüde Resûlullah'a bir şeyler ikram etmekten çok hoşlanırdı. Bir defasında, kendisi yememiş; Resûlullah için bir miktar yağ biriktirmişti. Hizmetçisini çağırarak, ondan yağı Resûlullah'a götürmesini istedi. Hizmetçisi yağı alıp Resulullah'a götürdü. Resûlullah (aleyhisselâm), Ümmü Şerik'in bu ikramından memnun kaldı. Hizmetçiye yağ tulumunun ağzını bağlamamasını tembih etti. O da, tulumu eve götürüp bir yere astı. Ümmü Şerik içeri girdiğinde tulumun yağla dolu olduğunu görünce kızarak hizmetçisine; "Ben sana

bu yağı Resûlullah'a götür dememiş miydim?" diye çıkıştı. Hizmetçi kendisinin tulumu götürdüğünü, onun şimdi yağla dolu olmasından bir şey anlamadığını söyledi. Beraberce, Resûlullah'a gidip bu durumu ona anlattılar.

Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), bunun kendilerine Allah'ın lütfu ve ihsanı olduğunu söyledi. Tulumun ağzını bağlamamalarını tembihledi. Ümmü Şerik (r. anhâ) sevinerek oradan ayrıldı. Bu, Resûlullah'a olan ikramın ve muhabbetin peşin mükâfatının göstergesiydi.⁴²

42 İbn Sa'd, Tabakat, 8/154.

ÜMMÜ HAKİM BİNTİ HARİS (R. ANHÂ)

“Ecnadin vakasına katılarak o gün yedi tane düşmanı öldürdü.”

Ümmü Hakim (r. anhâ), Kureyş’in ileri gelenlerinden Haris b. Hişam el-Mahzumi’nin kızı, İkrime b. Ebu Cehil’in hanımıdır. Ve sahabî hanımlarının önde gelenlerinden biridir. Mekke fethedildiği gün, Ümmü Hakim’in de kalbi fethedilmişti. İçinde iman meşalesi parıldamaya başlamış, Müslüman olmuştu.

Uhud Savaşı’nda henüz müşrik olan İkrime ile birlikte o da savaşa çıkmıştı.

Mekke’nin fethedildiği gün, Müslüman olan hanımlar biat etmek üzere Peygamberimiz’e (aleyhisselâm) geldiler. Peygamberimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), onlardan bazı hususlarda (yalan söylememek, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, Peygamber’in emirlerine itaat etmek...) söz alarak, elini bir kabın içine daldırdı. Sonra da hanımların ellerini o kabın içine daldırmalarını söyledi. Böylece, biat gerçekleşmiş oldu. Resûlullah’ın elini soktuğu kaba elini sokup biat edenlerden biri de Ümmü Hakim (r. anhâ) idi.

O gün, İkrime öldürülme korkusuyla Yemen'e kaçıyordu. Ümmü Hakim (r. anhâ), Resûlullah'tan beyi İkrime için eman dileyerek teminat istedi. Allah Resûlü de ona eman verdi. İmanın güzelliğini bulan ve beyinin de bu güzelliği tatmasını gönülden arzu eden Ümmü Hakim (r. anhâ), onu aramaya gitti. İkrime'yi bir gemiye binmeye hazırlanırken buldu. Ona:

- Gel kurtul, dedi. İkrime de:

- Kurtulmam için ne yapmam lazım, diye sordu. Ümmü Hakim:

- Allah'tan başka ilâh yoktur, de, dedi. İkrime:

- Ben bunu söylememek için kaçıyordum zaten, deyince Ümmü Hakim (r. anhâ):

- İnsanlara en iyi muamele eden, akrabalık hakkını en çok gözeten ve insanlar içinde en hayırlı olan birinin yanından geliyorum. Gel, kendini tehlikeye sokma, dedi. Ve Resûlullah'tan onun adına teminat aldığı söyledi. İkrime de, Müslüman olmaya karar verdi. Ümmü Hakim ve İkrime Mekke'ye yaklaştıklarında, Peygamberimiz (aleyhisselâm) bulunduğu yerde ashabına onların gelişlerini haber vererek:

- Ebu Cehil oğlu İkrime mü'min ve muhacir olarak geliyor, buyurdu ve onları ayakta karşıladı.

Önceleri müşrikler safında savaşa bulunan Ümmü Hakim (r. anhâ), Cenab-ı Hakk'ın önüne çıkardığı fırsatları en güzel şekilde değerlendirerek, batıda geçen zamanlarını, Hakk'a tebdil için sonsuz gayret sarf etti. Hz. Ebu Bekr'in hilafeti döneminde, Hz. Halid b. Velid'in komutasında Bizanslılarla yapılan Yermük Savaşı'na o da katılmıştı. Bu savaşta İkrime şehit olunca, Ümmü Hakim, ashaptan Halid b. Said ile evlendi. O esnada Ecnadin vakası ortaya çıktı. Ümmü Hakim (r. anhâ), buna da katıldı ve o gün yedi tane düşmanı öldürdü.

Hanım Sahabiler

İman gücünün verdiği metafizik gerilimle adını “Kahramanlar” defterine kaydettiren bu hanım sahabî, arkasında örnek alınabilecek bir hayatı miras bırakmıştır.

ÜMMÜ İSHAK GAZAVİYYE (R. ANHÂ)

*“Resûlullah’a biat etmiş ve Onun sohbetinden
nasibini almıştır.”*

Ümmü İshak (r. anhâ), Müslüman olduktan sonra Resûlullah’a biat eden ve onun inciler saçan sohbetinden nasibini alan bir hanım sahabîdir.

Allah Resûlü’nün hicretlerinden sonra, O’nun bulunduğu beldeye ulaşma hasretiyle yanıp kavrulmuş Ümmü İshak, müşrik olan beyi Fâsık’tan kurtulup kaçmak için fırsat kolluyordu. Nihayet bir gün bu fırsatı yakalayıp, yanına erkek kardeşini alarak hicret için Mekke’den çıktı. Bir müddet gittikten sonra, kardeşi yol azığını Mekke’de unuttuğunu hatırladı. Ümmü İshak’a: “Sen burada bekle.” diyerek azığı almak için Mekke’ye döndü. Aradan üç gün geçtiği halde kardeşi dönmeyen Ümmü İshak (r. anhâ), merak içindeydi. Mekke’den gelen biri yanına uğrayıp, orada ne yaptığını sordu. O da kardeşini beklediğini söyledi. Yolcu şöyle dedi:

- Artık senin için İshak yok. Beyin Fâsık, Mekke’den ayrıldıktan sonra onu yakalayıp öldürdü!

Devamını Ümmü İshak şöyle anlatır: “İnna lillah diyerek ve ağlaya ağlaya kalkıp Medine’ye gittim. Resûlullah’ın; hanımı Hafsa binti Ömer’in odasında abdest alırken yanına girip, ‘Yâ Resûlallah! Anam babam sana feda olsun. Kardeşim İshak öldürüldü.’ dedim ve ağlamaya başladım. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) dikkatlice bana baktı ve bir avuç su alıp onu yüzüme serpti.”

Ümmü İshak (r. anhâ), Resûlullah’ın yanında olduğu bir gün Resûlullah’a bir tirid getirildi. O da Resûlullah ile birlikte yedi. Zü’l-Yedeyn de huzura gelince Resûlullah (aleyhisselâm) ona başka bir yemek verdi ve şöyle dedi:

- Ümmü İshak bundan da ye. O anda oruçlu olduğunu hatırlayan Ümmü İshak’ın eli dondu kaldı, ne ileri ne de geri geliyordu. Peygamber (aleyhisselâm) sordu:

- Neyin var? Ümmü İshak (r. anhâ):

- Yâ Resûlallah! Ben oruçluydum, diye cevap verdi. kendisine efendimiz’in Zü’l-Yedeyn ismini verdiği kişi de:

- Doyduktan sonra mı aklına geldi, dedi. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu:

- Orucunu tamamla... Bu, Allah’ın sana gönderdiği bir rızıktır.

Resûlullah’tan içini ferahlatan bu sözleri duyan Ümmü İshak, aynı zamanda kendinden sonra oruçluyken unutarak yiyip içen kimselere de Resûlullah’ın izahıyla ne yapması gerektiğini öğretmiş oluyordu.⁴³

43 İbn Esir, Üsdü’l-Gâbe, 6/299.

ESMA BİNTİ EBÎ BEKR (R. ANHÂ)

“Allah Resûlü’nden (s.a.v.) ‘Ey Esmâ, sana cennette iki kuşak verilecektir.’ müjdesini almıştır.”

Sahabî hanımlar içinde bazı parlak şahsiyetler vardır. Bunlar Asr-ı Saadet’te her türlü zorluk ve sıkıntıya göğüs gereker İslâm’ı öğrenmeye çalışmışlar, onunla hayatlarını şekillendirmişlerdir. Hz. Ebu Bekr’in kızı Esmâ (r. anhâ) da, bu hanımlar arasında yer alıyordu.

Hz. Esmâ’nın babasından aldığı iman dersi ve İslâm edebi, hayatı boyunca ona kılavuz olmuş; onu seçkin bir mevkiye getirmiştir.

Esmâ’nın (r. anhâ) ilk hizmeti hicret esnasında görüldü. Peygamberimiz’in (aleyhisselâm) Hz. Ebu Bekr ile birlikte hicret edeceğine öğrenince çok sevindi. Peygamberimiz ile babasına yol azığı hazırlamasında yardımcı oldu. Gerekli azık hazırlandı. Fakat azık torbasını ve su kabını bağlamak için ip bulunamamıştı. Hz. Esmâ hemen belindeki çok sevdiği kuşağı çıkardı. Ortadan iki parçaya ayırarak, bir parçasıyla yemek

kabını; diğeriyle de su kabının ağzını bağladı. Peygamberimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) Esmâ'nın bu candan alâka ve samimi davranışına çok sevinerek, bir müjde verdi: "Ey Esmâ, sana cennette iki kuşak verilecek." Artık bundan sonra Esmâ (r. anhâ), "zatün nitâkeyn" yani "iki kuşak sahibi" diye anılıp, meşhur olmuştur.

Hiz. Esmâ, hicret esnasında Hiz. Ebu Bekr'in aile efradına bir şey bırakmadan bütün servetini alıp götürmesine kızan Ebu Kuhafe'yi (dedesi) teskin etmek için, bir miktar ufak taş topladı ve bu taşların üzerini bir bezle örttü. Dedesinin elini taşların üzerinde dolaştırdı. "Dedeciğim, babam bize bunları bıraktı." Dedesinin gözleri görmediği için, "Eğer size bunu bırakmışsa mesele yok." diyerek bir daha sesini çıkarmadı.

Resûlullah (aleyhisselâm) ve Ebu Bekr mağarada iken Hiz. Esmâ onlara Mekke'den haber ve yiyecek götürüyordu. Resûlullah (aleyhisselâm) Esmâ'nın hicret esnasında yaptığı hizmeti takdirle karşıladı. Bu fedakâr sahabîyi: "Her peygamberin bir havarisi var, benim havarim de Zübeyr'dir." buyurarak methettiği Hiz. Zübeyr ile evlendirdi.

Esmâ (r. anhâ), zaman zaman Resûlullah'ın sohbetinde bulunan ve ondan feyiz alan sayılı sahabî kadınlardan biriydi. Bunda, Resûlullah'ın baldızı olmasının büyük payı vardı. Bir defasında, üzerinde ince bir elbise ile Resûlullah'ın huzuruna girmişti. Resûlullah eniştesi olduğu için, böyle giymekte bir mahzurun olmayacağını düşünmüştü. Fakat Resûlullah (aleyhisselâm), onu o halde görünce yüzünü çevirdi. Sonra da şu ikazda bulundu: "Ey Esmâ, bir kadın bülüğ çağına erince (elini ve yüzünü işaret ederek) şu ve şu uzvu dışında başka yerini göstermesi caiz değildir." Hiz. Esmâ bu ikazdan sonra, artık Resûlullah'ın tavsiyesine uygun giyindi.

Esmâ (r. anhâ), son derece haya sahibi idi. Eli açık, gönlü zengin, cömert bir insandı. Bilhassa Resûlullah'ın kendisine hitaben, "Ya Esmâ, elini bağlama; aksi halde Cenab-ı Hak da senin üzerine olan ihsanı göndermez." buyurmasından sonra, cömertlikte müstesna bir mevkiye yükseldi. İhtiyaçtan fazla yanında bir şey bırakmaz, hepsini fakir fukaraya dağıtırdı. Kendisi sade bir hayat yaşardı.

Bu büyük İslâm kadını, kanaatkârlığı ile de temayüz etmişti. Kısmetine razı olur, şükreder; daha fazlasını istemezdi. Azami ölçüde iktisada riayet eder, lüzumsuz masraflardan kaçınırdı.

Esmâ (r. anhâ), iyi bir eş olduğu gibi, iyi bir anneydi de. Hz. Zübeyr ile olan evliliklerinden beşi erkek sekiz çocukları dünyaya geldi. Eğitimleri ile yakından meşgûl oldu. Sahabîlerin büyüklerinden olan Abdullah b. Zübeyr (r.a.), Tâbî'n'den Urve b. Zübeyr gibi, Müslümanlara örnek olmuş şahsiyetler yetiştirdi.

Hz. Esmâ, hicretin 73. yılında 100 yaşında iken vefat etti.

FÂTİMA BİNTİ ESED (R. ANHÂ)

Hz. Peygamber'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) hakkında: "Cebra-il, 'Bu kadın cennetliklerdendir' diye bana haber verdi." müj-desini verdiği hanımdır.

Fatıma (r. anhâ), Hz. Ali'nin annesidir. İyilik etmeyi, imkân buldukça yardımda bulunmayı, yetim ve fakirleri barındırmayı çok seven, fedakâr bir hanımdı. Nüfusça kalabalık olan bir yu-vanın yükü kocası Ebu Talib ile kendisinin omzundaydı. Geçî-mini zor temin eden fakir bir aileydiler. Bununla beraber, Ebu Talib'in babası Abdulmuttalib vefat edince yeğeni Resûlullah (aleyhisselâm) kendisine emanet edilmişti. Hanelerine teşrif eden bu kutlu misafire Hz. Fatıma, annesini aratmamak için olanca gayret sarf ediyordu. Kendi çocuklarından önce onu yedirip içiriyor, giydirip saçını tarıyordu. Yakın ilgisiyle, anne sevgisin-den mahrum bırakmamaya çalışıyordu. Resûlullah (aleyhisselâm) kendi yuvasını kuruncaya kadar amcasının ve yengesinin hi-mayesinde kalmıştı.

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), peygamberlikle vazife-lendirildiğinde müşriklerin ona işkence etmesine Hz. Fatıma çok üzüyor; Ebu Talib ile birlikte onu himaye edip, acıları-

nı unutturmaya çalışıyordu. Bir müddet sonra da Müslüman oldu. Annesi kadar sevdiği bu hanımın Müslüman olması, Resûlullah'ı son derece memnun etti.

Fatıma (r. anhâ), Medine'ye hicret ederek Allah yolunda muhacir olma saadetini kazandı. Onun saadetine saadet katan asıl hadise hiç şüphesiz Resûlullah'ın "Benden bir parça" dediği kızı Hz. Fatıma'ya kayın valide olmasıydı.

Peygamber (aleyhisselâm), Fatıma'yı (r. anhâ) her fırsatta ziyarette gidiyor; halini, hatırını soruyor; ona çeşitli yardımlarda bulunuyordu. Ona "anne" diye hitap ediyor, "anne" diyerek yâd ediyordu.

Resûlullah'ın (sallallâhu aleyhi ve sellem) Medine'ye yerleşmesinin üzerinden dört sene geçmişti. Her zaman mütebbessim olan Allah Resûlü, o gün mahzundu. Hüznünün kaynağını, kendisi şöyle ifade ediyordu: "Bu gün annem vefat etti." Bu mübarek hanım Fatıma binti Esed'den başkası değildi. Hz. Peygamber (aleyhisselâm), gömleğini çıkarıp verdi ve gömleğinden kefen yapılmasını istedi. Cenaze namazını da kendisi kıldırdı. Sonra Hz. Fatıma'nın naaşı kabre kondu. Kabir genişti. Resûlullah kabre indi, bir müddet kabirde uzandı, sonra çıktı. Gözleri yaşarmıştı. Yaşlar kabre damlıyordu.

Resûlullah'ın bu davranışı ona bir iltifattı. Çünkü Efendimiz'in (aleyhisselâm) mübarek vücutlarının temas ettiği kabir, cennet bahçelerinden birisi olurdu. Sahabîler, Resûlullah'ın bu alâkasından dolayı sordular:

- Yâ Resûlallah, biz bu hanıma gösterdiğiniz samimi alâkayı başkalarına gösterdiğinizize şahit olmadık... Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- O benim annemdi. Kendi çocukları aç dururken önce benim karnımı doyurdu. Kendi çocuklarının üst başları tozlu

topraklı dururken önce benim saçımı tarar, gül yağıyla yağlardı. O benim annemdi. Amcam Ebu Talib'den sonra bu kadıncağız kadar bana iyilik eden başka bir kadına rastlamadım. Ona cennet elbiselerinden giydirilsin diye gömleğimi kefen olarak giydirdim. Kabir hayatı kendisine kolay ve rahat gelsin diye de bir müddet kabrinde uzandım.

Hız. Fatıma'nın üzerine toprak atıldıktan sonra, Resûlullah (aleyhisselâm) annesi için şu duayı yaptı: "Allah sana merhamet etsin ve seni hayırla mükâfatlandırsın. Annemden sonra bana annelik yaptın. Kendin aç kalır beni doyururdun. Bunu da ancak Allah rızası için ve ahiret yurdunu umarak yapardın. Allah'ım, annem Fatıma binti Esed'i affet, kabrini genişlet. Ben Resûlü'nün ve benden önceki peygamberlerinin hürmetine duamı kabul buyur."

Biraz sonra da, Resûlullah (aleyhisselâm) tebessüm buyurdu ve orada bulunanlara şu müjdeyi verdi: "Cebrail (aleyhisselâm) 'Bu kadın cennetliklerdendir.' diye bana haber verdi. Ayrıca, Yüce Allah (celle celâluhû) meleklerinden yetmiş binine bu kadının cenaze namazını kılmalarını emretti. Melekler de, onun cenaze namazını kıldılar."⁴⁴

İşte, Hız. Peygamber'e hizmet, hürmet ve muhabbetin manevi bedeli böyleydi. Allah (celle celâluhû), cennette bizleri bu aziz hanım sahabîye komşu eylesin.

44 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 5/517.

ESMA BİNTİ YEZİD EŞHELİYE (R. ANHÂ)

“Sahabî hanımların sözcüsüydü.”

Esmâ Binti Yezid, Abdi Eşheloğullarından ve Ensar’dan bir hanım sahabîydi. Açık sözlü ve cesur kişiliği, onu kadınların sözcüsü yapmıştı. Bir gün, kadın sahabîlerin sözcüsü olarak Allah Resûlü’nün huzuruna geldi. Allah Resûlü (sallâllâhu aleyhi ve sellem) ashâbı ile beraberdi. Resûlullah’a hitaben şöyle konuşmaya başladı:

“Annem babam sana feda olsun Yâ Resûlallah! Ben, kadınların sözcüsü olarak sana geldim. Allah (azze ve celle) seni hem erkek hem de kadınlara gönderdi. Biz sana ve inandığın Allah’a inandık. Ancak bizler, evlerimizde kısmen mahsur ve kısıtlanmış durumdayız. Evlerinizde oturur, çocuklarınıza bakar ve hacetlerinizi gideririz. Siz erkekler ise, bazı hususlarda bize üstün tutuldunuz. Cuma ve cemaat namazlarına katılır, hasta ziyaret eder, cenazelerde hazır bulunur, hac üzere hac edersiniz. Bundan da önemlisi, Allah yolunda cihad edersiniz. Şüphesiz eşlerimiz, hacc, umre veya cihad için yola çık-

tiğında, mallarını korur; elbiselerini dokur; çocuklarını terbiye ederiz. Bütün bunlarla ecir ve hayırda size ortak olabilecek miyiz? Bunun üzerine Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ashabına döndü ve:

- Dinine ait konularda, bundan daha güzel soranı işittiniz mi hiç, buyurdu. Ashab:

- Bu kadar belîğ ve güzel söyleyebilecek başka birinin olduğunu sanmıyoruz, dediler.

Efendimiz (aleyhisselâm) kadına dönerek:

- Ey kadın, şunu bil ve ardındaki kadınlara da bildir ki, bir kadının kocasının isteklerini yerine getirmesi, onunla güzel geçinmesi, erkeklerin bütün bu saydığı ecirlerine denktir, buyurdular. Esmâ (r. anhâ) sevinçle oradan uzaklaştı.⁴⁵

Burada Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) kadın ile erkeğin dinî ve içtimaî vazifelerinin farklı olmasına rağmen, hayır ve hasenat adına ecir ve sevapta ortak olduklarını vurguluyor. Kadının ailevî, sosyal ve dinî konumu zahirde daha hafif gibi görünse de, ehemmiyet açısından, Allah indinde erkeklerinkine denk olduğu üzerinde duruluyor.

45 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 6/19.

SAFİYYE BİNTİ ABDULMUTTALİB (R. ANHÂ)

“Peygamberimiz’in (aleyhisselâm) halasıdır.”

Asr-ı Saadet’te İslâm meşalesini elden düşürmeyen, İslâmiyet’in gönülleri fethetmesi için canlarıyla, mallarıyla mücadele eden, bu hususta beylerinden, çocuklarından geri kalmayan hanımlar da vardı. Dünya durdukça kalplerde, gönüllerde yaşayacak bu sahabîlerden biri, Peygamberimiz’in halası Hz. Safiyye idi.

Safiyye (r. anhá), Resûlullah’ı küçük yaşından beri bir anne şefkatiyle bağrına basmış; onu çok sevmişti.

Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) peygamberlikle vazifelendirilip, insanları İslâm’a davet ettiğinde Hz. Safiyye hiç tereddüt göstermeden iman ederek, ilk Müslümanlar halkasına katıldı. Yeğenine olan maddi ve manevi desteğini daha da arttırdı. Oğlu Zübeyr’i, Resûlullah’ın bir fedâîsi olabilecek şekilde yetiştirmeye azami derecede gayret ediyordu. Disiplinli bir anneydi. Sebebini soranlara: “Yetişmesi için yapıyorum. Çünkü, o ileride orduları idare edecek.” derdi. Gerçekten de

onun yetiştirdiği Zübeyr (r.a.), İslâmiyet'in kahraman bir fedaisi oldu. Resûlullah (aleyhisselâm) "Her peygamberin havarisi vardır, yardımcısı vardır. Benim de yardımcım Zübeyr'dir." buyurarak onu taltif etti. Ayrıca onu cennetle müjdeledi. Böylece Hz. Safiyye, cennetle müjdelenen on sahabîden birinin annesi olma şerefini kazandı.

Hız. Peygamber (aleyhisselâm) Medine'ye hicret ettiğinde, halası Safiyye (r. anhâ) de oğlu Zübeyr ile birlikte Medine'ye hicret etti. Ve Allah yolunda hicret etme faziletine mazhar oldu.

Safiyye (r. anhâ) Allah ve Resûlü uğrunda hayatını ortaya koymaktan çekinmezdi. İslâm tarihinde "Kâfiri öldüren ilk Müslüman kadın" unvanının sahibesiydi. Hadise, Uhud Savaşı'nda cereyan etti. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), Uhud Savaşı'na giderken, kadın, kız ve çocukları Hz. Hasan'ın evine yerleştirmişti. Yaşlı olduğu için Hz. Hasan'ı da savaşa götürmeyip evde bırakmıştı. Erkeklerin olmayışını fırsat bilen bir Yahudi, sinsi sinsi bu eve yaklaştı. Savunmasız insanları şehit edip, sonra da akli sıra kahramanlık taslayacaktı. Sonrasını Hz. Safiyye'den dinleyelim: "Resûlullah ile sahabîler yardıma gelebilecek durumda değildi. Yahudi'nin evin etrafında dolaşip durduğunu görünce, Hasan yaşlı ve hasta olduğundan vazife bana düşüyordu. Yanımızda silah da yoktu. Elime büyük bir odun parçası aldım. Yavaşça aşağıya indim. Adamın sırtına bir darbe indirdim, adam yere serildi. Ölünceye kadar vurdum." Safiyye (r. anhâ), böylece büyük bir tehlikeyi önlemiş oldu.

Safiyye (r. anhâ), Resûlullah'ın vefat anında baş ucunda duruyor, gözyaşlarını tutamıyordu. Bir ara, Resûlullah (aleyhisselâm) ona ve kızı Fatıma'ya şu ikazda bulundu: "Ey Muhammed'in kızı Fatıma, ey Resûlullah'ın halası Safiyye! Allah katında makbul ameller işleyiniz. Bana güvenmeyiniz. Çünkü, ben sizi Allah'ın

azabından kurtaramam.” Efendimiz (aleyhisselâm) bu sözlerden sonra, fâni hayata gözlerini kapadı. Hz. Safiyye, metaneti ve kahramanlığının yanında şairliği ile de tanınıyordu. Resûlullah’ın ardından ona atfen şiir yazdı.

Resûlullah’ın vefatından sonra on yıl daha yaşayan Safiyye (r. anhâ), hicretin 20. yılında Hz. Ömer’in hilafeti zamanında vefat etti. Medine’de Bâki Kabristanı’na defnedildi.⁴⁶

46 İbn Esir, Üsdü'l-Gâbe, 5/493.

HANSA BİNTİ AMR (R. ANHÂ)

“Dört şehit annesidir.”

Resûlullah'ı görmek, onun sohbetinde bulunmakla şereflenen ve dört şehit annesi olan Hansa (r. anhâ); servet gibi, evladın da, insanın yanında Allah'ın bir emaneti olduğunun şuurundaydı. İcap ettiğinde, o emaneti hakiki sahibine vermek gerektiğine inanmış bir hanımdı.

Allah'a ve Resûlü'ne duyduğu sevgi, her şeyin üzerindeydi. Onun Rabbine teslimiyeti ve bağlılığını hiçbir şey engellemezdi. Allah rızası için canından, malından, evladından geçebilirdi. Hz. Hansa'nın dört oğlu vardı. Onları, Allah yolunda cihat aşkıyla dopdolu olarak yetiştirdi.

Hz. Ömer'in hilafeti zamanında, İnan'ı fethetmek için ordu hazırlanıyordu. Bu haberi alan Hansa, dört oğluyla birlikte gönüllü olarak bu mücahitler ordusuna katıldı. Bir anne olarak çocuklarını çok seviyordu. Onun için, çocuklarının şehitlik makamını kazanmalarından daha büyük bir saadet yoktu âdeta.

Oğullarını yanına çağırırdı. Onlarla konuşmak ve onları coş-turmak istiyordu. Hz. Hansa şairdi. Cahiliye devrinde yapılmış çeşitli şiir yarışmalarına katılmış ve pek çok dereceler almıştı. Bunun için, hitabeti çok kuvvetli ve tesirliydi. Ağzından şu ifadeler döküldü: “Sizler Allah yolunda savaşan mücahitlere Rabbinizin hazırladığı sevabı biliyorsunuz. Baki olan ahiret yurdunun, fâni olan dünyadan daha hayırlı olduğunu da biliniz. Cenab-ı Hakk’ın, ‘Sabredin, sabır yarışında düşmanlarınızı geçin. Cihad için hazırlıklı olun, Allah’tan korkun.’⁴⁷ buyurduğunu hatırlayınız. Zafer elde edebilirsiniz ganimete kavuşursunuz. Şehit olursanız cennete girer; ikrama nail olursunuz.”

Hansa’nın (r. anhâ) oğulları, bir an önce şehit olup annele-rini sevindirmek istiyorlardı. Harp, bütün şiddetiyle başladı ve oğulları diğer mücahitler gibi canla başla savaştılar. Nihayet, şehitlik makamına nail oldular. Savaş galibiyetle neticelendi.

Dört oğlunun da şehitler arasında olduğunu Hansa’ya haber vermek için gelenler, haberi nasıl vereceklerini bilemi-yorlardı. Haberi verdiklerinde Hansa’nın feryatlar içerisinde bağırmasını beklerken, onun son derece sakin halini görünce çok şaşırıldılar. Çünkü onların vermekte tereddüt ettiği bu ha-beri, Hansa (r. anhâ) bir müjde olarak karşılamıştı.

Kadere inanmış, teslim olmuş, Resûlullah’ın sohbetinde bulunmuş, çocuklarını böyle bir gün için yetiştirmiş bir anne için bundan daha büyük bir müjde düşünülebilir miydi?

Sevincini şu dua ile dile getirdi: “Yavrularımın şehit olma-sı ile beni şerefliendiren Allah’a hamd olsun. Rabbimden beni onlarla birlikte rahmetinin altına toplamasını ümit ve niyaz ediyorum.”⁴⁸

47 Âl-i İmran, 200.

48 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 5/443.

HALİME (R. ANHÂ)

*“Peygamberimiz’e (sallallâhu aleyhi ve sellem) sût em-
zirerek annelik yapmıştır.”*

Halime (r. anhâ), Beni Sa’d kabilesine mensup olup, Kâinatın Efendisi’ne sût emzirerek ona “annelik” yapma şerefine nail olmuş mübarek bir hanım sahabîdir.

Mekke’nin havası yeni doğan çocuklara yaramıyordu. Bu yüzden, aileler çocuklarını sıhhatli büyümeleri için çölde yaşayan sût anneye verirlerdi. Sût anne olacak kadınlar yılda iki kez Mekke’ye gelir, küçük çocukları alarak yurtlarına götürürlerdi. Halime de onlardan biriydi. Efendimiz’in doğduğu yıl, Mekke’ye biraz geç gelmişti. Bütün çocuklar alınmış, ona çocuk kalmamıştı. Halime (r. anhâ), buna çok üzüldü.

Resûlullah’ın babası olmadığından onu kimse almak istememişti. Sût anneler, çocukların babalarından ücret alarak kazanç sağlardı. Abdulmuttalib, Hz. Halime’ye gelerek bu yetim çocuğu almasını istedi. Halime eşine danışınca eşi: “Almanda bir mahzur yok. Belki onun vesilesiyle berekete kavu-

şuruz.” dedi. Artık Halime (r. anhâ), sağ göğsünden Resûlullah’ı; sol göğsünden de kendi oğlunu emzirmeye başladı. Daha önce kendi oğluna bile yetmeyen Halime’nin sütü, Efendimiz’i emzirmeye başlayınca bereketlenmişti. Her ikisi birden doyuyordu. Bereketlenen, yalnızca kendi sütü olmamıştı. Evlerindeki devenin çok az olan sütüne de bereket gelmişti. Bu, fakir aileyi çok sevindirmişti. Halime’nin eşi, “Ey Halime! Bilmiş ol ki, sen mübarek ve uğurlu bir çocuk almışsın.” dedi. O yıl Sa’doğullarının yurdunda büyük bir kıtlık olmuştu. Hayvanların karınlarını doyuracak bir şey yoktu. Fakat Hz. Halime’nin koyunları eve karnı doymuş ve sütle dopdolu olarak geliyorlardı. Hane halkı, bolluk ve berekete mazhar olmuştu. Bu bolluk ve berekete, “yetim” diye kimsenin almaya yanaşmadığı çocuk yüzünden kavuştuklarını biliyor, şükrediyorlardı.

Resûlullah günden güne büyümüş ve süttten kesilme zamanı gelmişti. Halime (r. anhâ), Resûlullah’ın yanında bir süre daha kalmasını arzu ediyordu. Efendimiz’in annesi Hz. Amine de, oğlunun sıhhatini düşünerek bir süre daha onların yanında kalmasına müsaade etti.

Resûlullah (aleyhisselâm), Halime’nin yanında süt kardeşi Abdullah ile birlikte koyun otlatacak kadar büyümüşü. Bir gün yine kuzuların yanında buldukları sırada, iki kişi geldi. Resûlullah’ı yere yatırdı. Göğsünü açarak kalbini yardılar. Kan pıhtısına benzer bir şeyi çıkararak: “Bu, sende bulunan şeytana ait bir şeydi.” dediler.

Resûlullah’ın süt kardeşi Abdullah, bu iki yabancıнын kardeşine yaptıkları şeyi görünce çok korktu. Koşarak eve geldi, anne ve babasına: “Koşun, Kureyşli kardeşim öldürüldü.” diye bağırdı. Hz. Halime ile eşi, hemen Resûlullah’ın bulunduğu yere doğru koşular. Efendimiz ayakta ydı. Yüzü sararmıştı. Fa-

kat gülümsüyordu. “Sana ne oldu?” diye sorduklarında, “Beyaz elbiseli iki kişi gelip beni yere yatırdı. Sonra da karnımda bilmediğim bir şeyi aradılar.” cevabını verdi. Halime (r. anhâ) ve eşi korkmuşlardı. Resûlullah’a bir zarar gelmesinden endişe ederek başına bir şey gelmeden onu götürüp ailesine teslim etmeyi kararlaştırdılar ve götürüp teslim ettiler.

Aradan yıllar geçti. Resûlullah’ın annesi ve dedesi vefat etti ve kendisi de büyüüp evlendi. Resûlullah, zaman zaman süt annesi Halime’yi görmeye giderdi. Onu gördükçe “Anneciğim” der, saygı gösterirdi. Hemen üzerindeki fazla elbiseyi çıkarır, onun altına serer, bir ihtiyacı varsa derhal yerine getirirdi.

Bir gün Halime (r. anhâ), Efendimiz’i ziyarete gelmişti. Sa’doğulları yurdunda kıtlık olduğunu, hastalıktan hayvanların kırıldığını söyledi. Resûlullah’ın ona verecek fazla bir şeyi yoktu; fakat Hz. Hatice Validemizin gönlü Resûlullah’ın süt annesini boş göndermeye razı olmuyordu. Kırk koyunla bir deve verdi. Halime (r. anhâ), bu ikram karşısında memnuniyetini bildirdi. Sevinçle evine döndü.

Sonraki yıllarda Müslüman olarak sahabî olma şerefini kazanan Halime (r. anhâ), Cennetü'l-Baki kabristanına defnedildi.

HAMNE BİNTİ CAHŞ (R. ANHÂ)

“Resûlullah’ın baldızı oluyordu.”

Hamne (r. anhâ), Resûlullah’ın halası olan Ümeyme binti Abdulmuttalib’in kızıdır. Müminlerin annelerinden olan Zeynep binti Cahş’ın (r. anhâ) kız kardeşi olması hasebiyle, Resûlullah’ın baldızı oluyordu.

İslâmiyet sadasının Mekke semalarında dalgalanmaya başladığı dönemlerde, bu sadaya kulak vermiş; ilk yıllarda Müslüman olmuştu. Büyük bir sahabî olan Mus’ab b. Umeyr ile evliydi. İslâmiyet’in prensipleri ile yoğrulmuş bir aile hayatları vardı. Hamne (r. anhâ), kardeşi Abdullah ile Medine’ye hicret etmişti. Uhud Savaşı’nda Resûlullah’ın şehit edildiği haberi yayılınca, bunu duyan Hamne (r. anhâ) doğruca savaş mahalline koşmuş orada susayanlara su vermiş, yaralıları taşımış ve onları tedavi etmişti. Bu savaşta, Hamne’nin eşi Mus’ab (r.a.), kardeşi Abdullah (r.a.) ve dayısı Hamza (r.a.) şehit oldular. Yakınlarının şehit oldukları haberini Hamne’ye Resûlullah (aleyhisselâm) verdi: “Ey Hamne sabret ve Allah’tan sevabını bekle!” Hamne (r. anhâ), “Kimin için sabredeyim

Yâ Resûlallah?" diye sordu. Resûlullah, "Dayın Hamza için." buyurdu. Hz. Hamne bunu teslimiyetle karşılayarak, "Bizler Allah'ın kullarıyız ve O'na döneceğiz. Allah ona rahmet etsin. Onu şehitlik sevabıyla sevindirsin ve müjdelesin." dedi.

Resûlullah (aleyhisselâm) tekrar: "Ey Hamne, sabret ve Allah'tan sevabını bekle." buyurdu. Hamne, "Kimin için Yâ Resûlallah?" diye sorunca Resûlullah (aleyhisselâm): "Kardeşin için." buyurdu. Hamne yine sabır içerisinde, "Bizler Allah'ın kullarıyız ve O'na döneceğiz. Allah ona rahmet etsin, onu şehitlik sevabıyla sevindirsin." dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) üçüncü kez, "Ey Hamne, sabret ve mükâfatını Allah'tan bekle!" buyurdu. Hamne (r. anhâ) heyecanla: "Kimin için sabredebim Yâ Resûlallah?" dedi. Resûlullah, "Mus'ab b. Umeyr için" buyurunca, son ana kadar metanetinden hiçbir şeyi kaybetmeyen Hamne (r. anhâ) aniden değişerek, yetim kalan çocuklarını hatırladı: "Vay benim başıma gelenlere!" diye ağlamaya başladı. Bunun üzerine, Resûlullah (aleyhisselâm) şöyle buyurdu: "Hiç şüphesiz, kadının yanında beyinin ayrı bir değeri vardır. Hamne, dayısının, kardeşinin ölümüne dayanabildi. Fakat kocasının vefatını duyunca metanetini koruyamadı." buyurdu. Daha sonra da, Hamne ve çocuklarına iyi bir hâlet vermesi için Allah'a dua etti.

Hamne (r. anhâ), eşinin vefatını duyunca aynı metaneti gösterememekle beraber, Cenab-ı Hakk'ın kaderine itiraz etmedi. Resûlullah'ın dua ve tesellisiyle kendini topladı. Resûlullah, Hayber'den ona otuz vesk (bir ağırlık birimi) hurma verdi.

Hamne (r. anhâ), daha sonra cennetle müjdelenen on sahabîden biri olan Talha b. Ubeydullah (r.a.) ile evlendi ve iki çocuğu daha oldu. Çocuklarına Allah'a yönelme ruhunu öyle bir aşlamıştı ki, içlerinden bir tanesine çok namaz kıldığı ve secdede bulunduğu için "Seccad" deniyordu. Bu hanım sahabîde bulunan güzel hasletlerle bezenmek dileğimizdir.

ŞEYMÂ BİNTİ HÂRİS (R. ANHÂ)

*“Peygamberimiz’in (sallallâhu aleyhi ve sel-
lem) süt kardeşidir.”*

Şeymâ'nın (r. anhâ) bir adı da Huzafe'dir. Resûlullah'ın (aleyhisselâm) süt annesi Halime es-Sadiye'nin kızı ve Efendimiz'in kız kardeşidir. Şeyma (r. anhâ), Resûlullah küçükken Efendimiz'in bakımında annesine yardım ederdi.

Resûlullah'a (aleyhisselâm) peygamberlik vazifesi verilmiş, Mekke-Medine dönemi derken üzerinden yıllar geçmişti. Nihayet Cenab-ı Hakk, Resûlû'ne öz yurdu olan Mekke'nin fethini nasip etmişti. Mekke'nin fethi gerçekleştirilince, Hevazin ve Sakif kabilelerinin içlerine korku düştü. Resûlullah'ın kendilerine doğru yürüyeceğini zannediyorlardı. Bu korkuyla, Resûlullah'ın kendi içlerinde emzirdiği kimseler olan Beni Sâd b. Bekr kabilesiyle birlikte Hevazin, Sakif, Nesr kabileleri de birleşerek yanlarına mallarını, kadın ve çocuklarını alarak savaşmak için Müslümanlara karşı hazırlık yapmaya başladılar. Resûlullah (aleyhisselâm) bu hazırlığı haber alınca, Mekke'den on bin kişilik

bir kuvvetle onların üzerine yürüyerek Hevâzin'de onları bozguna uğrattı. Savaş bitince, birtakım ganimet ve esirler ele geçirilmişti. Esirler arasında Resûlullah'a küçükken bakan süt kardeşi Şeyma da vardı. Ashabın yanına sokularak, "Ben sizin Efendiniz'in kız kardeşiyim." dedi.

Onu Resûlullah'ın huzuruna getirdiklerinde, "Ben senin kız kardeşimim." dedi. Aradan uzun yıllar geçtiği için Resûlullah, Şeymâ'yı tanıyamamıştı. Şeymâ (r.anhâ), Resûlullah'a diğer süt kardeşleri Abdullah ve Ense'yi hatırlattı. Peygamberimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), "Peki, buna işaret eden bir şey var mı?" diye sordu. Şeymâ (r. anhâ) da, "Sırtımda yere çömeldiğim bir sırada bıraktığın bir yara izi var. Siler vadisinde, biz ailemizin davalarını otlatıyorduk. O zaman benim babam, senin de babandı. Benim annem senin de annendi; sana ben de bakmıştım. Hatırladın mı şimdi Yâ Resûlallah?" dedi.

Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) izi görünce onu tanıdı. "Hoş geldin" diyerek hırkasını yere serip üzerine oturttu. Mübarek gözleri yaşlandı. Süt anne ve süt babasının durumlarını sordu. Şeymâ, onların daha önce ölmüş olduklarını haber verdi. Resûlullah (aleyhisselâm) ona, "Eğer kavmine dönmek istersen seni göndereyim, istersen itibarlı ve sevilen biri olarak burada kal." dedi.

Şeymâ (r. anhâ): "Ben dönmek istiyorum, bana ihtiyacım olan şeyleri verip beni kavmimin yanına geri gönder." dedi ve Müslüman olup Resûlullah'ı bir kez daha sevindirdi. Resûlullah (aleyhisselâm) ona birçok ganimet verdi ve kavmine gönderdi. Şeymâ (r. anhâ) da, Resûlullah'ın küçüklüğünde ona oyun oynattırken söylediği şiiri hatırlatıp okudu: "Ey Rabbimiz, Muhammed'i bize bırak ki, onun delikanlılığını göreyim. Sonra onu itaat edilen bir efendi göreyim. Düşmanlarının ve hasetçilerinin

yüzüstü geldiklerini göreyim. Ona, ebediyen devam eden bir şeref ve izzet ver.”

Şeymâ'nın (r. anhâ) küçükken söylediği şiir ve duası, Allah (celle celâluhû) katında kabul görmüştü. Duasının kabul edildiğini Allah (celle celâluhû) ona da göstermişti.

ZİNNİRE ER-RUMİYYE (R. ANHÂ)

“İmanı uğrunda işkenceden nasibini fazlasıyla aldı.”

Zinnire (r. anhâ), Rum asıllı olup Abduddaroğullarının azatlı kölesiydi. Resûlullah'ın insanları Hakk'a davetini duyunca, bu davete icabet edip Müslüman oldu. Müşriklerin iman eden kimselere yaptıkları işkenceleri görmesine rağmen, başına gelebilecek her şeyi göze alarak İslâm'ı kabul etti. Maddeten bir köle olmakla beraber, manen hürriyete kavuşmanın sevincini yaşıyordu.

Zinnire'nin efendisi, Müslümanlara düşmanlık yapanların başında geliyordu. Onun Müslüman olduğunu öğrendiğinde deliye dönmüştü. Ve onu dininden döndürmek için her türlü çareye başvuracaktı. Tahammül edilmez işkencelere maruz bırakarak, Zinnire'yi putlara geri döndüreceğini sanıyordu. Hâlbuki, İslâm'ı bulduktan sonra bir mü'min için tekrar batıla, karanlığa dönmenin bu işkencelerden daha büyük bir işkence olacağını nereden bilebilirdi ki?

Zinnire'ye (r. anhâ) yaptığı bunca işkenceye rağmen, onun dininde sebat göstermesi karşısında onunla tek başına başa

çıkamayacağını anlayınca, Ebu Cehil'i kendisine yardıma çağırdı. Artık yapılan işkenceye, bir de Ebu Cehil'in yaptıkları eklenmişti. Fakat, Zinnire'de sebatan başka bir şey görülüyordu. Zinnire (r. anhâ), "İman hem nurdur hem kuvvettir. Kişi imanının kuvvetine göre, hadisatın tazyikatından kurtulabilir." hakikatine güzel bir örnek olurken, Ebu Cehil ve diğer müşrikler ise, zayıf ve kimsesiz bir kadına çektirdikleri onca cefayla, "Küfür, insanı gayet âciz bir canavar hayvan eder." hükmünü doğruluyorlardı.

Yapılan işkenceler karşısında gözleri kör olan Zinnire (r. anhâ), çok zayıf düşmüştü. Gözlerini kaybetmesi, Ebu Cehil'i ümitlendirmişti. "Onlara tapınmayı bıraktığın için tanrılarımız Lat ve Uzza senin gözlerini kör etti. Müslümanlıktan vazgeç de onlar gözlerini tekrar açsınlar." diyerek Zinnire'yi dininden döndürmeye çalışmıştı. Gözü gönlü iman nuruyla dopdolu olan Zinnire (r. anhâ) ise, taş ve ağaçtan yapılan, âciz olan, fayda ve zarar vermeye güçleri yetmeyen putların kendisine zarar verme noktasında hiçbir etkilerinin olmadığını bilincindeydi. Başına gelenlerin, kendisi için bir imtihan unsuru olduğuna inanıyordu. Ebu Cehil'e hitaben: "Hayır, vallahı hayır! Sizin tanrı diye ibadet ettiğiniz taş ve odun parçasından başka bir şey değildir. Bana fayda da zarar da veremezler. Bu, ancak Rabbinin işidir. Benim Rabbim, gözümü bana tekrar geri verme kudretine sahiptir." diyerek, Ebu Cehil'i şaşkına çevirdi.

Nitekim; sabahın ilk ışıklarıyla beraber Zinnire'nin (r. anhâ) gözleri tekrar görmeye başladı. İşkenceye devam etmek için yanına gelen müşrikler, onun gözlerinin görmeye başladığını görünce çok şaşkırdılar ve bazıları, neredeyse Müslüman olacaktı. Fakat, kendi içi gibi etrafını da küfür zulümatıyla doldurmak isteyen Ebu Cehil "Muhammed'in izinden giden şu akıl-

sızlara mı hayret ediyorsunuz? Eğer onun getirdiği şey gerçek olsaydı, ona uymakta biz bunları elbette geçerdik. Doğruyu bulmakta Zinnire mi bizi geçti?” diyerek yanındakileri inandırmaktan vazgeçirdi. “Bu da, Muhammed’in bir sihridir.” dediler. Bu hadise üzerine, Ahkâf suresinin şu mealdeki 11. âyeti nazil oldu:

“O kâfirler iman edenler hakkında şöyle dediler: ‘Eğer İslâmîyet’te bir hayır olsaydı, Müslüman olmak hususunda onlar bizi geçemezlerdi.’ Bununla muvaffak olamayınca da, ‘Bu eski bir yalandır.’ diyecekler.”

Bu hadise iman edenlerin imanlarını artırırken, kâfirlerin ise kalplerini küfür ile bir kez daha mühürlüyordu.

Maruz kaldığı bütün sıkıntılara rağmen dininden taviz vermeyen Zinnire’yi (r. anhâ) Hz. Ebu Bekr, efendisinden satın alarak Allah rızası için azat etti.⁴⁹

49 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 5/463.

ERVÂ BİNTİ ABDULMUTTALİP (R. ANHÂ)

*“Peygamberimiz’in (sallallâhu aleyhi ve sel-
lem) halasıdır.”*

Ervâ (r. anhâ) Abdulmuttalip’in kızı ve Resûlullah’ın halasıdır. Cahiliye dönemindeyken Umeyr b. Vehb ile evliydi. Bu evliliğinden Tuleyb adında bir oğlu oldu. Umeyr’den sonra Ertab b. Abdi Menaf ile evlendi ve Fatıma adında bir çocuğu daha oldu.

Ervâ’nın (r. anhâ) oğlu Tuleyb, annesinden önce iman nuruna koşarak İbni Erkam’ın evinde Müslüman oldu. Annesine gelerek:

- Ben Muhammed’e tâbi oldum ve Allah’a iman ederek Müslüman oldum, deyip, iman ettiğini söyledi. Ervâ (r. anhâ):

- Sana yardım etmeye ve destek olmaya en layık olan hala oğludur (Resûlullah’dır), diyerek, şunları ekledi:

- Eğer erkekler gibi olsaydım sana ona tâbi olmanda yardım ederdim. Tuleyb:

- Ey anne! Seni; Müslüman olup Resûlullah'a tâbi olmaktan meneden nedir? Bak, kardeşin Hamza da Müslüman oldu, dedi. Ervâ:

- Kardeşimin yaptıklarını görüyorum. Sonra, ben de onlardan biri olacağım, diye cevap verdi. Tuleyb:

- Muhakkak ki ben Allah için Resûlullah'a gelip Müslüman olmanı, Allah'tan başka ilah olmadığına şehâdet etmeni, onu tasdik edip dilinle ve halinle desteklemeni istiyorum, dedi. Ervâ (r. anhâ) da:

- Hemen Allah'tan başka ilah olmadığına şehâdet ederim, diyerek Müslüman oldu.

Müslüman olduktan sonra, sürekli Peygamberimiz'e (sal-lallâhu aleyhi ve sellem) yardım eder ve oğlu Tuleyb'i ona yardım etmesi için teşvik ederdi. Bir defasında Tuleyb, Avf b. Sabre'nin Resûlullah'a sövüp hakaret ettiğini duydu. Ölmüş bir devenin çene kemiğini alıp, Avf b. Sabre'ye vurdu ve onun başını yarıdı. Böylece o, İslâm'da bir müşrikin kanını akıtan ilk Müslüman oldu. Ervâ'ya: "Oğlunun yaptıklarını görüyor musun?" dediler. O ise:

- Onun günlerinin en hayırlısı, dayısının oğluna yardım ettiği gündür, diye cevap verdi.

Ebu Leheb'e Ervâ'nın Müslüman olduğunu söylediklerinde, onu azarlamak için kız kardeşinin yanına gittiğinde Ervâ (r. anhâ):

- Yeğenin yanında dur ve ona destek ol, dedi. O ise:

- Onun getirdiği, ortaya çıkardığı din yüzünden bütün Arap topluluklarına karşı koymaya bizim gücümüz mü yeter, dedi.

Bunun üzerine Ervâ (r. anhâ) şu şiiri söyledi:

"Tuleyb dayısının oğluna yardım eder,

Ondan kanını ve malını esirgemez.”

Ervâ (r. anhâ); Mekke’de Müslüman olduktan sonra Medine’ye hicret edip Resûlullah’a biat etti. Ve çocuklarını İslâm’ın hadimi olarak yetiştirmek isteyen annelere güzel bir örnek oldu.⁵⁰

50 İbn Esir, Tabakat, 8/42.

DÜRRE BİNTİ LEHEB (R. ANHÂ)

“Fakirlere yemek yedirmeyi çok severdi.”

Dürre (r. anhâ); hayatı boyunca Allah'a ve Resûlü'ne düşmanlıktan bir lahza olsun uzak kalmayan, hayatından sonra da lanetle anılacak bir hayat yaşayan iman ve İslâm düşmanı Ebu Leheb'in kızıdır. Dikenler arasında yetişen güller gibi, zulümlarla dolu bir ortamda yetişmesine rağmen Allah'ın nuruna koşarak Müslüman olmuş; gönlünü manevi hüzmelerle doldurmuş bir hanım sahabîdir. Annesi Ümmü Cemil'dir.

Dürre (r. anhâ), önce Haris b. Amr b. Nevfel ile evliydi. Haris b. Amr b. Nevfel, Bedir Savaşı'nda kâfirler safında savaşıyordu. Savaşta kâfir olarak öldürüldü. Daha sonra Dürre (r. anhâ), muhacir olarak Medine'ye hicret etti. Orada Râfi b. Mualla'nın evinde misafir oldu ve Dihye b. Halife el-Kelbi ile evlendi.

Bir defasında, Zuveykli kadınlar Dürre'ye:

- Sen Aziz ve Celil olan Allah'ın, hakkında “Ebu Leheb'in eli kurusun, kurudu da” dediği Ebu Leheb'in kızısın. Hicretin sana ne faydası var? dediler. Dürre kalbi kırılmış bir halde Re-

sûlullah'a geldi ve onların söylediklerini ona söyledi. Resûlullah (aleyhisselâm) "Otur." dedi ve kalkıp cemaate öğle namazını kıldırdı. Bir süre minberde oturduktan sonra:

- Ey cemaat! Bazı kimseler beni, niçin soyum ve akrabalarımın dolayısı incitiyorlar. Haberinizi olsun, kim benim soyumdan gelenleri ve akrabalarımı incitirse beni incitmiş olur. Kim beni incitirse Allah'ı incitmiş olur, dedi.

Resûlullah (aleyhisselâm) sözlerine devam ederek şöyle buyurdu:

- Ölü sebebiyle diri incitilmez. Birisi kalkıp:

- Yâ Resûlallah! İnsanların en hayırlısı kimdir, diye sordu.

Resûlullah (aleyhisselâm):

- İnsanların en hayırlısı, Kur'ân'ı çok okuyan, Allah'tan çok korkan, iyiliği emreden, kötülükten sakındıran ve sıla-i rahmi çok yapandır." buyurdu.

Dürre (r. anhâ), fakirlere yemek yedirmeyi çok severdi. Bu hanım sahabînin nerede ve ne zaman vefat ettiği bilinmemektedir.⁵¹

51 İbn Sa'd, Tabakat, 8/50.

HASSANE EL-MÜZENİYYE (R. ANHÂ)

“Hz. Hatice Validemizin yakın arkadaşıydı.”

Asıl ismi “Cessane” olup, Peygamber (aleyhisselâm) tarafından “Hassane” olarak değiştirilmiştir. Hassane (r. anhâ), Hz. Hatice Validemizin yakın arkadaşı olup, sık sık saadet hanesine girer çıkardı. Kendisine iman daveti ulaştığında hemen kabul etmişti. Hz. Hatice ile arkadaşlığı, iman kardeşliği ile birleşince daha da pekişmişti. İman kardeşi olmuşlardı artık. Hz. Hatice’nin vefatından sonra onun bir hatırası olarak, Resûlullah (aleyhisselâm) Hassane’ye çok hürmet eder; onu sık sık ziyaret ederek halini hatırlarını sorardı.

Hz. Aişe anlatıyor:

“Bir gün yaşlı bir kadın geldi. Allah Resûlü ona:

- Sen kimsin?, dedi. O:

- Ben Cessane El-Müzeniyye’yim, dedi. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- Hayır, sen Hassane’sin. Nasılsın, bizden sonra ne yaptın, diye sordu. O:

- Anam babam sana feda olsun, iyiyim yâ Resûlallah, cevabını verdi. Kadın gittikten sonra ben Resûlullah'a sordum:

- Yâ Resûlallah! İşini gücünü bırakıp bu yaşlı kadını mı kabul ediyorsun, dedim. Allah Resûlü (aleyhisselâm):

- O, bize Hatice zamanında gelip giderdi. Güzel arkadaşlık imandandır, buyurdu.”

Enes b. Malik'in rivayetinde, Resûlullah'a bir hediye getirildiğinde, “Bunun bir kısmını Hassane'ye götürün. Çünkü, o Hatice'nin arkadaşıydı, gerçekten o, Hatice'yi severdi.” buyurduğu nakledilmektedir.

Resûlullah'ın iltifatlarına ve ikramlarına mazhar olan Hassane (r. anhâ), daha buradayken o kutlu haneye olan yakınlığının güzel neticelerini görmeye başlamıştı.⁵²

52 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 7/64.

SEFFANE BİNTİ HÂTİM (R. ANHÂ)

*“Kardeşinin Müslüman olmasına vesile
olmuştur.”*

Seffane'nin (r. anhâ) İslâmiyet'le tanışıp Müslüman olmasına şu hadise vesile olmuştur: İbni İshak'ın rivayetine göre, Resûl-ü Ekrem'in süvarileri Tayy kabilesine baskın yaptılar. Baskın esnasında, Hatim'in kızı Seffane'ye rastladılar. Ve onu Tayy'li esirler arasında Allah Resûlü'ne takdim ettiler ve mescidin kapısı önündeki avluya bıraktılar. Efendimiz (aleyhisselâm), Seffane'nin yanına uğrayınca hemen ayağa kalktı. Zeki bir hanımdı. Hz. Nebi'ye (aleyhisselâm):

- Yâ Resûlallah! Babam öldü, kılavuzum kayboldu, bana lütufta bulun, Allah da sana lütufta bulunsun, dedi. Peygamber (aleyhisselâm):

- Senin kılavuzun kim, diye sordu. Seffane:

- Adiy b. Hatim, dedi. Allah Resûlü de:

- Şu, Allah ve Resûlü'nden kaçan Adiy b. Hatim mi, dedi ve Seffane'yi bırakıp gitti. Sonrasını Seffane (r. anhâ) şöyle anlatıyor:

“Daha sonra, Resûlullah benim yanıma üç defa geldi. Onun arkasından bir adam bana ‘Kalk konuş!’ diye işaret etti. Ben de kalktım, önceki dileğimi tekrarlayarak, ‘Ey Allah’ın Resûlü babam öldü, kılavuzum kayboldu; bana lütfeyle ki Allah da sana lütfeylesin.’ dedim.

Efendimiz (aleyhisselâm), ‘Haydi öyle yaptım. Ama seni memleketine ulaştıracak güvenilir birisini buluncaya kadar acele etme.’ dedi ve bana izin verdi. Allah Resûlü’nün arkasında, bana işaret eden adamı sordum. ‘O, Ali b Ebî. Talib’dir.’ dediler. Nihayet, bir müddet sonra bir kervan geldi. Resûlullah’a geldim, ‘Kavmimden bir cemaat geldi.’ dedim. Resûlullah da harçlık verdi. Ben oradan çıktım, Şam’da kardeşim Adıyy b. Hatim’in yanına geldim. Adıyy bana sordu: ‘Bu adam hakkındaki görüşün nedir?’ Ben de, ‘Senin ona iltihak etmen lazım. Eğer o bir peygamber ise, ona önce giden için fazilet vardır. Eğer o bir hükümdarsa daima Yemen’in seçkin insanları arasında oluruz. Artık karar sana ait.’ dedim. Adıyy b. Hatim yola çıktı. Resûlullah’ın huzuruna gelerek İslâmiyet’le müşerref oldu.”

Hz. Seffane böylece hem kendisi İslâm’ın güzelliğini bulmuş hem de kardeşi Adıyy b. Hatim’in bu nur halkasına girmesine vesile olmuştur.⁵³

53 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 6/143.

ESMA BİNTİ UMEYS (R. ANHÂ)

“Hz. Meymune Validemizin kız kardeşi, Resûlullah’ın baldızıdır.”

Esmâ binti Umeys (r. anhâ), Hind binti Avf’ın kızıdır. Habeşistan’a ve Medine’ye olmak üzere iki hicretinden dolayı, Peygamberimiz’in (aleyhisselâm) övgüsüne mazhar olan hanımlardan biridir ve Cafer b. Ebu Talib’in hanımıdır. İkisi de Peygamberimiz (aleyhisselâm), İbni Erkam’ın evine girmeden evvel Müslüman olmuşlardı. İlklerden olmanın bedelini ödeyerek, birçok sıkıntı çekmişlerdi.

Habeşistan’a yapılan ikinci hicrete onlar da katıldılar. Daha sonra, Resûlullah (aleyhisselâm) Medine’ye hicret edince, Hz. Esmâ ve Hz. Cafer gemiyle Resûlullah’ın yanına, Medine’ye gelip ikinci bir hicreti yaşadılar.

Esmâ (r. anhâ), bir gün Resûlullah’ın mübarek zevcelerinden Hafsa Validemizin yanına gitti. Yanlarına Hz. Ömer geldi ve:

- Bu kim, diye sordu. Hafsa (r. anhâ):
- Bu, Esmâ binti Umeys’tir, dedi. Ömer (r.a.):

- Ha şu deniz yoluyla gelen Habeşistanlı mı, dedi. Esmâ (r. anhâ):

- Evet, dedi. Hz. Ömer:

- Hicrette, biz sizden önceyiz. Resûlullah'a biz sizden daha yakınız, dedi. Hz. Esmâ gücenerek:

- Hayır, vallahi siz açlarınızı doyuran Resûlullah ile beraberdiniz. Bizse, uzak bir yerde, Habeşistan'daydık. Bunu Allah ve Resûlü için yapmıştık. Allah'a yemin ederim ki; söylediğini Resûlallah'a aktarıncaya kadar, ne bir şey yiyeceğim ne de içeceğim, dedi. Ve Resûlullah'a giderek:

- Yâ Resûlallah! Ömer şöyle şöyle dedi, diye anlattı. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- Bana sizden daha yakın yoktur. Onun ve arkadaşlarının bir tek hicreti vardır. Ey gemi yolcuları, sizinse iki hicretiniz var, buyurdu. Esmâ (r. anhâ) şöyle dedi:

- Bu hadisi sormak için Ebu Musa el-Eş'âri ile gemi yolcularının grup grup bana geldiklerini gördüğümde, Resûlullah'ın söylediği sözden daha sevindirici bir şey yoktu.

Hz. Esmâ, akrabalık yönünden insanların en şerefliyi. Dokuz kız kardeşi vardı. Peygamberimiz (aleyhisselâm) bunlardan Meymune (r. anhâ) ile evlenmişti ve Esmâ, Resûlullah'ın baldızı oluyordu. Diğer kardeşlerinden Selma, Hz. Hamza'yla; Lüba-de, Hz. Abbas'la evlenmişti.

Mute Savaşı'nda Cafer (r.a.) şehit olunca Resûlullah (aleyhisselâm) Hz. Esmâ'yı, Ebu Bekr (r.a.) ile evlendirdi. O da vefat edince, Hz. Ali, Esmâ ile evlendi. Esmâ'nın (r. anhâ) Hz. Cafer'den üç; Hz. Ebu Bekr'den bir ve Hz. Ali'den de bir çocuğu olmuştu.

Bir defasında, Cafer'in (r.a.) oğluyla Ebu Bekr'in (r.a.) oğlu birbirlerine:

- Ben senden daha üstünüm. Çünkü benim babam senin babandan daha iyidir, diyerek övündüler. Hz. Ali, Esmâ'ya:

- Aralarında hükmünü ver, dedi. Esmâ (r. anhâ) Cafer'in oğluna:

- Yavrum! Araplar arasında senin babandan daha faziletli genç birini görmedim, dedi ve Ebu Bekr'in oğluna dönerek:

- Yavrum! Araplar arasında senin babandan daha olgun birisini görmedim, diye cevap verdi. Hz. Ali ona:

- Bize bir şey bırakmadın. Bundan başka bir şey söyleseydin, sana kızardım, dedi. Esmâ (r. anhâ):

- Vallahi, sen o üç iyi kişinin en güzelisin, dedi.

Esmâ (r. anhâ), Peygamberimiz'den (sallallâhu aleyhi ve sellem) hadis rivayet etmiştir. Hz. Ömer, İbni Abbas'ın oğlu Abdullah, Kasım b. Muhammed, yeğeni Abdullah b. Şeddat Urve b. Zübeyr, İbni Müseyyeb gibi mübarek zatlar ve daha niceleri bu hanım sahabîden hadis almışlardır.⁵⁴

54 İbn Sa'd, Tabakat, 8/280, İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 6/14.

ÜMEYYE BİNTİ KAYS (R. ANHÂ)

*“Peygamberimiz (aleyhisselâm) ile Hayber’in
fethine Katıldı.”*

Ümeyye (r. anhâ), Kays b. Ebus-Sayt’ın kızıdır. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) insanlığa rahmetiyle, lütfuyla, merhame-tiyle, ihsanlarıyla, sonsuz niamatıyla kullarına müteveccih olan Zat-ı Akdes’e yönelme davetini yapmaya başladığı zaman, Ümeyye’nin çocukluktan çıkıp genç kızlığa adım attığı dö-ne-me rastlar. Allah Resûlü’nün daveti ona ulaştığında, günah, isyan, nisyan onun semtine bile uğramamış; Ümeyye, tertemiz kalbini bütünüyle bu davet esintilerine açmış, iman kervanına katılmıştı.

Resûlullah (aleyhisselâm) Medine’ye hicret edince, Ümeyye (r. anhâ) de hicret etti.

Allah Resûlü’ne biat eden erkekler gibi hanımlar da grup grup gelip biat ediyorlardı. Her şeyleriyle Allah ve Resûlü’ne

bağlılıklarını ve bu uğurdaki sadakatlerini biatle gösteren o sadık kimseler arasında Ümeyye (r. anhá) de vardı.

Peygamberimiz (aleyhisselâm) ile müşrikler arasında yapılan Hudeybiye Anlaşması'ndan sonra, Yahudiler bazı Arap kabilelerini Medine'ye baskın yapmaları için kışkırtıyorlardı. Resûlullah bunu öğrenince, onlardan önce harekete geçerek Yahudilere ani bir baskın yapmak için Hayber'e doğru yola çıktı. Ebul Hakem'in rivayetine göre, Ümeyye (r. anhá) hadiseyi şöyle anlatıyor:

“Ben Gıfarlı hanımlarla birlikte (kendi kabilesi) Resûlullah'a geldim ve ona 'Yâ Resûlallah! Biz de seninle birlikte Hayber'e gitmek istiyoruz. Böylece yaralılara bakar, gücümüz yettiğinde Müslümanlara yardım ederiz.' dedik. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- Allah'ın bereketine bak, diye sevindi. Ve onunla birlikte savaşa çıktık. Ben yaşı küçük bir genç kızdım.

Resûlullah (aleyhisselâm) devesinin üzerindeki heybenin gözüne beni yerleştirdi. Allah bize Hayber'in fethini nasip edince, Resûlullah ganimetten bize hediye olarak boncuk ve gerdanlık gibi bazı şeyler verdi. Ben de, boynumdaki bu gerdanlığı almıştım.”

Ümeyye (r. anhá), bu gerdanlığı boynundan hiç çıkarmadı ve Resûlullah'ın kendisine Hayber ganimeti olarak verdiği bu gerdanlıkla gömülmeyi vasiyet etti.⁵⁵

55 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 6/31.

SUAYRA EL-ESEDİYYE (R. ANHÂ)

“Şifa yerine, sabır ve cenneti tercih eden hanım sahabîdir.”

Suayra (r. anhâ), sahip olduğu güzel meziyetlerle kendisini Allah'a ve Resûlû'ne sevdirmişti. Allah (celle celâluhû), Kur'ân-ı Kerim'de bir ayet-i kerimede temsille bir hakikati anlatırken bu mübarek hanım sahabînin halini örnek vermişti.

Hz. Suayra, yün, kıl ve lif toplayarak ve onları eğirerek büyük bir ip yumağı yapmak suretiyle geçimini sürdürüyordu. Bazen yumağı çok büyük yapar, ağır gelince de onu taşıyamaz; katladığı bu yumağı bozardı. Allah (celle celâluhû) Suayra'nın bu halini, yemin ettikten sonra bu yeminlerini bozan kimselelere örnek olarak göstermiştir. “İpliğini iyice eğirip katladıktan sonra bozan kadın gibi olmayın.”⁵⁶ Yani kesinleştikten sonra yeminlerinizi bozmayın, buyrulmuştur.

Suayra (r. anhâ), sara hastalığına yakalanmıştı ve Cenab-ı Hakk'ın şifa vermesi için Resûlullah'tan dua istemeyi düşündü. Resûlullah'a gelerek:

56 Nahl/92

- Yâ Resûlallah, bende sara hastalığı var. Allah'a dua et-
sen de bana şifa verse, dedi. Peygamber (aleyhisselâm):

- İstersen ben, Allah'a şifa vermesi için dua ederim, Al-
lah sana şifa verir ve senin iyiliklerin de kötülüklerin de yazılır.
Ama istersen sabret, sana cennet verilsin, dedi.

Suayra (r. anhâ), fani hoşnutluklara gözlerini kapatmış ve
ebedi ufuklara yönelmişti. Resûlullah'ın cevabından sonra hiç
tereddüt etmeden:

- Sabır ve cenneti seçtim Yâ Resûlallah, diyerek büyüklü-
ğünü ve cennetlere layık biri olduğunu ortaya koydu.

Ata b. Ebi Rabah, İbni Abbas'ın kendisine şöyle dediğini
rivayet etmiştir:

"İbni Abbas:

- Sana cennet ehli bir kadın göstereyim mi, dedi ve bana
sarışın, iri bir Habeşli hanımı gösterdi:

- İşte o, Suayra el-Esediy'e'dir, buyurdu."⁵⁷

57 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 6/141.

ZÂİDE (R. ANHÂ)

“Çok ibadet etmesiyle meşhurdu.”

Zâide (r. anhâ), Hz. Ömer'in azatlı cariyesiydi. Hanım sahabîler arasında çok ibadet etmesiyle meşhurdu. Küfürden sonra Müslüman olup, iman bulmasının heyecanı içinde inandığı Allah'a ibadet etme ve O'na kul olabilme yolunda sonsuz cehd ve gayret göstermiştir. Hatta Kâinat Serveri Peygamber (aleyhisselâm) ona bu gayretinden dolayı alâka gösterir; iltifatta bulunurdu.

Onu meşhur yapan bir yönü daha vardır: Zâide (r. anhâ) bir defasında Hızır'la (aleyhisselâm) görüşmüştür. Bu sebeple sahabe arasında “Hızır'la görüşen kimse” denince akla hemen Zâide gelirdi. Hadiseyi, kendi dilinden dinleyelim:

- Bir gün Resûlullah'ın yanına gittim. Yanında Aişe Validemiz vardı. Ben şöyle dedim:

- Esselamû aleyke ve rahmetullah, Ey Allah'ın elçisi! Ailem için hamur yoğurup odun toplamaya çıkmıştım. Aniden sanki yüzü ay gibi yuvarlak, güzel kokulu elbiseler giyinmiş, alnı ve ayakları bembeyaz bir ata binmiş bir kimseyle karşılaştım. Bana:

'Esselamû aleyke, Zâide!' dedi. Ben de:

'Ve aleyke's selâm.' dedim.

'Söyleyeceklerimi benim namıma Resûlullah'a (Muhammed'e) iletir misin?' dedi. Ben de:

'Evet, inşallah.' diye cevap verdim. Bana şöyle dedi:

'Resûlullah ile karşılaştığımda ona de ki: 'Ben Hızır'la karşılaştım. Sana selâm edip şöyle diyor: 'Senin Peygamber olarak gönderilişine sevindiğim kadar hiçbir peygamberin gönderilişine sevinmedim. Çünkü Allah sana, merhamet edilen ümmeti ve makbul olan daveti vermiştir. Yine sana, cennette bir nehir vermiştir.'

Hızır'la (aleyhisselâm) karşılaşmasını böyle anlatan Zâide (r. anhâ) "Çok ibadet eden" vasfıyla, Allah'a kullukta Efendimiz'in taltifini alacak kadar önde olmak isteyenlere rehberlik etmiştir.

LEYLÂ BİNTİ EBÎ HASME (R. ANHÂ)

“Medine’ye hevdec içinde hicret eden ilk hanım sahabîdir.”

Leylâ (r. anhâ), Âmir İbni Rebîa'nın hanımıdır. Her ikisi de Resûlullah'a peygamberlik gelmeden önce risalet müjdesini almış olup, onun zuhurunu sabırsızlıkla bekliyorlardı. Leylâ'nın (r. anhâ) eşinin bir yakını olan Zeyd b. Nufeyl, Resûlullah'ın bütün vasıflarını sayarak onu “Abdulmuttalib'in oğullarından” olacağını bildirmişti. Kendisinin o zamana kadar yaşayacağını ümit etmediğini, fakat onların Resûlullah'a tâbi olmalarını istediğini söylemiş ve kısa bir süre sonra vefat etmişti.

Resûlullah'ın (sallallâhu aleyhi ve sellem) tebliğ davetini duyan Leylâ (r. anhâ) ve Âmir b. Rebîa, ilk Müslümanlar arasında yerlerini aldılar. Zeyd b. Nufeyl'in onlara anlattıklarını Efendimiz'e (aley-hisselâm) aktardılar. Peygamberimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), “Onu cennette eteklerini çekerken gördüm.” buyurdu.

Mekke, müşriklerin işkencelerinden yaşanmaz hale gelince Leylâ (r. anhâ) ve beyinin de içinde bulunduğu bir top-

luluk Peygamberimiz'e (aleyhisselâm) gelerek hallerini arz etti. Resûlullah (aleyhisselâm) "Yeryüzüne dağılın, çünkü Allah (celle celâluhû) sizi bir araya getirecektir." buyurarak onlara hicret yolunu gösterdi. Ve ilk Habeşistan hicreti gerçekleşti. Leylâ (r. anhâ), hicret için Mekke'den çıkarken, o zamana kadar henüz Müslüman olmayan Hz. Ömer ile karşılaştı. Hz. Ömer ona:

- Ümmü Abdullah, nereye? diye sordu. Leylâ (r. anhâ):

- Dinimiz yüzünden bize eziyet ettiniz, Allah'a ibadetimizde bize eziyet edilmeyen bir mekâna gidiyoruz, dedi. Hz. Ömer:

- Allah sizinle beraber olsun, dedi.

Leylâ, Hz. Ömer'in sözlerindeki rikkate çok sevinerek bunları eşine anlattı. Zevci Amr:

- Ömer'in Müslüman olacağını mı ümit ediyorsun? dedi.

Leylâ:

- Evet, diyerek içindeki arzusunu söyledi.

Leylâ (r. anhâ), bu hicretten sonra ikinci Habeşistan hicretine de katıldı. Allah yolunda hicret etmenin güzelliğinden nasibini alan kimselerin başında geliyordu. Muhacirliği doya doya yaşamıştı. Çünkü iki Habeşistan hicretinden sonra, Peygamberimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) Mekke'den Medine'ye hicret etmelerine izin verdiği ilk kabile arasında o da yerini almıştı. Bu hicret esnasında Leylâ deveye bindirilmiş ve Medine'ye hevdec içinde gelen ilk hanım olmuştu.

İslâm'a girdikten sonra hayatının çoğu hicretle geçen bu hanım sahabî, Medine'ye geldikten sonra da birçok hizmette bulundu. Evi, Resûlullah'ın uğrak yerlerinden biriydi. Ziyaretlerinden biri esnasında Leylâ (r. anhâ) oğlu Abdullah'a:

- Gel sana bir şey vereceğim, dedi. Peygamber (aleyhisselâm):

Hanım Sahabîler

- Ona ne vermek istedin, dedi. Leylâ (r. anhâ):
- Bir hurma verecektim, deyince Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem):
- Ona bir şey vermeseydin, sana yalancı damgasını vuracaktım, buyurdu.

ZEYNEP BİNTİ EBÎ MUAVİYE (R. ANHÂ)

“Namazlarına dikkat eder, sadaka vermede çok cömert davranırdı.”

Zeynep (r. anhâ) Sakifli Ebu Muaviye'nin kızı, “Kur’ân Bül-bülü” diye bilinen mübarek sahabî İbni Mes’ud’un hanımıdır. İlk Müslümanlardan olup, Resûlullah’ın (sallallâhu aleyhi ve sellem) zor günler geçirdiği Mekke’de ona destek olanlardan biriydi. Abdullah b. Mes’ud (r.a.) ile birlikte hicret ederek Medine’de de Allah Resûlü’nün sıkıntılarına ortak olmuş, Allah adına verdiği sözün hakkını vermek için cehd ve gayret göstermiştir.

Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), hanımlara tavsiyelerde bulununca, Zeynep (r. anhâ) hemen bunları tatbike geçirdi. Onlardan bir şey talep ettiğinde de, gücü nispetinde vermeye çalışırdı. Bir defasında, sabahleyin Allah Resûlü hanımların yanına gelerek onlara:

- Ey kadınlar topluluğu! Ben, cehennem halkının çoğunu siz kadınların teşkil ettiğini gördüm. İmkânlarınız ölçüsünde ziynetlerinizden tasaddukta bulunarak, Allah'ın kurbiyetini kazanmaya çalışınız, buyurdu.

Resûlullah'ın bu hitabını dinleyen Zeynep (r. anhâ), hemen beyi İbni Mes'ud'a bunları anlattı ve kendisine ait olan bir ziyneti Efendimiz'e götürmek için aldı. Onun bu halini gören İbni Mes'ud (r.a.):

- Bu ziyneti nereye götüreceksin, diye sorunca, O:

- Bunu tasadduk ederek Allah ve Resûlü'ne yaklaştırmaya vesile yapacağım. Umarım ki, Allah (celle celâluhû) beni cehennemliklerden yapmaz, dedi. Abdullah b. Mes'ud:

- Onu, bana ve ebeveynime sadaka vererek hayır işle. Çünkü benim ona ihtiyacım var, dedi. Zeynep ise:

- Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem): "Ey kadınlar topluluğu! Ziynetlerinizden de olsa sadaka verin." buyurdu, diyerek Efendimiz'in yanına gitti. Orada kendi durumunda olan Ensarlı bir hanım daha vardı. Durumlarını Resûlullah'a nasıl anlatacaklarını düşünürken, Bilâl'i (r.a.) gördüler ve O'na:

- Resûlullah'a git ve O'na; kapıdaki iki kadının beylerine ve kucaklarındaki yetimlerine verecekleri sadakanın caiz olup olmadığını sor; ama kim olduğumuzu söyleme. dediler.

Bilâl (r.a.) içeriye girerek hanımların sormak istedikleri soruyu Resûlullah'a sordu. Resûlullah (aleyhisselâm):

- Onlar kimler, dedi. Bilâl (r.a.):

- Ensar'dan bir hanımla Zeynep, dedi. Resûlullah (aleyhisselâm):

- Hangi Zeynep, diye sorunca, Bilâl:

- Abdullah b. Mes'ud'un hanımı, dedi. Resûlullah:

- Onlar için iki ecir vardır, hem yakınlık ecri hem de sadaka ecri, buyurdu.⁵⁸

İlk dönemlerde, sahabî hanımlar bazı namazları kılmak için mescide gidiyorlardı. Bir defasında Resûlullah, Hz. Zeynep'e: "Yatsı namazına gittiğinde koku sürünme."⁵⁹ buyurdu. Namazlarına dikkat eden ve sadaka vermede çok cömert davranan Zeynep (r. anhâ), Peygamber'den (aleyhisselâm) hadis rivayetinde bulunmuştur.

58 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 6/135; İbn Sa'd, Tabakat, 8/290.

59 İbn Hacer, El-İsabe, 8/121.

ŞİFÂ BİNTİ AVF (R. ANHÂ)

*“Peygamber’in (sallallâhu aleyhi ve sellem)
dünyaya teşrifleri anında ebelik yapmıştır.”*

Şifâ (r. anhâ), Avf b. Abd’in kızıdır. Annesi, Selma binti Amir’dir. Şifâ (r. anhâ), “Allah Resûlü’nün nuruyla ilk tanışan insan olma” özelliğine sahiptir. Resûlullah’ın dünyaya geldiği gece, Hz. Amine’nin ebeliğini yapmıştı. Efendimiz’in dünyaya teşriflerini, ilk olarak o görmüştü. Efendimiz doğmadan önce gece boyunca, Hz. Amine’nin yanında kaldığı için, o gece Nebi’nin (aleyhis-selâm) gelişine işaret eden birçok harikulade hali bizzat görerek yaşama bahtiyarlığına erdi. Kendisi “Feraset sahibi bir hanımdı ve gördüğü bu harikuladeliklerin manasız ve boş olmadığını anlamış; doğacak çocuğun büyük ve değerli bir insan olacağı kanaatine varmıştı. Bu kanaati doğrultusunda, beklenti içinde Resûlullah’ın her halini izlemeye başlamıştı. Efendimiz’e Cenab-ı Hak’tan risalet vazifesi verilince Şifâ, sezgilerinde yanılmadığı için sevinmiş; doğruca Risalet Penahi’ye koşup kelime-i şehâdeti, bütün samimiyeti ile söyleyerek Müslüman olmuştu. Bu

samimiyetin ifadesi olarak da biat edip, Allah Resûlü'ne destek olacağını izhar etmişti. Hayatının sonuna kadar da bu çizgiden hiç ayrılmadı.

Hak ve hakikate aşına bir gönül taşıyan Şifâ (r. anhâ), Avf b. Abdi Avf ile evlendi. Ve dört çocuğu dünyaya geldi. Nesil yetiştirmede de, çocuklarını gıpta ettirecek kadar hasbi ve ve-fakâr davranmış; "Aşere-i Mübeşşere"den Abdurrahman b. Avf'ı rıza ve rıdvanın müjdesini alacak kapasitede yetiştirmişti. Diğer oğlu Esved ve iki kızı Atike ve Emet de İslâm'a hizmette hep onunla beraber olmuşlardı. Şifâ (r. anhâ), İslâm'ın kendisine yüklediği yükümlülükleri yerine getirebilecek ortama kavuşmak için, çocuklarıyla birlikte Medine'ye hicret etti. Ömrünü, sonuna kadar burada Hakk'a hizmet ile geçirdi. Vefat ettiği zaman, oğlu Abdûrrahman, Resûl-i Ekrem'e gelerek:

- Ey Allah'ın Resûlü, annem adına bir köle azat edebilir miyim, diye sordu. Efendimiz (aleyhisselâm):

- Evet, azat edebilirsin, buyurdu. Abdûrrahman (r.a.) da bir köle azat ederek, bu arzusunu yerine getirdi ve Şifâ'ya (r. anhâ) layık bir evlat olduğunu bu hediyesi ile gösterdi.

HABİBE BİNTİ SEHL EL-ENSARİYYE (R. ANHÂ)

*“İslâm’da ilk boşanma hadisesi Habibe (r. anhâ)
ve eşi arasında gerçekleşmişti.”*

Habibe (r. anhâ), Sabit b. Kays’ın hanımıdır. Önceleri, Resûlullah (aleyhisselâm) onunla evlenmeyi istemiş; sonra da vazgeçmişti. Sabit b. Kays kendisine talip olunca, kabul etmiş ve evlenmişlerdi. Sabit (r.a.), kaba, sert ve şiddetli bir insandı. Habibe (r. anhâ), ince ruhlu olduğundan eşinden hoşlanmamıştı. Nihayet, bir gün Sabit çok ileri gitti ve Habibe’yi çok incitti. O da, doğruca Resûlullah’a gidip şikâyetinde bulundu:

- Yâ Resûlallah, emin olun ki eğer Allah’tan korkmasaydım yüzüne tükürecektim. Ondan ayrılmayı istiyorum, diyerek eşiyle yapamayacağını ifade etti. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- Sana mehir olarak verdiği bahçesini geri verebilecek misin, dedi. O:

- Evet, veririm, dedi. Bahçeyi geri verince de Peygamber (aleyhisselâm) o ikisinin arasını ayırdı ve bu, İslâm’daki ilk boşan-

ma hadisesi oldu. Sabit'ten boşanan Habibe (r. anhâ), Übey b. Kâb ile evlendi.

Habibe (r. anhâ), Allah Resûlü'nden hadis rivayet etmiştir. Bunlardan bir tanesi, Habibe'nin (r. anhâ) Resûlullah'ın evindeyken duymuş olduğu hadistir. Peygamberimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) buyurdular ki:

- Müslüman anne babanın üç çocuğu akıl baliğ olmadan ölürse, bu çocuklar kıyamet günü cennetin kapısına getirilir. Cennete karşı durdurulurlar ve onlara "Cennete girin." denir. Onlar: "Anne ve babamız girmeden biz girmeyiz." derler. Bu, iki veya üç kez tekrar eder. Sonra onlara denilir ki: "Siz ve anne-babanız cennete girin." Hz Aişe, Habibe'ye:

- Sen bunu Allah Resûlü'nden duydun mu, diye sorar. O da "Evet" cevabını verir.⁶⁰

60 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 7/61.

ÜMMÜ MÜBEŞŞİR (R. ANHÂ)

“El-Ensariyye (Ensarlı Mümin Kadın) diye yad edilirdi.”

Ümmü Mübeşşir (r. anhâ), Bera b. Mağrur'un kızı, Zeyd b. Harise'nin hanımıdır. Hanım sahabîler içinde meşhur olduğu ismi taç gibi başında taşımakta ve o tacın hakkını verebilme azmi içinde olan bir yaşantı sergilemektedir. “Ensarlı mümin kadın” manasına gelen “El-Ensariyye” ismi yad edilince, zihinlere Ümmü Mübeşşir gelmektedir.

Ümmü Mübeşşir'in hurma bahçesi vardı. Bahçenin bakım işleriyle kendisi uğraşırđı. Peygamberimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) buraya zaman zaman uğrardı. Cabir b. Abdullah, Ümmü Mübeşşir'den şu vakayı nakleder: “Ben hurma bahçemizde olduğum bir gün Allah Resûlü çıkageldi ve dedi ki:

- Bu ağaçları kim dikti, Müslüman mı, yoksa kâfir mi?.. Ben:
- Müslüman, Yâ Resûlallah, deyince, şu hadisi buyurdular: “Bir Müslüman bir ağaç dikerse ve ondan herhangi bir hayvan yerse o yenen şeyler, ağacı diken kimseye sadaka olur.”

Ümmü Mübeşşir (r. anhâ), Müslüman olup Allah Resûlü'ne biat etti. Biat ettiği ağaç altında, Hz. Hafsa Validemiz otururken, yanlarına gelen Efendimiz (aleyhisselâm):

- İnşallah şu ağacın altında biat eden hiçbir kimse cehenneme girmeyecek, deyince Hafsa (r. anhâ):

- Bu mümkün değil Yâ Resûlallah, dedi. Efendimiz, onu kıncasına bir şeyler söyledi. Hafsa Validemiz ise ısrarla: "Sizden hiçbir kimse yoktur ki, cehenneme uğrayacak olmasın." ayetini hatırlattı. Efendimiz (aleyhisselâm), Hz. Hafsa'nın okuduğu ayetin devamını okudu: "Sonra biz o muttakileri (cehenneme girmekten) kurtarırız. Ve ateşin içinde diz üstü bırakırız."⁶¹ Ayeti okuyarak, az önce söylediği sözün doğruluğunu ispat etti.

Ümmü Mübeşşir (r. anhâ), kendisinin de bulunduğu bir topluluğa Resûlullah'ın şöyle dediğini anlatır:

Efendimiz:

- İnsanların hayırlısını size haber vereyim mi, buyurur. Ashab:

- Evet Yâ Resûlallah, deyince Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- Namazını kılan, zekâtını veren ve kendisine ait üç beş koyun ile beraber insanların şerlerinden uzaklaşan kimsedir, der.

Ümmü Mübeşşir (r. anhâ), Resûlullah'tan hadis rivayetinde bulundu. Cabir b. Abdullah da, kendisinden hadis rivayet eden sahabîlerdendir.

61 Meryem, 71-72.

FATİMA BİNTİ YEMAN (R. ANHÂ)

“Kız kardeşlerinin Müslüman olup biat etmelerinde onlara rehberlik etmiştir.”

Fatıma (r. anhâ), Huzeyfe b. El-Yeman'ın kız kardeşidir. Müslüman olmasının hemen akabinde biat etmiştir. Bu hanım sahabî, diğer Müslüman hanımlarla birlikte Allah Resûlü'nü ziyarete gider ve ondan hadis dinlerdi. Bela ve musibetlerin Allah'ın en çok sevdiği kullara verilmesi ile alâkalı olan hadis de böyle bir toplantıda irad buyrulmuştur. Fatıma (r. anhâ) o anı şöyle anlatır:

“Bir kadın topluluğu ile Resûlullah'ı ziyarete gittik. Onun üzerinde asılı bir su kabı vardı. Allah Resûlü'nü serinletmek amacıyla asılmıştı ve mübarek vücuduna oradan su damlıyordu. Efendimiz ise, humma ateşinin vücudundaki şiddetinden dolayı titriyordu. Onun bu halini görünce dayanamayıp:

- Yâ Resûlallah! Allah'a dua etsen de bu hastalığı senden giderse, dedik. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) buyurdu ki:

- İnsanların musibete en çok maruz kalanı peygamberlerdir. Sonra, derece olarak onlardan sonra gelenler.

Hanımların taktığı ziynetleri gizleme emri henüz gelmemiş olduğu için bazı kadınlar, eski âdetleri üzere altından birçok ziynet takıyor ve bunda aşırı gidiyorlardı. Takacak ziyneti olmayan kimselerin gıpta damarlarını tahrik ediyorlardı. Bununla alâkalı olarak Fatıma (r. anhâ), Efendimiz'den şu hadisi nakleder: Efendimiz (aleyhisselâm) bize bir hutbe irad etti ve şöyle buyurdu: 'Ey kadınlar topluluğu! Ziynet eşyalarınızı gümüştan temin edemez misiniz! Gösteriş maksadıyla altından ziynet edinen hiçbir kimse yoktur ki ona azap edilmesin!'

İmam Mansur der ki: Ben bu durumu İmam Mücahid'e aktardım, o şöyle dedi: "Evet! Gerçekten ben, o kadınları biliyorum. Onlardan bir tanesini gördüğümde kolunu, parmağındaki yüzüğünü örtecek kadar altın bilezikle doldurmuştu."

Efendimiz'in yanında sık sık bulunup, naklettiği hadislerin vârid olmasına vesile olan hadiseleri de müşahede eden Fatıma (r. anhâ), aynı zamanda kız kardeşlerinin Müslüman olup biat etmelerinde onlara rehberlik etmiştir. Ondaki azim ve şevkin, bugünün Müslüman hanımlarına da sirayet etmesi niyazımızdır.

FATİMA BİNTİ KAYS (R. ANHÂ)

“Kendisine her mevzuda fikir danışılan, ilim sahibi bir kimseydi.”

Fatıma (r. anhâ), Kays b. Halid ve Âmine'nin kızıdır. Hicret gerçekleşmeden önce Müslüman olmuş ve hicrete katılmıştı. Ebu Amr Hafs b. Muğire ile evliydi.

Fatıma Müslüman olduktan sonra, İslâmiyet'i iyice benimsemişti ve gereklerini yerine getirebilmek için nerede bir meclis oluşsa, hemen orada hazır bulunur; ilim tahsil ederdi. İlim meclislerinin kendi evinde de toplanmasını arzu ederek, bu gaye ile evini açıp herkesi evine davet ederdi. Böylece, kendi evi bir ilim yuvası haline gelmişti.

Hz. Fatıma, İslâm'a ait olan ilmî ve siyasî bütün meselelere ilgi duyardı. İnandığı hakikatlere bağlılığı, sır saklaması gereken mevzulara vakıf olması ve alınan kararların ehemmiyetini idrak edebilecek hasletlere sahip olmasından dolayı, ilmî toplantıların dışında, siyasî meselelerle ilgili görüşmeler de birçok defa onun evinde yapılmıştı. Alınan kararlardan haberdar olur

ve üzerinde fikir yürütmeye çalışırdı. Hz. Ömer şehit edildiği zaman boşalan halifelik mevkiine birinin seçilmesi maksadıyla, İslâm şûrası bir araya gelmiş ve bu toplantı Fatima'nın (r. anhâ) evinde yapılmıştı. Fatima bilgili, anlayışlı bir kimseydi. Onun görüş ve kanaatlerinde isabetli olduğu herkesçe bilinirdi. Bu sebepten halifelik mevzuu görüşüldüğü esnada onun fikrinin de sorulduğu olmuştu.

Beyi onu boşamıştı. İddetinin bitiminden sonra kendisiyle evlenmeyi isteyenler ona teklif gönderiyorlardı. O ise Resûlullah'a danışıp, kimi tavsiye ederse onunla evlenmeye karar vermişti. Efendimiz'e gidip mevzuyu görüşünce, Aleyhissalatü Vesselam, Üsâme b. Zeyd'i seçip tavsiye buyurdu. Bu tavsiye üzerine Fatıma (r. anhâ), Hz. Üsâme ile evlendi. Bir süre sonra Üsâme (r.a.) vefat edince, kendi kardeşi Dahhak ile beraber kalıp bir daha evlenmedi.

Meşhur sahabî Abdullah b. Zübeyr'in şehit olmasından sonra Fatıma (r. anhâ) vefat etti. Fikirlerine başvurulduğu pekçok mevzu olurdu. O'nun bu mevzulardaki yorumları, O'nun ne kadar bilgili olduğunu göstermesi açısından kayda değerdir. Onun şecaat ve azmi, arkasında yerini almak isteyenlere bir örnektir.⁶²

62 İbn Sa'd, Tabakat, 8/273.

HAVLE BİNTİ HAKİM (R. ANHÂ)

*“Peygamber’in (sallallâhu aleyhi ve sellem)
Hz. Aişe ve Hz. Sevde ile evlenmesinde dünürcülük
yaptı.”*

Havle'nin (r. anhâ) annesi Daife bintil-As, babası Hakim b. Ümeyye'dir. Allah Resûlü'ne akrabalığı vardır. Hayatında en çok lezzet aldığı şey, Resûlullah'ı ziyaret edip, O'na hizmet etmektir. Hizmet etmeyi kendisine prensip edinmişti âdeta.

Havle, İslâm dinini tanıyıp Müslüman olunca inandığı Allah'ın büyüklüğünü anlayabilmek ve marifetini derinleştirmek için çalışıp durdu. İbadetlerini her gün biraz daha fazlaştıırıp takvayı yakalayabilmenin mücadelesi içindeydi. Herkes tarafından “Saliha” bir hanım olarak biliniyordu. Onun karşısına, Cenab-ı Hak, Ashab arasında zühd ve takvası ile bilinen Osman b. Maz'un'u çıkardı. İç derinliği ve enginliğine sahip bu iki insan evlenip, mesut bir yuva kurdular.

Osman'ın (r.a.) vefatından sonra Havle (r. anhâ), başka biriyle evlenmeyerek hayatının geri kalan kısmını dul olarak geçirdi.

Havle (r. anhâ), Hz. Hatice Validemizin vefatından sonra Efendimiz'in Hz. Aişe ve Hz. Sevde ile evlenmesinde dünürcülük yaptı. Bir gün, Efendimiz'in (aleyhisselâm) huzuruna gelerek:

- Ey Allah'ın Resûlü, yanınıza girdiğim zaman Hatice'nin eksikliğini görüyorum, dedi. Efendimiz (aleyhisselâm):

- Evet, Hatice çocuklarımın annesi idi, diye cevap verdi. Havle bu cevap üzerine, Resûlü Ekrem'e Hz. Aişe ve Hz. Sevde'den bahsederek:

- Eğer isterseniz dünür gidebilirim, dedi.

Resûlullah'ın kabul etmesi üzerine Havle (r. anhâ), her ikisinin de dünürcülüklerini yaptı.

Allah Resûlü'nden duyduğu hadisleri ezberleyen Havle (r. anhâ), on beş tane hadis rivayetinde bulunmuştur. Onlardan bir tanesi şudur:

“Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem): ‘Kim bir yere iner de ‘Eûzü bi kelimâtillâhit-tâmmâti min şerri mâ halak’ diye dua ederse, o yerden (başka bir mahalleye) göç edesiye kadar hiçbir şey kendisine zarar vermez, veremez.’ buyurdu.”

SÜMEYYE BİNTİ HABBAT (R. ANHÂ)

“İslâm’ın ilk hanım şehididir.”

Sümeyye (r. anhâ), Habbat’ın kızıdır. Kaderin cilvelerinden bir cilve Sümeyye’yi, Ebu Huzeyfe b. Muğire’nin cariyesi yapmıştı. O bir cariye idi; ama cariye olmayan birçok hanımı geride bırakacak kadar çok onura sahipti. İslâm’a ilk inanan insanları yâd ederken, Hz. Sümeyye hemen zihinlerimizde beliriverir. Özellikle şehitlerden bahsederken, “ilk hanım şehit” olarak içimizde sımsıcak ve minnet dolu hislerle onu hatırlarız hemen.

Yasir (r.a.), kardeşini aramak için Yemen’den gelip, Mekke’ye yerleşmiş ve Ebu Huzeyfe’ye sığınmıştı. Ebu Huzeyfe de, Hz. Sümeyye’yi Yasir ile evlendirdi. İslâmiyet’in ilk solukları gizliden gizliye hissedilmeye başladığında, Sümeyye (r. anhâ), Yasir ile çocukları Ammar ve Abdullah, bu soluklara teveccüh ederek Müslüman oldular. Müslüman olduklarını açıktan söyleyen ilk yedi kişi arasındaydılar. Arkalarında onları himaye edecek kimseleri olmadığı için, müşrikler Müslümanlara olan öfkelerini onlardan çıkarıyorlardı. Dövmek, aç susuz bırakmak, sıcak yaz gününde kızdırılmış demir zırhı giydirerek kızgın kumların üze-

rine yatırmak suretiyle işkencelere maruz bırakarak, onları yeni kabul ettikleri dinlerinden döndürmek istiyorlardı. Fakat, mümin bir defa dönerdi; o dönüş de Allah'a ve Hakk'a olurdu. Yine bir gün işkence yaptıkları anda Allah Resûlü oradan geçmekteydi. Yanlarına uğrayıp onlara şu müjdeyi verdi:

- Sabredin ey Yasir ailesi, mükâfatınız cennettir.

Resûlullah'ın bu müjdesi Sümeyye'ye (r. anhâ) büyük destek olmuştur. Çok yaşlı ve zayıf olmasına rağmen, kendisine yapılan onca cefaya katlanıp, müşriklerin Müslümanlıktan döndürme telkinlerine karşı sabırla mukabele edip, taviz vermedi. Eşi Yasir ve oğlu Abdullah işkenceler sonucu şehit oldular. Bir gün Ebu Cehil, Sümeyye'ye:

- Nasıl olur da atalarının dinini terk edip Muhammed'in ilahına tâbi oluyorsun, dedi. Sümeyye (r. anhâ):

- Bana hidayet ihsan etmişken benimle Allah hakkında mı tartışıyorsun, dedi. Ebu Cehil:

- Bana şu ilahını göster bakalım! dedi. Sümeyye (r. anhâ):

“Gözler O'nu görmez. O bütün gözleri görür; O latiftir, haberdardır.”⁶³ ayetini okuyarak cevap verdi. Ebu Cehil:

- Sen Muhammed'e ancak, cemaline aşık olduğun için iman ettin, deyince Hz. Sümeyye ona hakaret etti. Bunun üzerine Ebu Cehil, mızrağını Sümeyye'ye sapladı. Sümeyye şehit olmuştu ama İslâm'ın ilk hanım şehidi unvanını da almış oldu.

Bedir Harbi günü, Ebu Cehil öldürülünce Resûlullah (sallâllâhu aleyhi ve sellem) Ammar'a:

- Allah, annenin katilini katletti, buyurdu.

Kendisine lütfedilen iman nimetinin kadrini bilip, bu uğurda canını veren Sümeyye (r. anhâ), şehitlerin baş tacı olmuş; ölümü tatmayan kimseler arasında yerini almıştır.

63 En'am, 103.

ÜMMÜ ASIM (R. ANHÂ)

“Ömer b. Aziz’in büyükannesidir.”

Sabit b. Ebu'l-Aklah'ın kızı, Asım b. Sabit'in kız kardeşidir. Kendi ismi “Asiye” idi. İmana girdikten sonra “Cemile” olarak değiştirildi. Kalbî güzelliğinin yanında, ismen de güzelliği bulmuştu Ümmü Asım (r. anhâ). Hicretin yedinci yılında, Hz. Ömer ile evlendi ve Asım isimli bir çocuğu dünyaya geldi. Oğlu Asım'dan dolayı “Ümmü Asım” künyesini aldı.

Ümmü Asım'ın (r. anhâ) güzel bir hususiyeti, adalet ve takva âbidesi olan Ömer b. Abdülaziz'in büyükannesi olmasıdır. İnanıldığı ve pratik hayatını süslediği esasları oğlu Asım'a nakış nakış işlemiş; nesil yetiştirme adına mükemmel bir örnek olmuştur.

Oğlu Asım'ın kızından dünyaya gelen Ömer b. Abdülaziz gibi bir torun da, onun da tesiri olduğu söylenebilir. Kutlu nesillerin mürebiliğini yapıp, Allah Resûlü'ne ümmet yetiştirmek isteyen ve bunun gayreti içinde olan annelere “Ümmü Asım” (r. anhâ) güzel bir örnektir.⁶⁴

64 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 7/52.

ÜMMÜ HÂNÎ (R. ANHÂ)

“Allah Resûlü’nün amcasının kızıydı. Miraç hadisesi, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) onun evinde olduğu esnada gerçekleşti.”

Ümmü Hânî (r. anhâ), Ebu Talib’in kızı olup annesi Fatıma binti Esed’dir. Hz. Ali, Akil ve Câfer’in (r.a.) kız kardeşidir. Amcasının kızı olması hasebiyle Allah Resûlü’ne yakınlığı vardı. Resûlullah’ın evini ziyaret eder, orada yorgunluğunu giderirdi.

Oğlunun ismi “Hani” olduğu için ona “Ümmü Hânî” denmektedir. Asıl ismi “Fahite”dir. Hübeyre b. Amr ile evlenmiş ve dört çocuğu olmuştu. Mekke fethi gerçekleştiği gün Müslüman olarak, “sahabî” olma bahtiyarlığına ulaşan Ümmü Hânî’nin eşi Hübeyre ise, İslâmiyet’i kabul etmeyerek, Necran tarafına kaçtı ve savaşlarda hep müşriklerin safında yer almıştı. Ümmü Hânî eşinin Müslüman olmayışına çok üzülererek, onun hakkında şiirler söylemişti.

Resûlullah’ın Miraç’a çıkışı, bu mübarek hanım sahabînin evinde gerçekleşti. Efendimiz (aleyhisselâm), Miraç’a çıkacağı gece

Harem-i Şerif'ten kalkıp Ümmü Hânî'nin evine gitmişti. Cebrail (aleyhisselâm), cennetten bir burakla Ümmü Hânî'nin evine gelerek Efendimiz'i bu kutlu ve sırlarla dolu Miraç yolculuğuna davet etmişti. Efendimiz, Miraç'tan döndüğünde orada gördüklerini Ümmü Hânî'ye anlattı. Ve bunları Kureyş müşriklerine de anlatmak istediğini söyleyince, Ümmü Hânî (r. anhâ) endişelenerek:

- Ey Allah'ın Resûlü, sakın bunları halka anlatayım deme. Zira sizi yalanlayıp, gönlünüzü incitirler, dedi. Efendimiz (aleyhisselâm):

- Allah'a andolsun ki onu, halka anlatacağım, buyurdu. Ümmü Hânî Habeşli hizmetçisine:

- Haydi kalk da Resûlullah'ın peşinden git. Onun halka ne söylediğini, halkın da ona ne dediğini dinle ve bana haber ver, dedi. Bunu yapmaktaki maksadı, Resûlullah'a bir zarar vermemelerini önlemek için tedbir almaktı.

Resûlullah, bir defasında içtiği içeceğin arta kalanını Ümmü Hânî'ye ikram etti:

- Ben oruçluyum. Fakat sizin artığınızı geri çevirmek bana hoş gelmiyor, dedi. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- Eğer tuttuğun oruç, Ramazan (orucunun) kazası ise, onun yerine bir gün tutarsın. Şayet nafile ise, bir gün kaza edersen, buyurdu.

Ümmü Hânî (r. anhâ) şöyle anlatır: "Ben, Mekke fethi günü Resûlullah'ın yanına gitmiştim. Onu (kızı Fatima'nın tuttuğu bir perde arkasında) yıkanırken buldum ve selam verdim. Yıkandıktan sonra sekiz rekât namaz kıldı. Bu namaz, duha namazıydı."

Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) Ümmü Hânî'nin evine uğradığı bir gün, Ümmü Hânî Efendimiz'e şöyle bir soru sordu:

- Ey Allah'ın Resûlü, ben yaşlandım ve zayıf düştüm. Bana oturduğum vaziyette yapabileceğim bir iş tavsiye eder misiniz? Resûl-i Ekrem:

- Yüz defa Allah'ı tesbih et. Zira bu, senin Hz. İsmail'in evladından yüz köle azat etmene denk bir hayır olur. Yüz defa da Allah'a hamd et. Zira bu, yüz at yükü şeyi Allah yolunda yükleyip infak etmene denk olur. Yüz defa da tekbir getir. Bu (tekbirler), yüz sığıra (tasadduk etmene) denk (bir sevaba vesile) olur. Yüz defa da tehlil (kelime-i tevhit) oku, buyurdu.

Ümmü Hânî (r. anhâ), Efendimiz'den (sallallâhu aleyhi ve sellem) kırk altı hadis rivayet etmiştir. Ve O'na olan yakınlığı sebebiyle İslâmiyet'i en güzel şekilde öğrenmiş, öğrendiklerini pratikte tatbik etmeye çalışmıştır. Efendimiz'e itaatten bir an dahi ayrılmamıştır. Bu sahabî hanımların izini takip ederek onların yanında yerimizi almayı Cenab-ı Hak'tan diliyoruz.

NEFİSE (R. ANHÂ)

*“Hz. Hatice Validemizin yakın arkadaşıydı.
Hz. Hatice ile Resûlullah’ın evlenmesinde d n rl k
yaptı.”*

Nefise (r. anhâ), Münye binti Cabir b. Velib’in kızıdır. Bu hanım sahabî Allah Resûlü’nün hanımlarından ve müminlerin annelerinden ilki olan Hz. Hatice Validemizin yakın arkadaşıydı. Ve birbirlerini çok severlerdi. Hatice Validemiz, Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile evlenmeden önce Nefise (r. anhâ) ile sırlarını paylaşırdı. Daha sonraları Nefise, Hz. Hatice’nin Efendimiz’le evlenmelerinde aracılık yapmıştı.

Peygamber Efendimiz, Hz. Hatice’nin kervanında Şam’a gidip geliyordu. Yine bir defa gidişinde Hatice (r. anhâ) Nefise’ye, Fahr-i Kâinat ile evlenme düşüncesini açmış; onunla istişare etmişti. Nefise (r. anhâ) de bu içe müspet baktı ve Efendimiz dönünce yanına giderek meseleyi ona açıp Şöyle dedi:

- Ya Muhammed, seni evlenmekten alıkoyan nedir? Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- Elimde evlenmeme yetecek kadar param yok, cevabını verdi. O:

- Sen, evlenme hususunda mala, cemâle, şeref ve denkliğe çağrılmış olsan kabul eder misin, dedi. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- O kimdir acaba, buyurdu. O:

- İleri görüşlü, doğru fikirli, şerefini koruyan ve sağlam karakterli bir kadın olan Huveylid'in kızı Hatice'dir, dedi. Bunu duyan Resûllullah (aleyhisselâm):

- Bu nasıl olur, diye hayretini ifade etti. Nefise (r. anhâ):

- O iş bana düşen bir vazifedir, diyerek aracılık yapacağını söyledi. Bunun üzerine Efendimiz:

- O halde, ben de dediğini yaparım, cevabını verdi.

Nefise, böylece Hz. Hatice ile Efendimiz'in evlenmesinde dönürlük yaptı. Hatice Validemizle olan arkadaşlığını devam ettirerek sık sık onları ziyaret etti.

Mekke'nin fethedildiği gün Müslüman olan Nefise'ye (r. anhâ), Resûllullah büyük hürmet gösterir ve ikramlarda bulunurdu.⁶⁵

65 İbn Hacer, El-İsabe, 8/200.

NEHDIYE (R. ANHÂ)

“İmanı uğrunda işkencelere maruz kaldı.”

Nehdiye (r. anhá), Nehdoğulları aşiretine mensup bir cariye-yeydi. Hürriyetini kaybetmişti. Kızı olan Lübeyne de onun olduğu yerde cariye olarak bulunuyordu. Anne-kız, Abdüddar kabilesinden bir kadının mülkiyeti altındaydılar.

Bu kadın putlara tapan, putperest bir kimseydi ve elinin altında bulunanların da kendisi gibi putlara tapmasını istiyordu. Diğer taraftan, Allah Resûlü'ne (sallallâhu aleyhi ve sellem) risalet vazifesi verilmiş; Resûlullah İslâm'ı tebliğ etmeye başlamıştı. Resûlullah'ın daveti Nehdiye'ye de ulaştı. Cismi tutsak, fakat kalbi ve ruhu hür olan bu hanım sahabî, daveti duyar duymaz İslâmiyet'i kabul etti. Kendisiyle birlikte kızı da Müslüman oldu.

Onların Müslüman olduklarını anlayan kadın efendi, böyle bir şeye asla müsaade etmeyeceğini haykırarak çok kızmış, onları daha yeni girdikleri dinden döndürmek için işkence yapmaya başlamıştı. Onlar ise, bu işkenceden dolayı çektikleri acılara iman kuvvetiyle dayanmaya çalışıyorlardı. Bir defasın-

da yine işkenceye maruz kalan Nehdiye (r. anhâ) ve kızı, efendilerinden kendilerine imanlarından ötürü işkence yapmaktan vazgeçmelerini istemişlerdi. O ise,

- Muhammed'in arkadaşlarından biri, sizi alıp azat etmedikçe bu işkencelerden kurtulamazsınız, diyerek yemin etmiş ve daha fazla ezâ vermeye başlamıştı.

O esnada, oradan geçen Hz. Ebu Bekr, onların arasında geçen şu konuşmaya şahit olmuştu. Kadına hitaben:

- Ey falan, gel bu yeminden vazgeç, dedi. O:

- Onların itikadını sen bozdun. Onlara acıyorsan al da sen azat et, dedi. Ebu Bekr (r.a.):

- Onları kaçâ satarsın, diye sordu. Kadın :

- Şu kadara, diye bedellerini söyleyince, Ebu Bekr (r.a.):

- Ben de onları satın aldım ve azat ettim, dedi ve bedellerini kadına ödedi.

Hürriyete kavuşan Nehdiye (r. anhâ), bundan sonraki hayatını hep iman edenlerle birlikte hasbî ve fedakârca Allah Resûlü'ne yardım ederek geçirdi.⁶⁶

66 İbn Sa'd, Tabakat, 8/256.

ÜMMÜ SINAN (R. ANHÂ)

“Peygamber (aleyhisselâm) ile Hayber Savaşı’na katılmıştır.”

Ümmü Sinan’ın (r. anhâ) nesebi hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanmamaktadır. Nesebini bilemediğimiz bu hanım sahabî İslâm’dan haberdar olmuş ve hemen İslâm’ı kabul ederek Müslüman olmuştu. Ardından da, biat etmiştir. O ana kadar çekilen sıkıntılara maruz kalmamıştı; fakat bu cihanşümül davanın çilesini çekmek istiyordu.

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), Hayber Savaşı’na çıkma hazırlığı yapıyordu. Bu savaşa katılan birçok hanım sahabî olmuştu. Ümmü Sinan da, bunlar arasındaydı. Resûlullah’ın huzuruna gelerek:

- Ey Allah’ın Resûlü, seninle birlikte savaşa çıkmak istiyorum. Orada su taşır, hasta ve yaralıları tedavi ederim, dedi. O dönemde yapılan savaşlara kadınlar da iştirak eder; hastaların bakımı, ordunun konaklama yerinde eşyaların gözetilmesi ve korunması, su ihtiyacını temin etme gibi işleri yaparlardı.

Bundan dolayı Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), Ümmü Sinan'ın bu talebini makul karşılayarak memnun kalmıştı:

- Allah'ın bereketi üzerine olsun. Senin için kadın arkadaş da var. Dilersen kavminle birlikte, dilersen bizim beraberimizde savaşa katılırsın, buyurdu. O:

- Sizinle beraber savaşa katılmak istiyorum, dedi. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- O halde zevcem Ümmü Seleme ile beraber bulun, buyurdu.

Böylece Hayber Savaşı'na katılan Ümmü Sinan (r. anhâ), "Yaralıları, ailemin yanında bulunan ilaçlarla tedavi ediyordum. Onlar da iyileşiyordu." diyerek orada yaptığı hizmetleri anlatır. Savaş sonrasında kendisine ganimet olarak; gümüş takılar, Fedek kadifesi, Yemen elbiseleri, saçaklı yaygı, tunç tencere ve yedi dinara sattığı bir deve verildi.

Ümmü Sinan (r. anhâ), Resûlullah'ın (aleyhisselâm) Safiye Validemizle evleneceği zaman düğün merasiminde bulunarak, Safiye Validemizi taramış ve güzel kokularla süsleyerek hazırlamıştı. Bir defasında Resûlullah'a gelerek:

- Yâ Resûlallah, utanarak sana geldim. Bir ihtiyacımdan dolayı gelmeye mecbur kaldım, deyince, Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- Keşke müstağni olsaydın, senin için daha hayırlı olurdu, buyurdu. Bunu duyan Ümmü Sinan (r. anhâ) artık kimseden bir şey istememeye azmetti.

Resûlullah'tan hadis ezberleyerek bunları başkalarına aktaran bu hanım sahabîden Utbe b. Hanzala rivayette bulunmuştur.⁶⁷

67 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 7/347.

ÜMMÜ KEHÂ (R. ANHÂ)

“Miras ayeti, onun hakkında inmiştir.”

Ümmü Kehâ (r. anhâ), Medineli ashaptan olan Evs b. Sabit'in hanımıdır. İslâm'ın esintileri Medine'ye ulaştığında Ümmü Kehâ eşiyle birlikte Müslüman oldu ve Allah Resûlü'nün ashabının arasına dahil oldu. Peygamber Efendimiz Medine'ye hicret edince, onlar da diğerleri gibi kapılarını bu şerefli misafire açmış; onu evlerinde ağırlamayı istemişlerdi. Evlerinde misafir edememişlerdi; ama beldelerinde ona her türlü desteği vererek sürekli onun yanında olmaya çalışmışlardı.

Uhud Savaşı'na Ümmü Kehâ'nın eşi Evs b. Sabit de katıldı ve orada şehit olanlardan bir tanesi de o oldu. Eşi şehit olan bu hanım sahabî, kız çocuğu ile ortada kalakalmıştı. Eşinin bıraktığı miras ile onlara bakacak, hem annelik hem de babalık yapacaktı. Fakat cahiliye devrinin kötü bir âdeti vardı. Arkada kalan mirası, ölenin hanımı ve kızı alamazdı. Bu kötü âdete binaen Evs'in bıraktığı malı, amcasının çocukları almış; hanımı ve kızlarına hiçbir şey vermemişlerdi.

Ümmü Kehâ (r. anhâ) çaresizlik içinde durumu Resûlullah'a arz etti. Allah (celle celâluhû) yetimlerin hakkına uzanan ellere fırsat vermeyerek, bunlar hakkında ayet indirdi:

“Ana ve baba ile yakın hısımların bıraktıklarından kadınlara azından da çoğundan da farz edilmiş birer nasip olarak (hisseler vardır.)⁶⁸

Bu ayet-i kerimenin inmesi üzerine, Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) mirası alan kimselere, Evs'in malından el çekmelerini emir buyurdu. Eşinin vefatı ile duydukları üzüntü, mirastan hisselerini alamamakla bir kat daha artan Ümmü Kehâ ve kızları, bu ayetin inişiyle mağduriyetten kurtulmuş ve ıstırapları biraz olsun hafiflemişti. Daha sonra da, Nisa Sûresi'nin on birinci ayeti indirilerek mirasın, anne-baba, kız-erkek çocuklar ve yakınlar arasında paylaşımı bildirilmişti.

Miras ayeti kendi hakkında inen Ümmü Kehâ (r. anhâ), ayette emir buyrulduğu üzere eşinin mirasından sekizde bir hissesini almış, kızları da malın üçte ikisini ve artanını almışlardı. Böylece, yapılan haksızlık ortadan kalkmıştı.

68 Nisa, 7.

HABİBE BİNTİ CAHŞ (R. ANHÂ)

*“Özürle ilgili bir hükmün icra olmasına vesile
olmuştur.”*

Habibe (r. anhá), Cahş b. Riab'ın kızıdır. Annesi Resûl-i Ekrem'in halaları Ümeyye b. Abdulmuttalib'dir. Habibe'nin (r. anhá) Allah Resûlü'ne çift yönlü bir yakınlığı vardı. Onun annesi Efendimiz'in halası idi, hem de O, Efendimiz'in hanımı Zeynep binti Cahş'ın kız kardeşi idi ve bu sebeple Efendimiz'in baldızı idi. Fakat o, bu yakınlıklardan dolayı değil, Efendimiz'le “Allah Resûlü” olduğu için yakınlık bağıını koruyor ve buna ehemmiyet veriyordu. Onun sünnetine ittiba ederek, getirdiği hakikatler doğrultusunda yaşamaya çalışarak, sonsuz âlemde ona yaklaştıracak ve sonsuz saadete ulaştıracak gerçekler üzerine eğiliyordu. Biliyordu ki, O (sallallâhu aleyhi ve sellem) kendi kızı Fatıma'ya (r. anhá) bile:

“Kızım, sakın baban olduğum için bana güvenme, yarın için kendine bir şeyler hazırla.” ihtarıyla insanlığı kul olma noktasın-

da birleştiren ulvî maksatlardan başka, nesebî yakınlığın ebedi beraberlik için tek başına yeterli olmayacağını anlatmıştı.

Habibe (r. anhâ), sıhhat yönüyle büyük bir imtihana tâbi tutulmuştu. Tam yedi yıl müstehâza (Adetten başka olarak, damar çatlamasından dolayı kan gelme) haline müptela olmuştu. Müstehâza olunca, Resûlullah'a gelerek halini arz etmiş ve ibadetlerdeki durumunun ne olacağını sormuştu:

- Yâ Resûlallah, ben istihaza gören biriyim. İbadetlerimi nasıl yapacağım?

Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- O, ancak damar (dan çıkan bir kan) dır. Yoksa hayız değildir. Her namaz vakti, abdest alarak namazını kıl, buyurdu. O da her namaz vakti abdest alarak, namazlarını eda ederdi.

Habibe (r. anhâ), başına gelen bu hastalık halini Resûlullah'a sorarak, kendinden sonra gelip böyle bir özürle karşılaşan kimselere ışık tutarak, kıyas noktası teşkil eden bir hanım sahabîdir.

Aşere-i Mübeşşere'den olan Abdurrahman b. Avf ile evlenmiş; bu evlilikten çocuğu olmamıştır.⁶⁹

69 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 7/314.

HALİDE BİNTİ ESVED (R. ANHÂ)

*“Peygamber’in (aleyhisselâm) teyzelerinden
biridir.”*

Halide'nin (r. anhá) babası Esved b. Abdiyeğur, annesi Amine binti Nevfel'dir. Nebi (aleyhissalatü vesselam)'ın annesinin kardeşi ve Efendimiz'in de teyzesi oluyordu.

Efendimiz'in (aleyhisselâm) Mekke döneminde henüz Müslüman olmayan Halide, hicret gerçekleştikten sonra Medine'ye giderek, orada Müslüman oldu. O güne kadar Resûllullah'ı yeğeni olarak severken, Müslüman olduktan sonra O'na çok ayrı bir sevgi ve muhabbetle, “iman bağıyla” ona bağlandı. Bu bağı, biatte bulunarak pekiştirdi. Nesebi yakınlığı ile beraber, “Allah Resûlü'nün sahabîsi olma” payesine ulaşarak Resûllullah'a ebedî bir yakınlığı yakalama cehdi içine girdi.

Onun Medine'ye, Resûllullah'ın yanına Müslüman olmak için gidişi şöyle nakledilir:

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), bir gün ailesinden birinin

yanına uğradı. Orada bir kadını otururken gördü ve ailesine:

- Bu kimdir, diye sordu.

- Teyzelerinizden biridir, diye cevap verdiler.

Resûlullah, uzun zamandan beri görmediği için teyzelerinden hangisi olduğunu tanıyamadı ve sordu:

- Benim teyzelerim, yeryüzünde gariptirler (gurbette bulunuyorlar). Acaba bu hangisidir? Oradakiler:

- Halide binti Esved'dir, dediler. Halide'nin (r. anhâ) teyzesi olarak gelişine sevinen Resûlü Ekrem'in, onun Müslüman olması karşısında sevinci katlanarak şöyle buyurdu:

- Ölüden diri çıkaran Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih ve tesbih ederim.

Halide'nin (r. anhâ) babası Müslüman olmadan ölmüştü. Böyle birinden mümin bir evlat yaratan Cenab-ı Hakk'ı, Resûlullah (aleyhisselâm) bu duası ile tenzih ve takdis etti.

Güzel yüzlü bir hanım olan Halide (r. anhâ), zahiri güzelliğini iç güzelliği ile bütünleştirdi. Herkes tarafından "Sâliha bir hanım" olarak biliniyordu.⁷⁰ İnsanların hakkındaki bu hüsnü zanını Cenab-ı Hak katında yalancı çıkartmamak için, kabul ettiği iman gerçeği doğrultusundan ayrılmamış ve ona sımsıkı bağlı kalarak, ibadet ü taatini her an ziyadeleştirmeye çalışmıştır.

70 İbn Hacer, El-İsabe, 8/58

ERVÂ BİNTİ KÜREYZ (R. ANHÂ)

“Hz. Osman ’in annesidir.”

Ervâ (r. anhâ), Küreyz b. Rabia'nın kızıdır. Annesi, Abdulmuttalib'in kızı Hakim el-Beydâ'dır. Allah Resûlü'nün iki kızıyla evlenme bahtiyarlığına erip “zinnureyn” lâkabı ile anılan Hz. Osman'ın annesidir.

Ervâ (r. anhâ), Affan b. Ebil-As ile evlendi. Bu evlilikten Hz. Osman ve kız kardeşi dünyaya geldi. Affan bir süre sonra vefat edince, Ukbe b. Ebu Muayt ile evlenen Ervâ'nın, altı çocuğu daha oldu.

Cahiliye döneminin karanlığını, getirdiği nur ile izale eden Resûlullah'ın davetine Ervâ (r. anhâ) da tevcih ederek, İslâmiyet'i kabul etti ve Ümmü Talha, Ümmü Ümare, Ümmü Abdurrahman, Ümmü Ebu Bekr ve Ümmü Zeyd ile birlikte Müslüman oldu.

“Muhammedü'r-Resûlullah” deyip de Allah Resûlü'nün risaletini tasdik ettikten sonra biatte bulunarak, hayatını onun

davası uğrunda, ona yardım ederek geçireceğine söz verdi. Resûlullah'ın hicretinden sonra, Ervâ (r. anhâ) da Medine'ye hicret etti. Bu peygamber beldesini çok seviyordu. O kadar ki, Allah için hicret ettiği Medine'den, hicretten sonra da hiç çıkmadı. Oğlu Hz. Osman'ın hilafeti zamanında, doksan yaşlarında iken vefat etti ve Bâkî kabristanına defnolundu.

Hz. Osman, Ervâ'nın (r. anhâ) kabre koyulma işlemini gerçekleştirdikten sonra kabrinin başında, uzun bir müddet, ayakta dua etti. Ve kabristandan döndükten sonra da, Mescid-i Nebevi'ye gelip namaza durdu. Selam verdikten sonra, bir ara secdeye kapanarak: "Ya Allah, annemi yarlıga." (affet) diye annesi için dua etmiş; bu duasını Abdullah b. Hanzala da duymuştu.⁷¹

Ervâ (r. anhâ) arkasında, Allah Resûlü'ne hem damat olma noktasında yakın olan hem de O'nun (sallallâhu aleyhi ve sellem) etrafındaki dört büyük insandan biri olma özelliğine sahip müminlerin halifesi Hz. Osman gibi bir evlat bırakmış ve bâkî âleme öyle gitmişti. Allah O'ndan razı olsun. Onun izinden gitmeye çalışan bütün annelere de, ellerine emanet edilen evlatlarını arkalarından dua edecek mahiyette yetiştirmeyi Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyoruz.

71 İbn Sa'd, Tabakat, 8/229.

ÜMMÜ MÜNZİR (R. ANHÂ)

“Peygamber’le (aleyhisselâm) uzaktan akraba olup, misafirine ikramda bulunmayı çok severdi.”

Ümmü Münzir’in (r. anhâ) asıl ismi “Selma”dır. Ragıbe binti Zûrare’nin kızıdır. Babası Kays b. Amr’dır. Aynı zamanda Bedir Savaşı’na katılan ve Cisir Vakası’nda şehit olan Süleyt b. Kays’ın kız kardeşi olmaktadır.

Peygamber (aleyhisselâm) ile uzaktan akraba oluyordu. İslâmiyet’i kabul ederek Müslüman oldu ve Allah Resûlu’ne biatte bulundu.

Ümmü Münzir (r. anhâ), misafirine ikram etmeyi çok severdi. Allah Resûlü de, onun bu misafirperverliğini bildiğinden, evini sık sık ziyaret ederdi. Bir ziyaretini, Ümmü Münzir şöyle anlatır:

“Resûlullah bizim eve gelmişti. Yanında da Hz. Ali vardı ve hastaydı. Bizim, salkımları asmalardan sallanan üzüm bağlarımız vardı. Üzümleri toplayıp suyunu sıkarak onlara ikram et-

tim. Allah Resûlü içmeye başlayınca, Hz. Ali de onunla birlikte içmek istedi. Resûlullah ona mâni olarak:

- Dur Ya Ali, sen hastasın içme, dedi. Hz. Ali içmeyi bırakarak oturdu. Resûlullah içmeye devam etti. Ümmü Münzir (r. anhâ) der ki:

“Ben Hz. Ali için arpa çorbasıyla silk otundan bir yemek yaptım. Yemeği getirince, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) Hz. Ali'ye hitaben:

- İşte bundan ye ve bunu yarana bas! Bu senin için daha hayırlı, buyurdu.”

Kays b. Sa'sa ile evlenip “Münzir” isimli bir çocuğu olan Ümmü Münzir (r. anhâ), Peygamber'den (sallallâhu aleyhi ve sellem) dinlediği hadisleri hemen ezberlerdi. Hadis rivayetinde bulundu.⁷²

72 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 7/398.

SELMA (R. ANHÂ)

*“Resûlullah’ın (sallallâhu aleyhi ve sellem)
hane-i saadetlerinde hizmet etme şerefine nail ol-
muştur.”*

Resûl-ü Ekrem’in halası Hz. Safiye’nin azat ettiği bir cariye olan Selma’nın (r. anhâ) nesebi hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanmamaktadır.

Selma (r. anhâ), Resûlullah’ın hanesinde hizmet etme şerefine mazhar olmuş bir hanım sahabîdir. Allah Resûlü’nün hizmetinde bulunan Ebu Rafi ile evlenerek, eşi ile beraberce Resûlullah’a hizmet ettiler. İmanın manevi atmosferinde beraberce koşan bu iki insan, İslâmiyet’in tebliğcisi, âlemlerin Resûlü’ne hizmet etmekten son derece mutluluk duyuyorlardı. Nasıl mutluluk duymasınlar ki; bütün âlem ona hizmet etmek için yarışıyor. Resûlullah’ın hane-i saadetlerinde bulunmaları sebebiyle birçok güzelliğe vakıf oluyor ve hakikatleri kaynağından görüp öğrenme imkânını buluyorlardı.

Bu hanedeki bir hatırasını Selma (r. anhâ) şöyle anlatıyor:

“Resûlullah’a ‘hazira’ denen bir çeşit et yemeği yaptım. Ahabdan bazıları da bu yemekten yediler. Az bir şey kalmıştı ki bir bedevi geldi. Efendimiz, onu yemeğe çağırdı. Adam yemeğin tamamını bir eliyle alıp yemeğe çalıştı. Efendimiz (sallâllâhu aleyhi ve sellem):

- Bırak onu, dedi. Adam bıraktıktan sonra da:

- Besmele çek ve önünden ye, doyarsın, buyurdu. Selma der ki:

- Gerçekten o adam doydum ve yemekten bir miktar arttı.

Selma (r. anhâ), Resûlullah’ın hem Hz. Hatice’den hem de Hz. Mariye’den dünyaya gelen çocuklarının doğumunda ebelik yaptı. İbrahim doğduğu zaman, Selma, kocası Ebu Rafi’yi müjdede bulunmak üzere Efendimiz’e gönderdi. O, bu sevindirici haberi Resûlü Ekrem’e müjdeleyince, Efendimiz (aleyhis-selâm) ona bir köle hediye etmişti. Selma (r. anhâ), Hz. Hatice Validemizin vefatında hazır bulundu, O’nun yıkanma ve kefenlenme işlerini yerine getirdi.

Allah yolunda bir şeyler yapmak için çalışan bu hanım sahabînin, cihada gitmek için müsaade edilen kadınlardan olması, cephelerde yerini alması, hayır işleri ve kamu hizmetlerinde bulunması, evin geçiminde eşine yardımcı olabilecek işlerde çalışması, devlet idaresine ait meselelerin görüşüldüğü toplantılarda hazır bulunması; bununla birlikte iffet ve hayasından hiçbir şeyi yitirmeden mücadele etmesi takdire şayandır. Hz. Ebu Hüreyre’nin rivayetinde Resûlullah (aleyhis-selâm): “İman yetmiş küsur veya altmış küsur şubedir; en efdali ‘Lailahe illallah’ sözüdür. Haya da imandan bir şubedir.” buyurarak, iman ve hayasızlığın bir arada bulunamayacağını ifade etmektedir. Kadını kendi statüsüne getirmeyi hedefleyen

ve bunu gerçekleştirmek için birtakım ideolojiler takip edenlerin başarıya ulaşamamaları, onun asıl özünü oluşturan haya ve iffete yönelmeyip, çözüm yollarını çok farklı Şeylere tevcih etmelerinden olsa gerektir.

RUKAYKA BİNTİ SAYFI (R. ANHÂ)

“Resûlullah’ın babasının halasıdır.”

Rukayka (r. anhâ), Sayfi binti Hiyam’ın kızı, Abdulmuttalib’in kız kardeşi, Resûlullah’ın babasının halası oluyordu. Allah Resûlü’nün çocukluğundan gençliğine kadar bütün hallerini biliyordu. Abdulmuttalib’den daha uzun sene yaşamış, Efendimiz’in peygamberlik vazifesiyle görevlendirildiği zamana yetişmişti. Ve Resûlullah’ın davetine icabet ederek Müslüman olmuştu. Mekkeli Müslüman Haşimi hanım sahabîler arasında özel bir yeri vardı.

Resûlullah’ı küçüklüğünden beri izlemiş; onda gördüğü bazı özel hallerle onun ileride büyük bir insan olacağını tahmin etmişti. Rukayka (r. anhâ), Allah Resûlü’nün bir çocukluk hatırasını şöyle anlatıyor:

- Senelerce Kureyş üzerine kuraklık çökmüş; yer ot bitirmez, hayvanlar süt vermez olmuştu. İnsanlar yağmur duasına çıkmayı kararlaştırdılar. Ertesi gün dua etmek için ben de gidecektim. O akşam uyduğumda, bir de baktım, bir münadi

avazı çıktığı kadar bağıyor ve şöyle diyordu: 'Ey Kureyşliler, bu Peygamber, hak bir peygamberdir. Onun günleri sizin üzerinizi gölgelemiştir. Yıldızı parlamıştır. Haydi (onun gelişiyile) berekete, bolluğa koşun. Dikkat edin ki; o, orta boylu, iri cüsseli, omuzları geniş, mütebessim, kirpikleri uzun görünümlüdür. Şanlı şerefli. Fakat bunlarla övünmez. İnsanların uyacakları bir sünneti vardır. Kurtulmak isteyen ona sığınsın. Her kabilenden bir kişi onun yanına gitsin, suyundan doldursun, arkasını ona dayasın. Sonra Ebu Kubeys dağına çıksın, sonra bir adam çağırsın, kavme eman versin, istediğiniz kadar yağmur gelecek.'

Sabahleyin uyandım, tüylerim diken diken olmuş, aklım başımdan gitmişti. Rüyamı yanımdakilere de anlattım. Aynen rüyamdaki gibi herkes toplandı. Ebu Kubeys dağına çıktık. Yanımda, henüz ergenlik çağında olan Peygamber (sal-lallâhu aleyhi ve sellem) ile birlikte Abdulmuttalib de vardı. Abdülmuttalib Allah Resûlü'nü vesile yaparak dua etmeye başladı: 'Allah'im! Sıkıntılarımızı aç, yokluğumuzu gider. Sen cimrilik etmeyip, cömertliğinden istenensin. Bunlar senin kulların, harminin yardımcılarıdır. Yokluklarını sana şikâyet ediyorlar. Allah'im! Bize yağmur ver, bolluk ve bereket ver.' der demez, sema olanca suyunu indirdi. Vadi ağır ağır doldu. Kureyş bükükleri Abdulmuttalib'i tebrik ettiler."⁷³

Rukayka (r. anhâ), Nevfel b. Üheyb ile evlendi ve bir çocuğu oldu. Kendisi Müslüman olduğu halde oğlu Müslüman olmamıştı. Bu, ona çok ağır geliyordu.

Bir defasında, Kureyşlilerin Resûlullah'ı öldürmeye niyetlendiklerini haber alan Rukayka (r. anhâ), doğruca Resûlullah'a giderek: "Kureyşliler toplanmışlar, şu anda (bu gece) seni öl-

73 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 7/111.

dürmeyi planladılar.” dedi. Resûlullah (aleyhisselâm) da Rukayka'nın bu haberi üzerine yatağından ayrıлып, yerine Hz. Ali'yi bıraktı.⁷⁴

Rukayka (r. anhâ), hayatının her safhasında her zaman Resûlullah'a yardım etti.

74 İbn Sa'd, Tabakat, 8/51.

SU'DA BİNTİ KUREYZ (R. ANHÂ)

“Hz. Osman’ın İslâm’a girmesine vesile olan kadın.”

Su’dâ (r. anhâ), müminlerin emiri Hz. Osman’ın teyzesidir. İslâmiyet’i kabul eden ilkler arasındaydı. Hz. Osman’dan (r.a.) daha önce Müslüman olmuştu. Hz. Osman’ın Müslüman olmasına vesile olmuştu. Hz. Osman o olayı şöyle anlatır:

“Kâbe’nin avlusundaydım. Resûlullah’ın, kızı Rukiye’yi Ebu Leheb’in oğlu Utbe’ye nikâhladığı söylendi. Bunu duyunca çok üzüldüm. Eve gelince, teyzem Su’dâ binti Kureyz’i ev halkıyla birlikte oturuyor buldum. Teyzem, bana şiiir babından bir şeyler söyleyince çok şaşırđım ve:

- Teyzeciğim sen ne diyorsun, dedim. O, devam etti:

- Ey Osman! Senin bir güzelliğın, şanın var. O da bir peygamberdir. O’nun da burhanı var. O’nu Deyyan olan Allah hak ile göndermiştir. O’na “Fûrkan” olan Kur’ân inmiştir, Cebrail gelmiştir. O’na tâbi ol ki, sana pislikler bulaşmasın. Çünkü, onun dini kurtuluştur.

Hz. Osman der ki: "Bütün bu sözlerden sonra ben oradan ayrıldım. Söylediği sözler kalbime iyice yerleşti ve Resûlullah hakkında düşünmeye başladım. Hz. Ebu Bekr'in yanında önemli bir yerim vardı. İki gün sonra, onun yanına gittim. Yanında kimseler yoktu. Oturdum. Beni düşünceli görünce durumumu sordu. İnce ruhlu bir insandı. Ben de, teyzemden duyduklarımı anlattım. Hz. Ebu Bekr bana:

- Sen iyi bir insansın. Batıldan farklı olan hak, sana gizli kalmayacak. Şu kavminin tapmış olduğu putlar fayda ve zarar vermeyen birer taş parçası değiller mi?

Ben:

- Evet öyle, dedim. O:

- Teyzen sana doğru söylemiş, Hz. Muhammed'i (sallallâhu aleyhi ve sellem) Allah gerçekten bütün mahlukata peygamberlik vazifesiyle göndermiştir. Sen ona gitmeyecek misin, dedi. Ben:

- Elbette, dedim. O sırada, Resûlullah (aleyhisselâm) Hz. Ali ile birlikte çıkageldi. Ve bana:

- Ey Osman, Allah'ın cennetine davetimi kabul et, ben Allah'ın peygamberiyim, dedi. Ben bunları duyunca hemen Müslüman oldum."

Hz. Osman'ın Müslüman olduğunu duyan Su'dâ (r. anhâ), bir şiir söyleyerek sevincini izhar etti.

Hz. Osman gibi büyük bir insanın İslâm'a girmesine vesile olan Su'dâ (r. anhâ), daha birçok insanın imanı tatması için çalışmalarında bulunarak, hayatını bu uğurda mücadele etmekle geçirdi.

GUZEYYE BİNTİ CABİR (R. ANHÂ)

“İslâm’ın ilk dönemlerinde iman etmiş ve eşinin Müslüman olmasına vesile olmuştur.”

Guzeyye (r. anhâ), Amir b. Lüeyoğullarındandır. Eşi, Ebul-İkr’dir. İslâm’ın ilk yıllarında Müslüman olmuş ve eşinin de Müslüman olmasına vesile olmuştur.

Hz. Peygamber (aleyhisselâm), Medine’ye hicret edince, Guzeyye’nin (r. anhâ) eşi Ebu’l-İkr, Devs kabilesinin hicret ettiği esnada, Ebu Hüreyre (r.a.) ile birlikte hicret etti. Eşinin hicretinden sonra birçok işkenceye maruz kalan Guzeyye, bir vakayı şöyle anlatır:

“Ebu’l-İkr’in akrabaları bana geldi ve dediler ki:

- Herhalde sen de eşinin dini üzeresin öyle mi? Ben:

- Evet, tabii onun dini üzere olacağım, dedim.

- O zaman sana feci bir işkence yapacağız, diyerek beni evimizden alıp götürdüler. Bir devenin üzerine bindirdiler. Bol bol bal ve ekmek yedirip hiç su vermediler. Nihayet öğle oldu. Güneş kızdı ve benim içim yanmaya başladı. Kendileri gidip

çadırlarını kurdular. Beni ise, güneşin ortasında bıraktılar. Sıcağın etkisiyle sonunda aklımı, gözümü, kulağımı kaybettim. Bunu bana üç gün yaptılar. Üçüncü gün bana:

- Dinini terk et, dediler. Bana yapılan işkenceden dolayı onların söylediklerini anlamıyordum. Ancak, sürekli parmağımı havaya kaldırıp "Allah birdir" diyordum. Ben bu hâl üzere iken, çok zor duruma düştüm. Birdenbire göğsümde bir kovanın soğukluğunu hissettim. Hemen tutup ondan bir yudum içtim. Sonra çekilip benden alındı. Ben kovaya bakarken, o yer ile gök arasında asılı duruyordu. Ona ulaşamıyordum. Tekrar kova bana sarkıtıldı; ondan bir yudum içer içmez yine kaldırıldı. Hâlâ gökte asılı duruyordu, ben de ona bakıyordum. Üçüncü kez kova sarkıtıldı. Ve ben artık kana kana içtim. Başımdan, yüzümden, elbisemden aşağıya döktüm. Müşrikler dışarı çıkıp bu durumu görünce:

- Ey Allah'ın düşmanı, bu sana nereden geldi, dediler. Ben:

- Allah'ın düşmanı onun dinine muhalefet edenlerdir. Sizin 'nereden?' sorunuza gelince, bu, Allah'ın kendi katından bana vermiş olduğu bir rızıktır, dedim. Hemen gidip kovalarına baktılar. Kovanın dolu olduğunu gördüler. Bu hakikat karşısında:

- Şehâdet ediyoruz ki, senin Rabbin bizim de Rabbimizdir. Seni rızıklandıran ve İslâm'ı gönderen zatın o olduğuna şehâdet ederiz, diyerek Müslüman oldular. Beni de yanlarına alarak Medine'ye hicret ettiler."

Cabir İbni Abdullah (r.a.), Guzeyye'den (r. anhâ) şu hadiseyi nakleder: Guzeyye'nin yanında Peygamberimiz'e (aleyhisselâm) hediye etmek istediği, içinde yağ bulunan bir çömlek vardı. Zamanla, bu yağ bitti. Bir gün çocuklar yağ isteyip duruyor-

lardı. Guzeyye yağ kalmadığını göstermek için kalkıp çömleği aldı. Bir de baktı ki, çömleğin içi yağ dolu. Buna hayret ederek ondan döküp çocuklarına yedirdi. Epeyce bir zaman yediler. Ne kadar kaldığını merak ederek yağı boşalttıklarında, yağ hemen bitti. Guzeyye (r. anhâ) Resûlullah'a gidip durumu anlattı. Peygamber (aleyhisselâm): "Tamamını döktün mü? Eğer dökmeseydin ebediyen yemeğe devam edecektiniz." buyurdu.

İkrime b. Ebu Cehil, Ahzap Sûresi'nin 50. ayetinde bahsedilen kadının Guzeyye (r. anhâ) olduğunu söyler.⁷⁵

75 İbn Sa'd, Tabakat, 8/154.

SEHLE BİNTİ SÜHEYL (R. ANHÂ)

“İki kez Habeşistan’a hicret etti.”

Sehle (r. anhâ), Âmir b. Lüeyoğulları kabilesinden olup, Süheyl b. Amr’ın kızıdır. Annesi, Fatıma binti Abdüluzza’dır. Mekke’de Müslümanların zorlu anları olan İslâm’ın yeni yeni duyulmaya başladığı zaman, Sehle (r. anhâ), kendilerine yapılan işkence had safhaya ulaştınca, eşi ile birlikte, iki kez Habeşistan’a hicret etti. Orada “Muhammed” isimli bir çocukları dünyaya geldi.

Sehle (r. anhâ), Ebu Huzeyfe ile evlenince onun mevlası (azatlısı) Salim’i evlat edinmişti. Salim, küçük bir çocuk olduğundan onun yanına rahatça girip çıkabiliyordu. Fakat Salim büyüyünce, İbni Şihab ez-Zuhri’nin rivayetine göre Sehle bunun hükmünü Peygamberimiz’e (aleyhisselâm) sordu:

- Yâ Resûlallah! Biz Salim’i çocuk addediyorduk ve o benim yanıma girip çıkabiliyordu. Fakat şimdi o büyüdü; beni her türlü kıyafetimle görebiliyor?

Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- Beş kez onu emzir, (o senin süt oğlun olsun) yanına rahatça girip çıksın, buyurdu. Salim, o zaman Bedir Savaşı'na katılmış bir delikanlıydı.

Sehle (r. anhâ), bir kabın içine sütünden sağdı. Salim de, bu sütten beş kez içti. Bundan sonra da Sehle'nin yanına rahatça girip çıktı. Bu durum, Hz. Sehle'ye özel bir ruhsattı.

Hz. Aişe'nin (r. anhâ) rivayetine göre; Sehle istihaza kanı görüyordu. Peygamberimiz'e (aleyhisselâm) gelerek namazlarını nasıl kılacağını sordu. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), her namaz için abdest alarak namazlarını kılmasını söyledi.

Ebu Huzeyfe'nin vefatından sonra Abdullah b. Esved ile evlenen Sehle'nin (r. anhâ) bu eşi de vefat edince, Abdurrahman b. Avf ile evlenmiş ve iki çocuğu daha olmuştu.⁷⁶

76 İbn Hacer, El-İsabe, 8/115.

FATİMA BİNTİ HATTAB (R. ANHÂ)

“Hz. Ömer ’in kız kardeşidir.”

Fatıma'nın (r. anhâ) lâkabı, Ümeyme; künyesi Ümmü Cemil'dir. Babası Hattab b. Nüfeyl, annesi Hanteme binti Haşim'dir. Hz. Ömer'in kız kardeşidir. Aşere-i Mübeşşere'den Said b. Zeyd ile evlendi. Fatıma (r. anhâ), İbrahim dini üzere olan, putlara kesilen hayvanların etini yemeyen bir aile içerisinde yaşıyordu. Amcası Zeyd b. Nevfel ile eşi de aynı şekilde yaşıyorlardı.

Fatıma (r. anhâ), Allah Resûlü'nün peygamber olarak gönderildiğini öğrenir öğrenmez iman etti. Sonra eşi Said'e Resûlullah'ın peygamberliğini anlatmak üzere geldiğinde, Said (r.a.) de hiç tereddüt etmeden iman etti. Onlar, Allah Resûlü'nün Daru'l-Erkam'a girmesinden evvel Müslüman oldular. O zaman, Hz. Ömer henüz iman etmemişti.

Fatıma (r. anhâ), Müslüman olduktan sonra kendisi, eşi ve hanif dinine inananlar hakkında kardeşi Ömer'den korkuyordu. Çünkü Ömer, Allah'ın dinine muarız olanların en şiddetlisiydi. Kız kardeşi ve eniştesinin Müslüman olduklarını duy-

duğunda zor kullanmaktan asla çekinmeyecekti. Bu yüzden iman ettiklerini gizli tutuyor, Kur'ân'ı saklıyorlardı. Resûlullah, onlara dinin emirlerini öğretmek ve Allah'ın kitabının ayetlerini ezberletmek üzere Habbab b. Eret'i gönderiyordu. Sonrasını, Hz. Ömer şöyle anlatır:

- Hamza Müslüman olduktan üç gün sonra dışarıya çıktım. Mahzumi oymağından yeni Müslüman olmuş birine rastlayınca ona, 'Atalarının dininden yüz çevirip de Muhammed'in dinine mi girdin?' diye sordum. O da, 'Bunu benden sana daha ağır gelecek birisi de yaptı.' dedi. 'Kimdir o?' dedim. 'Kız kardeşin ve enişten.' cevabını verince, hemen kız kardeşim Fatıma'nın evine gittim, kapıya dayandım. Kapı kilitliydi. İçeriden birtakım sesler geliyordu. Kapıyı açtılar ve girdim. 'Az önce duyduğum şeyler neydi?' diye sordum. Eniştem: 'Sen bir şey duymadın. Onlar aramızda her zaman olan konuşmalardı.' dedi. Ben işi anlamıştım. Kardeşimin başına vurdum. Bana dedi ki, 'Sen istemesen de biz Müslümanlığı kabul ettik.' Başından akan kanları görünce ona acıdım. 'Bana şu kitabı getirin.' dedim. Onlar, Kur'ân'ı getirip okumaya başladılar. Kur'ân ayetleri okundukça ben yumuşadım. Ve doğruca Resûlullah'a gidip Müslüman oldum.

Hz. Ömer'in Müslüman olmasına Fatıma (r. anhâ) ve eşi çok sevinmişlerdi. Sonraları, beraberce Medine'ye hicret ettiler.

ÂTIKE BİNTİ ZEYD (R. ANHÂ)

“Abdullah b. Ömer’in (r.a.), hakkında ‘Kim şehitlik isterse onunla evlensin.’ dediği hanımdır.”

Âtike (r. anhâ), Zeyd b. Amr b. Nüfeyl’in kızıdır. Annesi, Abdullah b. Ammar’ın kızı, Ümmü Küreyz el-Hadramiyye’dir. Cennetle müjdelenen on sahabeden biri olan Said b. Zeyd’in kız kardeşidir.

İsmi ile müsemma bir hanım sahabîdir. “Her şahsın isminden bir nasibi vardır.” denildiği gibi, Âtike de asrının güzelleriyle yarışacak derecede güzellik sahibiydi. Âtike, “güzel ve temiz kadın” demektir. Fizikî güzelliğinin yanında, güzel ahlâklı idi ve şiir yeteneğine de sahipti. O, şairler arasında meşhur biriydi. Üstün bir akli ve insanlar tarafından sevilen engin bir anlayışı vardı.

Abdullah b. Ömer onun hakkında şöyle diyor: “Kim şehitlik isterse Âtike ile evlensin. Çünkü, onun evlendiği sahabîlerden her birisi şehit oldu.” Öyle oldu ki, Âtike kendisinde uğursuzluk görüyor ve evlendiği kimseler hakkında korkuyordu. Hz. Ali, kendisiyle evlenmek istediğinde ona şöyle dedi: “Ey Allah’ın

Resûlû'nün amcasının oğlu! Ben senin öldürülmeden endişe ediyorum.”

Âtike'nin (r. anhâ) Müslümanlığı kabul etmesi zor olmadı. Kardeşi Said b. Zeyd ve onun gibi Müslüman olan eşi Fatıma, Âtike'ye İslâm'ı anlatıp, Kur'ân'dan bazı ayetler okudular. Âtike, Kur'ân'dan çok etkilendi. Bir süre ayetleri ezberleyip tekrar etti. Manaları üzerinde düşündü. Belli ki; iman kalbine yerleşmekteydi. Nihayet kardeşi Said'den, kendisini biat etmek üzere Resûlullah'a götürmesini istedi. Kardeşi talebini kabul etti ve Resûlullah'a gittiler. Âtike (r. anhâ), Allah Resûlü'ne biat ederek, İslâm'ın emirlerini iltizam etti. Farzlarını tatbika başladı. Efendimiz'in hicretinden sonra, o da Mekke'de fazla kalmayarak, kardeşi Said ve yengesi ile birlikte Medine'ye hicret etti.

Âtike'nin güzelliğini, geniş ilmini, şairliğini duyan Abdullah b. Ebu Bekr onunla evlenmek istedi ve evlendiler. Abdullah, Allah Resûlü ile Mekke'nin Fethi ve Taif Seferi'ne katıldı. Taif Seferi'nde kendisine bir ok isabet etti. Okun açtığı yara iyileşmeyince, Peygamberimiz'in (aleyhisselâm) vefatından kırk gün sonra Abdullah da vefat etti. Âtike, (r. anhâ) çok müteessir oldu. Eşine çok bağlı idi. İddeti biter bitmez onu isteyenler çok oldu. O ise, vefatından sonra evlenmemeye dair Abdullah'a söz vermişti. Hayat yükünü kaldıracak bir bahçe bağışlamıştı kendisine. Onu istemeye gelenlere özür beyan ederek tekliflerini reddediyordu. Hz. Ömer, kendisini istedi. Onu da, eşine verdiği sözü ve bahçe bağışını hatırlatarak reddetti. Hz. Ömer ona mektup yazarak: “Sen Allah'ın sana helal kıldığını haram mı kılıyorsun?” diyerek bu konuda düşünmesini istedi. Âtike, Hz. Ali ile istişare etti. Hz. Ali, bahçeyi ailesine iade edip evlenmesini söyledi. O da, Hz. Ömer ile evlendi.

Mescid-i Nebevi'de namaz kılmayı çok arzu ediyordu. Her defasında Hz. Ömer'den izin istiyordu. O (r.a.): "Biliyorsun ki benim arzum evde kılmandır." diyor, evde kılmasının faziletini anlatmaya çalışıyordu. Âtike de, izin istemeye devam ediyor, izin verince çıkıyor; vermeyince de evinde kılıyordu. Hz. Ömer'in şehit edilmesine çok üzüldü. Onun hatırasına hürmet ederek, ibadetlerini evinde yapıp mescide gitmedi.

İddetinden sonra, Medine'nin zenginlerinden Zübeyr b. Avvam onunla evlenmek istedi. Âtike (r. anhâ), evlenmeyi istememekle beraber içine düştüğü maddi sıkıntıdan dolayı evlendi. Hz. Zübeyr'in Sıffin Savaşı'nda şehit olmasından sonra yine dul kaldı. Kendi kendisine: "Ey Âtike, seninle evlenen her erkek öldürülecek mi?" diyordu.

Hz. Hüseyin, babasının şehâdetinden sonra Âtike'nin söylediklerini ve Abdullah b. Ömer'in Âtike hakkındaki sözlerini duyunca, şehit olarak ölmek istediğini belirterek Âtike ile evlenmek istedi ve evlendiler. Çok sıkıntılı bir hayat yaşadılar. Âtike (r. anhâ), bundan rahatsız değildi. Hz. Hüseyin ile her sefere katılıyordu. Mekke'de, Irak'da, Kербela'da eşine refakat ediyordu. Eşi Hz. Hüseyin de Kербela'da şehit edildi.

Kербela Hadisesi'nden sonra çok geçmeden Âtike (r. anhâ) vefat etti. O şehitlerin hanımı, bütün eşleri için hayırlı bir hanım olmuştu.⁷⁷

77 İbn Abdilberr, İstiab, 1/548.

ESMA BİNTİ AMR (R. ANHÂ)

*“İkinci Akabe Biatı’na katılan iki hanımdan
birdir.”*

Lâkabı “Ümmü Meni’ El-Ensariyye”dir. İkinci Akabe Biatı’na katılan iki hanımdan biridir. O, asrında ve asrından sonra meçhul bir kahraman olarak kalmış; erkeklerin hemen arkasında yerini almasını bilmıştır. Üç büyük sahabînin arkasında Esmâ binti Amr’ı buluruz. Bunlar, eşi Hadic b. Sellame, oğulları Muaz b. Cebel ve Şebbas b. Hadic’tir. Üçü de sahabîlerin en faziletlilerinden ve Müslümanlara en çok faydalı olanlarındandır.

Esmâ (r. anhâ), din olarak İslâm’a; Peygamber olarak Hz. Muhammed’e (aleyhisselâm) hicretten, hatta ikinci Akabe Biatı’ndan önce, bütün kalbiyle iman etmişti. Hamile olmasına rağmen Allah Resûlü’ne biat edebilmek için, eşiyle birlikte ikinci Akabe Biatı’na gitti. Bu gidiş esnasında da oğlu Şebbas dünyaya geldi.

İkinci Akabe Biatı’na yakından şahit olan Esmâ (r. anhâ), o anın heyecanını ve Allah Resûlü ile buluşmalarını şöyle anlatır:

- Birinci Akabe Biati'nın semeresi olarak hac mevsimini vesile yapıp, ikisi kadın yetmiş beş insan Akabe tepesi denilen yerde Resûlullah ile randevulaştık. Teşrik günlerinin yarısında sözleşmiştik. Haccımızı yapıp Resûlullah'a söz verdiğimiz yerde, gece karanlıkta beklemeye başladık. Oraya giderken bineklerimizden inerek, kenardan bucaktan, gizli gizli randevu mahalline ulaştık. Herkes ayrı ayrı gelmişti oraya. Gecenin üçte birisi geçinceye kadar uyuduk. Ve Resûlullah'ın gelme saati yaklaşınca, heyecanla onu beklemeye başladık. Biz ailece oradaydık. Daha sonra Uhud'un kahramanı olacak Nesibe de yanımdaydı. Peygamberimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) Hz. Abbas'la çıkageldi. Hz. Abbas konuşmaya ilk başlayan olarak: 'Ey Hazrecliler! Eşlerinizi ve çocuklarınızı koruduğunuz gibi Allah Resûlü'nü de koruyabilecek misiniz? Yüzüstü bırakacaksanız şimdiden bırakın.' dedi. Daha sonra, Resûlullah'ın Kur'ân okuyarak söze başlaması, dua etmesi ve bizi İslâm'a girmeye teşvik etmesiyle, önce Bera b. Mağrur ve sonra diğerleri Allah Resûlü'ne biat etmeye çoktan hazır olduklarını gösterdiler. Resûlullah'ın neticede cennet müjdesini vermesiyle Hz. Abbas'ın 'Hazrecliler! Resûlullah'a biat ederken siyahıyla, kırmızısıyla bütün insanlarla harp etmeyi göze alabiliyor musunuz?' gibi uyarılarına karşılık Nesibe ve ben dahil, tereddüt gösteren kimse olmamıştı."

Esmâ (r. anhâ), çok kuvvetli bir cüsseye sahip değildi. Ama tıpkı yakın arkadaşı Ümmü Umare (Nesibe) gibi o da, erkeklerle omuz omuza harp meydanlarında hazır bulunuyordu. Hayber'in fethinde orduya katılan hanımlar arasındaydı. Yaralıları tedavi ediyor, su taşıyor ve var gücüyle askerlere yardım ediyordu. Ömrünün sonuna kadar, İslâm'ın derdini dert edinerek yaşadı.⁷⁸

78 İbn Hişam, Sire, 1/452.

NÂİLE BİNTİ FERAFİSA (R. ANHÂ)

*“Müessir bir hatip ve kendisine itibar edilen
bir şairdi.”*

Nâile (r. anhá), Ferafisa b. Ahvaf'ın kızı ve Hz. Osman'ın hanımıdır. Nâile'nin babası, kavmi içinde itaat edilen efendi bir insandı. Çocuklarına, bilmeleri gereken bilgi ve kültürü çok iyi bir şekilde vermeye çalıştı. Bunu yaparken de, herhangi bir zorlamaya gitmekten ve hürriyetlerini sınırlayan davranışlardan kaçındı. Kendi Hristiyan dini üzere devam ederken Nâile ve diğer çocukları İslâm'a girerek, Müslümanlığı kabul ettiler. Çocuklarının Müslüman olmasında hiçbir engel çıkarmadı ve kızlarını Müslüman kimselerle evlendirdi.

Birinci kızı Hind, Said b. As; ikinci kızı Nâile, Hz. Osman ile evlendiler. Said b. As, Hz. Osman'ın hilafetinden önce Kûfe valisiyken Ferafisa'nın kızı Hint ile evlenmişti. Bunu duyan Hz. Osman, Said b. As'a bir mektup yazdı. Ve Kelb oymağından evlendiği hanımının nesebini ve huyunu sordu. Said b. As, eşinin Ferafisa b. Ahvaf'ın kızı olduğunu ve ahlâk yönüyle de mü-

kemmel bir insan olarak onu yetiştirdiğini bildirdi. Hz. Osman da, kız kardeşi varsa onunla kendisini evlendirmesini istedi. Said, kayınpederine bir mektup yazarak Hz. Osman'ın talebini ilettili. Hristiyan baba Nâile'yi evlendirmesi için abisine havale etti.

Nâile (r. anhâ) genç yaşta, Hz. Osman gibi yaşlı bir kimse ile evleneceğini öğrenince üzölmüştü. Çünkü gönlü, amcasının oğlundaydı. Buna rağmen Hz. Osman'ın sahabenin büyüklelerinden, mü'minlerin emiri, soylu, şerefli ve cennetle müjdelenmiş bir kimse olması, Nâile'nin (r. anhâ) bu evliliğe müspet cevap vermesine vesile oldu. Hz. Osman'a saygıda ve zevcelikte hiç kusur etmedi. O dönemin fitne dolu günlerinde, eşinin en büyük destekçisi ve danışmanı oldu. Hz. Osman'ın katledildiği gün, onun da parmakları doğranmış ve kan revan içinde kalan eşinin yanında yapayalnız kalmıştı. Birçok insanın ürperdiği, eve girmekten çekindiği ve fitneden dolayı halifeyi defnetmekten istinkaf ettiği bir anda, Nâile (r. anhâ) sonuna kadar hayat arkadaşını yalnız bırakmadı. O gün halka hitap ederek bir konuşma yaptı.

Nâile (r. anhâ), sözü müessir bir hatip ve kendisine itibar edilen bir şairdi. Olabildiğince cesurdu. Hz. Muaviye, bu müçtehid kadının büyüklüğünü görmüş; kendisine zevce olmasını temenni etmişti. Ona izdivaç teklif edince, Nâile (r. anhâ) teklifi reddederek şöyle dedi:

- Osman'ın bende muttali olduğu şeylere başka hiç kimse-
nin muttali olmasını istemem.

Hayatının sonuna kadar kimseyle evlenmeyip dul yaşadı.⁷⁹

79 İbn Hacer, İisabe, 4/223.

ÜMMÜ ZER GİFARİYYE (R. ANHÂ)

“Takvayı hayatına düstur edinen hanım sahabîdir.”

Ümmü Zer'in (r. anhâ) ismini kaynaklar zikretmiyor. Künyesi ile meşhur olmuştur. Eşi Ebu Zer'in kabilesi olan Gıfar kabilesindedir. “Zer” kelimesi, zerre kelimesinin müzekkeridir. Zerre ise, gözle görülemeyecek kadar küçük bir cüzdür. Ümmü Zer ve eşi, takvalarından dolayı bu isimle anılmışlardır ki; dünya metayı adına en küçük bir şeye malik olamamışlardı.

Ümmü Zer'in hayatında dönüm noktası olan üç önemli hususiyet vardır.

Birincisi: Gençliğinin ilk yıllarında putlara ibadet etmesi.

İkincisi: Ömrünün sonlarında eşi Ebu Zer'in vefatı.

Üçüncüsü: Bu ikisi arasında eşi ile beraber geçirdiği sıkıntılı günler, sürgün ve ayrılıktır. Bütün bunlar karşısında Hak Teâlâ'ya karşı sarsılmaz bir iman.

Ümmü Zer (r. anhâ), Müslüman olmadan önce Gıfaroğulları içinde putlara en çok ibadet eden hanımdı. Kabilenin her

evinde bir put vardı. İbadet edilen en büyük put, Gıfar kabilesinde ve Ümmü Zer'in evindeydi. Bir gün, Ebu Zer putlara yiyecek getirmek için yanlarına geldi. Takdis ve tanzimde bulundu. Put, hareket etmeden ve konuşmadan yerinde duruyordu. İçmesi için, putun önüne süt döktü. Sonra biraz geri çekildi. Bir de ne görsün! Mahalledeki bir köpek geldi, sütü sonuna kadar içti. Sonra da, ayağını kaldırıp putun üzerine bevl etti. Put hareket etmeksizin donuk ve sessiz duruyordu. Ebu Zer de bu manzarayı izliyor ve içinden bu konuşmayan dilsiz tanrıyla alay ediyordu: "Bağlandığımız bu putlara nasıl ibadet edebiliriz? Çağırdığımızda bizi duymuyorlar, bize ne fayda ne de zarar veriyorlar. Hâlbuki, biz onlara bağlanıyoruz. Ey Ebu Zer! Nedir bu maskaralık? Üzerine bevl eden bir köpeği def etmeye gücü yetmeyene nasıl ibadet ve itaat edilir ki?.." Bu düşüncelerini eve gelip hanımına arz edince Ümmü Zer, birden tepki gösterdi. Süt ve köpek meselesini anlatınca o da şüpheye düştü. İki de, bir müddet bunalıma girdiler. İman edecekleri hakiki tanrının nerede olabileceğini düşünüyorlardı.

Ebu Zer kalbi ve aklıyla bulmuş olduğu Rabbe, zihninden bir dua tasarladı. Hanımı ile birlikte, bu duayı yapmaya başladılar. Bir müddet sonra, Ebu Zer'in kardeşi Enis, Mekke'den Peygamber (aleyhisselâm) ile alâkalı haber getirince Ebu Zer, Mekke'ye gidip iman ve İslâm'la tanıştı. Allah Resûlünün emriyle, kabilesine geri döndü ve hemen irşad etme işine başladı. Davetine icabet eden kardeşinden sonra, ilk iman eden, hanımı Ümmü Zer oldu. Beraberce Medine'ye hicret ettiler. Ümmü Zer'in eşiyle birlikte olan bu hicreti, Hendek Savaşı'ndan sonra vuku buldu. Peygamberimiz'in (aleyhisselâm) huzuruna çıkarak ona kavuşma sevincini yaşadılar.

Ümmü Zer (r. anhâ) eşinden birçok faydalı ilim öğrendi. Eşinin Allah Resûlü'nden ezberlemiş olduğu hadisleri o da, ondan rivayet etti. Peygamberimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) vefatından sonra, Zer ailesi insanlardan bütünüyle ayrılmak üzere Şam çöllerine yolculuğa çıktılar. Zühdü, meşakkati ve sıkıntıyı tercih ettiler. Bu arada, üç çocuklarını kaybettiler. Birinci çocuklarının ölümünde Ümmü Zer (r. anhâ) çok üzüldü. Hz. Osman döneminde Şam'a gittiler. Burada insanların dinden, Peygamber'in sünnetinden uzaklaştıklarını görünce sert bir dille eleştirmeye başladılar. Ebu Zer, erkeklere; Ümmü Zer, kadınlara Kur'ân'dan, sünnetten ikazlar yapıyordu. Bu durum insanlara ağır gelince Muaviye'ye şikâyet ettiler. Meseleyi duyan Hz. Osman, onların Rebeze'ye gitmelerini söyledi. Orada yalnızlık içerisindeyken Ebu Zer vefat etti. Ümmü Zer, eşinin vefatından sonra bilmediği bu yabancı çöllerde yalnız yapamazdı. Medine'ye geri döndü. Ve çok geçmeden de vefat etti.

Ümmü Zer (r. anhâ), Peygamberimiz'den (sallallâhu aleyhi ve sellem) pek çok hadis rivayet etmiştir. Bu hadislerin içerisinde en meşhuru şudur: "Ben ve yetimi gözeten, cennette şöylece (iki parmağını birleştirdi) beraberiz."⁸⁰

80 Buhari, Sahih, 7/68.

ÜMMÜ RÂLE (R. ANHÂ)

“Fasih konuşmasıyla hanımların sözcülüğünü yapardı.”

Medineli olan Ümmü Râle'nin (r. anhâ) nesebi hakkında kaynaklarda bir bilgiye rastlanmamaktadır. İmanın güzelliğiyle Medine'de tanışıp İslam'ı kabul etmiş; Mekke'den gelen muhacirlere kucak açıp onları bağrına basan ve tarihe “ashap” diye adları kaydedilen şerefli insanlar arasına dahil olmuştur.

Ashaptan olan bu hanım sahabî fasih bir dille konuşur, bir şey anlatmak istediği zaman herkese kendini dinlettirirdi. Allah yolunda yapılan her türlü çalışmaya katılmayı ve yardımda bulunmayı çok severdi. Evinin meşguliyeti ve çocuklarının bakımı, gönlünde bulunan yardım etme arzusunu hakkıyla yerine getirmekten kendisini alıkoymuyordu. Toplumsal aktivitelere her zaman katılamamasını, kendinde bir eksiklik olarak görüyor; bunu telafi imkânını araştırıyordu. Etrafında kendi durumunda olan diğer hanım sahabîler bir araya gelip

dertleşirler, erkeklerin bu hususta kendilerinden daha önde olduklarını düşünürlerdi. Onları rahatsız eden bu durumu Allah Resûlü'ne açmaya karar verdiler. Ve Ümmü Râle'yi kendilerine sözcü seçtiler.

Ümmü Râle (r. anhâ); Allah Resûlü'nün yanına gelip, o güzel hitabıyla:

- Ey Allah'ın Resûlü! Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun. Biz evli ve çocukları olan hanımlarız. Evlerimiz işini görüyor, çocuklarımızın bakımını yapıyoruz. Bu yüzden erkeklerin yaptığı gibi yapamıyor, cihada katılamıyoruz. Bunun sevabından mahrumuz. Bizi Allah'a yaklaştıracak bir şeyi bize öğretiniz, diyerek taleplerini dile getirdi. Efendimiz (aleyhisselâm), imanı uğrunda bir şeyler yapma azmi olan bu hanım sahabîye, yapmakta oldukları çocuk bakımı ve eşlerine olan hizmetleri dolayısıyla büyük sevap alacaklarını ifade ederek:

- Size düşen şey, gece gündüz Allah'ı zikretmek, dua dua yalvarmaktır, buyurdu.

Ümmü Râle (r. anhâ); kuaförlük yaparak, hanımların saçlarını keser, onları süslerdi. Bunda bir beis olup olmadığını öğrenmek için Resûlullah'a müracaat etmeyi düşündü. Allah Resûlü'yle karşılaştığı bir gün ona şöyle dedi:

- Yâ Resûlallah, ben kuaförüm, hanımların saçlarını kesip, onları eşleri için süslüyorum. Bunun bir sakıncası var mıdır? Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- Ey Ümmü Râle! Bunda bir beis yoktur. Özellikle gözden düşünce, eşlerine karşı sen onları süsle, dedi.

Resûlullah henüz hayattayken Ümmü Râle Medine'den başka bir yere gitti. Vefatını haber alınca Allah Resûlü'nü bir daha görememesi onu çok üzdü. Ridde olayları sırasında

Medine'ye tekrar geldiğinde, Efendimiz'in vefatıyla ilgili bir hadise anlatıldı. Ümmü Râle (r. anhá), dayanamayarak ağlamaya başladı. Medine sokaklarında onu böyle ağlarken gören Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin onu teselli etmeye çalıştılar.⁸¹

81 İbn Hacer, İsabe, 8/231.

LÜBÂBE BİNTİ HÂRİS ES-SUĞRÂ (R. ANHÂ)

“Halid b. Velid’in annesidir.”

Lübabe (r. anhâ), Hilaliye kabilesindedir. “El-Asmâ” lâkabıyla anılır. Babası Haris b. Hazen, annesi Fahite binti Amir Es-Sekafiyye’dir. Allah Resûlü’nün zevcesi Ümmül Fadl (Lüba-betü’l-Kübra)’nın kız kardeşidir. Allah’ın kılıcı olan Halid b. Velid’in annesi olmaktadır. Çok kıymetli kahramanlar dünyaya getiren bir hanımdır. Tarihin sayfelerini büyük işlerle dolduran bu insanların, büyük anasıdır. Onun başka bir özelliği olmasaydı, sadece Hz. Halid’i yetiştirmesi bile övünç olarak ona yeterdi.

Lübabe (r. anhâ), dünyaya gözünü açtığı anda etrafındaki herkes şirk içerisindeydi ve İslâm daveti henüz ortaya çıkmamıştı. Allah Resûlü (aleyhisselâm) İslâm’ı tebliğ etmeye başladığında Lübabe’nin ablası “Ümmül Fadl” mü’minlerin annesi Hz. Hatice’den sonra hemen Müslüman olmuş ve onu, diğer kız kardeşleri takip etmişti. Bunun üzerine, Hz. Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu kız kardeşlere övgüde bulunarak, “Bu kız kardeşlerin hepsi has müminlerdir.” sözü ile onları vasf etti. Fakat, Lübabe

kız kardeşlerinin arasında değildi. İslâm'ı duyar duymaz etkilendirilmiş ve bir hayli düşünmüştü. Kendi nefsiyle eşi arasında sıkışıp kalmıştı. Çünkü İslâm'ın en çetin muarızı olan Velid b. Muğire ile evliydi. Kendine malik bir kadın değildi. Bu yüzden, kardeşleri gibi İslâm'ı ilk kabul eden hanımlar arasında olamamıştı. Eşi Velid b. Muğire, onun da kız kardeşleri gibi Müslüman olmasından korkarak, Lübabe'ye baskı uyguluyordu.

Müslümanlarla ne zaman bir harp vesilesi yakalasa, hemen Lübabe'yi istihdam ederdi. Bir tarafta eşi ve onun etrafında Müslümanlık aleyhinde savaşanlar; diğer tarafta ise günbegün yücelip yükselen İslâm daveti. Lübabe bu ikisinin arasında kalakalmıştı. Oğulları Velid b. Velid ve Halid b. Velid Müslüman olmuş; biatte bulunmuş ve Medine'ye hicret etmişlerdi. Lübabe (r. anhâ) etrafındaki bu hadiseleri görünce hâlâ müşrikler arasında olduğu için çok üzülüyordu. Nihayet eşi Velid ölmüş, Allah (celle celâluhü) onun da önünü açmıştı. Hemen İslâm'ı kabul ederek Müslüman oldu.

Mekke'nin fethedildiği gün, eşsiz bir gündü Lübabe için. O, hicret etmek için fethi bekliyordu. Fetih günü Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) Mekke'ye ayak basar basmaz, biat eden hanımların en önünde yerini alarak biat etti. Fetihten sonra da oğullarıyla birlikte Peygamber şehri Medine'ye taşındı. Allah Resûlü'nün vefatından sonra Lübabe (r. anhâ) artık oğlu Halid'in zafer haberleriyle teselli oluyordu. Ve ona hayır dualarda bulunuyordu. Hz. Ömer döneminde Halid'in azledilmesine üzülmedi. Çünkü o, komutan iken ve azledildikten sonra da oğlunun büyüklüğünü biliyordu.

Hicretin 21. yılında, Hz. Ömer'in hac yolunda Halid b. Velid'den kendisine arkadaşlık etmesini istemesi üzerine o, annesi Lübabe'yi de alarak Hz. Ömer'e mürafakat etti. Fakat

yolda hastalandı. Lübabe (r. anhâ), oğlunu Medine'ye getirip tedavisi ile meşgul oldu. Ama bu tedavi gözünün nuru Halid'in rahmet-i Rahman'a kavuşmasına engel olamamıştı. Bu üzüntü ile, çok geçmeden oğlunun ardından büyük kadın Lü-babetü'l-Asma (r. anhâ) da Rabbine kavuştu.

AFRÂ BİNTİ UBEYD (R. ANHA)

“Yedi şehit annesidir.”

Ubeyd b. Salebe'nin kızı olan Afrâ'nın (r. anhâ) annesi, Neccaroğullarından Ruat binti Adiyye'dir. İslâmiyet'le Medine'de tanışmış ve tereddüt etmeden Müslüman olmuştu. İman ettikten sonra da, Mekke'den gelen kardeşlerine kucak açarak, onların imdadına koşan Ensar arasına dahil oldu. Diğerleri gibi Afrâ da, Rabbinin rızasını kazanmak için, Muhacir'e yardımlarda bulunuyordu. Çünkü Allah Resûlü'ne biat ederek söz vermişti.

Haris b. Rifaa ile evlenen Afrâ'nın (r. anhâ) üç çocuğu oldu. Bedir Savaşı olunca, Müslüman olan bu üç çocuk da anneleri tarafından teşvik görerek savaşa gittiler. Savaşta Muaz ve Muavviz, Allah'ın düşmanı olan Ebu Cehil'le hesaplaşmak için gönüllü ayrıldılar ve iman edenlere cefa çektirmekten zevk duyan Ebu Cehil'i katlederek kendileri de şehit düştüler. Onların şehitlik mertebesine ulaştığını haber alan Afrâ (r. anhâ), diğer oğlu Avf'ın onlarla birlikte şehit olamayışına üzüldü. İstiyordu

ki; onu da Allah yolunda şehit versin. Peygamberimiz'e (sallâllâhu aleyhi ve sellem) gelerek bu üzüntüsünü şöyle dile getirdi:

- Yâ Resûlallah! Diğer çocuklarım şehit oldu, keşke Avf da aynı mertebeye ulaşıydu. Acaba Avf onlardan daha mı geridedir? Resûlullah bu vefakâr insanın yüreğine su serpen şu cevabı verdi:

- Hayır! Muaz ve Muavviz, ömürlerinin encamını göremeyerek (hayattan tam lezzet alamayarak) şehit oldular. Fakat Avf da onlardan geride değildir, buyurdu. Ve çok geçmeden Avf şehit edildi. Böylece Afrâ'nın arzusu gerçekleşmiş oldu.

Haris b. Rifaa'dan boşanan Afrâ (r. anhâ), Mekke'ye giderek, orada Bükeyr b. Abdi ile evlendi ve dört çocuğu oldu. Eşinin vefatından sonra tekrar Medine'ye geri döndü. Eski eşi Haris (r.a.), kendisiyle tekrar evlenmek istedi ve ikinci kez evlendiler. Afrâ'nın (r. anhâ) diğer çocukları da Recî ve Maune vak'asında, Yemame Savaşı'nda şehit oldular.

"Yedi şehit annesi" olan bu hanım sahabî, çocuklarını iman âbidesi olarak yetiştirmiş; anne olmanın gereğini yerine getirmişti. İnsanlar bu şehitlere bahtiyar anneye atfen, "Afrâ'nın oğulları" lâkabını koymuşlardı. Halk, nazarında onu böyle yüceltmişti. Ama onun için tek hedef vardı, o da Allah'ın rızasıydı.⁸²

82 İbn Sa'd, Tabakat, 8/443.

CEMİLE BİNTİ ABDULLAH (R. ANHÂ)

“Hanzala’nın (r.a.) hanımıdır.”

Cemile (r. anhâ), Yahudi ve münafık olan Abdullah b. Ubeyy’in kızıdır. Annesi Havle binti Münzir’dir. Bedir ashabından olan Abdullah b. Abdullah’ın kız kardeşidir. Yahudi ve Müslümanları aldatan münafık bir babanın kızı olmasına rağmen Cemile (r. anhâ), babasının tesiri altında kalmamış ve onun yaptıklarını hiçbir zaman tasvip etmemiştir. Evlerinde babası sürekli Müslümanların aleyhine planlar kurarak, toplantılar yapardı. İman ve İslâm adına bu kadar olumsuzluklarla iç içe olduğu halde Cemile bunların hiçbirine inanmamış, İslâmiyet’e başından beri sempati duymuştu. Daha sonra, bunu dışa vurarak Müslüman oldu ve Resûlullah’a biat etti. Böylece o olumsuz ev ortamından Allah (celle celâluhû), İslâm’a gönül veren iki insan çıkarmıştı: Cemile ve ağabeyi Abdullah...

Cemile (r. anhâ), Hanzala b. Amir ile nikâhlanmıştı. Düğünleri olduğu gecenin ertesi günü Uhud Savaşı yapılacaktı. Savaş yerine, gecedен gidilmesi kararlaştırıldı. Allah Resûlü o gece

Cemilelerin evinin önünden geçerken, eşi Hanzala'ya hitaben, "Ya Hanzala! Haydi harbe!" diye seslendi. Uyku arasında, Efendimiz'in sesini duydular ve Hz. Hanzala kalkıp hemen dışarı fırladı. İslâm askeri arasına katılıp Uhud'un yolunu tuttu. Hanzala (r.a.) savaş esnasında büyük kahramanlıklar göstererek sonunda şehit oldu.

Savaş bitince, İslâm askeri Medine'ye dönmeye başlamıştı. Medine'de bulunan halk, askeri karşılamaya çıkmıştı. Bunların arasında, eşini savaşa uğurlayan Cemile de vardı. Herkes yakınlarının durumunu soruyordu. Cemile de eşini sorarak:

- Ey Allah'ın Resûlü, Hanzala nerededir, dedi. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), Cemile'ye hüzünlü haberi vererek:

- O şehit oldu, buyurdu. Buna çok üzülen Cemile (r. anhâ) eşinin, o gece gusletmeye fırsat bulamadan, Resûlullah'ın davetine koştuğunu bildirerek, cenazesinin yıkanmasını istedi. Resûlullah ise, "Ben, melekleri, gümüş kaplar içindeki suyla, gökle yer arasında Hanzala'yı yıkarken gördüm." diyerek sevindirici bir haber verdi.⁸³ Resûlullah'ın verdiği bu haberden sonra Hanzala'ya (r.a.) "Gasilü'l-Melâike" (meleklerin yıkadığı kimse) unvanı verildi. Cemile (r. anhâ), Hz. Hanzala'dan hamileydi. Onun şehit olmasından sonra dünyaya gelen oğluna Abdullah ismini koydu. Sabit b. Kays kendisine talip oldu ve evlendiler. Bu evliliklerinden bir oğlu oldu.

Cemile (r. anhâ), ömrünü İslâmî esaslara riayet ederek geçirmiş, üzerine düşen vecibeleri yerine getirerek, ebedi âleme intikal etmiştir.

83 Münavi, Feyzü'l-Kadir, 3/19.

HAVLE BİNTİ TÜVEYT (R. ANHÂ)

*“Allah Resûlü’nün kendisi için ayağa kalktığı
hanım.”*

Tüveyt b. Habib’in kızı olan Havle (r. anhâ), müminlerin annesi Hz. Hatice’nin yakın arkadaşıydı. Peygamber hanesine yakınlığı dolayısıyla, Allah Resûlü’nün peygamberliğini ve İslâmiyet’in tebliğini birçok kimseden önce duymuştur. İslâm’a ilk girenlerle birlikte Hz. Havle de Müslüman oldu ve biat etti. Hatice Validemizin Resûlullah’a destek vermesini ve bu uğurdaki fedakârlıklarını dikkatle takip edip, o da bir şeyler yapmaya çalışıyordu.

Hz. Hatice’nin vefatından sonra, Havle (r. anhâ) uzun süre yaşadı. Peygamber (aleyhisselâm) Hz. Hatice’nin vefatından sonra, zevcesinin bir hatırası olarak, Havle’ye çok hürmet eder, zaman zaman onu ziyarete giderdi. Yanına gelince de, ona izzet ikramda bulunurdu.

Hz. Aişe (r. anhâ) anlatıyor:

“Havle bize geldi ve Resûlullah’ın yanına girmek için izin istedi. İzin verilince içeriye girdi. Onun girdiğini gören Allah

Resûlû (sallallâhu aleyhi ve sellem) ayağa kalktı ve 'Nasılsın?' diyerek Havle'nin halini hatırını sordu. Ben bunu garipsedim. 'Bu sıradan bir kadın. Onun için ayağa kalkıp karşılamana gerek var mı?' diyerek Resûlullah'a sordum. O (sallallâhu aleyhi ve sellem) 'Bu kadın Hatice zamanında bize ziyarete gelirdi ve onun arkadaşısıydı. Güzel arkadaşlık imandandır.' buyurdu."

Havle (r. anhâ) ibadetlerine, özellikle de gece ibadetlerine çok düşkün birisiydi. Gecesini gündüzüne katar, mümkün mertebe Allah'ın huzurunda O'na (celle celâluhü) kulluk etmeye çalışırdı. Hatta, geceleri hiç uyumadığı olurdu.

Bir defasında Hz. Aişe Validemizin yanına uğradığında Havle'nin bu halini, Hz. Aişe Peygamber'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) bildirdi. "Yâ Resûlallah, bu Havle'dir. Onun gece gündüz uyumadan sürekli ibadet ettiğini söylüyorlar."dedi. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) bunu uygun görmedi. Bedenininki olan uykuya zaman ayırmasını ve aşırıya gitmemesini tavsiye buyurdu:

"Gücünüz yetecek kadar amel yapın. Allah'a kasem ederim ki, siz usanmadıkça Allah usanmaz (yeter demez.)..."⁸⁴

84 İbn Hacer, El-İsabe, 8/56.

FÜREY'A BİNTİ MALİK (R. ANHÂ)

“Başından geçen bir hadise sebebiyle İslâm dininin bir meselesini açığa çıkarmış ve fikhî bir hususun çözümünde kıyas noktası teşkil etmiştir.”

Malik b. Sinan'ın kızı olan Füreyy'a'nın (r. anhâ) annesi Umeys binti Ebu Hatice'dir. Ebu Said el-Hudri ve Katade b. Numan'ın kız kardeşidir.

Füreyy'a İslâmiyet'i kabul ederek Müslüman olmuş, Allah Resûlü'ne biatta bulunarak, insanlık tarihinde kadınlık deminin gözdeleleri olan hanım sahabîler arasına girmiştir. Önceleri Sehl b. Rafi ile evlenen Füreyy'a, daha sonra Sehl b. Beşir ile ikinci evliliğini yaptı. Bu evliliği de uzun sürmedi. Yokluk içinde, fakir bir hayat yaşadıklarından eşi, arkasından mal mülk adına hiçbir şey bırakmadı.

Füreyy'a iddetini geçirmek için, Hazrecoğullarından olan ailesine dönüp onlarla birlikte oturmak istediğini Resûlullah'a haber vermeye karar verdi. Allah Resûlü, onun bu isteğine önce müsaade etti. O da, sevinerek dışarıya çıktı. Tam gitmek üzereydi ki, Efendimiz onu geri çağırttı:

- Durumunu bir daha anlat, dedi. Füreyy'a, tekrar anlatınca Allah Resûlü bu defa:

- İddetin dolasıya kadar (eşinden kalan) evinde otur, buyurdu.

Bunun üzerine Füreyy'a (r. anhâ), Resûlullah'ın emrine itaat ederek, eşinin vefatında bulunduğu evde dört ay on gün iddet bekledi.

Hz. Osman'ın halife olduğu sırada, Füreyy'a'nın durumuna benzer bir mesele zuhur etti. Halife birini gönderip onu huzuruna çağırttı. Füreyy'a, Hz. Osman'ın yanına geldi. İçeride bazı kimseler oturmaktaydılar. Hz. Osman, ona kendi başından geçen hadiseyi ve bu durum karşısında Resûlullah'ın kendisine ne emrettiğini sordu. O, durumunu Hz. Osman'a olduğu gibi anlattı. Bunun üzerine Halife, o kadını, eşinin vefatı sırasında oturmakta bulunduğu eve gönderdi. Ve iddeti bitesiyeye kadar oradan ayrılmasını emretti.

Böylece Füreyy'a (r. anhâ) başından geçen bir hadise sebebiyle İslâm dininin bir meselesini açığa çıkarmış ve fikhî bir hususun çözümünde kıyas noktası teşkil etmiştir.⁸⁵

85 İbn Sa'd, Tabakat, 8/380.

CÜVEYRIYE BİNTİ EBÎ CEHİL (R. ANHÂ)

“Dikenler arasında yetişen bir güldü.”

Cüveyriye (r. anhâ), Allah ve İslâm düşmanı olan Ebu Cehil'in kızıdır. Annesi Erva binti Ebil-İys'tir. Babası, Allah Resûlü'ne nispeten çok yakın olmasına rağmen imandan, İslâm'dan nasibini alamamış, yakınında zuhur eden onca güzelliğe engel olmaktan büyük bir zevk duymuştu. Onun bu düşmanlığına rağmen oğlu İkrime gibi kızı Cüveyriye de hakkı hakikati görmüş, iman etmiş ve İslâm'a gönül vermişti.

Allah (c.c.), dikenler arasında gül bitirdiği gibi, Ebu Cehil'in eli altında olan Cüveyriye'yi de gül misali bitirivermişti. Babası husumet için çalışırken, Cüveyriye, Allah Resûlü'ne ve inananlara yardım etme ve onların safında yerini almanın mücadelesini veriyordu. Resûlullah'a biat ederek bu mücadelesinde samimi ve daimi olduğunu ispat etti.

Cüveyriye (r. anhâ) ile Hz. Ali evlenmek istemişti. Hz. Fatıma bunu babasına haber verince Allah Resûlü üzülmüş ve mes-cide gelip, “Amcam oğlu Ali, kızım Fatıma üzerine Ebu Cehil'-

in kızını almak istiyormuş. Allah'a andolsun ki, Allah düşmanı olan birinin kızı ile Resûlullah'ın kızı bir nikâh altında toplanamaz. Fatima benden ayrılmış bir parçadır. Onun sevemeyeceği şeyi ben de sevmem. Onu üzen şey, beni de müteessir eder." buyurarak buna müsaade etmedi.

Burada Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), Müslüman olan bir kadını nikâhlamayı haram kılmamıştır. Ancak, Ebu Cehil'in Allah ve Resûlü'ne düşman olması sebebiyle bu evliliğe razı olmadığını bildirmişti. Hz. Cüveyriye ile Hz. Fatıma arasında üzücü bir hal zuhur ederse, bundan en çok Efendimiz incinecekti.

Cüveyriye (r. anhá) Hz. Ali ile evlenmeyince, Attab b. Üseyd ile evlendi. Abdurrahman isimli bir çocuğu oldu ve ömrünün sonuna kadar, İslâm'a hizmetten geri durmadı.

TEMİME BİNTİ VEHB (R. ANHÂ)

*“Fıkhî bir meseleye mevzu teşkil eden hanım
sahabîdir.”*

Temime (r. anhâ), Beni Kurayza'dan olan Vehb'in kızıdır. Ashab-ı Kiram'dan olup, İslâmiyet'le Medine'de tanışmış ve Müslüman olmuştu.

Bu hanım sahabî, başından geçen bir hadiseyle İslâm fıkhındaki bir hususun açıklığı kavuşmasına ve bunun hakkında hadis varid olmasına vesile olan sahabîlerden biridir. “Fıkhî bir meseleye mevzu teşkil eden hanım sahabî” olarak bilinir. Mu-haddisler arasında da “Useyle hadisi” diye ifade edilen hadis-i şerifin Peygamberimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) ağzından sâdır olmasına sebep olan vak'ayı yaşamıştır.

Temime (r. anhâ), ashaptan Rifaa ile evliydi. Aralarında geçen bazı şeylerden dolayı, eşi onu üç talakla boşamıştı. O iddetini tamamladıktan sonra Abdurrahman b. Zübeyr, kendisiyle evlenmek istedi. Ve evlendiler. Fakat, Temime bu evlilikten beklediğini bulamamıştı. Yuvasında saadeti bir türlü yakalaya-

mıyordu. Eski eşi Rifaa ile geçen günlerinin özlemini çekiyor ve ona tekrar geri dönmek (onunla tekrar evlenmek) istiyordu.

Ondaki bu huzursuzluk had safhaya varınca, durumunu Allah Resûlü'ne haber vermeyi düşündü. Ve gidip Resûlullah'a, ikinci evliliğinden memnun olmadığını, aradığını bulamadığını ve huzursuzluğunu izah etti. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), Temime'nin huzursuzluğunun ve bu evlilikten memnun olmasının sebebinin eski eşi Rifaa'ya dönmeyi istemesinden kaynaklandığını anlayınca:

- Birbirinizden murat almadıkça bu caiz olmaz, buyurdu. Temime de bu arzusundan vazgeçti. Ve İslâm fıkıhındaki şu husus vuzuha kavuşmuş oldu.

Üç talakla boşanan bir kadın, iddeti dolduktan sonra, ikinci bir kocaya varıp onunla gerdeğe girecek; ikinci eşin ölümü veya boşanmadan sonra tekrar iddet tamamlayacak; ilk eşine dönmesi ancak bundan sonra mümkün olabilecektir.⁸⁶

86 İbn Hacer, El-İsabe, 8/34.

ÜMMÜ BÜCEYD (R. ANHÂ)

*“Resûlullah ’in satın alıp hürriyete kavuşturduğu
kimselerdendir.”*

Ümmü Büceyd’in (r. anhâ) asıl ismi “Havva”dır. Fakat bu çok fazla bilinmemekte, daha çok künyesi ile tanınmaktadır. Abdurrahman b. Büceyd’in büyükannesidir. Resûlullah’ın satın alıp hürriyete kavuşturduğu kimselerdendir. Müslümanlığı kabul etmesi ve Allah Resûlü’ne yaptığı biat ile diğer hanım sahabîler arasında yerini almıştır.

Ümmü Büceyd, fakir bir kimse idi. Kendisi fakir, fakat gönlü çok zengindi. Fakirliği, onu Allah yolunda infak etme hasletinden geri bırakmıyordu. O da verenler gibi çok şeyleri bu uğurda harcamak, “İnfak edenler” arasına kendi ismini kaydettirmek istiyordu. Bunun ızdırabı içinde Resûlullah’a gelip derdini dökerek şöyle serzenişte bulundu:

- Yâ Resûlallah, zaman zaman kapıma yoksullar geliyor. Onlara verecek bir şey bulamıyorum? Nebi (aleyhisselâm):

- Verecek hiçbir şey bulamazsan bile, o dilencinin eline yanık bir hayvan tırnağı dahi olsa koy, buyurarak bu ızdıraplı hanım sahabîye infakın yolunu göstermişti.

Ümmü Büceyd (r. anhâ), Amr b. Avfoğullarının mahallesinde otururken Allah Resûlü'nün kendilerini ziyarete geldiğini söyleyerek, bu ziyareti şöyle anlatır:

“Allah Resûlü bize gelince, büyük bir kâse çorba hazırlayıp ona ikram ettim. O esnada bir fırsatını bulup, daha önce sorduğum sorunun benzerini sordum:

- Yâ Resûlallah, bazen kapıya dilenci geliyor, bir şeyler istiyor. Ben de, yanımda bulunan şeyleri azımsayıp küçük gördüğümden bir şey veremiyorum, dedim. Nebî (aleyhisselâm):

- Bir hayvan tırnağı da olsa kapıya gelen yoksulun eline bir şeyler koy.

Efendimiz'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu soruyu soran Ümmü Büceyd (r. anhâ), aynı zamanda bizlere de yoksula yardım ve infak etmede tavrımızın nasıl olması gerektiğini göstermiş oluyor. Ümmü Büceyd (r. anhâ) gibi saadet asrının dahilerinden öğreneneğimiz daha çok şeyler mevcut. Allah (celle celâluhû), onların hayatlarına ulaşabilmeyi ve kendi yaşantımızda onları rehber edinmeyi prensip haline getirmeye bizi muvaffak etsin.

HANSA BİNTİ HIZAM EL-ENSÂRIYE (R. ANHÂ)

*“İsteddiği kimse ile evlenmesi için kendisine
ruhsat verilen sahabîdir.”*

Hansa (r. anhâ), Ensar'dan olan Hizam b. Halid'in kızıdır. Kendisinin hem Ensar hanımlarının arasında hem de diğer hanımların nezdinde önemli bir yeri vardı. Küfrün, şirkin kol gezdiği bir zamanda neş'et etmesine rağmen, Allah'a imanı seçip, Resûlullah'a biat etmişti. Bunun yanında, onun önde olmasını sağlayan; hanımlarla ilgili çok önemli bir mevzuyu vu-zuha kavuşturmuş olmasıdır.

Önceleri, Enes b. Katade ile evliydi. Hz. Hansa Uhud Savaşı'nda eşi vefat edince dul kaldı. İddeti bitince babası, Amr b. Avfoğullarından birini ona münasip görüp evlendirmek istedi. Fakat Hansa (r. anhâ), onunla evlenmeyi istemiyordu. Çünkü, o Ebu Lübage b. Abdül Münbir isimli bir sahabî ile evlenmek istiyordu. Babası, Hansa'nın rızası olmadan kendi istediği kim-

seye onu verdi. Hansa, Allah Resûlü'ne giderek; babasının kendisini istemediği biriyle evlendirmeye kalkıştığını söyleyerek, şikâyetinde bulundu. Onu dinleyen Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) "O nikâh sahih değildir." buyurarak, babasına Hansa'yı arzusıyla başbaşa bırakmasını emretti. Hansa da, Ebu Lübabe b. Abdül Münbir ile evlendi.⁸⁷

Hansa'nın (r. anhâ) karşılaştığı bu durum, İslâmiyet'in kadının özgürlüğüne verdiği ehemmiyetin ve ona takdir ettiği kıymetin apaçık göstergesidir. Kadın, istediği kimse ile evlenme hakkına sahiptir. Baba dahi onun bu hakkını elinden alamayacaktır.

87 İbn Sa'd, Tabakat, 8/456; İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 6/28.

REZÎNE (R. ANHÂ)

“Resûlullah’a hizmet eden hanım sahabîdir.”

Allah’a iman eden, Muhammed’in (aleyhisselâm) O’nun (celle celâluhû) Resûlü olduğunu kabul eden birçok kimsenin en büyük arzusudur Resûlullah’a yakın olmak. Fakat, çok az kimse buna ulaşmış, onun nur ve huzur saçan ikliminden bol bol istifade etmiştir. İşte; o nasiplilerden bir tanesi de Rezine’dir (r. anhâ).

Efendimiz’in pak zevcelerinden olan Safiyye binti Huyey’nin (r. anhâ) cariyesidir Rezine. Onunla birlikte, Peygamber hanesine dahil olmuş; İnsanlığın Efendisi’ne hizmet etme şerefine nail olmuştur. Onun bu kadar yakınında olması hasebiyle, Resûlullah’ın birçok hallerini bizzat görerek ve İslâmiyet’in inceliklerini yakından izleyerek, imanda ve imanı yaşamada mümtaz bir yere gelmiştir. Safiyye Validemiz, onu azat ettiği halde o, bu hanede hizmet etmeye devam etmiştir. Çünkü, bu cariyelik sayesinde imana ermiş ve sahabî olabilme güzelliğine ulaşmıştır.

Allah Resulü'nden hadis rivayetinde bulunan Rezine'nin (r. anhâ) rivayet ettiği hadislerden aşure ve deccal ile ilgili olanlar meşhurdur. Rezine'nin kızı şöyle der: "Anneme sordum:

"Aşure günü hakkında Allah Resûlü ne dedi?" Annem:

"Resûlullah, o gün oruç tutar; bize de tutmamızı emrederdi." dedi.

İmana hizmetle geçen bir hayattan sonra dar-ı bekâyâ intikal eden Rezine'den (r. anhâ) Allah razı olsun.⁸⁸

88 İbn Hacer, El-İsabe, 8/80.

DUBÂA BİNTİ ZÜBEYR (R. ANHÂ)

“Peygamberimiz’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) amcasının kızıdır.”

Dubâa (r. anhâ), Zübeyr b. Abdulmuttalib’in kızıdır. Annesi, Âtike binti Ebu Vehb’dir. Peygamber’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) amca kızı olması hasebiyle, Efendimiz’e yakınlığı vardı. Hane-i Saadet’e giderek Resûlullah’ı ziyaret eder; ilim meclislerinde bulunurdu. Orada gördüğü ve öğrendiği şeyleri kendi hayatında tatbik ederdi.

Hane-i Saadet’e yaptığı ziyaretlerden birinde, Resûlullah’ın, ketif denilen hayvanın kürek kemiğindeki etten yedikten sonra abdest almadan namaz kıldığını gördü ve ketif yemekle abdestin bozulmayacağını rivayet etti. Bu eti yemek ile abdestin bozulup bozulmayacağına tereddüt eden kimselere, şahit olduğu hadiseyi anlatıyordu.

Dubâa (r. anhâ), Efendimiz’e gelip hac için izin istedi ve:

- Yâ Resûlallah, ben haccetmek istiyorum. Herhangi bir şart koşayım mı, diye sordu. Efendimiz (aleyhisselâm):

- Evet, buyurdu. O:

- O zaman ne diyeyim, deyince, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- Lebbeyk, Allahümme lebbeyk, de, buyurdu.

Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) Dubâa'yı Mikdab b. Amr'a nikâhladı. Doğan iki çocuk ile yuvaları neşelendi. Cemel vaka-sında, oğlu Abdullah şehit edildi.

Peygamberimiz'den (sallallâhu aleyhi ve sellem) on beş hadis ri-vayet eden Dubâa'ya (r. anhá) Efendimiz, Hayber gelirinden kırk vesk (bir ölçü birimi) tahsisat bağlamıştır.⁸⁹

89 İbn Hacer, El-İsabe, 8/132.

BERÎRE (R. ANHÂ)

“İnsanlara Allah için nasihat etmeyi prensip edinen bir sahabîdir.”

Berîre (r. anhâ), Hilaloğularından birisinin cariyesiydi. Allah’a inanmış, İslâm’a gönül vermişti. Bir cariye olması, onun inandığı gibi yaşamasını kısıtlıyordu. Onun bu durumunu bilen Hz. Aişe Validemiz, onu satın alıp azat etmek istiyordu. Sahipleri ise, “Bize bağlı olacak, velisi biz olacağız.” diyerek, “vilâ” (haklarına sahip çıkıp koruyup gözetme) şartını öne sürüyorlardı. Hz. Aişe Validemizin Berîre’yi alıp özgürlüğüne kavuşturmak istediğini Resûlullah biliyordu. Aişe’ye (r. anhâ) onun hakkında şöyle sordu:

- Berîre’nin durumu nedir? Hz. Aişe, sahiplerinin şartlar koştüğünü, işi zorlaştırdıklarını söyleyince Resûlullah:

- Onu satın al ve azat et. Onlar, istedikleri şartı koşsunlar. Vilâ, azat edenin hakkıdır, satanın değil, buyurdu. Bu hadise üzerine, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) halka hitaben:

- Bazı kimselere ne oluyor ki, Allah’ın kitabında ve Resûlü’nün sünnetinde bulunmayan şartları ileri sürüyorlar? Böyle bir

şart ileri sürmek batıldır. Allah'ın şartı, daha haklı ve kuvvetlidir, buyurdu.

Berîre'nin (r. anhâ) eşi "Murgis" isimli siyah bir köleydi. Kendisi azatlı eşinin nikâhını fesh etmeyi tercih etti. Resûlullah ona iddet beklemesini emretti.

Allah'a ve Resûlü'ne çok bağlı olan bu hanım sahabî, insanlara öğüt vermeyi çok severdi. Emevi hükümdarlarından Abdülmelik b. Mervan, daha padişah olmadan önce takva sahibi biriydi. İlim meclisine o da gelmişti. Berîre (r. anhâ), onun halini, halkın ona teveccühünü biliyordu ve ona şöyle bir öğüt verdi:

- Abdülmelik, sende övgüye layık bazı hasletler görüyorum. Hükümdar olup, halkın idaresini eline alacak olursan, kan dökmekten son derece sakın. Çünkü ben, Resûlullah'ın şöyle söylediğini duydum: "İnsan, cennetin kapısına kadar gelip onun binasına baktıktan sonra bile, haksız olarak bir müminin kanını dökmüş olduğu anlaşılrsa bu sebeple oradan kovulup geri çevrilir."

Kendi bulup yaşadığı doğruları, başkalarına tavsiye edip anlatmaktan çekinmeyen Berîre (r. anhâ), İslâm sayesinde tatlıklarından diğer insanların da tatmasını arzu edip bu uğurda gayret göstererek başkaları adına yaşamanın örneğini sergilemiştir. Bu, onun ne kadar hasbî ve fedakâr olduğunun göstergesidir.⁹⁰

90 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 7/39.

DUBÂA BİNTİ ÂMİR (R. ANHÂ)

“Kendisiyle birlikte kabilesinin de Müslüman olmasına vesile olmuştur.”

Amir b. Kurat el-Âmiriye'nin kızı olan Dubâa (r. anhâ), Mekte'de Müslüman oldu. İslâm'ın ilk dönemlerinde inanan insanların çektikleri sıkıntıları müşahede etti ve bizzat yaşadı.

Peygamberimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) panayırları dolaşıp İslâm'ı tebliğ ettiği dönemde; Ukaz panayırının kurulduğu bir zamanda Allah Resûlü, Amiroğulları'nı imana davet eder. Ayrıca, onlardan kendisine yardımcı olmalarını ve engel olmaya çalışanları menetmelerini talep eder. Tam o sırada, Bahara b. Firar adında birisi gelir ve Allah Resûlü'nün devesini şiddetle dürter.

Deve sıçrar ve Resûlullah yere düşer. Hadiseyi nakleden Amiroğulları şöyle anlatırlar:

“O esnada, Dubâa binti Amir bizim yanımızdaydı. O, Mekte'de Müslüman olup Resûlullah'a yardım eden hanımlardan-
dı. Amcaoğullarını ziyaret etmek için gelmişti. Allah Resûlü'nün yere düştüğü anda bize dönüp:

- Ey Âmir ailesi, Resûlullah sizin aranızda iken ona bu yapılır mı, reva mı, hiç kimse sahip çıkmayacak mı, deyince, amcaoğullarından üç kişi kalktı. Bahara'yı tutup onun Resûlullah'a kötülük yapmasını engellediler ve onu oradan uzaklaştırdılar.

Onların, kendisini korumasından çok memnun olan Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem):

“Allah'ım, sen bunlara rahmet ve bereket ihsan eyle.” diye dua buyurdular. Onlar da, Müslüman oldular. Resûlullah'a biat ederek savaşışp şehit oldular.

Kabilesinin Müslüman olmasına ve Allah'ın dinine hizmet etmelerine vesile olan Dubâa (r. anhâ), hayatı boyunca, inandığı Rabbini ve O'nun (celle celâluhû) davasını anlatıp yaşamaktan bir an bile uzak kalmadı.⁹¹

91 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 7/178.

ESMA BİNTİ SELEME (R. ANHÂ)

“İki kez hicret etmiştir.”

Temimli Dârimî kabilesine mensup olan Esmâ (r. anhâ), “Ümmü Cülas” lâkabıyla anılır. İslâm’ın ilk dönemlerinde, Müslüman olmuştur. Müşriklerin baskıları had safhaya ulaştınca Habeşistan’a hicret eden kabilede, Esmâ (r. anhâ) ve eşi Ayyaş b. Ebu Rebia da bulunuyorlardı.

Eşi Ayyaş’ın annesi, onun İslâm’a girip hicret etmesini hazmedememiş; onu geri getirmesi için kardeşi Ebu Cehil’e baskı yapmıştı. Ebu Cehil de, Ayyaş’ın Mekke’ye iadesi için çaba gösterdi. Fakat çabaları boşunaydı. Esmâ (r. anhâ) eşine sürekli destek oluyor, buldukları iman yolunda her gün biraz daha ilerliyorlardı.

Habeşistan’dan ikinci bir hicret gerçekleştirerek Medine’ye geçtiler. Bir defasında, Resûlullah (aleyhisselâm) ziyaret maksadıyla Ayyaş’ın akrabalarından birinin evine gitmişti. Esmâ binti Seleme de oradaydı. Allah Resûlü’ne şöyle bir soru sordu.

- Yâ Resûlallah, bana bir tavsiyede bulunmaz mısın? Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem):

- Kız kardeşinin sana yapmasını istediğın bir iyiliğı sen ona yap, buyurdu.

Abdullah isimli oğlunu gerçek bir mümin olarak yetiştiren Esmâ (r. anhâ), diğeri hanım sahabîlerle birlikte, Resûlullah'a ve Allah'ın davasına destek olarak hayatını geçirmiştir.⁹²

92 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 7/11.

ÜMAME BİNTİ HAMZA (R. ANHÂ)

“Hz. Hamza’nın kızıdır.”

Ümame (r. anhâ), Bedir’in kahramanı, Uhud’un şehidi Hz. Hamza’nın kızıdır. Annesi Selma binti Umeys’tir. Ümame “Ümare” olarak da bilinirdi. Hakkında Ali, Cafer ve Zeyd’in (r.a.) münakaşa yaptıkları bir hanım sahabîdir.

Ümame’nin (r. anhâ), Mekke’den çıkınca kendisine uğradığı her Müslüman, onu yanına almak istemiş; o ise hiçbirini kabul etmemişti. Hz. Ali, onu yanına alıp götürdü. Bunun üzerine Hz. Cafer, Ümame’nin teyzesi Esmâ binti Umeys yanında olduğundan, onun kendi yanında olmasını talep etti. Zeyd b. Harise ise, Ümame’nin babası Hamza ile kendisini Resûlullah’ın kardeş yaptığını; kardeşinin kızının kendi yanında kalmasının daha uygun olacağını öne sürerek onu yanına istiyordu. Mesele Resûlullah’a intikal edince o (sallallâhu aleyhi ve sellem), Ümame’nin teyzesi ile beraber olmasının daha iyi olacağını ifade ederek onu Hz. Cafer’in yanına verdi. Ümame, bu ailede güzel bir İslâmî eğitim alarak yetişti. Büyüdüğü zaman

Allah Resûlü onu, Ümmü Seleme Validemizin oğlu Seleme ile evlendirdi.

Bu evlilik gerçekleştiğinde Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) Seleme'ye:

- Ey Seleme, borcun ödendi mi, dedi. Ümmü Seleme Validemizi Resûlullah ile evlendiren Seleme idi. Resûlullah da onu mükâfatlandırarak, Ümame ile evlendirdi.

Kurulan yuvada Ümame (r. anhá), değer ölçülerini aynen muhafaza etmekle birlikte, yuvasını bir hizmet evine dönüştürdü ve hayatını bu eksen üzerinde tamamladı.⁹³

93 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 7/21.

RUKAYKA BINTİ SEKAFİYYE (R. ANHÂ)

*“Peygamber’in (sallallâhu aleyhi ve sellem)
imanına şehâdet ettiği hanım sahabîdir.”*

Kaynaklarda nesebiyle alâkalı bilgiye rastlayamadığımız Rukayka (r. anhâ), Sakif kabilesine mensuptur. İmanla tanışması ve kabul etmesi, Resûlullah’ın Taiflileri davetinden önce olmuştu. Allah Resûlü’nün Taiflilere gelmesi ve onlardan yardım istemesi gibi olayları görmüş, idrak etmiştir. Şahit olduğu vakayı şöyle anlatır:

“Allah Resûlü (aleyhisselâm), Taiflilerden yardım istemek üzere, gelince benim yanıma uğramıştı. Ben, ona Sevik’ten bir içecek hazırladım ve ikram ettim. Taiflilerden korktuğum için imanımı gizliyordum. Bunu, Resûlullah da biliyordu. Bana şöyle dedi:

- Rukayka, bu Taiflilerin putlarına ibadet etme ve onlara yönelerek dua etme, dedi. Ben:

- O zaman beni öldürürler, dedim. Resûlullah (aleyhisselâm):

- Sana bir şey dedikleri zaman ‘Benim Rabbim bu putların Rabbidir.’ de. Dua ettiğin zaman onlara arkanı dön, buyurdu.

Rukayka'nın (r. anhâ) Müslüman olduğundan, eşi Kayd b. Eban'ın ve o zaman çok küçük olan kızının da haberi yoktu. Resûlullah'ın gelişini onlardan gizlemişti.

Rukayka'nın kızı, ağabeyleri Süfyan ve Vehb b. Kays'dan şunu nakleder:

"Sakif kabilesi Müslüman olunca, Peygamberimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) yanına hicret ettik. Annem Rukayka ise, buna yetişememiş, daha önce vefat etmişti. Allah Resûlü bize yaklaşınca hemen:

- Anneniz Rukayka ne yapıyor, diye sordu. Biz dedik ki:

- Senin bıraktığın hal üzere vefat etti. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- Anneniz Müslüman olmuştu, buyurarak onun iman etmiş olduğunu bize haber verdi.⁹⁴

94 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 7/111.

CÜMEYL BİNTİ YESAR (R. ANHÂ)

“Hakkında ayet inen bir hanımdır.”

Malik b. Yesar el-Müzeni'nin kız kardeşi olan Cümeyl (r. anhá), Ebul Bidah isimli sahabînin hanımıdır.

Eşi ile aralarında çıkan bir problemden dolayı, eşi kendisini bir talakla boşadı. Bir müddet sonra, ikisi de tekrar bir araya gelmeyi istediler. Vakayı nakleden Cümeyl'in ağabeyi diyor ki: “Ben kız kardeşimi, Ebul Bidah ile evlendirdim. O da onu boşadı. İddeti bitince onu tekrar benden istemeye geldi. Ben dedim ki:

- Ben seni evlendirdim, sana ikramda bulundum, sana yuva kurdum. Sen tuttun kardeşimi boşadın. Sonra da gelip onu tekrar istiyorsun. Allah'a yemin ediyorum ki; sen kesinlikle onu alamazsın.

Aslında, Ebul Bidah iyi bir insandı. Ve kardeşim Cümeyl, ona dönmek istiyordu. Benim engel olmam karşısında, Bakara suresi 232. ayeti nazil oldu:

“Kadınları boşadığınız ve onlar da bekleme müddetlerini bitirdikleri zaman, aralarında iyilikle anlaşmışları takdirde, on-

ların (eski) eşleriyle evlenmelerine engel olmayın. İşte bununla, içinizden Allah'a ve ahiret gününe inanan kimselere öğüt verilmektedir. Bu öğüdü tutmanız, kendiniz için en iyisi ve en temizidir. Allah bilir, siz bilmezsiniz.”

Bu ayet nazil olunca ben: “Yâ Resûlallah, artık şimdi (onların birleşmeleri için engel çıkarmama adına) ne gerekirse yaparım.” dedim. Ve onları tekrar evlendirdim. Bu talak, İslâm hukukunda “ric'i talak” denen erkeğin ilk boşanmasından sonra tekrar hanımıyla birleşme hakkına sahip olduğu talaktır.⁹⁵

95 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 7/51.

SÜBEY'A BİNTİ HARİS (R. ANHÂ)

“Resûlullah’dan (aleyhisselâm) hadis rivayet etmiştir.”

Sübey’a (r. anhâ), Sa’d b. Havle’nin hanımıdır. Eşi, Veda Haccı esnasında Mekke’de vefat ettiğinde o hamileydi. Eşinin vefatından bir ay sonra, doğum yaptı.

Kendisi hamileyken eşi vefat eden bu hanım sahabînin durumu, Abdullah b. Abbas ile Ebu Hüreyre’ye soruldu. İbni Abbas, “İddeti bitince.”; Ebu Hüreyre ise, “Doğumunu yapınca başka birisiyle evlenebilir.” fetvasını verdiler. Ebu Seleme, Resûlullah’ın hanımı Ümmü Seleme Validemize gidip bu meseleyi sordu. Ümmü Seleme Validemiz de:

“Sübey’a, eşinin vefatından on beş gün sonra doğum yaptı. Doğum yapmasıyla iddeti bitmiştir, evlenebilir.” dedi.

Bunun üzerene biri genç, diğeri yaşlı iki kişi Sübey’a’yı ni-kâhlamak istediler. Sübey’a (r. anhâ), genç olanı tercih etti. Yaşlı olan kişi:

- Senin iddetin henüz bitmedi, diyerek onu oyalamaya çalıştı. Çünkü, Sübey’a’nın ailesi o zaman için başka yerdeydi.

Onlar vasıtasıyla, Sübey'a'yı kendisiyle nikâhlamaya razı edebilirdi belki. Ailesi dönünce, kendisini tercih etmeleri için onlara ricada bulundu. Bu gelişme üzerine Sübey'a (r. anhâ), hemen Resûlullah'a giderek durumunu anlattı. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- Senin iddetin bitmiştir, dilediğin kimse ile evlenebilirsin, dedi.

Sübey'a (r. anhâ), Peygamberimiz'den (sallallâhu aleyhi ve sellem) hadis rivayetinde bulunmuştur. Sahabîden Abdullah b. Ömer (r.a.) ondan hadis nakletmiştir. Medine-i Münevvere ile ilgili şu önemli hadis onun rivayetleri arasındadır:

"Kim ki, Medine'de kalıp orada ölmeye gücü yeterse, orada ölmeye baksın. Çünkü Medine'de ölen kimseye kıyamet günü ben şahitlik yapacağım (şefaatçi olacağım).⁹⁶

96 İbn Hacer, El-İsabe, 8/103.

ZEYNEP BİNTİ RESÛLULLAH (R. ANHÂ)

“Resûlullah’ın kızlarının en büyüğüdür.”

Annesi Hatice’dir (r. anhâ). Allah Resûlü otuz yaşlarında-yken dünyaya gelmiştir. Oğlu Kâsım’ın vefatı üzerine, Resûlullah bütün şefkat ve sevgisini Zeynep üzerinde toplamıştı. Büyüyüp genç kız olunca da onu teyzesi Hale binti Huveylid’in oğlu Ebu’l-As ile evlendirdi.

Zeynep (r. anhâ), hayatında putlara hiç tapmadı; Efendimiz’e peygamberlik vazifesi verildiğinde de hemen İslâmiyet’i kabul etti. Fakat eşi Ebu’l-As müşrikler safında kalmayı tercih etti. Bu durum, Zeynep’i (r. anhâ) çok üzüyordu. Hicret gerçekleşmiş; ama o eşi yüzünden Medine’ye gidememişti. Bedir Savaşı vuku bulduğunda eşi müşriklerle beraber savaşmış ve Müslümanlara esir düşmüştü. Mekkeliler, esir düşen yakınlarını kurtarmak için fidye gönderiyorlardı. Zeynep de bu maksatla, gelin olurken annesi Hz. Hatice’nin takmış olduğu gerdanlığı göndermişti. Resûlullah gerdanlığı görünce onu tanıdı ve Hz. Hatice’yi hatırlayıp hüznünlendi. Zeynep’in yaptığı bu fedakârlık karşısında çok duygulandı. Etrafındakilere:

“Ashabım, şayet uygun görürseniz, kızımın esiri bulunan eşini, kızımın Medine’ye göç etmesine izin vermesi şartıyla, serbest bırakın ve bu gerdanlığı da kendisine iade edin.” buyurdu. Ashap, Resûlullah’ın teklifini kabul etti ve Ebu’l-As’ı serbest bıraktılar. Ebu’l-As, verdiği sözde durdu ve Mekke’ye gidince Zeynep’in Medine’ye gidebileceğini söyleyerek onu serbest bıraktı. O da yolculuk hazırlığına başladı. Efendimiz (aleyhisselâm), Zeyd b. Harise’nin yanına birini vererek, Zeynep’i almak için onları Mekke’ye doğru yola çıkardı ve şöyle tembih-te bulundu:

“Zeynep sizin yanınıza gelinceye kadar Ye’cuc Vadisi’nde bekleyiniz. O getirildiği zaman teslim alıp bana getiriniz.”

Onlar denilen yere gidip beklemeye başladılar. Zeynep (r. anhá) hazırlıklarını bitirince kayınbiraderi Kinane b. Râbi bir deve getirerek, Zeynep’i üzerine bindirdi ve onu anlaşıma yerine getirmek için gündüz yola koyuldu. Müşrikler bunu görünce çok tedirgin oldular. Zeynep’i Resûlullah’a vermek istemiyorlardı. Bazı kimseler onları takip ederek, Zi-Tuva mevkiinde onlara yetişip ok atmaya başladılar. Deveye isabet eden ok ile deve yaralandı ve Zeynep deveden düştü. Hamile olduğu için çocuğunu düşürerek yaralandı. Kayınbiraderi Kinane, ok atarak onu korumaya çalıştı. Bu arada Ebu Süfyan gelerek Kinane’ye:

- Böyle güpegündüz yola çıkmanız doğru değil. Sen Muhammed’in başımıza getirdiklerini ve halkın ona olan öfkesini çok iyi biliyorsun. Onun kızını halkın gözü önünde Mekke’den alıp götürmeni halk hazmedemeyecek. Bizim onunla (Zeynep’le) bir işimiz yok. Sen beni dinle ve Zeynep’i Mekke’ye geri götür. Halkın görmeyeceği bir gece, gizlice onu al ve babasına götür, dedi. Kinane de Ebu Süfyan’ın sözlerine uyup, Zeynep’i

Mekke'ye götürdü. Müşriklerin öfkesi yatışınca da, bir gece gizlice onu deveye bindirip Zeyd b. Harise ve arkadaşının bekledikleri yere götürüp onlara teslim etti. Zeynep (r. anhâ) Medine'ye varıp babasına kavuştu. Mekke'de kalan eşi Ebu'l-As ise, Zeynep'in Medine'ye gitmesinden sonra, eşinden ayrı kalamayacağını anlayınca, bu ayrılığa sebep olan şirk ve küfürü terk edip, Müslüman olmaya karar verdi. Mekke'de bütün hesaplarını kapatarak, hicretin yedinci yılında Medine'nin yolunu tuttu. Efendimiz'in (aleyhisselâm) huzuruna varıp İslâmiyet'i kabul ettiğini açıkladı. Efendimiz ona iltifat etti ve Zeynep'i tekrar kendisine verdi. Zeynep ve Ebu'l-As mesut aile yuvalarına tekrar kavuştu. Allah (celle celâluhû), Ümame isimli bir kız çocuğu nasip ederek bu yuvanın saadetini arttırdı.

Zeynep (r. anhâ), hicretin sekizinci yılında vefat etti. Cenazesini, Ümmü Eymen, mü'minlerin annesi Sevde binti Zenâ ile Ümmü Atıyye yıkadılar. Cenaze namazını Efendimiz (aleyhisselâm) kıldırdı ve kendi elleriyle kızını kabre koydu.

RUKAYYE BİNTİ RESÛLULLAH (R. ANHÂ)

“Resûlullah ’ın ikinci kızıdır.”

Annesi Hz. Hatice’dir. Resûlullah otuz üç yaşlarındayken dünyaya gelmiştir. Zeynep ile Rukayye Allah Resûlü’nün evini şenlendirmiş, anne ve babasına mutluluk saçarak birlikte büyümüşlerdi.

Rukayye (r. anhá), gelinlik çağına geldiğinde henüz babasına peygamberlik vazifesi gelmemişti. Kendisi Ebu Leheb’in oğlu Utbe ile nikâhlandı; ancak düğünleri henüz yapılmamıştı ki, Allah Resûlü’ne risalet vazifesi verildi. Rukayye, babasının peygamberliğini tasdik ederek İslâm’a girdi. Nikâhlısı Utbe ise, Müslüman olmadı. Resûlullah, kızını Utbe’den boşatmak için uğraşıyordu. Nihayet, Ebu Leheb’in düşmanlıkları had safhaya vardı ve kendisi hakkında “Tebbet” suresi nazil oldu. Bunu duyan Ebu Leheb, oğlunu karşısına aldı ve:

“Onun kızını boşamazsan başım senin başına haram olsun.” dedi. Babasının ısrarına dayanamayan Utbe, Rukayye’yi boşadı.

Resûlullah’ın bu kızına Hz. Osman talip oldu. Efendimiz de Rukayye’yi Hz. Osman’a nikâhladı. Kurulan yuvada mutlu-

luk rüzgârları esiyordu. Ancak müşriklerin yaptıkları baskılar, bu mutluluğa gölge düşürmeye başlamıştı. Dayanılmaz bir hal alınca, ikisi de Resûlullah'tan müsaade isteyerek Habeşistan'a hicret ettiler. Allah Resûlü (aleyhisselâm) kızı Rukayye ve damadı Hz. Osman hakkında: "Onlar, Lut aleyhisselâm'dan sonra, Yüce Allah (in rızası) uğrunda ilk hicret eden kimselerdir." buyurarak onları taltif etti.

Bir süre sonra Mekke'de müşriklerin baskısının kalktığı söylentisi yayılınca Rukayye ve eşi Mekke'ye döndüler. Ancak durumun hiç de öyle olmadığını görünce, ikinci kez Habeşistan'a göç ettiler. Orada Rukayye'nin (r. anhâ) Abdullah isimli bir oğlu oldu. Abdullah'ın, iki yaşındayken bir horoz, yüzünü gagası ile yaraladı. Zamanla yara büyüdü, tedavi edilemez bir hal aldı ve çocuk vefat etti. Rukayye'nin başka çocuğu olmadı.

Medine'ye hicret başlayınca Rukayye (r. anhâ) eşi Hz. Osman'la birlikte Habeşistan'dan Medine'ye geçti. Orada Resûlullah ile beraber İslâm'ın yücelmesi için çalışıyorlardı. Bedir Savaşı'na hazırlık yapıldığı sırada Rukayye hastalandı. Hastalığı şiddetlenince Resûlullah, Hz. Osman'ı onun yanında bıraktı. Hicretin on beşinci ayıydı. Rukayye (r. anhâ) iyice ağırlaşarak, Ramazan ayı içinde ahiret âlemine intikal etti. Bedir Savaşı'nın galibiyetini haber vermek üzere, Zeyd b. Sabit önden gönderilmişti. O bu müjdeli haberi vermeye geldiğinde, Rukayye'nin (r. anhâ) kabri üzerine toprak atılmaktaydı. Efendimiz, Bedir'den dönünce kızını görememiş, onun kabriyle karşılaşmıştı. Kabrinin başına giderek dua edip Kur'ân okuyarak, biricik kızına hediye etti. Bir yandan da yanında olan ve ağlayıp duran Hz. Fatıma'nın gözyaşlarını siliyordu.⁹⁷

97 İbn Sa'd, Tabakat, 8/36.

ÜMMÜ KÜLSÜM BİNTİ RESÛLULLAH (R. ANHÂ)

“Resûlullah’ın üçüncü kızıdır.”

Ümmü Külsüm’ün (r. anhâ) annesi Hz. Hatice’dir. Allah Resûlü’ne peygamberlik vazifesi verilmeden önce dünyaya geldi. Çocukluğunu Mekke’de geçirdi. Daha sonraları Ebu Leheb’in oğluyla nikâhlandı. O zaman henüz risalet vazifesi gelmemişti.

Allah (celle celâluhû), Resûlü’ne İslâm’ı tebliğ vazifesini verdiği ilk olarak Hz. Hatice onu tasdik ederek Müslüman oldu. Ümmü Külsüm de annesiyle birlikte iman etti. Zaten küçüklüğünden beri nezih bir hayat yaşıyordu. Ebu Leheb’in oğlu olan nikâhlısı ise Resûlullah’ı yalanladı. Ümmü Külsüm bundan çok müteessirdi. Allah (celle celâluhû) İslâm’ın azılı düşmanı Ebu Leheb’in akibetini bildiren Tebbet Sûresi’ni indirince, bunu duyan Ebu Leheb, Resûlullah’tan intikam almak amacıyla oğluna hitaben: “Onun kızını boşamazsan benim başım senin başına haram olsun.” diyerek ondan Ümmü Külsüm’ü boşamasını istedi. Yaptığı baskıların neticesinde oğlu Ümmü Külsüm’ü boşadı. Böylece Ebu Leheb, kendince intikam almış, onlara eza

etmiş oluyordu. Oysa hem Resûlullah hem de Ümmü Külsüm bu nikâhın bozulmasına sevinmişti. Allah Resûlü'nün biricik kızı, imansız biriyle hayatını birleştiremezdi.

Eşi Hz. Rukayye'nin vefatından sonra Osman (r.a.) çok üzü- lüyordu. Onun üzüntüsü iki sebebe dayanıyordu. Hem Rukay- ye gibi sadık bir hayat arkadaşını kaybetmişti. Hem de onu kaybetmesiyle Resûlullah'a olan hısmılık bağları maddeten kopmuştu. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) onun üzüntüsünü hissedince:

- Ey Osman, neden bu kadar kederlisin, diye sordu. Hz. Osman:

- Ey Allah'ın Resûlü, ben kederlenmeyeyim de kim keder- lensin! Kızınızın vefatıyla yalnız kaldım. Bundan daha önemli- si, sizinle olan yakınlık bağım kopmuş oldu, dedi.

Bir süre sonra Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), Hz. Osman'a gelerek:

- Ey Osman! Bana Cibril geldi. Allah'ın, kızım Ümmü Kül- süm'ü sana nikâhlanmam emrini getirdi, buyurarak Ümmü Kül- süm'ü Hz. Osman'a nikâhladı. Bu nikâh, hicretin üçüncü yılın- da kıyıldı. Ümmü Külsüm'ün Hz. Osman'a nikâhlanmasıyla Hz. Osman'ın üzüntüsü gitmiş ve "Zinnureyn" lâkabı ile anılmasına vesile olacak bir şerefe nail olmuştu. Altı yıl süren bu evlilikten Ümmü Külsüm'ün çocuğu olmadı.

Resûlullah'ın Medine'ye hicret etmesiyle, Ümmü Külsüm de (r. anhâ) Medine'ye hicret etti ve İslâm'a hizmetlerine orada devam etti.

Hicretin dokuzuncu yılında, Ümmü Külsüm (r. anhâ) has- talandı. Hz. Osman, onun tedavisi için elinden geleni yaptı. Fakat, yapılan tedaviler netice vermedi ve aynı yılın Şaban ayında hastalığı iyice arttı ve vefat etti. Cenazesini, içlerinde

Ümmü Atıyye'nin de bulunduğu Ensar hanımları yıkadılar. Namazını Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) kıldırdı. Kabrine Hz. Ali, Hz. Abbas'ın oğlu Fadl ve Üsame b. Zeyd indirdiler.⁹⁸

98 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 7/384.

FATİMATÜ'Z-ZEHRÂ BİNTİ RESÛLULLAH (R. ANHÂ)

“Resûlullah’ın kızlarının sonuncusudur.”

Diğer kız kardeşleri gibi onun da annesi Hz. Hatice’dir. Fatıma’nın (r. anhâ), Resûlullah’ın çocukları arasında çok özel bir yeri vardı. Diğer çocuklarının bazısı küçük yaşta vefat etmiş, bazısının da nesli devam etmemiştir. Hepsi de Allah Resûlü’nden önce bu âlemden ahirete intikal etmişlerdi. Hz. Fatıma, Efendimiz’in vefatından sonra da yaşamış ve Onun (aleyhisselâm) nesli, Hz. Fatıma’nın çocuklarıyla devam etmiştir.

Fatıma (r. anhâ), Efendimiz’e peygamberlik geldiği sene dünyaya gelmiş ve Resûlullah ona “Fatıma” adını vermiştir. “Ak yüzlü” manasına gelen “Zehra”, ismiyle birlikte anılan lâkabıdır. Yüzünün beyazlığı ve nur gibi parlamasıyla bu lâkap kendisine verilmiştir. Daha sonraları kendisine, “eşi bulunmaz” manasına gelen “Betûl” unvanı verilmiştir. Bu unvanın verilme sebebi de Fatıma’nın (r. anhâ) dünyevî heveslerden uzak kalıp, Allah’a yönelmesi ve ibadete düşkünlüğüdür.

Küçük yaşta annesinin vefatıyla öksüz kalan Fatıma'yı (r. anhâ), Resûlullah (aleyhisselâm) müstesna bir muhabbetle severdi. Onun incinmesine ve üzülmesine hiç tahammül edemezdi. "Fatıma, benden (ayrılmış) bir parçadır. Onu kızdıran beni öfkelen-dirmiş olur." buyurmuştur.

Resûlullah, Medine'ye hicret edince zevcesi Sevde binti Zem'a, kızları Ümmü Külsüm ve Fatıma, Mekke'de kalmışlardı. Efendimiz, Zeyd b. Harise ve Ebu Rafi'i Mekke'ye göndererek onları Medine'ye getirtti. Son derece kâmil bir ahlâka, yüce bir zekâya sahip olan, maddî-manevî güzelliği kendinde toplayan Fatıma'ya (r. anhâ) Medine'nin Müslüman hanımları çok ilgi ve sevgi gösteriyorlardı.

Fatıma (r. anhâ) evlenme çağına gelince, Hz. Ebu Bekr ve Hz. Ömer onunla evlenmek istemişler; fakat Resûlullah, Allah'tan gelecek emri beklediğini ifade ederek onları reddetmişti. Ve beklenen emir gelmiş; Hz. Fatıma, Hz. Ali'ye 400 dirhem gümüş karşılığında nikâhlanmıştı. Resûlullah, mehîr için verilen bu paradan 63 dirhemini Hz. Ebu Bekr'e vererek, Fatıma'nın çeyizine lazım olan şeyleri almasını istedi. Alınan şeyler şunlardı: Bir sedir (divan), yün yatak, su testisi, elek, havlu, bir koç postu, bir yastık, bir kadife yorgan, üç minder, su tulumu, bir kilim, Yemen işi alaca bir elbise, su bardağı, yün perde, bir gömlek ve bir deve. Hz. Fatıma ve Hz. Ali'nin düğünleri hicretin ikinci yılında yapıldı. Hurma, tereyağı ve kese yoğurdundan yapılan "hays" denen yemek ikram edildi. Dünya yönüyle fakir, maneviyat ve mutluluk yönüyle zengin bir aile kurulmuştu.

Hz. Fatıma, halinden hiç şikâyetçi değildi. Arpa öğütmekten ellerinin içi kabarmıştı. Eşi Hz. Ali ona, babasından cariye istemesini söyledi. Resûlullah, esirleri, ihtiyacı olan kimselere dağıttığını söyleyip, yatağa yatacakları zaman otuz üç defa

“Sübhânallah”, otuz üç defa “Elhamdülillah”, otuz üç defa “Al-lahu Ekber” deyip, ardından da “Lailahe illallahu vahdehü la şerike leh, lehülmülkü ve lehülhamdü ve hüve ala külli şey’in kadir.” duasını yapmalarını kızı ve damadına tavsiye etti.

Hz. Ali ve Hz. Fatıma mutlu bir hayat yaşıyorlardı. Her nasılsa bir gün, aralarında küçük bir kırgınlık olmuştu. Resûlullah onları ziyarete geldi ve Ali’nin nerede olduğunu sordu. Fatıma olanları anlatarak, Ali’nin dışarıya çıktığını söyledi. Buna çok üzülen Resûlullah, hemen Ali’yi bularak onları barıştırdı. Ve sevinçle oradan ayrıldı. Sevincini soranlara, “Çok sevdiğim iki kişinin arasını bulmaya muvaffak oldum.” diyerek dile getirdi. Hz. Fatıma’nın üç kız (Ümmü Külsüm, Zeynep, Rukiye), üç erkek (Hasan, Hüseyin, Muhsin) çocukları oldu. Resûlullah (aleyhisselâm) torunlarını çok sever, onları sık sık ziyaret ederek onlarla oyunlar oynardı. Onlara anlayacakları bir dil ile öğüt verir, uyarılarda bulunurdu.

Bir gün, Resûlullah (aleyhisselâm) kızını ziyarete geldi. Hz. Fatıma ve Hz. Ali gülererek bir şeyler konuşuyorlardı. Efendimiz’in geldiğini görünce sustular. Efendimiz, gülme sebeplerini sorunca Fatıma:

- Ali ile sizin yanınızda hangimizin daha sevimli olduğunu konuşuyorduk. Ben (kızınız olmam itibarıyla), yanınızda daha sevimli olduğumu söylüyordum. Ali ise, kendisinin daha sevimli olduğunu söylüyordu, cevabını verdi. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- Kızım, sen, babanın evladına olan tabii sevgisi ve şefakatiyle bana Ali’den daha sevimlisin. Fakat, Ali de benim gözümde senden daha çok izzet ve keramet sahibidir, diyerek ikisinin de gönlünü memnun etti.

Fatıma’nın yanlarında olmadığı bir an Resûlullah, Ali’ye sırasıyla; Allah’ı, Resûlü’nü, Fatıma’yı, çocuklarını sevip sev-

mediğini sordu. Ali hepsine ayrı ayrı “evet” cevabını verdi. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- Ya Ali, gönül bir tane, sevgi ise dört. Bir kalbe bu kadar sevgi nasıl sığıyor, diye sordu. Ali cevap veremedi. Ve Resûlullah'ın yanından ayrıldı. Fatıma, eşini üzgün görünce sebebini sordu. O da anlattı. Üstün bir zekâyâ sahip olan Fatıma (r. anhâ) gülümseyerek:

- Ey Ali, babamın yanına git ve bu soruyu: “Ey Allah'ın Resûlü, sağ-sol, ön-arka diye insanın yönleri vardır. Kalbin de böyle cihetleri vardır. İşte, ben yüce Allah'ı, aklım ve imanımla; sizi, ruhum ve imanımla, Fatıma'yı, insanî nefsim ile, çocuklarımı da babalık şefkatimle severim.” diye cevaplandır. Hz. Ali sevinçle kalkarak Resûlullah'ın yanına gitti ve aynı şekilde sorusunu cevaplandırdı. Resûlullah (aleyhisselâm) bu sözlerin Fatıma'dan olduğunu anladı ve tebessüm ederek:

- Ey Ali, bu sözler senin değil; ancak Peygamber ağacının dalından derilmiş bir meyvedir, buyurdu.

Fatıma (r. anhâ), Efendimiz'in vefatında çok üzümlere be-yitler söyledi. Kabrini ziyarete gidip, ashaba hitaben, “Resûlullah'ın mübarek cesedine toprak atmaya gönlünüz nasıl razı oldu?” demiş ve ashabı da hüzünlendirmişti. Onu teselli eden tek şey babasının “Ehli Beyt'ten ilk olarak bana ulaşacak olan sensin.” demesiydi. Resûlullah'ın vefatından altı ay kadar sonra, Hz. Fatıma da ahiret âlemine intikal etti. İslâm'da tabuta konularak kabre götürülen ilk kadın cenazesi, Hz. Fatıma'nınki olmuştu. Vasiyeti üzerine gece defnedilmiştir. Hz. Aişe onun hakkında; “Ben, babası hariç Fatıma'dan daha faziletli hiçbir kimse görmedim.” buyurmuştur. İbni Abbas; Peygamber'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) dört çizgi çizdiğini ve “Cennet kadınlarının en faziletli Hatices, Fatıma, Meryem ve Asiye'-

dir.” dediğini; Efendimiz’in (aleyhisselâm), kızı hakkında: “Fatıma, cennet ehli kadınların hanımefendisidir.” buyurduğunu nakletmiştir.⁹⁹

99 Mûnavî, Feyzü'l-Kadir, 4/421; İbn Hacer, El-İsabe, 8/107.

HATİCETÜ'L-KÜBRÂ (R. ANHÂ)

“Resûlullah’ın zevcesi ve müminlerin annesidir.”

Hz. Hatice validemizin babası, Kureyş’in şerefliilerinden olan Huveylid b. Esed’dır. Annesi, Amir b. Lüeyye soyundan Fatıma binti Zaidet’ül-Esam’dır. Asil bir aileden geldiği gibi, huy olarak da yüce bir ahlâka sahipti. Bundan dolayı, kendisine “Tahire” lâkabı verilmiştir. Eşi vefat edince dul kaldı. Çok zengin, asaletli ve güzeldi. Birçok kimse onunla evlenmeyi istiyor; fakat o reddediyordu. Bu arada Allah Resûlü’nün dürüstlüğü ve harikulade halleri Hz. Hatice’ye ulaşıyordu. Ona mallarının ticaret işini vermişti. Resûlullah’ı tanıdıkça ona karşı ilgi ve alâkası artıyor; hayat arkadaşı olarak seçebileceği insanda aradığı bütün özellikleri onda buluyordu. Bu düşüncelerini, en yakın arkadaşı Nefise’ye açtı. Onun bu samimi arzusunu Nefise, Allah Resûlü’ne açmak istedi ve Efendimiz’in yanına geldi. Aralarında şöyle bir konuşma geçti:

- Ya Muhammed, seni bir yuva kurmaktan alıkoyan nedir? diye sordu. Efendimiz:

- Elimde evlenmeye yetecek para yok, buyurdu. O:
- Sen evlenmek hususunda mal, güzellik, şeref sahibi ve senin beğeneceğin birisini bulsan evlenmeyi kabul eder misin? O (sallallâhu aleyhi ve sellem):
- O, kimdir?
- Huveylid kızı Hatice'dir.
- Bu nasıl olur?
- Sen kabul edersen ben aracı olurum.
- O halde, ben de dediğini yaparım.

Nefise'nin bu teşebbüsünden sonra aralarında yapılan görüşme neticesinde evliliğe karar verilmişti. Varaka b. Nevfel Hz. Hatice'ye; Ebu Talib de Efendimiz'e şahitlik yaparak nikâhları kıyıldı. Efendimiz (aleyhisselâm) iki deve kestirip düğün ziyafeti verdi. Bu esnada Allah Resûlü yirmi beş, Hz. Hatice kırk yaşlarındaydılar. Hz. Hatice Efendimiz'le evlenip, müminlerin annesi olma şerefine ulaştı. Allah Resûlü'nün hanımlarının ilki ve en büyüğü olduğu için de kendisine "Kübra" lâkabı verildi. İbrahim hariç, Resûlullah'ın bütün çocukları bu evlilikten (Hz. Hatice'den) dünyaya geldi.

Mü'minlerin annesi Hz. Hatice, Efendimiz'e karşı bütün vazifelerini yerine getiriyor, çocuklarını güzel terbiye üzere yetiştiriyordu. Resûlullah'a destek olmak için maddi-manevi hiçbir şeyden çekinmiyordu. Resûlullah'a tebliğ vazifesi verilince, herkesten önce o Müslüman olmuş ve Resûlullah'ın en büyük yardımcısı olmuştu. Onun evi, nübüvvet nurunun parladığı bir mektep gibi idi. O, bütün varlığını bu uğurda sarf etmekten son derece haz duyuyordu. Yiğın yiğın servet, Müslümanların ihtiyaçlarını karşılamak için bitip tükenmişti. Bu, Hz. Hatice için hiç önem arz etmiyordu. Resûlullah'ın ve inananların sıkıntılarını gidermek onun en çok haz aldığı şeydi.

Beş vakit farz namazlardan önceki ilk abdest alma ve namaz kılma keyfiyetini Hz.Cebrail, Efendimiz'e göstermiş ve beraberce iki rekât namaz kılmışlardı. Resûlullah da eve dönünce durumu, Hz. Hatice'ye arz etti. Abdesti ve namazı ona da öğretti. Efendimiz imam oluyor, birlikte namaz kılıyorlardı.

İbni Sünni rivayet ediyor: Hz. Hatice bir defasında Resûlullah'ı aramaya çıkmıştı. Yanında da kahvaltılık yiyecekler vardı. Bir adam suretinde Cibril'le karşılaştı. Cibril, ona Efendimiz'i sordu. O da, ondan çok korktu. Efendimiz'i öldürmek isteyenlerden birisi olmasından endişe etti. Bu durumu Resûlullah'a anlatınca O (sallallâhu aleyhi ve sellem): "O Cibril'di. Bana, sana selam söylememi ve cennette sana verilecek bir köşk ile seni müjdelememi emretti." dedi. Allah Resûlü'nün risaletinin onuncu yılında Ebu Talib'in vefatının üzerinden birkaç gün geçmişti ki; Hz. Hatice rahatsızlandı. Kısa zamanda hastalığı arttı. Ve Ramazan ayında, arkasında; Allah Resûlü'ne bağlılıkla, İslâmiyet için yaptığı hadde-hesaba sığmayan yardımlarla, ihlas ve samimiyetle geçen, kendinden sonrakilere ışık tutacak bir yaşantı bırakarak bu âlemden göç etti. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) onun vefatıyla derinden sarsılmıştı. En büyük destekçisini, hayat arkadaşını, en değer verdiği insanı yitirmişti çünkü...

Yıllar sonra Hz. Aişe, onun hakkında şöyle diyecektir: "Allah Resûlü'nün hiçbir hanımını Hz. Hatice kadar kıskanmadım. Çünkü Resûlullah, ona sonsuz saygı ve sevgi duyardı. Hatta onun hatıralarına bile saygıda asla kusur etmezdi. Sebebini sorunca da: "O benim çocuklarımın anasıydı. Herkes beni yalanlarken, o beni doğruladı ve benim en büyük destekçim, yardımcım oldu." buyururdu.

Hz. Ali, "Peygamberimiz'i (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle söylerken duydum." der ve ekler:

"Dünya kadınlarının en hayırlısı; Hatice binti Huveylid ve Meryem binti İmran'dır."¹⁰⁰

100 İbn Hacer, El-İsabe, 8/60; Halebi, es-Sîre, 1/139.

SEVDE BİNTİ ZEM'A (R. ANHÂ)

“Resûlullah'ın zevcesi, müminlerin annesidir.”

Sevde vâlidemiz (r. anhâ), Zem'a b. Kays'ın kızı olup, annesi Sümus binti Kays'tır. Önceleri Sekran b. Amr ile evliydi. Bu evlilikten altı çocuğu oldu. Hz. Sevde, eşi Sekran hayattayken ibretli bir rüya gördü. Gökyüzündeki ay, süzülüp kendi üzerine inmişti. Rüyasını eşine anlatınca, eşi şöyle tabir etti: “Şayet rüyan sadıksa, ben yakında öleceğim. Sen de benim vefatımdan sonra şerefli birisiyle evleneceksin.” Sekran'ın tabiri Hz. Sevde'ye biraz garip gelmişti. Altı çocuğuyla dul kalan kadına, şerefli biri talip olabilir miydi ki?

Hz. Sevde, eşinden önce Müslüman olmuş ve eşinin de Müslüman olmasına vesile olmuştur. Müşriklerin işkencesi had safhaya varınca Sevde (r. anhâ) eşiyile birlikte Habeşistan'a gitti. Habeşistan'da eşi irtidat (din değiştirerek) ederek Hristiyan oldu ve orada öldü. Sevde ise, Mekke'ye döndü. Sevde'nin imandaki sebatını Resûlullah takdir etti. Eşi vefat edince Sevde (r. anhâ), altı çocuğu ile dul kalmış ve baba evine dönmüştü.

Hız. Hatice Validemizin vefatı, Allah Resûlü'nü çok müte-essir etmişti. Fatıma annesiz, yetim kalmıştı. Bir gün Osman b. Maz'un'un hanımı Havle Allah Resûlü'ne gelerek:

- Ey Allah'ın Resûlü, yanınıza girince Hatice'nin eksikliği gözümden kaçmadı, dedi. Efendimiz (aleyhisselâm):

- Evet, o, çocuklarımın annesi ve evimin gözeticisiydi, buyurdu. Havle:

- Sizin için dünürçülük yapabilir miyim, dedi. Resûlullah, kime dünür gideceğini sordu. O:

- Zem'a kızı Sevde'dir. O, iman etmiş ve size tâbi olmuş biridir, dedi. Resûlullah Havle'nin bu teklifini uygun bulup, Sevde'ye onu dünür gönderdi. Havle meseleyi açınca Sevde çok memnun olmakla beraber, bir husustan dolayı tereddüt etti. Onun tereddüdünü öğrenen Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- Ya Sevde, benimle evlenmeni engelleyen sebep nedir, diye sordu. Sevde (r. anhâ):

- Sizinle evlenmekten beni alıkoyan makul hiçbir sebep yoktur. Ancak, çocuklarım gürültü yaparak başınızı ağrıttılar, diye korkuyorum, dedi. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- Allah seni affetsin. Kadınların hayır bakımından en üstünü, küçük çocuklarından dolayı meşakkate uğrayanlardır, cevabını verdi. Ve Resûlullah ile Hız. Sevde'nin nikâhları, bisetin onuncu yılı Ramazan ayında kıyıldı. Böylece Sevde'nin (r. anhâ) gördüğü rüya tahakkuk etmiş oldu.

Sevde vâlidemiz (r. anhâ), takvayı mükemmel yaşayan biriydi. Allah'ın ve Resûlullah'ın emirlerine çok bağlıydı. Efendimiz'i memnun etmek için elinden gelen her şeyi yapardı. Tek arzusu vardı: Resûlullah'ın nikâhı altındayken ahirete intikal etmek, burada ona olan yakınlığını ebedi devam ettirmek. Bu samimi arzusunu Allah kabul etmiş, Nebi'nin (aleyhisselâm) nikâhlısı olarak öbür âleme göçmüştür.

Bir defasında Resûlullah'ın zevceleri bir araya gelmiş, sohbet etmekteydiler. Resûlullah'ın ahirete intikalinin ardından yaşanacak muhtemel zorluğu konuşuyorlardı. Bir şeyi merak ediyorlardı. Resûlullah'ın vefatından sonra, O'na ilk olarak zevcelerinden kavuşacak olan kimdi acaba? Bunu öğrenmek için Resûlullah'ın huzuruna gelip şöyle sordular:

- Zevcelerinizden size ilk olarak kavuşacak olan kimdir? Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- Sizin bana en çabuk kavuşanınız, kolu en uzun olanınızdır, buyurdu. Ezvac-ı Tahirat, aldıkları bu cevaptan sonra hemen kollarını ölçtüler: Hz. Sevde'nin boyu uzun olduğu için kolu da hepsinden uzun gelmişti. Bahsi kazandığını düşünüp Resûlullah'a kavuşanın ilk kendisi olacağı için seviniyordu. Fahr-i Kâinat öbür âleme geçünce, Hz. Sevde kendisini Efendimiz'e kavuşturacak ölümü beklemeye başlamış, ahiret hazırlığına yönelmişti. Fakat beklediği olmadı. Çünkü mü'minlerin annelerinden Zeynep binti Cahş vâlidemiz rahatsızlanmış, hastalığı iyice artınca da vefat etmişti. Zeynep'in (r. anhâ), Hz. Sevde'den önce vefat etmesi üzerine, Resûlullah'ın söylediği sözün arkasındaki nükteyi araştırdılar ve şu sonuca vardılar. Resûlullah "kolu uzun" derken cömertliği (vermede kolu uzun olan) kastetmişti. Hz. Zeynep (r. anhâ), verme noktasında diğer hanımlardan önde bulunuyordu.

İnsanlara iyilik yapmayı çok seven Hz. Sevde (r. anhâ), Allah rızası için yardım etmeyi ihmal etmezdi. Kendi elleriyle bir şeyler yapar, gelin olacak kızlara çeyiz olarak hediye ederdi. Nebi'ye (aleyhisselâm) gösterdiği saygı ve bağlılığı, vefatından sonra da devam ettirmişti. Efendimiz'in vefatından sonra evinden dışarıya çıkmamış, ibadetle meşgul olmuştu. Son çıkışı ise tabutla idi. Kendisine:

- Ey Sevde, sen neden hac ve umre yapmıyorsun? Halbuki Resûlullah'ın diğer zevceleri haccediyor, umre yapıyorlar, diye soranlara onun cevabı şu olurdu:

- Ben hac ve umre yapmışım. Artık Allah'ın emrettiği gibi evimde oturacağım.

Resûlullah'ın yetim kalan çocuklarına annelik şefkati göstererek onları büyütüp yetiştiren Sevde vâlidemiz (r. anhâ), Hz. Ömer'in hilafetinin son dönemlerinde Medine'de vefat etti.¹⁰¹

101 İbn Hacer, El-İsabe, 8/116.

ÂİŞE-İ SİDDÎKA BİNTİ EBÎ BEKR (R. ANHA)

*“Peygamberimiz’in (sallallâhu aleyhi ve sellem)
zewcesi, müminlerin annesidir.”*

Hz. Ebu Bekr’in kızıdır. Annesi Ümmü Ruman’dır. Allah Resûlü’nün sadık dostu Hz. Ebu Bekr’in kızı olması ve iman nurunun pırıl pırıl aydınlattığı bir hanede doğup büyümesi sebebiyle o, şirk ve küfürden uzak kaldı. Kalbi bunlara daima kapalıydı. Kulağı İslâmî mevzuları dinleyerek, kalbi bunları sindirip, hayata tatbikle gelişerek büyüdü. Babası Hz. Ebu Bekr, diğer çocuklarında olduğu gibi Hz. Aişe’yi de İslâm terbiyesi ile yetiştirdi. Bu ihtimam sayesinde o, peygamber zevcesi olacak mahiyeti kesbetti.

Hz. Sevde Validemize dünürcülük yapan Havle binti Hakim, Hz. Aişe’ye de dünürcülük yaptı ve Peygamberimiz’in (aleyhisselâm) Hz. Aişe ile evlenmesinde öncü oldu. Hz. Aişe ile Allah Resûlü, Mekke’deyken nişanlandılar. Daha sonra Resûlullah Medine’ye hicret etmiş, diğer aile efradı gibi Aişe de sonradan Medine’ye getirtilmişti. Resûlullah ile evlilikleri bu-

rada gerçekleşti. Bu evlilikten Hz. Aişe'nin çocuğu olmadı. Araplarda âdet olan, ilk çocuğa izafetle künye almayı çok istiyordu. Çocuğu olmadığından, bu arzusu gerçekleşmemişti. Bunu Resûlullah'a açtı ve neticede kız kardeşi Esmâ'nın oğlu Abdullah'ı evlat edinip, onunla "Ümmü Abdullah" künyesini aldı. Sıddık bir babanın terbiyesi altında yetişmesi ve bu vasfın kendisinde aynen tezahür etmesiyle de ona "Sıddıka" denildi. Allah'a, Resûlü'ne ve O'nun davasına sadakatiyle bu unvanı daima muhafaza etti.

Hz. Aişe, Efendimiz'in zevceleri arasında yaşça en genç olanıydı. Bu yüzden, Efendimiz'in dinî talim ve terbiyesinden en çok istifade eden o olmuştu. Aişe'nin (r. anhá) odası mescidin bitişiğindeydi. Bu, ona büyük bir avantaj sağlıyordu. Gece ve gündüz mescitteki ilim meclislerinde yapılan bütün konuşmaları takip ediyordu. Bu konuşmalardan duyamadığı veya anlayamadığı hususları, Resûlullah'a sorup öğreniyordu. Efendimiz de onun sorularını cevaplıyor, bilgisinin artmasına yardımcı oluyordu. Birçok kimsenin Resûlullah'tan duymadığı, sorup öğrenemediği şeyleri o öğrenmiş; bu mevzuların vuzuha kavuşmasına vesile olmuştu. Özellikle kadınlarla ilgili mevzularda halkın dinî müşküllerini çözmüş, Efendimiz'den öğrendiği bilgilerle insanları aydınlatmıştı. Evi, bir ilim yuvası gibiydi. İnsanlar gelir; ondan ilim öğrenirlerdi. Onun ilim meclisinde birçok kimse yetişti. Efendimiz'in vefatından sonra da, ilim öğretmeye devam etti. Hz. Ömer gibi bir müctehid Hz. Aişe'den (r. anhá) Efendimiz'in sünnetleri hakkında soru sorar, vereceği cevaba çok ehemmiyet gösterirdi. Ebu Musa el-Eş'ari (r.a.) "Biz Ashap arasında herhangi bir hadis-i şerifte tereddüt edip Hz. Aişe'ye müracaat etsek, onun yanında mükemmel bir bilgi ile karşılaştık." diyor. İbni Abbas, İbni Ömer fıkihtan bazı meselelerde

ona başvurur, ruhsat isterlerdi. Dört halife devrinde ve onu takip eden yıllarda fetva için müracaat edilen merciydi o.

Hz. Aişe (r. anhâ), dinî ilimlere vakıf olmasının yanında edebî yönü çok kuvvetli bir şairdi. Ayrıca, tarih ilminde de geniş bilgiye sahipti. Efendimiz'i ziyarete gelen o devrin tabiplerinden, tıpla alâkalı birçok şey öğrenmişti. Zekâsı, ilme olan vukufiyeti, İslâm'a hizmet etme istidadının yüksek olması ve içtihat hususunda diğer validelerimizden önde olması hasebiyle, Resûlullah'ın ona karşı ayrı bir temayülü vardı.

Amr b. el-As, Efendimiz'e en çok kimi sevdiğini sordu. O (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- Aişe'yi cevabını verdi.
- Peki, erkeklerden kimi seviyorsunuz, dediğinde Efendimiz:
- Onun babasını buyurdu.

Hz. Ömer, Aişe Validemizin Allah Resûlü katındaki mevkiini çok iyi bildiğinden kızı Hafsa'ya şöyle öğüt verirdi: "Aişe'yi zemmetmeye kalkma! Çünkü, sonra mahcup olursun!"

İnsanlığın Mürebbsi'nden fazilet dersi alarak kemâle eren Hz. Aişe (r. anhâ), farzların yanında, nafile ibadetlere de çok düşküdü. Efendimiz teheccüde kalkınca onu da kaldırır, geceyi birlikte ihya ederlerdi. Diğer nafile namaz ve oruçlara dikkat eder, Resûlullah itikafa girince o da itikafa girerdi. Kendi çocuğu olmadı. Bu boşluğu; yetim çocukları himaye etmek, onlara bakıp, terbiyesiyle meşgul olarak doldurmaya çalışır, onlara annelik şefkatini tattırırdı. Fakirlere yardım etmeyi prensip haline getirmişti. Elinde bir hurma olsa onu vererek, yoksulun gönlünü yapardı.

Peygamberimiz (aleyhisselâm), bir gün Aişe'ye (r. anhâ) şöyle dedi:

- Ben, senin bana dargın veya benimle barışık olup olmadığını bilirim. Hz. Aişe:

- Nasıl biliyorsunuz? diye sordu. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- Bana dargın olduğun zaman "İbrahim'in Rabbine and olsun ki" diye söze başlıyorsun. Barışık olduğun zaman da "Muhammed'in Rabbine and olsun ki" diyorsun, dedi. Hz. Aişe;

- Anam babam sana feda olsun, ey Allah'ın Resûlü doğru söylüyorsun. Ancak dilimden öyle dökülüyor, dedi.

Hz. Aişe, Resûlullah'ın vefatından önce bir gece rüyasında üç tane ayın birer birer kırılıp kendi hücrelerine düştüğünü görmüştü. Bu rüyayı, babasına anlatmış; fakat o bir tabir yapmamıştı. Resûlullah vefat edince, Hz. Aişe'nin odasına defnedildi. Ebu Bekr (r.a.), "İşte bu üç kamerin biri ve en hayırlısıdır." dedi.

Diğer iki ayın, Hz. Ebu Bekr ve Hz. Ömer olduğu zaman içerisinde belli oldu. Çünkü her ikisi de aynı yere, Peygamberimiz'in yanına defnedildiler.

Hz. Aişe şöyle der: "Ben bazı şeylerle diğer kadınlara üstün kıldım.

- Benden başka bekâr bir kadınla, Resûlullah'ın nikâhlanmaması.

- Resûlullah'ın evlendiği kadınlar arasında, hem annesi hem babası muhacir olan başka bir kadının olmaması.

- Benim beraatimin Allah (celle celâluhû) tarafından semadan indirilmesi.

- Vahyin, Resûlullah'a benimle iken gelmesi.

- Önünde uzanmış yatarken, Resûlullah'ın namaz kıldığı hanımı olmam.

- Benim evimde, benimle beraber olduğu gece ve ben uyanırken Resûlullah'ın ruhunu teslim etmesi ve benim evimde defnedilmesi.

Hz. Aişe (r. anhâ), Efendimiz'e:

- Yâ Resûlallah! Zevcelerinden cennette olacak olan kimdir, diye sordu. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- Sen onlardansın, buyurdu.

Bu Peygamber zevcesi, müminlerin annesi; müfessire, muhaddise, müctehid hanım sahabî, ardında satırlara ve kitaplara sığmayan bir yaşantı bırakarak, Ramazan ayında Hak'ın rahmetine kavuştu.¹⁰²

102 İbn Hacer, El-İsabe, 8/139-141.

HAFSA BİNTİ ÖMER B. HATTAB (R. ANHÂ)

*“Nebi Aleyhisselam’ın zevcelerinden, mümin-
lerin annelerindedir.”*

Hafsa vâlidemiz (r. anhâ), Resûl-i Ekrem’in sadık arkadaşı, adalet âbidesi Hz. Ömer’in kızı olup, annesi Zeynep binti Mazun’dur. Ashab-ı Kiram’dan Huneys b. Huzafe ile evlenmişti.

Medine’ye hicret gerçekleşince, o da eşi ile birlikte Medine’ye göçtü. Bedir Savaşı’na katılan Huneys, savaşta derin yaralar aldı ve Medine’ye dönerken vefat etti. Cenaze namazını Resûlullah kıldırdı. Eşinin vefat etmesiyle, Hafsa (r. anhâ) dul kalmıştı. Hz. Ömer kızının yalnız kalışına üzüldü, onun yeni bir yuva kurmasını arzu ediyordu. Hafsa’nın (r. anhâ) iddeti dolduktan sonra, Hz. Ömer’in aklına onu Hz. Ebu Bekr ile evlendirmek geldi. Ebu Bekr’in yanına giderek:

- Ya Ebu Bekr, dilersen Ömer’in kızı Hafsa’yı sana nikâhlayayım, dedi. Hz. Ebu Bekr, bu teklife ne “hayır” ne de “evet” cevabını verdi. Hz. Ömer ona kırıldı. Daha sonra, Hz. Osman’ın eşi Rukiyye’nin (r. anhâ) vefat ettiğini ve Hz. Osman’ın yalnız

kaldığını düşündü ve gidip Hz. Hafsa'yı ona nikâhlamayı teklif etti. Hz. Osman önce düşünmek istedi. Sonra da, bu günlerde evlenmeyi düşünmediğini söyledi. Hz. Ömer, ondan da müspet cevap alamadığı için üzüntüsünü Peygamberimiz'e (aleyhisselâm) açarak iki samimi arkadaşını şikâyet etti. Onu dinleyen Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- Hafsa'yı Osman'dan hayırlısı alacak, Osman da Hafsa'dan hayırlısı ile evlenecek, buyurdu. Bu sözleriyle Hz. Hafsa'yı kendisinin nikâhlamak istediğini, Hz. Osman'a da kızı Ümmü Külsüm'ü nikâhlayacağını anlatmak istedi. Böylece, iki taraf da memnun oldu. Hz. Ömer, Efendimiz'e kayınpeder olma şerefine ererken, Hafsa da müminlerin annesi oldu. Bu evlilik hicretin üçüncü yılının ortalarında, Uhud Savaşı'ndan önce gerçekleşti. Hz. Hafsa'nın (r. anhâ) Efendimiz'le evlendiğinin ertesi günü, Hz. Ebu Bekr, Hz. Ömer'e şöyle dedi:

- Ya Ömer, kızın Hafsa'yı bana nikâhlamayı teklif ettiğinde sana herhangi bir cevap vermeyişimden dolayı bana darıldığını biliyorum. Bana darılma! Zira Resûlullah, bir gün benim yanımda kızınız Hafsa'dan söz etmişti. Resûlullah'ın sırrını ifşa edemezdim; şayet Efendimiz'in böyle bir arzusu olmasaydı, onu muhakkak kabul ederdim, dedi.

Resûlullah'a bağlı, zahidane bir hayat yaşama gayretinde olan Hz. Hafsa, onun huzurundayken varid olan hadis-i şerifleri kaçırmamaya dikkat ederek ezberledi. Kendisi 60 hadis rivayet etmiştir. Bu hadislerden birçoğunu, doğrudan Efendimiz'den rivayet etmiş; bir kısmını da babası Hz. Ömer'den nakletmiştir.

Peygamberimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir sebepten dolayı, bir ara kendisini boşadı. Hz. Hafsa (r. anhâ) çok üzülerek ağladı. Cebrail (aleyhisselâm), Efendimiz'e gelerek:

- Hafsa'ya dön. Çünkü o, çok oruç tutar, teheccüd kılar; cennette de senin zevcen olacaktır, dedi. Efendimiz de tekrar Hafsa'ya döndü.

Resûlullah (aleyhisselâm) helva ve balı severdi. İkinci vakti olunca hanımlarının yanına uğradı. Bir defasında Hz. Hafsa'nın (r. anhá) yanına girdi ve daha önce kaldığından daha fazla kaldı. Hz. Aişe diyor ki:

“Ben bunu merak ettim ve sordum. Bana ‘Akrabalarından bir kadın Hafsa'ya bir okka bal hediye etti. O da baldan şerbet yapıp, Resûlullah'a içiriyor.’ denildi. Ben dedim ki: ‘Vallahi ben Resûlullah'a bir hile yapacağım.’ Bunu Hz. Sevde'ye söyledim. Dedim ki: ‘Senin yanına Efendimiz girince ve sana yaklaşınca: ‘Yâ Resûlallah, sen isafir yemişsin.’ de. O da sana diyecek ki: ‘Hayır yemedim.’ Sen de de ki: ‘Peki bu koku nedir?’ Resûlullah kendisinde böyle bir koku bulunmasından sinirlenecek. ‘Bana Hafsa bal şerbeti içirdi diyecek.’ Sen ona dersin: ‘Bal yapan arı isafir yemiştir.’ Aynı şeyi ben de söyleyeceğim.” Hz. Safiyye'ye döndü: “Sen de söyle.” dedi. Üçü de aynı planı uyguladılar. Aynı şeyleri söylediler ve bekledikleri cevapları aldılar. Neticede, Resûlullah'ı bal şerbeti içmekten vazgeçirdiler. Efendimiz Hafsa'nın yanına girince: “Yâ Resûlallah, bal şerbeti ikram edeyim mi?” dedi. Resûlullah: “Hayır, benim buna ihtiyacım yok.” diye cevap verdi. O anda Hz. Sevde (r. anhá) oradaydı. Şöyle dedi:

“Sübhânallah, vallahi biz bal şerbetini Resûlullah'a yasakladık.” Hz. Hafsa ona kızarak “Sen sus.” dedi.

Hicretin 45. yılında vefat eden Hz. Hafsa (r. anhá) için Hz. Aişe şöyle demiştir:

“Hafsa, tam babasının kızıdır. Kuvvetli bir iradesi vardı, özü sözü birdi.”¹⁰³

103 İbn Sa'd, Tabakat, 8/81.

ÜMMÜ SELEME (R. ANHÂ)

“Resûlullah’ın zevcesi, mü’minlerin annesidir.”

Babası Süheyl b. Muğire, annesi Âtike binti Âmir’dir. Asıl ismi Hind’dir. Önceleri Abdullah b. Abdül-Eser ile evliydi. Oğlu Seleme’den dolayı “Ümmü Seleme” künyesini aldı. Seleme’den başka, üç çocuğu daha vardı. Müşriklerin işkencelerinden ötürü, eşiyle birlikte Habeşistan’a hicret ettiler. Bir ara müşriklerin baskıyı bıraktıkları haberini alıp Mekke’ye döndüler. Fakat, işkencenin hâlâ devam ettiğini gördüler. Akabe Biati’ndan bir sene önce, Medine’ye hicret etmeye karar verdiler. Hazırlıklarını yaptılar. Yola çıkacakları sırada, Muğire b. Abdullahoğullarından bazı kimseler Hz. Ümmü Seleme’nin hicret etmesine engel oldular.

Hız. Ümmü Seleme’nin eşi Ebu Seleme Medine’ye gitmiş, o ise oğlu Seleme ile geride kalmıştı. Onun hicretine mâni olunmasına kızan yakınları gelip oğlu Seleme’yi müşriklerin elinden zorla alıp götürdüler. Muğireoğulları, Hz. Ümmü Seleme’yi yanlarında alıkoymuşlardı. Bir yandan hicret edememe üzüntüsü-

nü, diğer yandan eşinden ve oğlundan ayrı kalmanın ıstırabını tam bir sene yaşadı. Nihayet, onun hicret etmesine müsaade edildi. O da oğlu Seleme'yi akrabalarından alıp hicret için yola koyuldu. Kuba mevkiinde eşine kavuştu ve Medine'ye ulaştı.

Medine'de muhacirliğin verdiği bazı zorluklar içinde yaşıyorlardı. Fakat onlara kucak açan Ensar'ın yardımları ve manevi atmosferin verdiği huzurla bu zorluklara tahammül kolay oluyordu. Ümmü Seleme vâlidemiz (r. anhâ) bir defasında eşine:

- Ey Ebu Seleme, seninle bir anlaşma yapalım. Hangimiz önce ölürse, arkada kalan evlenmesin. Olur da ikimiz de cennetlik olursak, orada da beraber oluruz, dedi. Ebu Seleme:

- Hayır, ben öldüğüm zaman sen evlen, dedi ve şu duayı yaptı: "Allah'ım! Benden sonra, Ümmü Seleme'ye benden hayırlı ve onu hor görmeyecek, darıltmayacak bir koca ihsan et." Mesele böylece kapandı.

Uhud Savaşı'na katılan Ebu Seleme, savaşta aldığı yaradan dolayı, bir süre sonra vefat etti. Dul kalan Hz. Ümmü Seleme'nin (r. anhâ) iddeti bittikten sonra, önce Hz. Ebu Bekr, sonra da Hz. Ömer onunla evlenmek istediler. O ise, ikisini de reddetti. Daha sonra, Peygamberimiz (aleyhisselâm) evlenme teklifinde bulundu. O:

- Ey Allah'ın Resûlü, benim size rağbet etmemem için hiçbir sebep yok. Ancak, ben çok kıskanç biriyim. Bu sebeple, benden hoşlanmayacağınız bir hareketle karşılaşsınız da bu yüzden Allah'ın azabına uğrarım diye korkuyorum. Sonra ben, çocuklu ve yaşlıyım, dedi. Resûlullah (sallâllâhu aleyhi ve sellem):

- Kıskançlıktan söz ettin. Umarım ki Allah (celle celâluhû), onu senden giderir. Yaşlılık ise, benim başıma da gelecektir. Çocukların, benim de çocuklarımdır, buyurdu. Ümmü Seleme vâlidemiz bu teklifi kabul ederek, Efendimiz'le evlendi.

Hız. Ümmü Seleme (r. anhá), Cebrail'i görmüş bir hanım sahabîdir. Şöyle anlatır: "Allah Resûlü ile beraber otururken, birisi geldi. Dıhyet'ül-Kelbi'ye çok benziyordu. Efendimiz'le konuştuktan sonra gitti. Efendimiz bana, 'Bu gelen kimdir' dedi. Ben: 'Dıhye'dir.' cevabını verdim. Meğer o Cebrail'miş (aleyhisselam). Resûlullah, Cebrail'den aldığı vahyi ashaba bildirmek üzere hutbe irad edinceye kadar geleni Dıhye zannetmiştim.

Resûlullah'ın talim ve terbiyesi altına giren Ümmü Seleme (r. anhá), hanım sahabîler arasında fıkı en iyi bilenlerdendi. Efendimiz'den 378 hadis rivayet etmiştir. Resûlullah'ın zevcelelerinden en son vefat edendir. Hicretin 61. yılında vefat etti. Cenazesi, Baki Kabristanı'na defnedildi.¹⁰⁴

104 Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/27-28.

ÜMMÜ HABİBE (R. ANHÂ)

“Peygamber Efendimiz’in zevcesi, müminlerin annesidir.”

Asıl ismi “Ramle” olan Ümmü Habibe vâlidemiz (r. anhâ), Mekke’nin şerefliyelerinden Ebu Süfyan’ın kızıdır. Annesi Safiye binti As’tır. Önceleri, Ubeydullah b. Cahş ile evliydi. Efendimiz’in tebliğinin ilk yıllarında, ikisi de Müslüman oldular. Habeşistan’a hicret kafilesinde onlar da vardı. Habibe isimli kızları burada doğdu. Kızına atfen Ramle (r. anhâ) “Ümmü Habibe” künyesini aldı.

Hz. Ümmü Habibe ve eşi Ubeydullah iman ettiklerinden ötürü hicret etmişlerdi. Fakat Ubeydullah, imanını muhafaza edemeyerek Habeşistan’da Müslümanlığı terk edip Hristiyan oldu. Bu duruma çok üzülen Hz. Ümmü Habibe (r. anhâ), eşinin bu yanlış yoldan dönmesi için çok çaba sarf etti; fakat bunda muvaffak olamadı ve çocuğunu alarak eşinden ayrıldı. Dinini muhafaza etme uğrunda eşinden ayrılmış, yabancı olduğu bir diyarda yapayalnız kalmıştı. Onun bu halini Resûlullah duydu.

Acısını hafifletmeye, içinde olduğu zor durumdan onu kurtarmaya karar verdi. Hz. Ümmü Habibe'yi nikâhına alacaktı. Amr b. Ümeyye'yi Habeşistan'a göndererek, ona bir mektup verdi. Mektupta, Necaşi İslâm'a davet ediliyordu. Daha sonra da, Hz. Ümmü Habibe'nin Efendimiz'e nikâhlanmasında Necaşi'nin vekil olması isteniyordu. Necaşi mektubu okuyunca, İslâm dinini kabul etti. Cariyesini Hz. Ümmü Habibe'ye gönderip: "Ben, Resûlullah'ın emri üzere seni Hz. Muhammed'e nikâhla-makla vazifelendirildim. Seni temsil etmek üzere bir vekil tayin et." diye haber gönderdi.

Ümmü Habibe bu habere o kadar çok sevindi ki; bütün üzüntüleri birden sona erdi. Bu zor durumdan kendisini kurtaran Allah'a (celle celâluhü) hamd ü senalar edip, Halid b. Said'i nikâh akdine vekil tayin etti. Necaşi, şahitlerin huzurunda, Resûlullah'ın gönderdiği 400 dirhem mehir karşılığında, Hz. Ümmü Habibe'nin nikâh akdini yaptı. Bu nikâh, hicretin yedinci yılında yapılmıştı. Nikâhtan sonra Necaşi, velime yemeği (dügün yemeği) verdi. Necaşi tarafından hazırlatılan iki gemi ile Ümmü Habibe Validemiz, diğer muhacirlerle birlikte Medine'ye, Resûlullah'ın yanına gitti.

Bir gün, Hz. Ümmü Habibe'nin babası Ebu Süfyan Medine'ye geldi. Henüz Müslüman olmamıştı. Kızını ziyaret etti. Eve geldiğinde, Efendimiz'in oturduğu minder üzerine oturmak üzereydi ki, Hz. Ümmü Habibe derhal müdahale ederek babasına mâni oldu. Ebu Süfyan buna şaşırarak:

- Kızım, bu minder, babandan daha kıymetli mi ki, beni onun üzerine oturmaktan alıkoydun, dedi. Hz. Ümmü Habibe (r. anhâ):

- Evet, çok değerlidir. Çünkü onun üzerine Resûlullah otur-maktadır. Sen müşrik olduğun için onun üzerine oturamazsın, dedi.

Ümmü Habibe vâlidemiz (r. anhâ) Efendimiz'e olan sadakatini her zaman muhafaza etti. Ondan duyduğu ve gördüğü bütün güzellikleri benimser ve yerine getirmeye çalışırdı. Efendimiz'den otuz hadis rivayet etmiştir. Hadis rivayet edeceği zaman, abdest alır; dinleyecek kimselerin de abdestli olmasını arzu ederdi. Bu validemiz, hicretin 44. senesinde vefat etti.¹⁰⁵

105 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 7/315-316.

ZEYNEP BİNTİ CAHŞ (R. ANHÂ)

“Resûlullah’ın zevcesi, mü’minlerin annesidir.”

Resûlullah’ın halası olan Ümeyme binti Abdumuttalib’in kızıdır. Asıl ismi “Berra”dır. “Zeynep” ismini ona Resûlullah vermiştir. İlk Müslüman olan hanım sahabîler arasındadır. Zeynep vâlidemiz (r.anha), ilk önce Efendimiz’in kölesiyken azat ettiği ve bir evlat sevgisiyle sevdiği Zeyd b. Harise ile evlendi. Hz. Zeynep şerefli soydan gelen, asil, çok zeki bir kadındı. Hz. Zeyd ise azatlı köleydi. Hz. Zeynep bu evliliği gönül hoşluğuy-la değil, sadece Resûlullah’ın emri olduğu için kabul etmişti. Evlendikten sonra da bu hoşnutsuzluğu devam etmiş, Zeyd (r.a.) ile arasında sevgi bağı oluşmamıştı. Neticede Zeyd (r.a.) ile Efendimiz’e gelerek, bu evliliği götürmeyeceklerini, boşanmak istediklerini söylemişlerdi. Boşanmamaları için Efendimiz ısrar ettiyse de, bir müddet sonra Zeyd bir daha gelerek, beraber yapamayacaklarını ifade etmiş ve boşanmışlardı.

Cahiliye döneminde, batıl âdetlerden bir tanesi; evlatlık olarak alınan çocukların, öz evlat olarak telakki edilmesiydi.

Bu çocuklar öz evlat gibi mirasçı olabiliyorlardı. Allah (celle celâluhû) Ahzab Sûresinin 37. ayetini indirerek, Hz. Zeynep'i Resûlullah'a nikâhlandığını bildirdi. Böylece, eski cahiliye âdeti sona ermiş oluyordu.

Resûlullah'ın Hz. Zeynep ile nikâhlandığını bildiren ayetler inince Efendimiz,

- Kim gidip Zeynep'e Allah'ın onu, gökte bana nikâhlandığını müjdeleyecek, buyurdu ve gelen ayetleri okudu. Hz. Aişe Validemiz, bu ayetleri Efendimiz'den duyduğu zaman, "İşlerin en büyüğü ve en faziletlisi Zeynep'e nasip oldu ve Allah onu gökte Resûlü'ne nikâhladı. Zeynep, bize karşı bununla iftihar edecektir." dedi.

Efendimiz, Zeyd b. Harise'yi, dünürçülük yapmak için Zeynep'e gönderdi. Zeynep (r. anhâ), Resûlullah ile evlenme haberini duyunca çok sevindi. İki ay oruç tutmayı adadı ve şükür secdesine kapandı. Allah'ın emriyle nikâh yapıldığı için, Hz. Zeynep'in nikâh akdine mehir verilmemiştir. Zeynep (r. anhâ), Resûlullah ile evlenirken, Ümmü Süleym, "Hays" denilen, hurma ve yağ karışımından oluşan yemeği yapıp, düğün hediyesi olarak Resûlullah'a gönderdi. Resûlullah da, bütün ashabı davet edip bu yemekten ve kesilen koyun etinden yedirdi.

Zaten Efendimiz bir sözüyle Hz. Zeynep'in cömertlikte ne kadar eli açık olduğunu belirtmişti. Zeynep (r. anhâ), kendi emeğiyle para kazanırdı. Deri tabaklar, dikiş diker ve el işleri yapar; kazandıklarını da Allah yolunda sarf ederdi. Bu cömertliğini ömrünün sonuna kadar devam ettirdi. Tasadduku sevmenin yanında, ibadetlerine de çok düşküdü. Nafile namazlara devam eder, sık sık oruç tutardı.

Hz. Ömer'in hilafeti döneminde, hicretin yirminci yılında vefat eden Zeynep'in (r. anhâ) cenaze namazını Hz. Ömer kaldır-

di. Cenazesi, vasiyeti üzerine Resûlullah'ın sediri üzerinde taşındı. Bâkî Kabristanı'na defnedildi. Ümmü Seleme Validemiz, Zeynep (r. anhâ) hakkında şöyle demiştir: “Zeynep; saliha, nafîle oruca devamlı ve ibadette vakit geçiren saliha bir kadındı.” Hz. Aişe de, “Yüce Allah, Zeynep binti Cahş'ı esirgesin. O, şu dünyada kimsenin erişemeyeceği bir şerefe ulaştı. Allah, onu Peygamberi'ne zevce yaptı ve Kur'ân'da (adl) anıldı. Ben, Zeynep'ten daha hayırlı ve daha çok Allah korkusuna sahip, ondan daha doğru sözlü, akraba hakkını daha fazla gözeten, Allah'ın rızasına yaklaştıracak sadakayı ondan daha çok dağıtan bir kadın görmedim.” demiş, Hz. Zeynep'i övmüştür.¹⁰⁶

106 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 7/125.

ZEYNEP BİNTİ HUZEYME (R. ANHÂ)

“Resûlullah’ın zevcelerinden, müminlerin annelerindedir.”

Huzeyme'nin kızı olan Zeynep vâlidemiz (r. anhâ), Resûlullah'ın zevcelerinden ve müminlerin annelerindedir. Önce Tufeyl b. Haris ile evlendi. Eşi kendisini boşayınca, o da Tufeyl'in kardeşi Ubeyd b. Haris ile nikâhlandı. İkinci eşi Bedir Savaşı'ndan yara aldı ve Safra denilen yerde vefat etti. Başka bir rivayette Zeynep'in Abdullah b. Cahş ile evlendiği ve eşinin Uhud'da şehit düştüğü yer almaktadır. Eşinin vefat etmesiyle Zeynep (r. anhâ) dul kaldı.

Hız. Zeynep, İslâmiyet'e girmeden önce de çok iyi bir karaktere sahipti. Şefkatinin fazla olması, onu fakir ve yoksula yardım etmeye sevk ediyordu. Yetimi gözetip fakire el uzatma, onun en büyük derdiydi. Kapısından yoksullar hiç eksik olmazdı. Sürekli onlarla meşgul olur, onların dertlerine derman olmaya çalışırdı. Onun bu hali herkes tarafından bilinirdi. Ona, herkese kucak açmasından dolayı “Yoksulların Anası” mânâ-

sında “Ümmü’l-Mesakin” lâkabı verildi. Hz. Zeynep (r. anhâ), İslâmîyet’e girdikten sonra bu halini daha da arttırarak kemâl derecesine ulaştı.

Eşinin vefatından sonra iddetini tamamlayan Hz. Zeynep’i (r. anhâ), Resûlullah kendisine nikâhlamak istedi. Hicretin üçüncü yılı Ramazan ayında evlilikleri gerçekleşti. Efendimiz (aleyhisselâm), Hz. Zeynep’e (r. anhâ) mehir olarak dört yüz dirhem gümüş verdi. Hz. Zeynep’e, “Yoksulların Annesi” unvanının yanına “Müminlerin annesi” unvanı da eklendi. O, her iki anneliğin de hakkını vermeye muvaffak oldu. Efendimiz’le evliliğinden sonra fazla yaşamadı. İki üç ay sonra, 30 yaşındayken vefat etti. Cenaze namazını bizzat Resûlullah eda etti ve Bâkî Kabristanı’na defnedildi.¹⁰⁷

107 İbn Sa’d, Tabakat, 8/115.

CÜVEYRİYE BİNTİ HARİS (R. ANHÂ)

“Resûlullah’ın zevcesi, müminlerin annesidir.”

Benî Mustalık reisi olan Haris b. Ebu Dırar’ın kızıdır. İslâm’a girmeden önce Safvan ile evliydi. Hicretin beşinci yılında vuku bulan Mustalıkoğulları harbinde Hz. Cüveyriye (r. anhâ) ve eşi Safvan müşrikler arasında savaşa katıldılar. Savaşta Safvan öldü. Hz. Cüveyriye ise, Müslümanlara esir düştü. Esirler, ashap arasında paylaştırılmıştı. Hz. Cüveyriye iki kişinin hissesine düştü. Hissesine düştüğü kimseler ile, bir miktar altın karşılığında azat edilme sözleşmesi yaptı. Daha sonra, Resûlullah’ın huzuruna gelerek, ona hitaben şöyle dedi:

- Ben, kavmimin efendisi (reisi) olan Haris’in kızıyım. Siz de biliyorsunuz, bana belanın en büyüğü, esaret isabet etti. Kendi üzerime, azat olmak için, sözleşme yaptım. Bu işte bana yardımcı olunuz. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- Senin için bu isteğinden daha hayırlı olanı yok mu, diye sordu. O:

- O nedir, dedi. Resûlullah (aleyhisselâm):

- Senin adına anlaşma bedelini ödemem karşılığında zevcem olmanı teklif etsem kabul eder misin, buyurdu. Hz. Cüveyriye:

- Bu dediğiniz daha hayırlı olur, diyerek, Resûlullah'ın evlenme teklifini kabul etti ve esaretten kurtuldu. İslâm'a girerek Müslüman oldu. Cüveyriye'nin (r. anhâ) babası Haris b. Dırar, kızını esaretten kurtarmak için yanına birçok deve alarak Medine'ye gitti. Medine'ye varmadan önce, Akik Vadisi'ne geldiğinde, bu develerden iki tanesini bir yere sakladı.

Efendimiz'in huzuruna gelip, kendisinin şerefli biri olduğunu, kızının serbest bırakılmasını istedi. Resûlullah:

- Onu dilediğini seçmekte serbest bırakıyorum, buyurdu. Haris hemen kızının yanına giderek:

- Bu zat, dilediğini tercihte seni serbest bıraktı. Sakın bizi rezil ve mahcup etme, dedi. Kalbi iman nuruyla dolu olan Cüveyriye (r. anhâ), hiç tereddüt etmeden:

- Ben, Resûlullah'ı tercih ediyorum, dedi. Bunu duyan baba çok üzüldü. Develeri göstererek:

- Şu develeri senin kurtuluşun için bedel olarak getirmiştim, deyince, Resûlullah (aleyhisselâm):

- Akik'te dağın arasında ve falan kuytuda sakladığın iki deve nerede, diye sordu? Resûlullah'ın bu sorusu karşısında şaşkına dönen Haris:

- Allah'a and olsun ki bunu benden başka bilen yoktur, diyerek, kelime-i şehâdet getirdi, Müslüman oldu. Kızını esaretten kurtarmak için gelmiş; fakat kendisi küfür esaretinden kurtulmuştu. Onunla birlikte gelen, kavminden olan kimseler de Müslüman oldular. Böylece, Hz. Cüveyriye kavminin de iman etmesine vesile oldu.

Hz. Cüveyriye (r. anhâ) esaretten kurtulmak için söz verdiği altınları vermesini Resûlullah'tan rica etti. Efendimiz de altınları

vererek onu hürriyete kavuşturdu ve onu babasından istedi. Babasının müspet cevabından sonra Hz. Cüveyriye (r. anhâ), Resûlullah'ın zevceleri arasına katıldı.

Bu hanım sahabî, hayra çok düşkündü. İbadetlerine de dikkat ederdi. Sürekli evrad-ü ezkâr ile meşgul olurdu. Efendimiz'den yedi hadis rivayet etti. Hicretin elli altıncı yılında, Medine'de Hakk'ın rahmetine kavuştu. Cenaze namazını, Medine Valisi Mervan b. Hakem kıldırdı.¹⁰⁸

108 İbn Hacer, El-İsabe, 8/43.

SAFİYYE BİNTİ HUYEY (R. ANHÂ)

“Peygamberimiz’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) zevcelerinden, müminlerin annelerindedir.”

Yahudilerin Benî Nadr kolundan olup, anne ve babası tarafından hanedana mensuptur. Babası, Hayber Emiri Huyey b. Ahtab, annesi Berra binti Semvam’dır. İlk eşi Hayber’in ileri gelenlerinden Kinane b. Hakika’dır.

Hayber’in fethedildiği gün eşi öldürüldü, kendisi de Müslümanlara esir düştü. Ganimetler ashab arasında taksim edilirken, ashab-ı kiramdan Dihyet’ül-Kelbi, Resûlullah’a müracaat edip kendisine bir cariye lazım olduğunu söyledi. Efendimiz, esir kadınlar arasından istediğini seçebileceğini söyleyince o da, Hz. Safiyye’yi seçti. Ashab, Safiyye’nin hanedana mensup biri olduğunu ve bu cariyenin Resûlullah’a layık olduğunu söylediler. Efendimiz, ashabın bu fikrini olumlu bularak, Dihye’ye (r.a.) başka bir cariye verdi. Hz. Safiyye’yi de önce azat etti; sonra da nikâhı altına aldı. Bu evlilik, hicretin yedinci senesinde oldu. Safiyye bu savaştan kârlı çıkmıştı; hem Müslüman olmuştu hem

de Resûlullah'ın pak zevceleri arasına katılmıştı. Medine'ye geldiklerinde Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), Hz. Safiyye'yi Harise b. Numan'ın evine getirdi. Onun geldiğini duyan kadınlar, gelip "Hoş geldin" diyor, evliliğini tebrik ediyorlardı. Efendimiz'in diğer zevceleri de geldiler. Hz. Aişe dışarı çıkınca Efendimiz ona:

- Ya Aişe, Safiyye'yi nasıl buldun, diye sordu. Hz. Aişe:

- Bir Yahudi olarak buldum, deyince, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- Ya Aişe, böyle söyleme. O Müslüman oldu ve İslâmiyet onu güzelleştirdi, buyurdu.

H. Safiyye, kendisine "Yahudi" denmesinden hiç hoşlanmazdı. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), bir gün eve geldiğinde Hz. Safiyye'yi ağlarken buldu ve sebebini sordu. O, Hz. Aişe'nin ve Hz. Zeynep binti Cahş'ın kendisine: "Biz hepinizden daha farklıyız. Çünkü ikimiz, Resûlullah'ın sadece hanımı değil; aynı zamanda amcazadesi ve akrabaları oluyoruz." dediklerini söyledi. Efendimiz (aleyhisselâm):

- Sen de onlara; Harun Aleyhisselam, dedem; Hz. Musa amcam; Muhammed (aleyhisselâm) eşim desen olmaz mıydı, buyurdu.

H. Safiyye (r. anhá), Müslüman olduktan sonra bütün nüfuzunu İslâm için kullandı. Onun sayesinde, Hayber bir de içinden fethedildi. Bir emir kızı olup varlık içinde yetişmesine rağmen, dünyaya ve dünyalığa ehemmiyet vermeyen, kanaat-kâr biriydi. Medine'ye gelince, sahip olduğu bütün ziynetlerini Efendimiz'e vermişti. Müminlerin annesi olduktan sonra, tamamen ahirete yönelmiş, kendini ibadete vermişti. İlme olan iştia-yakı sebebiyle, dinî meseleleri teferruatıyla öğrenmişti. Diğer hanımlar kendisinden dinî mevzuları sorar, o da müşküllerini hallederek, onlara öğüt verirdi.

Resûlullah'ın son hastalığında ezvac-ı tahiratın hepsi yanındaydı. Hz. Safiyye (r. anhâ), Efendimiz'e hitaben:

- Yâ Resûlallah, sizde olan şu hastalık keşke bende olsaydı, dedi. Diğer hanımlar ona gözleriyle bakarak, onu yerdiler. Bunu fark eden Efendimiz (aleyhisselâm):

- Yine ortalığı karıştırdınız, dedi. Validelerimiz:

- Neden dolayı Yâ Resûlallah, diye sordular. O (sallallâhu aleyhi ve sellem):

- Safiyye'ye bakışlarınızdan dolayı... Allah'a kasem ederim ki o sadıktır, buyurdu.

Bir gün Hz. Safiyye'nin (r. anhâ) cariyesi Hz. Ömer'e giderek:

- Safiyye'de hâlâ Yahudilik kokusu var. Çünkü o, Yahudilerle konuşuyor ve cumartesi gününe değer veriyor, diyerek onu şikâyet etti. Hz. Ömer, Hz. Safiyye'yi çağırıp meseleyi ondan sordu. Hz. Safiyye (r. anhâ):

- Yahudilerle alâkam onların akrabam olmalarından ve benim sıla-i rahim vazifemi yerine getirmemden ibarettir. Cumartesi gününe değer verdiğim ise doğru değildir. Allah (celle celâluhü) o güne bedel cuma gününü ihsan buyurdu. Artık cumartesiye saygıya ne lüzum var, dedi. Cariyesini çağırıp böyle bir şikâyeti niçin yaptığını sordu. O, "Şeytan vesvese verdi." dedi. Hz. Safiyye, onun bu yaptığını bağışladı ve onu azat etti.

Bu mübarek hanım sahabî, hicretin 50. yılında vefat etti ve Bâkî Kabristanı'na defnedildi.

MEYMÛNE BİNTİ HARİS (R. ANHÂ)

*“Resûlullah’ın zevcelerinden, müminlerin an-
nelerindedir.”*

Babası Haris b. El-Hazen, annesi, Hind binti Avf’tır. İlk evliliğini Mes’ud b Amir ile yaptı. Daha sonra Ebu Reml ile nikâhlandı. Eşi vefat edince dul kaldı.

Peygamberimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) umre için gittiği Mekke’de ihrama girmişti. Beş yüz dirhem mehir vererek Hz. Meymûne’yi nikâhladı. Umre tamamlandıktan sonra Medine’ye döndüler. Peygamber hanesine dahil olan Hz. Meymûne (r. anhâ), imanda çok ileri dereceye ulaşmış, itikadı kuvvetli biriydi. Sıla-i rahime dikkat eder, hayır yapmayı çok severdi. Hz. Aişe, onun hakkında şöyle demiştir:

“Meymûne bizim hepimizden daha fazla muttaki ve sıla-i rahmi gözeten bir kimseydi.”

Bu peygamber hanımı, Resûlullah’tan yetmiş altı hadis rivayet etmiştir. Bunlardan yedi tanesinde Buhari ve Müslim ittifak etmişlerdir.

Ayrıca, Buhari bir hadisi, Müslim de beş hadisi münferit olarak rivayet etmişlerdir.

Öğrendiği hadislerle hayatını yönlendiren ve onları yaşantısına rehber eden müminlerin annesi, bu hanım sahabî, hicretin elli altıncı senesinde vefat etmiştir.¹⁰⁹

109 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 7/272.

MÂRİYE KİBTİYE (R. ANHÂ)

“Resûlullah’ın zevcelerinden ve müminlerin annelerindedir.”

Hız. Mariye’nin (r. anhâ), Resûlullah’ın erkek çocuklarından olan “İbrahim’in” annesi olması hasebiyle, Efendimiz’in yanında bir ayrıcalığı vardı.

Resûlullah (aleyhisselâm) İslâm dinini yaymak ve Allah’ın emri olan tebliğ vazifesini ifa etmek için devlet başkanlarına ve kabile reislerine mektuplar gönderir; onları Allah’a imana davet ederdi. Rum kayserinin İskenderiye valisi olan Mukavkıs’a, Hatib b. Ebî Beltea’yı gönderip İslâm’a davet mektubu verdi. Mukavkıs, hem gönderilen elçiyi hem de mektubu memnuniyetle kabul etti. Karşılık olarak, memnuniyet ifade eden bir mektupla, Mariye ve Şirin adında iki cariye ve değerli hediyeler gönderdi.

Efendimiz, Hız. Mariye’yi kendi nikâhı altına aldı. Mariye’nin (r. anhâ) Efendimiz’le evliliği hicretin sekizinci yılında oldu. Bu evlilikten Mariye (r. anhâ), Resûlullah’ın “İbrahim” adındaki

oğlunu dñnyaya getirdi. İbrahim on sekiz ay yaşadıktan sonra vefat etti.

Hz. Mariye, Hz. Ömer'in halife olduğu sırada ve hicretin on altıncı yılında vefat etti. Allah, makamını cennet etsin.¹¹⁰

110 İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 7/261.